

SOLVEIG GAARDER

Historier til fortelling, lek og teater i barnehagen

EUREKA FORLAG

SOLVEIG GAARDER

Historier

*til fortelling, lek og teater
i barnehagen*

Eureka 2007

1. opplag 2007

Utgiver: Eureka Forlag
Høgskolen i Tromsø
9293 Tromsø
Sentralbord: 77 66 03 00
Telefaks: 77 68 99 56
E-post: eureka@hitos.no
<http://www.hitos.no>

Tidligere utgivelser på Eureka Forlag:
<http://www.hitos.no/fou/eureka/publikasjoner/>

Bildebehandling
og grafisk design:
Svein Smaaskjær
Foto: *Wencke Vardan og Heidi Tiller*
Bildene i boka viser barn og voksne i
Sommereng, Strimmelen, Sorgenfri og
Bamsesstua barnehager i Tromsø.
Bordteater og dokker:
Solveig Gaarder
Trykk og omslagslayout:
Lundblad Media AS, Tromsø

Eureka Diverse nr. 1/2007
ISBN: 978-82-7389-109-9

Det må ikke kopieres fra denne boka i strid med åndsverkloven eller i strid med avtaler om kopiering inngått med Kopinor, interesseorganisasjon for rettighetshavere til åndsverk.

Forord

Tanken med denne samlingen er å bidra med stoff til fortelling for barn og gi ideer til dramatisk lek og teater. Jeg håper også at boka vil inspirere de voksne til å delta i denne leken, og kanskje lage en liten forestilling for barna. Jeg prøver å vise at teater for barn ikke behøver å være et stort prosjekt; det kan gjøres enkelt. De voksne som er med i en liten forestilling, som ikke behøver vare mer enn et kvarters tid, vil få tifold igjen i opplevelsen av barnas entusiasme og glede.

Historiene er valgt fordi de er blant mange barns favoritter, og fordi de kan gjen-skapes i lek. Førskolebarn liker å høre om dyr; derfor handler storparten om dyr som barna kjenner.

Flere av historiene er så korte at de lett læres utenat av den voksne og kan brukes til spontan fortelling og lek når behovet melder seg. Mange av historiene er «fritt fortalt» etter den engelske originalteksten. Da har jeg byttet ut noen av figurene. Jeg kan også ha lagt til eller trukket fra noe i teksten. I hovedsak er historien den samme. Noen historier er skrevet «etter en idé» av en forfatter; da er det en ny historie.

På grunn av omfanget valgte jeg å ikke ta med utdrag fra barnebøker, selv om mange av bøkene for de minste har figurer og hendelser som kan være godt materi-ale for lek. Det gjelder for eksempel bøkene om Ludde kanin, Albert Åberg, Ole Brumm og vennene hans, Karius og Baktus, Folk og røvere i Kardemomme by og sikkert mange andre.

Jeg har fått god hjelp i arbeidet med samlingen. Barn og voksne i Bamsesua, Strimmelen, Sorgenfri, Amalienborg og Sommereng barnehager i Tromsø har vært velvillige deltagere og entusiastisk publikum i lek og teater. Førskolelærer Åse Lill Haldorsen har hatt manus til gjennomsyn; hun har delt sine erfaringer og gitt meg gode råd. Dramapedagog Wencke Vardan stilte sporty opp som rev, geit og katt, da vi presenterte historiene i barnehagene. Redaktør Rita Tiller har mye av æren for pro-sjektet; uten hennes initiativ og samarbeid hadde det ikke blitt noen bok. En stor takk til dere alle!

Tromsø, desember 2006

Solveig Gaarder

Innhold

INNLEDNING	side
En god historie	8
Fortelling	9
Dramatisk lek	11
Lek med figurer	15
Skyggespill	20
Teater	20

HISTORIER	25
-----------	----

Historier om hjelpsomhet

<i>Høna som skulle legge egg.</i> Muntlig tradisjon fra Danmark	25
<i>Hesten og spurven</i> av Elsa Beskow	28
<i>Den vesle høna og hvetekornet.</i> Muntlig tradisjon fra England	29
<i>Da vesle pus falt i melkebøtta.</i> Muntlig tradisjon fra Danmark	31
<i>Bukken som ikke ville ut av kålåkeren.</i> Folkeeventyr fra Norge	32
<i>Løveklo og musetann.</i> Fortalt etter Æsops fabel	35
<i>De takknemlige fuglene.</i> Fortalt etter av Roald James	38
<i>De snille dyra.</i> Fortalt etter ide fra Roald James	42
<i>Dokkene som ville danse.</i> Fortalt etter av Roald James	45
<i>Hvorfor bartrærne er grønne om vinteren</i> av Florence Holbrook	46
<i>Skomakerdokka</i> av Alf Prøysen	48
<i>Steinen i veien.</i> Engelsk eventyr	51

Historier om vennskap

<i>Den lille musa leter etter en venn</i> av Eric Carle	54
<i>Buster, Marie og katta</i> av Jane Wagner	55
<i>Onkel Jakob</i> av Gerlinda Schneider	57
<i>Hvorfor frosken og slangen ikke leker sammen.</i> Afrikansk eventyr	61

Historier om å dele og å gi bort

<i>Haren og nepa.</i> Kinesisk eventyr	64
<i>Skinnvotten.</i> Eventyr fra Ukraina	65

<i>Spør herr Bjørn</i> av Marjorie Flack	67
<i>Bjørnejakt i Dividalen</i>	69
<i>Fru Malladys fødselsdag</i> av Helen Earle	70

Historier om å være seg selv

<i>Den lille musungen som ville være katt.</i>	75
Fritt fortalt etter muntlig overlevering	
<i>Den lille andungen som ville snakke pent</i>	79
av Marjorie la Fleur	
<i>Kaninen som ville flytte hjemmefra.</i>	81
Fritt fortalt etter muntlig overlevering	
<i>De gule småfroskene</i> av Elsa Olenius	84
<i>Fredrik</i> av Leo Lionni	87
<i>Oksen Ferdinand</i> av Munro Leaf	88

Historier om å mestre

<i>Dyra i storkeskolen</i> av M. Plyatskovsky	91
<i>Kaninen som hvasket</i> av Margareth Wise Brown	99
<i>Det lille lokomotivet som kunne</i> av Wetty Piper	100
<i>Geitekillingen som kunne telle til ti</i> av Alf Prøysen	102
<i>Den lille kråkeskremmeren</i> av Margareth Wise Brown	104
<i>Gryta som ikke ville stoppe å koke.</i> Fra norsk muntlig tradisjon	106
<i>Haren og skilpadda.</i> Fritt fortalt etter Æsop	107

Historier om ærlighet

<i>Mannen og alven.</i> Fortalt etter Æsops fabel	110
<i>Gjetergutten som ropte Ulv!</i> Fritt fortalt etter Æsops fabel	111
<i>Sjørøverleken.</i> Fortalt etter en dramatisk lek i barnehagen	114

Historier om hekser og troll

<i>Den lille prinsessa og heksa Sutraputra</i>	120
av voksne og barn i Bamsetua barnehage	
<i>Heksa og de fem garnnøstene</i> av Harriette Söderholm	122
<i>Da alvene lurte heksene og de onde feene</i>	126
av Ronald James	

<i>Da trollungene gikk til kjempefjellet</i>	129
av Solveig Gaarder	
<i>Trollfar og prinsessa</i> av Solveig Gaarder	132

Historier om nisser

<i>Nissen som ville gi en gave.</i> Fritt fortalt etter Marjorie Flack	139
<i>Da Nisselise gikk med julegaver</i> av Solveig Gaarder	142
<i>Da lille Nissemann gikk med julegaver til trolle</i> av Solveig Gaarder	149

Historier om litt av hvert

<i>Kyllingen som ville opp på taket.</i>	157
Fritt fortalt etter muntlig overlevering	
<i>Den vesle kyllingen og katta.</i> Burmesisk folkeeventyr	158
<i>Katta som kom hjem igjen</i> av Solveig Gaarder	160
<i>På tur med Gunnar Grundig</i> av John Burningham	162
<i>Ulven og de syv geitekillingene.</i> Brødrene Grimms eventyr	167
<i>De tre små grisene og ulven.</i> Fritt fortalt etter et engelsk eventyr	170
<i>De tre Bukkene Bruse.</i> Asbjørnsen og Moe	175
<i>Lille Rødhette.</i> Brødrene Grimm	177
<i>Gullhår og de tre bjørnene.</i> Engelsk eventyr	179
<i>Pannekaka.</i> Asbjørnsen og Moe	181
<i>Reven som gjeter.</i> Norsk folkeeventyr	184
<i>Kramkaren og apekattene</i> av Geraldine Siks	187
<i>Mannen og kona og den knirkete grinda.</i>	190
Fritt fortalt etter Jean Lee Latham	
<i>Den lille lyserøde roseknoppen</i> av Sara Cone Bryant	192
<i>Da snøen fikk farge</i> av Dan Lindholm	193
<i>De tre sommerfuglene.</i> Ukjent forfatter	194
<i>Hvorfor flaggermusa flyr om natta.</i> Eventyr fra Sierra Leone	196
<i>Historien om Oseo.</i> Indiansk legende fra Nord Amerika	197
<i>Kongen og kålhodene.</i> Folkeeventyr fra Estland	199
<i>Mannen og kona som bodde så trangt.</i> Jødisk eventyr	203

En god historie

*Det var en gang ei bitte lita kone
som hadde et bitte lite hus,
og et bitte lite bord og en bitte liten stol
og en bitte liten krakk og et bitte lite spann,
og en bitte liten katt
som sa mjau ...
Og så hadde hun ei bitte lita ku
som sa møøøø ...
Og en gang så tok den bitte lille kona
det bitte lille spannet
og gikk for å melke den bitte lille kua.
Og så satte hun den bitte lille melkeskvetten på det bitte lille bordet.
Men så kom den bitte lille katten inn.
Først hoppet den opp på den bitte lille krakken,
og så på den bitte lille stolen,
og så på det bitte lille bordet og drakk opp all melken!
Men da kom den bitte lille kona inn og sa:
HUSJ KATTE!
Og katten sprang til skogs og kom ALDRI mer igjen.
Men kanskje kom den hjem til slutt likevel.*

Elsa Beskow

Historien om *Den bitte lille kona* er en god historie for små barn. Det er flere grunner til det. Det er få personer (figurer), og de er klare og troverdige.

Hovedpersonen er kona, men katta har også en fremtredende rolle. Det er denne figuren som barna identifiserer seg med. Handlingen er kronologisk, og den er enkel å følge med i og forstå. Og så er den spennende!

En god historie har ett eller flere spenningsmomenter. Det skjer noe som blir avgjørende for den videre handlingen. Vi er inne i en ny fase der handlingen tar en ny retning. Vi kaller det et vendepunkt. I vår historie er det to dramatiske vendepunkt: Kattas valg og konas reaksjon.

Den første delen av historien, da kona melker og setter fra seg melka og går ut, er en forberedelse til det dramatiske høydepunktet da katta stjeler melka. Hvis kona

hadde bydd katta på melk, ville det ikke blitt noen spenning. Her, som i all god dramatik, presenteres vi for en form for konflikt. Katta har lyst på melk, men den har ikke lov til å ta melk. Katta har et dilemma. Den må velge. Hva gjør den? Blir fristelsen for stor?

Gjenkjennelsen er en viktig del av opplevelsen for små barn. Og dette er en situasjon som barna kjenner igjen fra dagliglivet når en kakeboks står fristende nær. De vil identifisere seg med katta i den spennende fasen av spillet der katta nærmer seg melkeskvetten: Elsa Beskow sender ikke katta rett i melkespannet; den får tid til å tenke seg om og kanskje ombestemme seg. På veien fram til melkebøtta skapes en forventning om hva som skal skje.

Først hopper den opp på krakken. Tør den hoppe videre? Jo, der hopper den opp på stolen! Spenningen stiger. Ennå er det en hindring igjen; ennå er det tid til å ombestemme seg ...

Men så tar katta det siste store spranget opp på bordet!

Nå er vi ikke i tvil om hva den vil. Vi visste det nok hele tida, likevel kjennes det godt å få det bekreftet. Og når den første spenningen er utløst, stiger forventningen mot neste vendepunkt, som er da kona kommer inn. Hva vil hun gjøre?

Det som skaper spenning i en historie, er de øyeblikkene da *noe må gjøres*.

Hovedpersonen må kanskje ta et vanskelig valg eller greie et viktig oppdrag. Og i øyeblikket før det skjer, deler vi alle den felles følelsen av dramatisk spenning.

En historie som skal fortelles for små barn skal ha en lykkelig slutt. Men denne historien ender dramatisk og sørgelig. Noen av de største ungene vil kanskje mene at den uskikkelige katta fikk som fortjent, men de mindre – som identifiserer seg med katta – synes synd på den. De vil vite at den får det bra til slutt. (Det visste forfatterinnen; derfor har hun føyd til den siste setningen.) Og derfor må vi lage en fortsettelse på historien.

Forfatterinnen inviterer oss til å dikte videre: «*Men kanskje...*» Hva hendte med katta? Barnegruppa vil ganske sikkert ha ideer om hvordan den greidde seg ute i verden og hvordan den kom hjem igjen.

Fortelling

En fortellerstund bør være en viktig del av virksomheten i barnehage og småskole. Den behøver ikke være lang, og den behøver ikke komme til fast tid hver dag. Men den må ikke glemmes bort. Barn av vår tid er rastløse, preget av tempoet og av de mange inntrykk – ikke minst visuelle – som overvelder oss. De kan trenge den ro og konsentrasjon som en god fortellerstund gir dem. En god fortellerstund er avhengig av ro. Det bør ikke foregå noe i nærheten som distraherer tilhørerne. Når alle er på plass i ringen, tenner vi et lys for å markere at nå begynner vi. Lyset skaper den gode stemningen av forventning og

ro som forteller og tilhørere trenger. Den eller de som forteller, må kjenne historien godt, slik at de kan ha god øyekontakt med publikum. Det gjelder også når vi leser historien.

Noen voksne liker å bruke stemmen for å karakterisere bamsen eller musa, trollet eller prinsessa; NÅ TAR JEG DEG! brøler de og barna hikster av latter. Stemmebruken fargelegger fortellingen og gjør den mer spennende. Men det må kjennes naturlig for den som forteller. Les ordentlig, sa en femåring til mora, da hun prøvde seg på dramatisk stemmebruk. Det kjentes kunstig både for forteller og tilhører.

Neste gang er det barna selv som gjenforteller historien: Barn og voksne sitter i en ring, og de som vil, får lov å fortelle en liten del av historien etter tur. Noen barn trenger hjelp til å holde på konsentrasjonen. Et hjelpemiddel kan være å holde en gjenstand i handa mens de forteller. Gjenstanden som sendes rundt fra forteller til forteller, må ha tilknytning til historien. Her kan den for eksempel være ei lita kone eller ei katte.

Fortellerteater

En måte å fortelle en historie på, er å fortelle den i rollen som en av figurene i historien. Her bruker vi betegnelsen «fortellerteater» om denne måten å formidle historien på:

Den voksne forbereder barna på at hun skal være en annen person: «Når jeg tar på meg tørkle, så er jeg ei lita kone». Det godtar de fleste barn, og det skaper en forventning

Det er trygt å ha de voksne Ekstra stas er det når de er med i leken og agerer som kramkar eller borgermester eller apekatter.

om det som skal skje. Den voksne tar på seg tørkle eller sjal og forteller i jeg-form hva som hendte den dagen Pussi forsvant. Og hvis hun har en katterpus (teaterdokka) på armen, blir det enda mer interessant for publikum; det blir som et lite teater! Enda mer spennende blir det når to forteller historien sammen. Den ene eller begge to tar på seg et plagg og «er» personer i historien. Den ene spør og den andre forteller, eller de er i rolle begge to og skifter på å fortelle hva som hendte. Kanskje det er en handling i historien som de kan vise for publikum? Da blir det både fortelling og teater! Og publikum har forhåpentligvis fått inspirasjon til å leke historien.

Dramatisk lek

I en barnehage leker ei lita gruppe for seg selv i puterommet. En av dem står bøyd med et teppe over seg, en annen sitter ved siden og gjør noen bevegelser som er en imitasjon av å melke ku. En tredje aktør krabber rundt og mjauer.

Barna har selv satt i gang en aktivitet der de leker handlingen i historien om den bitte lille kona og katta. De dramatiserer historien. Å dramatisere er å gjenskape hendelsene i en tekst (historie, eventyr, dikt, o.a.) gjennom en lek der barna (og gjerne også de voksne) agerer som personene eller dyra i historien. Vi kaller denne leken en dramatisk lek (rollelek).

Barn henter mye av innholdet i sin dramatiske lek fra historier de har hørt eller sett på TV. Ofte er det en spontan lek, som i eksemplet over, der barna styrer leken på egen hånd. De ordner scenen og fordeler roller. Det hender at de leker for å fortelle hverandre hva som skal skje videre: *Så gikk du til...* osv. Det er gjerne en «regissør» som styrer de andre.

I leken henter de fram følelser og opplevelser fra hverdagslivet og bruker det, slik at handlingen kan ta en annen retning enn i den opprinnelige historien. En voksen som observerer leken (eller enda bedre, som deltar i den), kan få verdifull kunnskap om aktørene. Barns spontane replikker forteller for eksempel om hvilke erfaringer barna har. En replikk fra Snøhvit til dvergene kan nok spores tilbake til opphavet: *Tørk av dere på beina. Tror dere jeg synes det er morsomt å vaske etter dere hver dag?* I en dramatisering av *Gullhår og de tre bjørnene* fikk den mellomste bjørnen trang til å bearbeide en erfaring: *Kem har logge i senga mi og pessa seg ut?*

En god grunn til å samle på gode historier, er å gi barna stoff til sin dramatiske lek og derved stimulere den. Mange barn trenger imidlertid hjelp til å organisere leken, og mange synes det er ekstra stas hvis de voksne er med. Det er heller ikke alle barn som har evnen til å ta på seg en rolle og være med i en dramatisk lek. Noen blir stengt ute fordi de ødelegger leken. De forstår ikke reglene eller de vil ikke akseptere dem. Innadvendte eller beskjedne barn byr seg ikke fram. Disse

barna går glipp av den opplevelsen det kan være å gå inn i en fiktiv (liksom) verden, og få utløp for sine følelser gjennom en rollefigur.

Når de voksne organiserer en dramatisering, kan de sørge for at disse barna får være med. Den voksne gir leken status og gir barna den tryggheten som noen av dem trenger.

Noen voksne synes det er greit å sette leken i gang og observere den, men de kvier seg for selv å være med. Andre synes det er interessant og utfordrende å selv delta med en rolle. Deltagelse gir en mulighet for å styre leken, mer eller mindre, innenfor rammen av historien.

I det følgende forutsetter vi at en voksen skal hjelpe til med å dramatisere historien om den bitte lille kona. Det som skal skje er dramatisk lek med voksen deltakelse. Historien er fortalt og gjenfortalt, og barna kjenner godt til handlingen. Det er tid for lek.

De tre figurene i vår historie er vel kjente. (Har ikke barna sett ei ku i virkeligheten, så har de nok sett ei på TV.) Små barn identifiserer seg ikke med figurene; de er opptatt av funksjonene deres. Det ser vi når de leker «mor-og barn». De imiterer handlingene.

Kanskje har barna lyst til å leke kone og katt og ku før vi dramatiserer hele historien. Da tar vi oss tid til det: Alle er kona som tar opp den usynlige melkebøtta og går til fjøset. Den voksne kommer med forslag: Kanskje er det glatt så hun må gå veldig forsiktig. Kanskje har kona det så travelt at hun må småspringe. Kanskje er bøtta veldig tung, osv. Så er alle kua som er så full av melk at den rauter og rauter etter kona. Og så er alle katta som stjeler melk.

Noen barn vil ha glede av denne leken, mens andre vil dramatisere historien med det samme. Før leken starter må det være klart hvor kona har «kjøkkenet» (det fiktive rommet) og hvor «fjøset» er. Vi markerer rommene ved bruk av noen ting som representerer kjøkken og fjøs. Her trenger vi et bord, en stol og en skammel (eller en pute), fordi disse tingene har en viktig funksjon i handlingsgangen. Fjøset er et lite stykke unna kjøkkenet, et sted der kua velger å stå. Det markerer vi ved noe som kan være en «fjøskrakk» som kona kan sitte på.

Vi vet ikke riktig når handlingen forgår. Det kan være når som helst på året. Det kan være om morgenen eller ettermiddagen eller om kvelden. Det er ikke så viktig, men fortellinger og dramatiseringer for små barn må skje i kronologisk orden. Hvis vi hopper fram og tilbake i tid, blir det for vanskelig å følge med.

Det er en hjelp for mange barn og voksne å ha et klesplagg eller noe annet som markerer rollen, til hjelp for konsentrasjonen. Det er stas å få kle seg litt ut, men vi trenger ingen flotte kostymer. En eske med «klesklær» gjør nytten. Kona har et tørkle på hodet, katta har to papp-ører og kua har et stykke brunt stoff over ryggen.

De fleste historier har flere attraktive roller. Noen har bare en hovedperson eller kanskje en spesiell bifigur, som mange vil være. Derfor leker vi den samme histo-

rien flere ganger og bytter på rollene. Det må ikke bli slik at noen barn får dominere i aktive roller, mens de mer beskjedne alltid blir statister. En bråkmaker kan kanskje trenge å prøve seg i en stillfarende rolle, og den passive jenta trenger å få rase litt i en utagerende rolle.

Er det flere barn enn roller, kan vi kanskje ha flere figurer. I vår historie kan det være flere kyr som skal melkes eller andre dyr som kona møter på vei til fjøset. Da må vi være forberedt på at disse kan ta over spillet, slik at hendelsene tar en annen retning. Og da kan det hende at de andre aktørene blir sinte og ikke vil være med i «det dumme teateret», som en sa. Og så går leken videre med de som fikk noen nye ideer. Da får vi ta historien om igjen en annen gang! Når vi har førskolebarn i rollene, må vi være forberedt på det meste. Det er barna som bestemmer; leken foregår på deres premisser.

Før dramatiseringen starter, blir vi enige om hva hver rollefigur holder på med akkurat nå. Det er viktig å ha et gjøremål som hjelp til konsentrasjonen. I vår historie kan kona for eksempel vanne de usynlige potteplantene sine og katta leker med et nøste, før de hører at kua rauter og kona husker at hun må i fjøset og melke.

Den voksne kan styre dramatiseringen på to måter: Hun kan stå utenfor leken og fortelle hva som foregår, mens barna agerer. Eller hun kan være med i leken og styre den innenfra i rolle som en av hovedfigurene. Her må hun være kona, for verken kua eller katta kan si noe om hva som skal skje. Men kona kan snakke med seg selv hele tida og holde de andre orientert om hva de skal gjøre. *Nå hører jeg at kua rauter*, sier hun til seg sjøl. (Hun gir kua god tid til rauting). *Nå må jeg gå til fjøset, men du skal være her og vente på meg*, sier hun til katta. Osv. Heldige er de barnegrupper som har en engasjert voksen med seg i leken!

Den tradisjonelle og vanlige måten å dramatisere historier på, er som sagt å leke historien fra begynnelse til slutt. Historien om *Den bitte lille kona* egner seg til fortelling og lek for de minste. De kjenner godt til hendelsene før de gjenskaper dem i leken. For denne gruppa er tryggheten og gleden ved gjenkjennelse det viktigste. De eldre barna vil ha spenning. En annen og mer spennende måte å presentere en historie på er å la barna møte en figur fra historien og så oppleve hendelsene sammen med figuren uten at deltagerne vet hva som skal skje. (Den voksne har naturligvis en plan.) Et eksempel på det er når barna får møte «kona» igjen et sted i nrområdet, der hun går og leter etter katta. Hun forteller hva som hendte da hun jaget katta. Og så kan de være med kona videre. Forutsetningen for «voksen-i-rolle»-spill, er at det finnes voksne som synes det er moro å planlegge og delta i en slik lek.

Når vi vil dramatisere en historie, hender det at vi har bruk for andre dyr eller personer enn de som er med i historien. Barna har kanskje noen ønskeroller eller noen attraktive kostymer. Da bytter vi ut figurene i historien med andre, som kan være like naturlige i miljøet og handlingen. I historien om *Høna og hvetekornet*

for eksempel, opptrer ulike dyr i de ulike versjonene av historien. I noen historier kan vi også skifte miljø, men beholde historiens tema.

Mime

Å mime er å fortelle noe ved hjelp av bevegelser og mimikk, uten ord. Barns første dramatiske lek foregår uten ord; de uttrykker seg ved bevegelse og mimikk. Men så snart de har lært å snakke, tar de ordene i bruk i leken. Om de leker alene snakker de ofte med seg selv.

Historien om kona har en så klar handling at den kan fortelles uten ord. Mime kan være en måte de voksne presenterer historien på for barna. Da må publikum følge godt med i handling og følelsesuttrykk. Det er god trening i konsentrasjon både for publikum og, ikke minst, for aktørene.

En vanlig måte å leke en historie på er at barna mimer handlingsgangen mens en voksen forteller. Mange barn har behov for å få vite hva de skal gjøre. Men fordi noen barn har behov for å uttrykke seg verbalt, bør den voksne ta noen pauser i fortellingen og la figurene få mulighet til å kommunisere. *Nå snakker kona med kua*, sier fortelleren. Og barnet får tid til å godsnakke litt med kua. *Nå skjenner kona på katta*. Osv.

En førskolelærer forteller om en mimelek med utgangspunkt i boka om Ludde kanin:

Først leste jeg boka for barna. Så lekte tre-fireåringene at de var Ludde. Alle var Ludde og gjorde det som Ludde gjorde. Senere laget vi en liten scene. Barna fant fram utstyret. Nå prøvde vi å være Ludde, men å gjøre det på vår egen måte. Vi prøvde ut mange måter å kle seg feil, spise feil, sitte feil og sove feil. Til slutt

Sånn gjør apekatter!

fortalte jeg historien mens de var Ludde etter tur. De andre så på. (Det var bare tre barn med.)

Utstyr

Vi trenger ingen fine kostymer i barnehagen. Men vi bør ha en kurv eller lignende med noen «voksen-klær» og noen tepper eller tøystykker, så store som mulig. Det kan være gamle gardiner, dynetrekk eller laken (som vi kan farge). Med disse kan vi dekke bord og stoler, så de kan være hauger eller fjell som noen kan gjemme seg bak. En stubbe eller en trerot kan vise at vi er i skogen, en fin pute på en stol er tronstolen på slottet. Dramatisk lek er kanskje den uttrykksformen vi bruker mest når vi dramatiserer en historie. Men det er flere måter å leke på som er aktuelle i barnehage og småskole. Her er noen eksempler på andre uttrykksformer.

Lek med figurer

En god måte å fortelle en historie på er å gjenskape den med bruk av figurer og gjenstander som er sentrale i historien. Barna kan selv være med på forberedelsene.

Vi starter med formingsarbeid. Figurene formes av trolledeig, plastilina eller annet materiale. Miljøet der hendelsene i historien foregår, kan vi lage i ei sandkasse, i en pappeske eller på en plate av isopor, for eksempel. Vi kan også bruke et tørkle, en duk eller annet tøy som gir assosiasjoner om miljøet i historien. Hver deltager har sin figur, som flyttes rundt og snakker.

Bordteateret kan være en måte de voksne presenterer en historie på for et barnepublikum. Gruppen må ikke være større enn at alle har god plass rundt bordet. Etterpå dikter vi videre. Hva hendte med katta? Hvor gikk den? Hvilke dyr treffer den? Hvor finner den en plass å sove? Alle må få vite at det gikk godt for katta før vi avslutter fortellingen og leken.

Figurene i bordteateret kan være bitte små eller store dyr og dokker, som er laget av ulike materialer. Vi bruker det vi har, for eksempel en badeand, en pyntefigur, et kosedyr. Vi kan også bruke hanskedokker som vi setter på et glass. Når vi ikke har den figuren vi trenger og ikke har tid til å lage den, kan vi bruke en annen gjenstand. Det vi velger bør ha en form, farge og materiale som gir de rette assosiasjoner. Barna godtar ikke hva som helst, det må være noe som likner. Vi bruker aldri et annet dyr som det dyret vi mangler. Har vi ingen sau, bruker vi ikke en gris som sau, men for eksempel en ulldott. En førskolelærer som har dramatisert historien om kona og katta som bordteater forteller:

Jeg setter meg framfor barnegruppen med et lite bord eller krakk som scene. Jeg forteller dem at de nå skal få høre et bitte lite eventyr, og så tar jeg fram rekvi-

Bord- eller golvteater leker vi best i ei lita gruppe, så alle kan se og høre godt og kanskje delta i leken. Her har to-åringene funnet et fredelig hjørne til historien om høna som skulle legge egg. Etter leken tar de en prat med dyra.

sittene en etter en og presenterer dem. For eksempel: Her er et bitte lite hus, og i det bor det ei bitte lita kone som har ei bitte lita katte... osv. Når kua og katta blir presentert, sier jeg at her har vi ei bitte lita katte som sier mjau (her får barna si mjau sammen med meg).

Og likedan med kua. Ved hjelp av stemmen prøver jeg å bygge opp mot høydepunktet når kona kommer inn og oppdager at katta drikker opp all melka. Og jeg avslutter med at katta springer til skogs og kommer aldri mer tilbake. Etter denne slutten er det som oftest helt stille i barnegruppa, akkurat som om de sitter og tenker på hva det var som skjedde. Men en gang jeg hadde teateret for en barnegruppe på 3-6 år, var det en gutt på fem år som sa med en gang jeg var ferdig: Ta og gjør det på nytt! Og det gjorde jeg.

Neste side under:

Dokkene er laget av kuler (kjøpt i hobbybutikk), trukket med strikket strømpe (han) og nylonstrømpe (hun). Håret hans er garnrester; hun har «kjøpehår». (I hobbybutikker kan vi også kjøpe øyne og briller.) Begge har halshull, han til finger (hanskedokke) og hun til stang (stangdokke). Stanga bør ikke være lenger enn handa som holder den, slik at den er lett å styre.

Kalle kanin er laget av en strikket strømpe. Hodet er stappet med vatt. Halsen er snurpet sammen; her er hull til dokkeførerens finger eller ei stang når dokka brukes til bordteater. Ører og labber er stoppet ut og sydd på. Labbene beveges av tommel og ringfinger.

Hunden er en «sokkis». Vi stikker armen inn i en gammel sokk eller strømpe. Med tommelen i hælen og fingrene i tåen, kan hunden bevege munnen, bite i og bære ting. Øynene er kjøpte hundeøyne. Denne hunden mangler ører; det bør vi spandere.

Katta er laget av en isoporkule som er stukket inn i en svart, strikket strømpe. Ører av papp er sydd på. (Gamle skulderputer er fine som dyreører.) Vi ser små kjøpeøyne gjennom karnevalsmaska, som gjør katta ekstra skummel. Hodet har halshull og holdes på pekefingeren. Den andre handa kler vi med svart erme og kanskje hansker. Den bruker vi når fingrene skal krype fram og trekke musa i halen. Fryktelig spennende!

Musa er laget av ei kule som er malt grå. Kroppen er grått stoff, med hals som er stukket opp i hals-hullet. Ørene er av papp; de er stukket ned i hodet. Hendene (som godt kan være store i forhold til hodet) er sydd på kjolen. Nesa er en knapp. Øynene er papirlapper med knapper sydd på. (Ellers kan vi prøve ulike øyne tegnet på papir.) Musebartene er fra en kost! Så mye arbeid trenger vi jo ikke å bruke på ei teaterdokka, men den som er glad i å forme, får mye igjen for arbeidet. Barna elsker teaterdokker!

En hvit mopp kan bli ei flott bikkje! Vi stikker handa inn under remmen på undersida. På den andre handa har vi en vott i samme farge, når vi trenger å holde ei bok eller hente noe. Øynene er to sett med knapper.

Jeg har lært etter hvert at min stemmebruk og mimikk har mye å si for framføringen. Jo mer jeg bruker av meg selv i dette korte eventyret, jo mer følger barna med. Selv ettåringer klarer å sitte i ro og følge med på det som skjer. Jeg har latt de største barna få dramatisere historien for hverandre ved hjelp av rekvisittene. Ting som blir snakket om er hvor det ble av katta, kom den noen gang tilbake til kona, ble kona lei seg når hun hadde skremt katta av gårde osv. Barna er ofte svært ivrige når de får være med å spinne videre på historien.

Teaterdokker

Ei teaterdokke er en figur som beveges av en «dokkefører». Hanskedokka holder vi på handa, og stangdokka holder vi på ei stang, som bør være kort, omtrent som ei hand. En «sokkis» er en figur som vi lager av ei strømpe eller en sokk. Teaterdokkene kan vi lage sjøl. Det enkle er ofte det beste. Vi lager figurene ved å stoppe ut sokker eller strømper med vatt eller annet mykt materiale, eller vi trekker ei strømpe over ei isoporkule. Alle figurer skal ha øyne. Munn, nese og ører er ikke så viktige. Dyra må ha det som gir dem sine karakteristiske trekk, som nebb, hale

eller ører. Stoffet vi bruker må gi assosiasjoner til det spesielle dyret eller figuren. Ei teaterdokka er et fantastisk godt hjelpemiddel når det gjelder å få kontakt og kommunisere med barn. En fortellerstund blir enda mer spennende når vi bruker ei teaterdokka som medforteller. Ekstra stas er det når de voksne byr på dokke-teater.

Skyggespill

En annen uttrykksform som gir mulighet for tverrfaglig arbeid, er skyggespill. Lek med skygger (og farger) er en spennende aktivitet, som gir en spesiell estetisk opplevelse.

Vi trenger en skjerm av bomullsstoff, f.eks. et laken som er festet i en døråpning. Som lyskilde bruker vi ei lampe, hvis ikke barnehagen har en overheadprojektor. Rommet (bakken eller golvet) kan vi lage av stykker av farget silkepapir eller cellofanpapir. Vi kan også bruke garn, tøyrester og annet gratismateriell. Vi legger det på plata på overheadprojektoren, eller vi fester det bak på skjermen.

De største barna er med på formingsarbeidet: klippe figurer (sjablonger) av papir og feste dem på blomsterpinner. Barna fører figurene, mens den voksne forteller (det som må sies).

De beste historier for skyggespill er de som kan fortelles uten ord, bare med lyder og gjerne med musikk til. Det bør ikke være flere enn to barn bakom skjermen samtidig. Når vi dramatiserer en historie ved skyggespill, er det gjerne med tanke på en liten forestilling. Det er en uttrykksform som passer godt når ei liten gruppe barn og voksne skal skape noe sammen. Skyggespill er et slags teater, fordi vi viser fram det vi har laget til et publikum.

Teater

Når vi dramatiserer en historie for et publikum, har vi en teaterforestilling. Det er fest i barnehagen når noen av de voksne, kanskje sammen med noen av barna, spiller teater for de andre på avdelingen. Dessverre er det ikke ofte det skjer. Det er nok flere gode grunner til at barna sjelden ser teater. Den viktigste er kanskje at de voksne har mye annet å gjøre; det blir ikke tid til å forberede forestilling. En annen grunn kan være at de ikke rett og slett ikke har lyst eller at de ikke tør. For mange kjennes det kunstig og rart å ta på seg en rolle og agere. Det er ikke noe for meg, tenker de. Men kanskje kunne de likevel være med i en liten birolle, som hjelp til den som har hovedrollen i et teater for to personer. For det gjelder her som i alt annet, at vi kan starte i det små.

Ordene teater og forestilling gir assosiasjoner om flere skuespillere på en scene, men i en barnehage eller småskoleklasse kan det være enklere enn det. Vi trenger ingen scene. I en barnehage samles barna i en avdeling i et rom, der de ikke forstyrres av noe utenfra. En av de voksne forteller at når hun tar på seg tørkle på hodet og et sjal over skulderen, så er hun ei lita kone. Er de med på det? Det er de sikkert, og kanskje kan de finne på et navn til kona. (For små barn er det trygt å vite at «kona» egentlig er Kari som kler seg ut; det blir ikke mindre spennende om de kjenner henne.) Nå forteller kona om hva som hendte den dagen da katta drakk opp all melka og ble jagd hjemmefra.

Barna kan ha hørt historien før, eller få den presentert for første gang. De vil i begge tilfelle vite hva som hendte med katta, og derfor har kona en overraskelse på lur. Hun har en kurv som katta ligger gjemt i. Katta er ei teaterdokka, som kona tar på handa. Kona forteller hvor hun fant katta si eller hun skifter stemme og lar katta fortelle. Kanskje barna kan bidra med forslag til hva som har hendt, og lage avslutningen sammen med katta og kona.

Denne lille forestillingen tar kanskje bare en ti minutters tid, men det kan være nok for de minste. Et fortellerteater forutsetter en voksen som liker å fortelle og agere. I stedet for å holde ei teaterdokka kan kona ha en hjelper i rolle som katt. (Katta har skinnlue med påsydde ører og kanskje malte værhaar.) Katta kryper fram fra gjemmestedet og lar seg kjæle med, til publikums begeistring!

Flere av historiene i denne samlinga kan dramatiseres med få aktører og enkle hjelpemidler. Vi trenger ikke flotte kostymer, bare et klesplagg som markerer rollen. *Når jeg har på meg denne hatten, så er jeg onkel Jakob*, sier den voksne aktøren. Vi trenger ikke å male kulisser. Noe grønt og brunt stoff over bord og stoler illuderer skogen. Vi legger et fint teppe eller ei pute på en stol, så er vi på slottet. Har vi noen gjenstander som passer i det fiktive miljøet, så bruker vi det. Hvis ikke, forteller vi hva som er der, men som vi ikke kan se. Et barnepublikum har som regel ikke problemer med å forestille seg det usynlige.

Noen av historiene her innbyr til teaterlek. To voksne (og gjerne flere der de finnes) forteller i rolle og viser deler av handlingen. I noen av eksemplene blir barna aktivt med i teaterleken mens den foregår. Da er de både deltagere og publikum. Og teaterleken er bare for dem selv.

Så hender det vel en og annen gang at de voksne planlegger en dramatisering som barna skal framføre for et publikum. Når det foregår i kjente og trygge omgivelser i barnehagen og publikum er foreldre og søsken, eller kanskje barna på en annen avdeling, kan det bli en fin opplevelse både for de som agerer og de som ser på. Men ikke alltid. Noen ganger hender det at engasjementet som var drivkraften i den dramatiske leken, er helt borte under framføringen.

Det er delte meninger om *når* barn skal stå på en scene og opptre for publikum. Den som har vært til stede ved en førskole- eller småskoleklassens jule- eller årsavslutning

og sett barna framføre skuespill, har kunnet observere aktørenes manglende interesse for selve spillet. Barn i førskolealder er ikke interessert i å *formidle* et innhold til publikum. Det hvert barn er opptatt av, er sin egen person. En fireåring som var «sommerfugl» i en oppsetning på en stor scene for et stort publikum, ble lei av å vente bak kulissene og henvendte seg til de voksne med følgende replikk: *Ka tid e det vårres tur? Ka tid e det vi ska vis oss fræm sånn på årntlig?* Det er dette det dreier seg om for små aktører – å eksponere seg. Og det kan være greitt nok, når publikum er klar over det. Derfor bør barn i barnehage og småskole ha et lite og kjent publikum.

Deltagelse i en stor oppsetning kan gå bra for alle parter når oppgavene er tilpasset barnets forutsetninger og behov. Slik var det for den lille «sommerfuglen» som danset over scenen sammen med de andre, trygg og fornøyd. For «sommerfuglene» her var debuten en god opplevelse, ledet av kloke voksne. Det har ikke alltid vært slik i skolen. Et av mange vitnesbyrd om det er følgende utdrag av en rapport om teaterarbeid i egen småskoletid:

Jeg gikk i småskolen i 2. klasse, og vi skulle framføre sangen «Hvem har skapt fuglene» med bevegelser, på 17. mai. Ungdomshuset var fylt med mennesker, og i salen satt mange av mine slektninger. Vi hadde øvd lenge, og dette kunne jeg. Likevel var jeg mye nervøs og klarte selvfølgelig å gjøre feil. Jeg pekte opp til himmelen i stedet for å lage uglebevegelse. Følelsen av nederlag var overveldende. Jeg husker godt gråten som satt i halsen og ikke minst flauheten. Dagen var ødelagt for meg.

Regelen må være at vi aldri presser noen til å opptre, eller gir barn oppgaver de ikke har forutsetninger for. Det betyr ikke at barn ikke skal få opptre. Det er en god opplevelse å se små stolte aktører ta imot applausen etter en vellykket forestilling. En opptreden kan gi en god selvfølelse og trygghet for den enkelte aktør og samhörighet for en liten teatertropp.

Mange av historiene som presenteres her gir mulighet for teater, der barna opptre – sammen med voksne. I barnehagen ser jeg de voksnes deltagelse som særlig ønskelig. Jeg tror det skaper en trygghet for små aktører at også de voksne er med og agerer sammen med dem.

Et slikt samspill gir mulighet for den voksne for å hjelpe til med replikker og handlinger *innenfor spilllets ramme*. Den som glemmer hva han skulle si eller gjøre, får hjelp av rollefiguren (den voksne) som kommer med et forslag. (Ikke av en sufflør som står utenfor.) Og publikum vet ikke at noen glemte seg bort!

Når vi har publikum utenfra (foreldre og søsken som barna kjenner fra før), er det lurt å gjøre oppmerksom på at på teateret vårt kan alt skje. Aktørene kan få et innfall som ikke hører med i historien, og det hele kan ta en ny retning. Da har teater gått over i dramatisk lek; deltagerne har glemte publikum.

Det skjedde en gang da ei lita gruppe på tre aktører skulle framføre *Den bitte lille kona*. Alt gikk bra helt til «kona» (en seksåring) satt og melket «kua» (femåring). «Pattene» var en gul plasthanske fylt med vann. (Helt unødvendig, de burde bare vært blåst opp!) Når så «kona» dro i pattene, silte vannet ut. Det var uventet og morsomt, og både «kona» og «kua» lo og pratet og koste seg – helt til «katta» (en femåring) stakk hodet fram og ropte: *E dokker ikke snart ferdig med den melkinga!* Hun var lei av å vente!

Jeg tror at de beste forestillingene er de vi viser fordi barna vil dele sin opplevelse med andre. De har lekt historien, og det var moro. Kanskje noen vil se på hvis vi leker den en gang til?

Nå skal vi ikke tro at det som var moro den første gangen, også vil bli en suksess den andre og tredje gangen. Vi skal være klar over at det å dramatisere og spille teater i barnehagen for seg selv, det er noe annet enn å opptre for et publikum.

Når det gjelder teater i barnehagen er denne rapporten fra en førskolelærerstudent «Min opplevelse av en forestilling» tankevekkende:

Da jeg arbeidet i en barnehage ble det gitt en teaterduk til barnehagen med gardiner som kunne ruller opp og dras fra. Barna syntes den var spennende. De var tre seksåringer som trakk seg opp på hemsene som rammen var plassert på. Nå skal vi ha teater, sa de. De «øvde» en stund (ca. 30 minutter), og så ville de at vi to voksne skulle komme og se på. Vi var veldig spente. På høsten hadde de hatt en periode der de skulle spille for oss. Da hadde det brukt å være en laaang actionscene, der de største hoppet rundt og «drepte» hverandre, og de minste gikk ut av leken. Det vi nå fikk se, var mer alvorlig og lavmælt. De var Maria og Josef som gikk rundt i lange kjortler. Nå kom en mann med skjegg, sa den som styrte. Så kom andre figurer som de møtte mens de vandret rundt. Det var monologer om hvordan himmelen og stjernene så ut, med tilhørende gester til. Det sluttet med at de fant seg en plass og gikk og la seg.

Vi syntes det var en kjempefin forestilling, og vi ga småbarna en stormende applaus, som de mottok hand i hand mens de bukket og takket til oss. Dette var i desember måned, en uke før juleavslutningen i barnehagen. Handlingen i «stykket» var tydelig inspirert av julefortellingen som førskolelæreren hadde fortalt daglig i desember. Førskolelæreren spurte om barna ville vise forestillingen for de voksne på juleavslutningen. Det ville barna veldig gjerne.

En uke etter, et par timer før foreldrene skulle komme, gikk førskolelæreren opp med barna og «øvde»: De spilte gjennom det en gang. Barna virket stolte og alvorlige med tanke på det som skulle skje. Så kom foreldrene. De ble sendt opp på tilskuerplass (sittende på golvet foran sceneduken) sammen med meg og småbarna. Til sammen var vi åtte–ti tilskuere.

«Teateret» gjorde seg klart. Initiativtakerne, to gutter på 6,5 år og 5,5 år kom

hoppende ut på scenen, slengte seg rundt som to gjøglere og forsvant ut av scenen. De fortalte at de heller ville se på teateret. Så forsvant de godt inn i pappas fang. De tre jentene stod igjen; 4 og 5,5 år gamle. De stod i sine kjortler og vandrete rundt. Den minste våget å prate, nølende, hikstende og åndfull sa hun at hun var Jomfru Maria som red rundt. Så forsvant de bakom scenen. Forestillingen var slutt. Når jeg tenker tilbake på denne «forestillingen», er det først en tanke som slår meg: Jeg oppfatter det slik at barna lekte teater; de utforsket fenomenet teater – i lekform: Det å gå rundt på en scene, entre og sorti og applaus. Når de store så oppdaget at det var publikum «på riktig» til stede, med forventninger om å se «teater», så ble de flau. Når de skjønnte at de skulle eksponere seg, uttrykke seg offentlig, da var det ingen lek lenger. Det var ikke dette som var den bærende intensjonen når de satte i gang. Det var at de sammen skulle «spille teater» og straks etterpå – uten tidsmellomrom – spille for «tantene». Da var det «der og da», spontant gjort mens de var «inne i det». En uke etterpå ble en uke for sent. Det var ikke lenger aktuelt.

Vi er mange som har opplevd hvordan en ellevill sirkusforestilling, iscenesatt av barna sjøl, og vist for folk på egen avdeling, ble en tam og gledesløs affære når den ble gjentatt foran et publikum utenfra. Det gjaldt i særlig grad når forestillingen ble ekstra forberedt med øving! Øving i den forstand at vi skal trene om og om igjen for å bli flinkere, hører ikke hjemme i barnehagen. Når vi gjentar en dramatisering med tanke på framføring, så må leken være lystbetont. Gjennom øvinger kan vi kanskje sikre at aktørene husker bedre det de skal gjøre, men de blir ikke flinkere skuespillere! Barn spiller ikke, de *er* figuren de fremstiller. Uttrykket kommer innenfra; det er ikke noe som læres. Teater i barnehage og småskole er derfor noe helt annet enn det profesjonelle teateret. Det er lek.

Hvis en av de voksne tar på seg å styre spillet gjennom en hovedrolle, trenger vi ikke å øve for å huske. Da kan den voksne i stor eller liten grad styre spillet. Slik kan vi unngå at det hele stopper opp fordi vi venter på en replikk. Flere av historiene her inviterer til en liten framføring med voksne i hovedroller eller i rolle som hjelper, for eksempel tjeneren til hovedfiguren. En slik bifigur har mulighet til å gripe inn og styre hendelsene i riktig retning. Er det ikke en slik bifigur i historien, kan vi vel finne på en. Jeg tror de fleste små aktører vil ønske å ha en voksen med seg i dramatiseringen; det er kanskje morsommere og sikkert litt tryggere, særlig når vi har publikum.

Historier om hjelpsomhet

Høna som skulle legge egg

Det var en gang ei høne som ville legge egg. Men det lå noe hvitt og loddent i reiret. Da ble den vesle høna redd. Hun sprang sin vei. Så møtte hun en hane. Hanen stoppet og snakket til høna.

– God dag, vesle høne. Hvordan står det til? spurte hanen.

– Jeg er så redd! Det ligger noe hvitt og loddent i reiret mitt.

– Så du det?

– Ja, jeg så det.

– Snakka du til det?

– Nei, jeg snakka ikke til det.

– Vi får spørre gåsa om råd, sa hanen.

Så gikk hanen og høna til gåsa.

– God dag vesle høne. Hvordan står det til? spurte gåsa.

– Jeg er så redd, så redd. Det ligger noe hvitt og loddent i reiret mitt, sa høna.

– Så du det? spurte gåsa.

– Ja, jeg så det, sa høna.

– Snakka du til det? spurte gåsa.

– Nei, jeg snakka ikke til det, sa høna.

– Vi får spørre uglan om råd, sa gåsa.

Så gikk hanen og høna og gåsa til uglan.

– God dag, vesle høne. Hvordan står det til? spurte uglan.

– Jeg er så redd! Det ligger noe hvitt og loddent i reiret mitt, sa høna.

– Så du det? spurte uglan.

– Ja, jeg så det, sa høna.

– Snakka du til det? spurte uglan.

– Nei, jeg snakka ikke til det, sa høna.

– La meg tenke, sa uglan.

– La uglan tenke, sa gåsa.

– Ja, la uglan tenke, sa hanen.

– Ja, du skal få tenke, sa høna til uglan.

– Nå har jeg tenkt. La oss gå til reiret til den vesle høna, sa uglan.

Så gikk de alle fire. Uгла gikk først. Så gikk hanen og gåsa.

Høna gikk sist. Hun var så redd, så redd. Så kom de til reiret til den vesle høna.

– Hvem ligger i reiret til den vesle høna? spurte uglya.

– Hvem ligger i reiret til den vesle høna? spurte uglya om igjen.

– Hvem ligger i reiret til den vesle høna? spurte uglya enda en gang.

En liten hvit katt reiste seg opp av reiret.

– Mjau! Det er bare jeg, sa den som var i reiret.

– En katt, sa høna.

– Å, en liten pus, sa hanen.

– Ja, en liten vakker kattepus, sa gåsa.

– For en vakker liten hvit kattepus, sa uglya.

– Å, nei, så vakker du er, vesle kattepus, sa de alle sammen.

– Mjau, sa katten.

Og så kunne høna legge egg.

(En historie fra Danmark)

☞ En liten barnegruppe sitter i en ring på golvet. Midt i ringen ligger et gulbrunt tøyestykke i en tull.

Det er reiret til den vesle høna, sier den voksne. Ja, nikker barna; det kan de godt se. Den vesle høna kommer fram bakom den voksnes rygg. Hodet er en kule av isopor som er stukket opp i en hvit «strømpe». Nebbet og kammen er av papp, stukket gjennom stoffet inn i kula. Øynene er knapper. Den voksne beveger høna mot reiret, og publikum følger interessert med.

Det ene dyret etter det andre dukker opp rundt omkring den voksne. Hanen er høyere enn høna, han er laget av en hvit sokk. Gåsa er av en grå sokk. Nebbet er laget av tommelen i en vott; når vi holder den på handa, kan vi bevege nebbet når gåsa snakker. Øynene er laget av knapper.

Det er ingen ugledokke i barnehagen. Men noen har funnet en rusten del av en båtmotor i fjæra, og den likner akkurat ei ugle. Ingen av barna har problemer med å se at det er uglya. Pusen i reiret er et kosedyr fra barnehagen, og gjensyn-gleden er stor. Det er ikke alltid vi har den figuren vi trenger. Da kan vi bruke en gjenstand. De fleste barn aksepterer det.

Men form og farge må gi assosiasjoner til dyret det skal representere. En ulldott blir en fin sau, men duger ikke som krokodille. En saks er en flott krokodille, men duger ikke som sau.

*Som tidligere nevnt bruker vi *aldri* et annet dyr til å representere det vi mang-*

Ugla er sydd som ei lomme, av brunt skinn. Øynene og nesa er knapper. Den skal ikke fly, men hadde vi mer tøy, skulle den fått vinger. Høna er ei brun tekanne med papirøyne. Gåsa er sydd av spraglete stoff som gir assosiasjoner til fugl. Øynene er knapper. Munnen er foret til tommelen i en boblevott; peke- og ringfinger beveger «leppene» og gåsa snadrer. Anda er ekstra fin med lepper av papp, stukket inn i kula. Grisen er en kjøpe-julegris av strå.

Vi hadde noen kosedyr i barnehagen, og så lagde vi en ny versjon av historien: Høna møter dyra etter tur, og de blir med til reiret for å rope på den som gjemmer seg der. De roper med hvert sitt mål, men de får ikke svar. Da går de tilbake til frokosten sin. Men så møter høna kattermor som leter etter ungen sin. Hun vil også hjelpe høna. Kattermor roper mjau, og da kommer den fremmede endelig opp av reiret. Var det der du var, du pusen min? sier kattermor.

ler, f.eks. ei kråke som ugle. Det skaper forvirring i begrepene. Da bytter vi heller ut et dyr med et annet som kan passe inn i historiens miljø.

Når vi leker med figurene på golvet, står de tredd på flasker eller glass, som flyttes rundt. Etter hvert som høna treffer nye dyr, får barna hjelpe til å holde figurene. Og etterpå trer vi dem på handa som hanskedokker.

Stemmebruken er viktig når vi skal karakterisere dyra. Den voksne kakler og snadrer og tuter og mjauer så godt hun kan, og barna morer seg. Og etterpå er det deres tur.

Hesten og spurven

Det var en gang en hest som het Brunte. Han gikk og beitet i hagen. Sola skinte og graset var grønt, og Brunte syntes at det var deilig ute i hagen. Men så kom det fluer, mange fluer. De surret rundt Brunte og satte seg på nesa hans og på ryggen, og de stakk og bet den stakkars hesten. Brunte forsøkte å vifte dem bort med den lange halen sin, men det hjalp ikke. Fluene surret og bet og stakk ham verre og verre.

Men så kom det en liten gråspurv flygende.

– Tjipp-tji-ripp, sa spurven. Det var veldig mange fluer her. Spurven satte seg på Bruntes rygg og begynte å ete opp fluene. Fluene ble redde; de fløy hit og dit, men den lille spurven var så kvikk og tok dem i lufta og åt dem opp, så mange den kunne. Da ble Brunte riktig glad.

– Takk skal du ha, min lille spurv, sa han. Takk for at du hjalp meg så bra. Nå kan jeg gå her og beite i fred og ro.

Den lille spurven kom til hagen hver eneste dag og åt opp fluene, så mange den orket. Og spurven og hesten ble gode venner.

Sommeren gikk og graset visnet. Det ble kaldt, og det ble høst.

Nå kunne ikke Brunte gå ute og beite lenger. Han måtte være inne i stallen og ete havre og høy. Men den lille spurven kunne ikke finne noe mat, for marka var hard og kald, og ingen fluer surret i lufta.

En dag snødde det, og det ble riktig vinter.

Da fløy den lille spurven til stallen og satte seg på vinduskarmen og tittet inn til Brunte.

Hesten stod i spilltauet sitt og åt havre.

– Er det du, lille spurv? spurte Brunte.

– Tjipp-tji-ripp, sa spurven. Jeg er så fryktelig sulten, og jeg kan ikke finne noe mat.

– Du hjalp meg så bra hele sommeren, og nå skal jeg hjelpe deg, sa Brunte. Jeg får

så mye havre, så jeg kan dele med deg. Du kan ete så mye du vil.
Spurven ble så glad og åt så mye han orket av Bruntes gode havre.
Og hver dag hele vinteren kom den lille spurven til stallen og åt seg mett.

Elsa Olenius

☞ Både de små og de større barna har glede av denne lille historien. Etter fortellingen er de fluer som surrer rundt (den voksne) hesten. Eller de er spurver som jager fluer.

En jage-fange-lek er alltid populær, men den utarter ofte til «action» utenfor historiens rammer. Barna glemmer at de er spurver som jager fluer, de er seg sjøl i et herlig (fra barnas synspunkt) kaos.

Her foreslår jeg en lek der barna er spurver som flyr rundt Brunte (voksen-i-rolle) og snapper (usynlige) fluer. Da vil hovedrollen, Brunte, minne barna om fiksjonen; hesten knegger, fluene surrer og spurvene kvitrer.

Ekstra stas blir det om den voksne har funnet en musikk som gir assosiasjoner til stemningen eller figurene i historien.

Den vesle høna og hvetekornet

Ei lita høne fant et hvetekorn.

– Jeg fant, jeg fant et hvetekorn, sa den vesle høna. Hvem vil så kornet?

– Ikke jeg, sa musa.

– Ikke jeg, sa katta.

– Ikke jeg, sa grisen.

– Men jeg vil, sa den vesle høna.

Og sa sådde hun kornet. Snart begynte kornet å vokse.

– Hvem vil vanne kornet? spurte den vesle høna.

– Ikke jeg, sa musa.

– Ikke jeg, sa katta.

– Ikke jeg, sa grisen.

– Men jeg vil, sa den vesle høna.

Og så vannet hun kornet. Så ble kornet modent.

– Hvem vil skjære kornet? spurte den vesle høna.

– Ikke jeg, sa musa.

– Ikke jeg, sa katta.

– Ikke jeg, sa grisen.

– Men jeg vil, sa den vesle høna.

Og så skar hun kornet.

– Hvem vil bære kornet til mølla? spurte den vesle høna.

– Ikke jeg, sa musa.

– Ikke jeg, sa katta.

– Ikke jeg, sa grisen.

– Men jeg vil, sa den vesle høna.

Så bar hun kornet til mølla og malte det til mjøl.

– Hvem vil bake kake av mjølet? spurte den vesle høna.

Musa og katta og grisen svarte at de ikke ville.

– Ja, så vil jeg, sa den vesle høna.

Og så bakte hun en kake av mjølet.

– Hvem vil spise kaka? spurte den vesle høna.

– Jeg vil, sa musa.

– Jeg vil, sa katta.

– Jeg vil, sa grisen.

– Nei, jeg vil, sa den vesle høna.

Og så spiste hun kaka.

En historie fra England

 Historien er en av barnas favoritter; den finnes i flere versjoner. Når den voksne forteller, er barna med på å lage dyrelåtene. Snart vet alle hva dyra svarer, og neste gang kan de ha hver sine roller.

Hvis vi har dyrefigurer, kan vi lage et bordteater. Hver har sin figur. (Vi kan gjerne ha med flere dyr.) Og så er det tid til å leke på golvet: Barna velger hvilke dyr de vil være og hvor de holder til. Vi blir også enige om hva dyra holder på med, før dramatiseringen starter. For eksempel:

Under bordet er musehullet der ei eller flere mus smatter på (usynlige) ostebiter, pip, pip. Ute på golvet leker kattungene med et nøste, mjau, mjau. I en krok ligger grisungene og velter seg rundt og klør hverandre på ryggen, nøff, nøff. Så kommer høna (voksen-i-rolle) rundt til alle etter tur; hun spør om hjelp, klokk, klokk. Og når hun må gjøre det sjøl, så mimer hun og viser handlingen tydelig, mens hun snakker meg seg sjøl om hva hun gjør, så alle kan følge med i historien.

Da vesle kattepus falt i melkebøtta

Det var en gang en liten kattunge som bodde ute på landet. En dag kom den ned i fjøset, og der stod ei bøtte med melk på golvet. Kattungen var nysgjerrig og ville gjerne se hva som var i bøtta. Så hoppet den opp på kanten av bøtta og kikket ned i den. Jo, så sannelig, det var melk! Kattepus slikket seg om munnen og fikk så forferdelig lyst på en melkedråpe.

Han bøyde seg ned for å få seg en sup. Han bøyde seg og tøyde seg og – plump! Der lå han og plasket i bøtta og kunne ikke komme seg opp igjen. For bøtta var stor og pus var så liten. Kattemor kom løpende akkurat da kattepus forsvant ned i bøtta. Hun tok til å mjaue og mjaue, fordi hun var så hjertens redd for ungen sin. Høna hørte at kattemor mjauet og kom trippende. Hun ville vite hvorfor kattemor mjauet.

Kattemor svarte at lille kattepus var falt i melkebøtta!

– Derfor mjauer jeg, sa kattemor. Mjau! Mjau! Mjau!

– Da må jeg klokke, sa høna, og så klokket høna. Klokk! Klokk! Klokk!

Hanefar hørte høna klokke og kom rennende. Han ville vite hvorfor høna kaklet.

Høna svarte og sa at lille kattepus var falt i melkebøtta.

– Derfor er det at kattemor mjauer og jeg klokker. Klokk, klokk, klokk! sa høna.

– Da må jeg gale, sa hanefar og så gol hanefar. Kykkeliky! Kykkeliky!

Andemor hørte at hanefar gol og kom vaggende. Hun ville vite hvorfor hanefar gol.

Hanefar svarte og sa at lille kattepus hadde falt i melkebøtta.

– Derfor er det at kattemor mjauer og høna kakler og jeg galer. Kykkeliky!

Kykkeliky!

– Da må jeg snadre, sa andemor. Rapp! Rapp!

Kua hørte at andemor snadret og kom trampende. Hun ville vite hvorfor andemor snadret.

Andemor svarte og sa at lille kattepus hadde falt i melkebøtta.

– Derfor er det at kattemor mjauer og høna klokker og hanen galer og jeg snadrer, sa andemor.

– Rapp! Rapp! snadret hun.

– Da må jeg raute, sa kua og så rautet kua. Møøøø! Møøøø! Møøøø!

Nå kom lammet og hesten og grisen. De spurte hvorfor kattemor mjauet og høna kaklet og hanen galte og kua rautet. Alle fikk svar, og alle ble med i koret.

Lammet brekte og hesten knegget og grisen gryntet. Til slutt kom hunden. Men hunden sa:

– Da får jeg hente hjelp, da!

Så løp hunden inn til mor og bjeffet: Voff! Voff! Voff!

Mor spurte hvorfor hunden bjeffet så fælt, og hunden svarte. Voff! Voff! Voff!

Men mor skjønte ikke hva hunden sa. Da beit hunden mor i skjørtet og trakk henne med i fjøset. Der stod kattermor og mjauet og hønemor kaklet og hanefar gol og andemor snadret og kua rautet og lammet brekte og grisen gryntet og hesten knegget og hunden gjødde.

– Det var da svært til leven dere holder, sa mor og så seg omkring.

Da så hun katterpus som lå og plasket i melkebøtta.

– Nei, men se! Der ligger jo katterpus i melkebøtta! Da får jeg vel ta deg opp! sa mor. Så løftet mor lille katterpus opp av melkebøtta.

En historie fra Danmark

☞ Denne historien kan vi dramatisere ved bruk av stemmelyd. Vi får hjelp av publikum: Hva sier katta?

Det vet de alle sammen, og vi mjauer i kor. Høna klokker eller kakler. Det er ikke vanskelig.

Hanen, kua, lammet og grisen kan vi også herme. Vi sier rapp eller kvakk eller gakk, gakk når vi snadrer eller kvekker. Eller er det gåsa som kvekker? Og hvordan lyder det når hesten knegger?

Vi må hjelpe hverandre. Den voksne forteller og sier replikkene, og publikum farger historien med alle lydene, alle samtidig gjennom hele historien. Det blir nok en livlig fortellerstund!

Bukken som ikke ville ut av kålåkeren

Det var en kveld sent på sommeren at Truls og mor hans gikk en tur til kålåkeren. Kålhodene hadde vokst seg så store og fine siden de ble plantet tidlig på sommeren.

Truls og mor ruslet rundt i åkeren og pratet om de fine kålhodene. Da kom bukken Blåmann hoppende. Den hadde hoppet og danset og klatret i fjellet hele dagen. Nå skulle den hjem til kvelds. Men bukken ville ikke hjem. Den ville ut i åkeren. Den rente forbi Truls og mor hans og rett ut i åkeren.

Der hoppet den rundt og over og mellom kålhodene.

Da sa mor til Truls: Nå må du jage bukken ut av kålåkeren. Blåmann skal hjem. Så gikk mor hjem for å stille til kvelds.

Bukken hoppet og sprang, og Truls sprang etter for å jage den hjem.

Bukken og gutten sprang rundt og rundt og rundt mellom kålhodene.

Gutten lokket og truet og bad, men Blåmann ville ikke høre. Bukken hoppet og

sprang, og Truls greide ikke å jage den ut av åkeren. Da satte han seg ned på ei tue og gråt.

Så kom en hare hoppende. Den stoppet og så på Truls.

– Hva gråter du for da? sa haren.

– Jeg gråter fordi jeg ikke får bukken ut av åkeren, sa Truls. Den vil ikke hjem til kvelds.

– Jeg skal greie det, jeg, sa haren. Dermed la den i vei inn på åkeren.

Haren hoppet etter bukken og ville jage den, men nei, bukken ville ikke ut av åkeren.

Da satte haren seg ned på ei tue og gråt, den også.

– Hva gråter du for da, spurte reven.

– Jeg gråter fordi gutten gråter, og gutten gråter fordi han ikke får bukken ut av åkeren, sa haren.

– Jeg skal greie det, jeg, sa reven. Dermed strøk han i vei inn mellom kålhodene.

Reven ville lure bukken bort fra åkeren, men nei, han greide ikke å lure Blåmann.

Da satte reven seg på en tue og gråt, den også.

Så kom en bjørn labbende. Den stanset og så på reven.

– Hva gråter du for da, Mikkel? spurte bjørnen.

– Jeg gråter fordi haren gråter, haren gråter fordi gutten gråter og gutten gråter fordi han ikke får bukken ut av kålåkeren, sa reven.

– Jeg skal greie det, jeg, sa bjørnen. Dermed labbet den ut i åkeren for å skremme Blåmann.

Bjørnen brummet og slo med labben etter bukken, men nei, han greide det ikke.

Da satte bjørnen seg på en tue og gråt, den også. Så kom ei bie summende over åkeren. Den surret og surret rundt over bjørnen.

– Hva gråter du for da, bamsefar? spurte bia.

– Jeg gråter fordi reven gråter, reven gråter fordi haren gråter, haren gråter fordi gutten gråter, og gutten gråter fordi han ikke får bukken ut av kålåkeren, sa bjørnen.

– Jeg skal greie det, jeg, sa bia.

Da gutten og haren og reven og bjørnen hørte det, da måtte de le. De lo og de lo av den vesle bia. Skulle hun greie det som de ikke greide?

Den vesle bia fløy inn på åkeren og rett inn i øret på bukken.

Den surret rundt inni øret og sa: Ssum-m-m-m-m-m!

Og det forstod bukken med det samme!

Den hoppet i været og for ut av åkeren! Så rente Blåmann rett hjem til kvelds!

Bia greide det, hun!

Norsk tradisjon

En duk i naturfarger er fin å bruke som marka og skogen. Her er dyra i kålåkeren da bia (som den voksne holder i en tråd) jager bukkene. En bukk er laget av en stein; den andre av isoporkule og bomull.

☞ Den voksne har lagt et grønt og brunt tøystykke på bordet. Grønne kuler av plastilina blir en fin kålåker. Figurene er små, mye mindre enn de vi hadde i *Høna som skulle legge egg*.

Hodene til personene lager vi av vattkuler. Øyne, munn og nese tegner vi på og limer litt garn til hår. Kroppen er et stykke tøy, eller for eksempel en finger av en vante, som er sydd på hodet. Tøyet trer vi utenpå en liten flaske, sikring eller en annen liten gjenstand som står stødig.

Bjørnen og bukken hentes fra samlingen av små figurer i barnehagen. Reven og bia lager vi av brun plastilina, og haren er en hvit skinnbit. Den bittelille bia kan være en ørliten potet som settes på en ståltråd, så den kan svinge rundt i lufta. Så kan bordteateret begynne. Den voksne forteller, og barna hjelper til med å flytte figurene.

Etter noen ganger kan de replikkene utenat og kan selv fortelle og leke historien.

Bordteater er en fin måte å starte en dramatisering på.

Vi trenger noen enkle kostymer for å markere personene og dyra: Et skaut til mor, ei skyggelue til Truls, skinnlue til bjørnen, hale til reven, to lange ører til haren. Den som skal være bie holder strengen i handa.

Den voksne forteller og barna agerer, og siden leker de historien uten hjelp.

Kanskje klarer barnegruppa å holde seg innenfor rammen av historien.

De husker hvem de er og hva de skal si og gjøre og har tålmodighet nok til å vente på tur. Men ofte hender det at andre følelser og motiver enn de som er relevante i historien, tar overhånd.

Når haren jager bukken og glemmer at han er hare, så gir han seg ikke. Da er han seg selv; han er Erik som jager Tor. Og nå skal han ta ham, og han gir seg ikke, han vil ha Tor ned på golvet.

Hvis den voksne er i rolle som mora, kan hun tre inn i åkeren uten å bryte fiksjonen. Hun skryter av haren: Du er så flink til å jage, men nå må vi gi oss, nå må vi gå til Truls og gråte, sier mor. Og kanskje blir Erik hare igjen og følger med mor, så leken kan fortsette. Og kanskje ikke.

Hvis den voksne står utenfor leken, som forteller, går det ikke lang tid før de andre «dyra» protesterer og sier at Erik ødelegger leken. Da er det ikke annet å gjøre enn å stoppe og begynne forfra igjen, med eller uten Erik.

Det hender også at en aktør får en ny impuls, en idé som må utforskes. Det kan være bia som surrer rundt og rundt og oppdager en ny svingbevegelse. Hun får plutselig et indre bilde av en isdans hun har sett på TV. Bukken synes også at det er en ny artig lek, og så er de ikke lenger en bukk og ei bie, men to som danser isdans på TV. De andre aktørene protesterer. *Det var ikke sånn!* sier de.

Kanskje bytter de to «isdanserne» roller igjen, (det kan skje på sekundet), eller de fortsetter med sitt. Da er dramatiseringen over. Kanskje synes de andre dyra at den nye dramatiske leken er morsom, og «kålåkeren» blir definert som et «stadion», der alle danser isdans!

Det hender nok ofte at den dramatiseringen vi har planlagt, går i stå. Den skal foregå på deltagerens premisser, og da kan alt skje! Sånn er det, og det må de voksne finne seg i. Det gjelder bare at vi ikke gir opp å leke!

Løveklo og musetann

Det var en gang ei løve som lå og sov i hulen sin en varm ettermiddag. Da kom ei lita mus vimsende. Den lille musa så seg ikke om, og så pilte den rett over snuten til løva. Dyrenes konge våknet med et brøl. Den ble rasende og slo kloa i den lille vimsete musa.

– Å, spar livet mitt, herre konge! bad musa. Den var så redd at den skalv som et aspeløv.

– Jeg er ikke noe mat for en løve, sa den. Jeg smaker ikke godt engang!

Løva snøftet søvnig. Jeg vet ikke om jeg gidder å bry meg om å straffe den lille vimsete musetassen, tenkte den.

– Kanskje jeg kan gjøre deg en tjeneste igjen, pep musa.

Da måtte løva smile.

– Kanskje jeg kan hjelpe deg en vakker dag, pep musa.

Da lo løva godt, enda så søvnig den var. Ja, løva kom i så godt humør at den lot musa løpe.

Under hele middagshvilen den dagen lå løva og smilte.

Noen dager senere var løva på jakt i skogen. Den så seg ikke for, og så ble den fanget i ei dyrefelle. Jegerne hadde strukket ei tynn snor over stien der løva pleide å jakte. De hadde spent et nett over stien, og så snart løva kom nær snora, falt nettet ned over den. Jo mer løva kjempet for å komme seg løs, jo mer viklet den seg inn i nettet.

Til slutt kunne den ikke røre seg. Løva var hjelpeløs. Alt så håpløst ut. Men løva brølte om hjelp alt den orket, og den mektige røsten hørtes over hele skogen.

Akkurat den natta var også musa ute og sanket nøtter. Hun hørte løvas brøl og kjente igjen stemmen på flekken. Derfor skyndte hun seg av sted alt hun kunne. Da hun kom fram til løva, forstod hun snart hvordan det var fatt.

– Ta det helt med ro, herre konge, sa hun. Jeg skal få Dem løs igjen på en-to-tre, lovt hun.

– Ligg bare stille, sa musa. Så begynte hun å gnage på maskene i nettet. Det var ikke lett å ligge stille, men løva rørte seg ikke mens musa gnagde rundt den. Den lille gnageren bet og gnaget av alle krefter på nettmaskene.

Snart kom den ene løvepoten fri, så den andre. Så kom hodet ut av nettet, og så kom manken. Og så kom bakbeina fri, og så kom halen fri, og til slutt var hele løva fri.

Musa hadde holdt hva den lovet; den hadde gjort løva en stor tjeneste.

– Takk skal du ha, lille musetann, sa løva.

Fortalt etter Æsops fabel

☞ Et lite publikum sitter på golvet og venter på at noe spennende skal skje; det er teater i barnehagen. Rundt omkring står stoler dekket av grønne og brune stoffer. Alle ser at det er skogen.

Og der kommer en jeger (voksen-i-rolle) med hatt eller lue med fjær, anorakk og gevær (en liten kost) snikende mellom trærne. Han ser seg omkring: *Hysj, er det ei løve her?* Og spenningen stiger! Jegeren har et nett (fiskegarn) som han henger mellom to stoler, før han forsvinner. Så kommer løva! Den har maske og ser skummel ut.

Det er bare Kari, hvisker en. Musa er også lett gjenkjennelig, med ører og malt nesetipp. Og det er trygt, for nå blir musa fanget av løven. Ikke ta den, ber en tilskuer; han ler høyt da musa får pile unna. Men nå går løva rett i fella;

den hører ikke på advarslene fra publikum, den tuller seg helt fast. Og den brøler etter hjelp!

Hvis publikum har hørt historien før, så vet de at hjelpen kommer. Men det er like spennende å vente på det vi vet skal skje. Når det skjer, kan alle puste ut. Det gikk bra.

Ofte (men ikke alltid) vil barna leke hele historien om igjen. En eller flere voksne er med, for nå kan det godt være to jegere og to (men ikke mange flere) av hvert dyr. Noen vil være publikum.

I dagene etter er det kanskje tid for å leke løve og mus. Hvor svære og farlige kan vi bli, spør den voksne. Alle blir fryktelig farlige. Men kan vi bli små og raske, som mus? Alle krabber fort, fort rundt og piper.

Teater i friluft:

Tre voksne hadde en forestilling i en skog i barnehagens nærområde for en flokk 3–5 åringer. I en stor del av skuespillet var aktørene (rollefigurene) i dialog med publikum.

En førskolelærer forteller:

En voksen er løva som kommer smygende. Den er sulten og snakker med barna om hva slags mat den kan finne i skogen. Løva legger seg på lur for å se om det kommer et dyr den kan spise. Barna må love ikke å sladre til noen.

En voksen er musa som kommer syngende: Når ei lita mus skal ut og gå. Musa forteller barna at den skal finne litt mat til museungene sine. Barna kommer med forslag til musemat. Løva lurer seg innpå musa bakfra og fanger den.

Musa trygler og ber om å få gå, men løva bare ler. Den begynner å diskutere med barna om hva de mener den bør gjøre. Musa lover å hjelpe løva en annen gang dersom den får gå.

Etter mye om og men får musa gå. Den piler vekk; innover i skogen. Løva går langsomt etter.

En voksen som jeger kommer syngende fram: En jeger dro så glad av sted...

Han snakker med barna og forteller at han skal bli rik ved å fange ei løve som er i skogen, og selge den til en dyrehage. Jegeren gjemmer seg.

Løva kommer luskende og blir fanget i et nett (fiskegarn). Jegeren må hente hjelp, og han ber barna passe på løva imens. Her blir barna så ivrige at de går rett bort til løva, og den voksne må få dem til å sette seg ned igjen!

Dere må se at løven ikke kommer løs, men alle må sitte på sine plasser! sier den voksne. Jegeren går.

Løva snakker med barna, og de blir enige om å rope på musa. De må telle til tre før de roper noe.

Det har løva store problemer med å få til!! Etter flere rop kommer musa. Den holder sitt løfte om å hjelpe løva, og den begynner å gnage i stykker nettet.

Barna får i oppgave å varsle når jegeren vender tilbake. Musa arbeider febrilsk. Når barna roper at jegeren kommer, er løva akkurat kommet løs, og løva og musa forsvinner inn i skogen. Jegeren er sint, men i samtalen med barna kommer han fram til at det kanskje er best for løva å være fri.

De takknemlige fuglene

Det var en gang en skog med mange slags trær. Nær skogen lå en landsby, og folkene i landsbyen var flittige og travle arbeidere. Noen jobbet inne i husene sine, andre jobbet ute i hagene.

Fuglene fløy fra tre til tre rundt omkring inne i skogen for å finne mat. Men de fant ikke mat i skogen. Da fløy de til landsbyen og ba folkene der om mat. Folk i landsbyen var snille. De fant mat til fuglene og gav dem. Fuglene åt og takket for maten. Da de hadde ett seg mette, fløy de tilbake til trærne i skogen. Folkene i landsbyen gjorde seg ferdige med arbeidet for dagen. De ordnet seg for natten og gikk til sengs.

Om natten krøp noen fæle røvere ut av hulen sin på den andre siden av skogen. De listet seg stille gjennom skogen. Uten å lage en lyd snek de seg inn i landsbyen. Der røvet de pengene fra folket. Så listet de seg tilbake inn i skogen, og der grov de hull under trærne.

Fuglene våknet av lydene, men de rørte seg ikke. De satt stille og så det som skjedde. Røverne stakk pengene ned i hullene og dekket over. Så dro de tilbake til hulen og sov resten av natten.

Røverne trodde nok at ingen hadde sett dem, men det hadde fuglene. Fuglene fløy fra trærne, gjennom skogen og like til landsbyen. Der vekket de folkene og fortalte hva som hadde skjedd.

Landsbyfolket kom seg opp i en fart og fulgte fuglene tilbake til skogen. Fuglene viste dem hvor de skulle grave. Landsbyboerne grov og fant pengene sine. Men i stedet for å dra hjem igjen, gjemte de seg bakom trærne.

Om morgenen våknet røverne tidlig; de kom ut av hulen og dro til skogen. De trodde det ville være trygt å hente pengene. Men akkurat da de nådde skogen, for landsbyboerne fram fra trærne og skrek.

Røverne ble redde og sprang av sted. Landsbyfolket jaget dem ut av skogen. Og røverne kom aldri tilbake.

Fortalt etter Roald James

 Før vi leker gjennom handlingen i historien, kan vi utforske rollene:
Alle får være folk i landsbyen som arbeider, hver med sitt, kanskje to og to

sammen. De viser og/eller forteller hva de steller med, eller de lar oss gjette hva hver gjør. Så kan alle være fugler/dyr, som bygger seg hus eller leter etter mat. Alle er røvere som planlegger og/eller drar ut på røvertokt. Hvordan kan vi se at de er røvere? Velger vi andre figurer (roller), har vi aktiviteter i tilknytning til disse. Historien egner seg godt til dramatisk lek der aktørene kan utforske rollene i de tre miljøene før de gjenskaper historien. Det er tre fiktive rom i historien: landsbyen, skogen og røverhulen.

Den ene dagen leker vi for eksempel livet i landsbyen. Alle velger hvem de er og hva de har å gjøre. Er det liten plass og få barn, leker vi dagligliv i et av husene i landsbyen. Førskolebarn kan leke mor-barn i lang tid. De prøver ut rollenes funksjoner med vekt på handlinger, som de imiterer etter sitt kjennskap til dagliglivet. De større barna vil ha spenning. Det kan den voksne sørge for ved sine utspill.

Det gir trygghet at den voksne er med. Det gir den dramatiske leken status. Det er noe viktig og meningsfullt som foregår.

Leken skal være lystbetont og gi glede. Det er det viktigste. Men den bør også gi barna utfordringer, både når det gjelder deres sosiale og intellektuelle utvikling. Derfor bør den voksne ha en strategi i leken, for eksempel ved å presentere oppgaver som må løses – innenfor rammen av historien. Her tar vi tid til å bli bedre kjent med (dikte om) «folket» i landsbyen: Hva skal de gi fuglene og hva skal være skatten deres? Er det penger? Hvordan har de tjent dem? Er det en gjenstand? Så må de bestemme hvordan de fikk den og hvorfor den er så verdifull. Skatten kan være noe som gir oss mulighet for å aktivisere barna i familiegrupper. Denne historien innbyr også til lek i «røverhula», som bygges av tepper over stoler. Der kan vi sitte i halvmørket; lommelykt gir spennende belysning. Den voksne er med i røverflokket, og hun har tenkt ut noen ideer til aktivitet. Det kan være at røverne lager et hemmelig røverspråk. Kanskje de planlegger et røvertokt? Skogen, med fugler og dyr, byr på mange muligheter for roller. Fuglene og dyra kan lage en takkedans som de viser for landsbyfolket. En utfordring for de voksne blir å finne forslag til aktiviteter, slik at leken i skogen får et innhold. Den dramatiske leken kan gå over flere dager, der vi skifter rom. Er det plass, kan vi ha flere rom på samme tid, og barnegruppa deler seg. Da bør det være en voksen på hvert rom.

Mange barnegrupper vil leke hele historien med det samme. Da gjør vi det. (Det er særlig når vi skal framføre historien at det er viktig å prøve alle roller først.)

Den første gangen vi dramatiserer er det en hjelp å ha den voksne som forteller, mens aktørene agerer. Den som forteller må gi aktørene tid til å improvisere underveis, til å snakke sammen og samhandle.

Når barna kjenner historien godt, trenger vi ingen forteller, men en voksen bør ha en rolle med i spillet, for eventuelt å styre handlingsgangen innenfra.

I en barnehage ville de dikte videre på historien. På forhånd hadde de gjenfortalt historien, som endte med at røverne dro sin vei og aldri kom tilbake. Nå fortalte den voksne at folkene i landsbyen kunne gå tur i skogen, for nå var det ingen røvere der. Og en dag på høsten var det noen barn og voksne som tok seg en tur i skogen.

Her stanset den voksne fortellingen. Hun lurte på om noen hadde lyst til å være de barna som gikk i skogen. Det ville de, og så gikk alle inn i rommet, som var laget om til en skog. *Nå er vi i skogen*, sa den voksne. (Forutsetningen for leken er at de fleste, om ikke alle, er enige om det; at de er med på leken.) I et hjørne var noen stoler dekket av søppelsekker og strie. Det var røverhula. Men før de nærmet seg hula, samlet den voksne flokken midt i «skogen». *Har alle med seg noe å plukke bær i? Jeg ser at du har et spann*, sa den voksne. *Og du holder en kopp*, sa hun til en annen. Alle fikk vise fram sine usynlige kopper og spann og fortelle hva de hadde i hendene. Da ble det lettere å tro på fiksjonen. Så plukket alle bær. Den voksne stilte stadig spørsmål og kom med utspill. *Nei, se, der er det jo sopp! Har noen funnet sopp?* Ja, ja, mange hadde funnet sopp. Så kunne den voksne beskrive soppene og så lære bort noen navn.

Nei, se, der flyr jo en fugl! Se, den sitter oppe i et tre. Ja, det så de, og noen hadde navn på de usynlige fuglen.

Plutselig hørte den voksne en lyd som alle måtte lytte til. Den kom fra kroken. *Der er jo den gamle røverhula! Tør vi å gi dit? Bor det noen der?* Den voksne ledet flokken ved spørsmål. De samlet seg foran hula.

Det er noen som rører seg der inne, sa den voksne. Barna visste ikke hva som skulle skje. Nå var de med på å skape handlingen i den nye historien. Den voksne hadde imidlertid en hensikt med leken, og hun hadde planlagt utspill med det i tankene. Barna skulle møte en fremmed som var redd for dem. De skulle møte den fremmede på en måte som skapte trygghet og tillit for alle. Det gjaldt å få den fremmede ut av hula. *Hvordan kan vi vise at vi ikke er farlige*, spurte den voksne. Barna hadde flere forslag: Rope på den som var i hula, syng en pen sang, gi den bær, osv. Til slutt, men ikke med en gang, greide de å lokke den fremmede ut. (Denne delen av leken var den viktigste. Her ble barna utfordret til å vise empati og tenke på løsninger. Nå var det viktig at alle forslagene ble hørt, selv om de kunne være vidløftige!) Den fremmede viste seg å være en kar med hatt. Han hette Silus. Det var først når alle hadde gitt ham sine navn, at han torde å si sitt!

(Alle så jo at det var en av de voksne som har kledd seg ut. Men de var med på leken; de fleste barn er det. Og hvis en protesterer og sier at det er jo bare Kari, så nikker den voksne. *Men nå kan jeg godt være Silus, ikke sant?* Barna nikker; som regel går det greit.)

Silus fortalte lite av seg selv; han lot barna spørre. Den voksne styrte med spørsmål. *Hvem tror dere han er? Hvor kommer fra? Hvorfor har han gjemt seg i hulen?* Med hjelp av den voksne fant barna ut at Silus hadde gjort noe galt; derfor hadde han gjemt seg. Men barna forklarte at det var bedre å be om unnskyldning.

Nå måtte barna fortelle om seg selv, slik at Silus ble litt kjent med dem. De fortalte om barnehagen, hvem som bestemte og hva de drev med og hva som var morsomt å gjøre, osv. Alle får lov til å bidra, og noen blir oppfordret til å fortelle. Ville Silus være med til barnehagen? Det ville han, og så tok de hverandre i hendene og gikk ut av det fiktive rommet, og så var leken slutt.

Selv om den voksne hadde lagt en plan for det som skulle skje, var hun helt klar over at leken var på barnas premisser. Da kunne alt skje. (Da kan den nye historien bli en helt annen enn det den voksne hadde tenkt. Så får hun starte på ny en annen gang.)

Siden gjenforteller vi det som hendte og skriver ned historien. Og så kan de dikte videre.

Dette er barnas egen historie, som de samler i et hefte og lager tegninger til. Og kanskje gjenskaper de hendelsen i sin egen dramatiske lek. Slik kan vi lage nye historier, ved først å skape hendelsene gjennom lek og siden gjenfortelle. Da vet ikke barna hva som skal skje, men siden husker de hva som skjedde. Noen synes nok at det er en mer spennende måte å leke på, enn når de får vite hva som skal hende, og hva de skal si og gjøre.

Den dramatiske leken er mer spennende når vi ikke helt har bestemt hva som skal skje på forhånd, og for den voksne i rolle er den litt nifs. Vi vet jo ikke hvilken respons vi får. Men vi får alltid noe. Barn har masse fantasi, og de bruker den. Og når de voksne tar utfordringen, så får vi en fin felles opplevelse. Det gjelder bare å ikke ta seg selv så høytidelig og tore leke!

Når vi tilrettelegger en historie for dramatisering i barnehagen, må vi kanskje forenkle den, fordi den har for mange figurer og/eller rom. Hvis vi har en stor gruppe (mer enn ti), kan det bli for mange aktører. Da deler vi på oppgavene. Halve gruppa er skogen; sammen danner de trær, busker og blomster. Resten får være figurene i historien i den første dramatiseringen. Så bytter vi roller neste gang. Vi kan også bearbeide en historie ved å sette til figurer og/eller flytte hendelser i tid og rom. Har vi en gruppe på ca. 10 barn, kan historien om fuglene handle om to eller tre personer som har en skatt gjemt i huset sitt. I stedet for fugler kan det være et eller flere dyr som ber om hjelp. Kanskje er det bare én person i røverhula. Røveren(e) kan stjele skatten mens folk sover middag og komme tilbake om natten. Slik kan vi endre historien uten å endre temaet.

I den neste historien er fuglene byttet ut med mer personlige dyreroller, som barna kan identifisere seg med. Hvis de voksne vil framføre historien, og rom-

met i barnehagen ikke er stort, lar de alt foregå i skogen. Der bor tømmerhoggerne og dyra, og dit kommer røverne fra et sted langt borte. Når de kommer fram, forteller røverne publikum om hulen sin innunder fjellet. De beskriver den så levende at vi ser den for oss! Slik kan vi male kulisser i fantasien. Barn har ikke problemer med å skape indre bilder.

De snille dyra

Det var en gang en stor skog. I den skogen bodde det mange slags dyr. Denne historien handler om en elg, en hare, et ekorn og ei lita skogmusa. Elgen var stor og bestemt; den gikk som en konge i skogen. Haren hoppet over tuene så lett, så lett, og ekornet sprang fra tre til tre. Men den lille musa pilte fortfort gjennom skogen på jakt etter mat. Dyra var gode venner, men det hendte at de ertet hverandre.

– Du har ikke noe hus, sa ekornet til haren. Du bare spretter omkring.

– Hus under hver busk, svarte haren og var like glad.

– Jeg har bol, sa ekornet.

– Skogen er mitt hjem, sa den store elgen, og så snakket de ikke mer om det.

Den lille skogmusa tittet fram fra et hull i jorda, men ingen spurte den hvor den hadde huset sitt. De andre dyra brydde seg ikke om skogmusa.

– Vekk med deg! sa ekornet. Hvis du eter maten vår, så eter jeg deg!

– Jeg eter ikke maten din, pep musa. Jeg leter etter frø. Forresten så eter du ikke mus.

– Bort med deg, sa haren. Ellers kommer ugla og tar deg.

Og den lille skogmusa pilte av sted. Det var ingen som brydde seg om skogmusa. Noen ganger var det nok mat i skogen, andre ganger var det lite å finne.

Men dyra visste råd. Midt inne i skogen lå ei lita hytte; der bodde det noen karer som hogde trær til ved. Det var snille folk. Hver gang dyra kom til koia og bad, så fikk de noe å ete. Reven hadde lyst på hønsesteik, men den måtte nøye seg med rognebær. Elgen fikk epler, ekornet fikk nøtter, og haren fikk gulrøtter. Og når den lille skogmusa våget seg fram for å be, så fikk den en deilig fleskebit. Og alle ble mette.

Tømmerhoggerne solgte veden, og så fikk de penger. Noen penger måtte de bruke til å kjøpe mat og tøy. Men resten sparte de i en skinnpose. En dag var posen full av penger. Nå skulle de kjøpe seg en stor, fin sag for pengene. De gjemte posen under matta foran koia. Det var et lurt sted, tenkte de. Der skal ingen finne skatten vår, trodde de.

Men langt inne i skogen var det et berg, og under berget var det ei hule. I hula bodde en flokk røvere. Røvere spionerte på karene i hytta og så at de hadde en

pose penger. Den skatten skal vi røve, sa de til hverandre.

Og ei natt snek de seg gjennom skogen og fram til koia. Dyra hadde lagt seg til ro for natta, og alle sov, uten skogmusa. Den lille skogmusa satt i musehullet og lyttet etter ugleskrik. Men det var helt stille.

Da røverne kom forbi, smatt skogmusa ut. Hun var nysgjerrig, så hun fulgte etter dem. Røverne snek seg helt fram til hytta. Det var ingen å se og ingen å høre.

Karene i hytta sov.

Da listet røverne seg helt fram til døra og løftet dørmatta. Og der lå posen.

– Vi tar hele posen, hvisket de.

Og så tok de posen og skyndte seg av sted. Da de var kommet et stykke inn i skogen, stoppet de for å kikke i posen. Den var full av penger. Da fikk en av dem en idé.

– Vi tar ikke posen med til hula, sa han. For kanskje noen kommer og stjeler den der.

– Ja, kanskje det, sa de andre. Hva gjør vi da?

– Vi gjemmer pengene her i skogen og henter dem i morgen tidlig, og så drar til byen. Det syntes de andre var en god idé.

– Det er et hull her, sa en av dem.

Det passer bra, sa en annen. Da kan vi putte posen ned i hullet. Så dyttet de posen ned i hullet i jorda.

Da hørte de en liten lyd. Det var den lille skogmusa som glemte seg og pep.

Røverne så seg omkring, men det var ingen å se. Det var visst bare et lite musepip, sa de. Og det brydde de seg ikke om. De skyndte seg hjem til hula og la seg til å sove. Røverne trodde ingen hadde sett dem.

Men den lille musa som bodde der, hun hadde sett dem. Og skogmusa pilte av sted og vekket haren som lå og sov under en busk. Haren vekket ekornet og ekornet vekket elgen og alle dro rett til tømmerkoia. Tømmerhoggerne lå og sov da dyra kom, men dyra vekket dem. De fortalte hva som hadde hendt.

– Røverne har tatt posen og gjemt den i musehullet, sa elgen.

– Den lille skogmusa fulgte etter dem, sa ekornet.

– Hun så at de gjemte posen i musehullet, sa haren.

– Det var bra, sa karene i hytta.

De skyndte seg gjennom skogen, like til hullet der musa hadde huset sitt. Og der fant de posen. Da fikk en av dem en idé.

– Vi gjemmer oss her, sa han. Når røverne kommer for å hente posen, så skremmer vi dem!

Det syntes de andre var en god idé. Vi skremmer dem så fælt at de aldri kommer igjen, bestemte de. Og så la de seg ned bakom busken og ventet.

Tidlig om morgenen kom røverne tilbake. Og akkurat da de bøyde seg ned for å trekke fram posen, så hoppet karene og dyra fram; en rasende flokk av folk og dyr for mot røverne. De skrek og stanget og klorte og beit i røverpakket! Det var bare

så vidt røverne greidde å rive seg løs.

De sprang av sted gjennom skogen og ut av skogen og langt, langt vekk. De kom aldri tilbake. Og siden husket dyra at den lille skogmusa hadde vært våken, da alle de andre sov.

– Så bra at du var våken og modig, sa de. Og den lille skogmusa ble varm av glede.

Fritt fortalt etter Roald James

☞ En bearbeiding av *De takknemlige fuglene* må ha med hovedpoenget: den gjensidige *hjelpsomheten*. Her er grunnhistorien (skjelettet) den samme som i den originale teksten, men miljøet og noen av figurene er forandret.

Endringene ble gjort fordi historien skulle framføres i barnehagen, og der var det bare plass til en scene, som var skogen, med tømmerkoia (teppe over to stoler). Røverne kom «langt borte fra». Et nytt poeng i historien er at den som er liten, kan også være til hjelp. Publikum identifiserer seg med den lille skogmusa, som de andre ikke bryr seg om.

Ei gruppe på tre seksåringer laget sin egen versjon av historien om *De takknemlige fuglene*. Deres historie skulle også handle om noen som hjalp andre, og som fikk hjelp igjen, og det skulle være noen som stjal en skatt.

Utgangspunktet var rollefigurer, som barna sjøl valgte. De bestemte først hva de hadde lyst til å gjøre: En ville «ri på hest» (med lydkulisser), en annen ville «hogge trær», og den tredje ville «arrestere folk».

Skatten ble en «skogsmaskin» som en av figurene, en tømmerhogger, hadde. Han het «Bjørn på Smihaugen». (I virkeligheten var det en nabo). «Tømmerhoggeren» fikk hjelp til å vokte skogen sin av en «politimann». Tyven var en rytter. «Politimannen» hentet til slutt skatten hjemme hos «rytteren».

Etter framføringen for foreldrene og søsken gjorde rytteren det klart at hun ikke hadde stjålet maskinen; hun hadde egentlig bare lånt den. Jenta hadde behov for å fri seg fra rollen som skurk.

Dokkene som ville danse

Det var en gang en leketøysbutikk. Det var mange hyller i butikken. På en av hyllene sto de flotte tinnsoldatene. De stod så stramme og rette i ryggen. På en annen hylle satt alle teddybjørnene. De satt og slappet av og lente seg mot veggen. På en tredje hylle stod trekk-opp-dyr. Det var mange rare og fine trekk-opp-dyr. Hver kveld gikk butikkmannen rundt for å se at leketøyet stod pent på hyllene sine. Han rettet på teddybjørnene hvis de hang med hodene. Han skjøv trekk-opp-dyra inn på hylla, så de ikke skulle falle ned. Han satte tinnsoldatene pent på rekke og rad. Sånn gikk han rundt og ordnet på alle hyllene.

Men dokkene tok han ned fra hylla og la dem i en stor boks. Der måtte de ligge om natten, så de ikke skulle få så mye støv i håret og på kjolene. Han satte lokk på boksen, og så låste han døra og gikk hjem.

Når natta kom, ble det liv i butikken. Da hoppet lekene ned fra hyllene og sprang ut i butikken. De hoppet og danset og lo. Tinnsoldatene slo på tromme og marsjerte på rekke, rundt og rundt. Teddybjørnene labbet omkring; de danset i ring og brummet og koste seg. Trekk-opp-dyra gikk på hvert sitt vis; de krabbet og hinket og rullet og fløy! Alle lekte med hverandre og lo. Men nede i boksen lå dokkene og lengtet ut! De ville så gjerne danse. De ville leke med alle de andre og ha det moro. Så prøvde de å løfte lokket på boksen. De sparket og sparket, men lokket satt fast. Men de sparket og de sparket og de sparket, og de ropte om hjelp!

Tinnsoldatene og teddybjørnene og trekk-opp-dyra hørte at dokkene ropte på dem. De ville gjerne hjelpe. De prøvde å åpne boksen, men det greide de ikke. Da snakket de sammen og lagde en plan. Det var en veldig lur plan.

– Vent til i morgen kveld, sa de til dokkene i boksen.

Neste morgen åpnet butikkmannen boksen og satte dokkene tilbake på hylla. Han tørket støv og ryddet og tok imot kundene sine som han pleide. Dagen gikk, og det ble kveld og stengetid. Butikkmannen gikk rundt til alle hyllene. Til slutt la han dokkene i boksen og skulle akkurat ta lokket og legge det på boksen, da teddybjørnene og trekk-opp-dyra byttet plasser.

Butikkmannen hørte bråket, og han snudde seg for å se hva det var. Han gikk til hylla der trekk-opp-dyra stod, og han så på dem. Han stod lenge og så nøye på dem. Da sprang tinnsoldatene fram til boksen og hjalp dokkene opp. Så gjemte de seg bakom boksen. Butikkmannen gikk videre til teddybjørnene. Han så nøye på dem. Mens han stod der, sprang tinnsoldatene tilbake til hylla si.

Butikkmannen hørte støy og snudde seg. Han gikk til tinnsoldatene og så nøye på dem. Da satte trekk-opp-dyra i gang; de styrte rett mot boksen og satte lokket på den. Så skyndte de seg tilbake til plassen sin. Butikkmannen hørte støy og gikk til boksen. Han så at lokket var på. Da ristet han på hodet; han skjønte ingen ting.

– Jeg må ha lagt lokket på sjøl, tenkte butikkmannen. Og så låste han døra og gikk hjem.

Den natta var også dokkene med i leken. De danset og danset og danset og lo! Det var ei kjemp flott natt!

Ronald James

- ☞ Historien innbyr til dans og bevegelse, som en innledning til eller avslutning på fortellerstunden. Rytmeinstrumenter hører med: tromme, triangler, eller andre instrumenter som barna synes passer til de ulike figurene. Tinnsoldatene har sin rytme, teddybjørnene og dokkene har sin.
Men hvordan beveger trekk-opp-dyra seg?

Hvorfor bartrærne er grønne om vinteren

Vinteren kom, og fuglene hadde fløyet sydover, der luften var varm og der de kunne finne bær å ete. Men en liten fugl hadde brukket vingen og kunne ikke fly sammen med de andre.

Nå var den helt alene i en kald verden med frost og snø. Den tenkte det var varmt inne i skogen, for sånn så den ut, og den trippet og hoppet av sted så godt den kunne, for å be om hjelp. Først kom den til et bjerketre.

– Du vakre bjerk, sa fuglen. Vingen min er brukket, og alle vennene mine er fløyet sin vei. Kan jeg kanskje få bo mellom grenene dine til vennene mine kommer tilbake til meg?

– Nei, det kan du virkelig ikke, sa bjerketreet og trakk bladene sine unna fuglen. Vi trær i denne store skogen, vi har våre egne fugler å sørge for. Jeg kan ikke gjøre noe for deg.

– Bjerketreets grener er ikke sterke, tenkte fuglen, og kanskje kunne ikke bjerketreet greie å holde på meg. Jeg skal spørre eiketreet.

Så fløy fuglen til eiketreet og sa:

– Du store eiketre, du som er så sterk, du kan vel la meg bo her mellom grenene dine, til vennene mine kommer tilbake til våren?

– Til våren? sa eiketreet. Det er veldig lenge til våren. Hvordan kan jeg vite hva du finner på hele den tiden? Fugler er alltid på jakt etter noe å ete og kanskje du finner på å ete opp noen av eikenøttene mine!

– Kanskje piletreet vil være snill mot meg? tenkte fuglen. Så fløy den til piletreet.

– Du vennlige piletre, sa fuglen. Vingen min er brukket, og jeg kunne ikke fly sydover sammen med de andre fuglene. Kan jeg få lov til å bo mellom grenene dine til våren kommer?

Men nå så ikke piletreet vennlig ut. Hun rettet seg opp, så stolt stod hun og så ned på den vesle fuglen.

– Nei, jeg vet virkelig ikke, sa hun. Vi piletrær snakker ikke med de vi ikke kjenner. Det er sikkert noen andre trær her omkring som tar imot fremmede. Vekk med deg! Den stakkars vesle fuglen visste ikke hva den skulle gjøre. Vingen var ikke sterk, men den forsøkte likevel å fly vekk, så godt den kunne. Men før den var kommet seg i ordentlig i vei, hørte den en stemme.

– Du vesle fugl, sa stemmen. Hvor skal du hen?

– Jeg vet virkelig ikke, sa fuglen trist. Jeg fryser.

– Kom til meg, du, sa det vennlige grantreet, for det var hennes stemme fuglen hadde hørt. Du skal få bo på den varmeste grenen min hele vinteren hvis du vil.

– Vil du virkelig gi meg lov til det? spurte fuglen.

– Ja, det vil jeg, sa det gode grantreet. Hvis vennene dine har fløyet sin vei, er det tid for oss trær å hjelpe deg. Her er grenen som har de tykkeste og bløtteste bladene.

– Mine grener er ikke så tykke, sa det vennlige furutreet. Men jeg er svær og jeg er sterk, så jeg kan holde nordavinden unna deg og grantreet.

– Jeg kan hjelpe deg, jeg også, sa en liten einerbærbusk. Jeg kan gi deg bær hele vinteren, og hver eneste fugl vet jo at bærene mine er gode.

Slik fikk den ensomme fuglen et hjem hos grantreet, og furutreet holdt den kalde nordavinden unna, og den lille einerbusken gav den bær å ete. De andre trærne så på dette, og så snakket de sammen.

– Jeg ville ikke hatt noen fremmede fugler på mine grener, sa bjerketreet.

– Jeg skal aldri gi bort eikenøttene mine til noen, sa eiketreet.

– Jeg vil ikke ha noe å gjøre med fremmede, sa piletreet.

De tre trærne trakk bladene sine tett sammen. Om morgenen lå alle de skinnende bladene på bakken, for en kald nordavind hadde kommet dansende om natten, og hvert eneste blad som den rørte ved, falt fra treet.

– Kan jeg røre ved alle slags blader i skogen? spurte den lekne vinden.

– Nei, det kan du ikke, sa Kong Vinter. De trærne som har vært snille mot den vesle fuglen med den brukne vingen, de skal få beholde bladene sine. Og slik gikk det til at bladene til granen og furutreet og einerbusken alltid er grønne.

Florence Holbrook

☞ Vi er trær som beveger seg i vinden; den blir sterkere og sterkere, til slutt er den så sterk at hele treet deiser over ende. (Musikk er et godt hjelpemiddel for konsentrasjonen; den illuderer vindens styrke.)

Så kan vi dramatisere historien: barna velger roller som fugler og trær og agerer til den voksnes fortelling. Fortelleren lar fugler og trær få tid til å snakke sammen hvis de vil si replikkene sine selv.

Skomakerdokka

Det var en gang en skomaker som vant ei dokke på en basar. Han hadde ikke bruk for noen dokke; han bodde alene i ei lita stue. Der var det gamle skosåler over hele golvet, og samme hva en tok i, så fikk en bek på fingra. For når en først skal lappe sko for alle i bygda og stelle huset attpå til, så kan du vel tenke deg åssen det så ut i stua hos skomaker'n.

Men nå hadde han nå vunnet denne dokka, og da han kom hjem, sto han og så seg omkring. Han visste ikke hvor han skulle sette dokka hen. Da han hadde tenkt seg om både lenge og vel, satte han dokka på kommoden ved siden av et halvt brød og en gummistøvel. Og så gikk han og la seg. Om natta drømte han at dokka kom bort til senga hans og sa:

*Jeg er vant til å reie og skure og feie,
og gjør ikke du det, så gjør jeg det sjøl!*

Da skomaker'n våkna dagen etter og så bort på kommoden, huska han drømmen sin og lo.

– Jaså, du er vant til å reie og skure og feie du, stasdokka. Men jeg får gjøre det, jeg da, så slepp du å søle til den fine kjolen din, sa han. Og så reide han opp senga si. Det hadde ikke hendt på femten år, og i sengebeina fant han den gamle klokka som han hadde arva etter bestefar sin. Og så vaska han golvet, og i kroken bak skapet fant han to kroner og fjorten øre.

Så feide han opp alt rusket som lå i skomakerskuffa, og underst lå det en liten ring med rød stein i. Skomaker'n ble litt forundra med det samme; han snudde og vendte på ringen, men så sa han: Å, ja visst, ja visst, det var jenta i Baklia som sa hun hadde mista ringen sin her engang. Hun har vært her og spurt etter'n flere ganger. Jeg får legge ringen på hylla her da, så får hun den når det passer seg slik. Nå får jeg gjøre det litt pent på kommoden hos deg da, di masadokke, sa han og flyttet vekk gummistøvelen. Brødet lot han ligge, så han kunne ta seg en jafs etter som han satt og lappa sko.

Utpå dagen kom ei kjerring inn i skomakerstua. Da hun fikk se hvor fint det var der inne, slo hun hendene sammen og ropte:

– Nei, men du store all væla, så fint du har fått det? Du har nok riktig hatt god tid nå som du har gjort det så reint, og skoa mine er sikkert ferdige!

Skomaker'n letta på brillene og så på kjerringa.

– Kom igjen om tirsda'n, sa han.

– Jammen, det er tirsda'n i dag, sa kjerringa.

Skomaker'n lot brillene dette ned på nesa og snudde ryggen til.

– Kom igjen på onsdag'n, sa han.

– Å, du er en ordentlig surrebuk, og det har du vært bestandig! sa kjerringa og gikk.

Utpå eftasida kom det en liten snørrete gutt som dreiv utafør og lekte, og spurte om skomaker'n ville knappe igjen jakka hans, for han var så frossen på henda at han greide ikke knappehølet.

– Kom igjen på torsda'n, sa skomaker'n.

– Men jeg fryser i dag, jeg, sa gutten.

– Kom igjen på freda'n, sa skomaker'n.

– Du er en grinatuss, det er det du er, sa gutten og gikk.

– Farvel! sa skomaker'n uten å snu seg.

Så satt han og lappa hele dagen til det ble mørkt nok til å legge seg, og så spiste han opp det som var igjen av brødet og krabba opp i senga og la seg. Men så drømte han at dokka kom bort til senga hans igjen, og denne gangen sa dokka:

*Jeg er vant til å lappe og snyte og knappe,
og gjør ikke du det, så gjør jeg det sjøl!*

– Å, du er nå ei orntli prippe-dokke også, sa skomaker'n da han vakna dagen etter og huska hva han hadde drømt. Jeg får se å få ferdig de skoa til den kjerringa da, og gå bort med dem, og så tar jeg med meg ringen til den vesle jenta samtidig, sa han. Og så satte han seg til å reparere skoene til kjerringa. Og da den vesle gutten dreiv utafør glaset, ropte han på'n og ba'n komme inn.

– Kom med jakka di, så ska jeg knappe den igjen, sa skomaker'n, og etterpå kan du komme med nesa di, så ska jeg snyte deg, men si fra hvis det gjør vondt.

– Gjør vel ikke vondt, det vel, sa gutten og blåste som i en tuba der han stod og sprikte med valne hender. Du er nok ikke så verst allikevel, du, gett! Skal jeg hjelpe deg med noe? spurte han. Jeg kan godt fly ærend for deg hvis du vil.

– Ja, det var fint det, sa skomaker'n. Ta disse skoa her og gå til kjerringa i svingen med dem, og så tar du med deg ringen og gir til den jenta som mista'n her en gang for lenge sia.

– Ja vel, sa gutten og satte av garde, og om ei lita stund var han tilbake igjen. Jeg skulle hilse fra kjerringa og si at hvis du ville hun skulle vaske og stryke gåbortklea dine, så skulle hun gjerne gjøre det, og så skulle jeg hilse fra den vesle jenta og be deg komme på bursda'n hennes i morra!

– Å, nei! tenkte skomaker'n. Nå har jeg greid meg sjøl og vært alene i så mange år at jeg ikke trivs blant folk. Men om natta drømte han at dokka kom igjen og sa:

*Jeg er vant til å smile når noen er snille,
og gjør ikke du det, så gjør jeg det sjøl!*

– Ja, så får jeg gå da, sa skomaker'n dagen etter. Og det har'n aldri angra på. For det første fikk han på seg reine klær, og for det andre fikk han tre slags bløtkake, og for det tredje skjønnte'n at folk hadde godt av å komme sammen en gang iblant. Og nå er det fint i skomakerstua bestandig, og skomaker'n synger og traller og vasker og reier og skurer og feier, og snyter og knapper, og flikker og lapper. En gang iblant skotter han opp på dokka si når det er noe han gruer seg for, men han gjør det bestandig allikevel, for gjør ikke han det, så gjør hun det sjøl.

Alf Prøysen

☞ Historien innbyr til bruk av teaterdokka i formidlingen, for eksempel ved et lite forteller-teater:

I en krok i det største rommet i barnehagen er stua til skomaker'n. Der ligger støvler og sko i en haug på golvet. Ei bokhylle er flyttet til hjørnet og dekket med et teppe. Bakom sitter den voksne som skal være dokkefører. Oppe på hylla ligger en støvel og et brødstykke.

Publikum setter seg på golvet foran «scenen». Så kommer skomaker'n med dokka. Barna ser godt hvem av de voksne som har kledd seg ut. De fleste aksepterer fiksjonen og de gleder seg over å se de kjente voksne i nye roller. Skomaker'n forteller i jeg-form at han var på basar og vant ei dokke. Han setter dokka på hylla og bruker lang tid til å sette den pent (slik at dokkeføreren bak bokhylla får tid til å tre den på handa). Skomakeren setter seg i stolen sin og forteller hvordan han hadde det før dokka kom i huset. Og når han forteller om drømmen, er det dokka som beveger seg og sier verset sitt.

Ekstra spennende blir det hvis det dukker opp enda en rollefigur i fortellingen. Det kan være gutten som blir ropt inn av skomakeren og får knappet jakka og pusset nesa! Så blir han sendt ut med skoene og ringen, og mens skomaker'n venter på at han skal komme tilbake, samtaler han med publikum om hva de har på bena sine året rundt. Så kommer gutten tilbake med invitasjonen, og da kan skomakeren og dokka hans fortelle resten av historien.

Her har vi litt fortelling og litt dramatisering; et forteller-teater som kan være en fin trening for de voksne på å være i rolle. Det blir også ganske sikkert en fin opplevelse for publikum.

Steinen i veien

Det var en gang en konge som hadde en klok og trofast tjener. Kongen var veldig snill. Han reiste rundt i landet og gjorde seg kjent med folket sitt, og han hjalp dem når de trengte hjelp. Etter hvert kom flere og flere for å be kongen om hjelp. Han hørte alltid på dem. Og så hjalp han dem. Han sendte den trofaste tjeneren sin av sted for å ordne opp i det som de ikke greide å ordne opp i sjøl.

En dag kom det en ung mann som klaget over at gjerdet han hadde rundt gården sin, hadde falt ned. Gjerdet var så gammelt og plankene så råtne at de ikke orket stå av seg sjøl, for den unge mannen hadde aldri brydd seg om å reparere det. Men det sa han ikke noe om til kongen. Han sa at stormen hadde revet det ned. Og nå ville han ha hjelp til å reparere gjerdet.

Ja, kongen ville gjerne hjelpe den unge mannen. Han sendte tjeneren sin av sted, og tjeneren satte opp et nytt gjerde.

– Dette kunne du gjort sjøl, sa kongens tjener til den unge mannen.

– Ja, det kunne jeg vel kanskje, men nå slapp jeg jo å gjøre det, svarte mannen fornøyd. Hver eneste dag kom folk til kongens port og ba kongens vakt om å slippe dem inn. Noen dager var det en kø av folk utenfor porten. Alle klaget over ting de ikke rådde med. Kongen måtte hjelpe dem, mente de.

En dag stod det ei kone først i køen. Hun hadde mistet heklenåla si. Kongen ville hjelpe kona; han sendte tjeneren av sted for å finne den.

– Jeg satt ute og heklet, sa kona til kongens tjener. Nåla ligger et sted i marka.

– Har du lett etter den? spurte kongens tjener.

Nei, det hadde ikke kona hatt tid til, for hun måtte jo skynde seg til kongen etter hjelp.

Nå gikk hun inn i stua for å hvile seg litt, mens kongens tjener lette etter heklenåla.

Utpå ettermiddagen kom kona ut av huset. Tjeneren hadde ikke funnet nåla, og nå hadde han fått vondt i ryggen.

– Nåla er ikke her, sa han.

– Jo, det er den, sa kona bestemt. Og tjeneren bøyd ryggen og lette videre.

Kona ville sette seg i godstolen som stod innved veggen. Der pleide hun å sitte når det var varmt i været og sol og fuglesang. Nå satte hun seg ned – og skvatt opp!

– Au, da, sa kona. Nåla hadde stukket henne i baken. Det var heklenåla.

Nei, men tenk at den har stukket seg ned i stolputa, sa kona. Det tenkte jeg ikke på.

– Det skulle du tenkt på, sa kongens tjener. Han var sur fordi ryggen verket og fordi han hadde kastet bort så mange timer av dagen.

Nå gikk tjeneren rett til kongen og sa hva han mente.

– Denne kona hadde funnet nåla si sjøl hvis hun hadde lett etter den, sa han. Men folk gidder ikke å gjøre noe sjøl, når de kan få hjelp. Du er altfor snill.

– Er jeg det? sa kongen. Han strøk seg over skjegget og tenkte seg om. Er det ingen som vil hjelpe seg sjøl? spurte han.

- Ingen i hele landet, sa tjeneren. Det var han sikker på.
- Ingen i hele landet? gjentok kongen. Han tenkte at det var ille.
- Jeg vil jo at folk skal ordne opp i sakene sine sjøl, sa han.
- De gidder ikke, sa tjeneren. De tenker bare på å få kongens hjelp.
- Ja, da må vi få dem på andre tanker, sa kongen. Hvordan skal vi gjøre det?
- Jeg har en idé, sa tjeneren. Så fortalte han kongen hvordan de skulle få folk på tanken om å hjelpe seg sjøl.

Tidlig neste morgen kjørte kongens vogn ut på landeveien. Et sted på veien stoppet vogna, og kongen og kongens tjener kom ut. De så seg omkring og oppdaget en svær stein som lå et stykke fra veien.

- Den duger, sa tjeneren. Han ville rulle steinen opp på landeveien.

Det var fryktelig slitsomt. Han brukte alt han hadde av krefter og skjøv på steinen; han pustet og peste og svetten rant. Mens tjeneren strevde med steinen, tok kongen fram en pose som var full av gullmynter. Den la han midt i veien. Litt etter litt fikk tjeneren rullet den svære steinen opp av grøfta og midt ut på veien. Der lå den og stengte for alle som ville forbi. Under steinen lå skinnposen, men den var det ingen som kunne se.

Kongens kjørekar tok hest og vogn tilbake til kongsgarden. Men kongen og kongens tjener gjemte seg like ved veien der steinen lå. Der ville de vente og se hva som hendte.

Den første som kom, var en bonde med saueflokken sin. Bonden klaget høylytt over at han måtte drive sauene fram på begge sider. Han løftet knyttneven mot steinen og skrek at den kunne ligge der til kongen sjøl fjernet den.

Den neste som kom, var en herre med reiseveske og stokk. Han pirket borti steinen med stokken og undret seg over at kongen ikke hadde fått den bort fra veien.

Så kom noen unge jenter spaserende. De gikk arm-i-arm, men da de kom til steinen, måtte de slippe hverandre. De lente seg mot steinen og hvilte, men de tenkte ikke på å rulle den vekk.

- Kongen må sannelig se til å få den vekk, sa en av dem. Ja, det mente de alle sammen.

Alle som kom langs landeveien den dagen, var enige om at det var kongens sak å få steinen vekk. Noen gikk i ring rundt om steinen. Andre gikk i dype tanker og så ikke steinen før de gikk rett på den. Ingen prøvde å få steinen bort. Det så ut til at planen var mislykket, men kongen ville vente enda noen timer.

Sent på ettermiddagen skjedde det noe: Møllers sønn kom gående med en sekk på ryggen.

- Av veien, sa han til steinen, men steinen rikket seg ikke. Da lo han og satte fra seg sekken. Han la seg mot steinen og skjøv av all kraft. Den rikket seg litt. Han la alle krefter til, og steinen flyttet seg litt etter litt. Etter mye strev fikk møllersønnen flyttet steinen ut i veikanten. Han pustet ut og tok sekken på ryggen.

Da oppdaget han skinnposen som kongen hadde lagt under steinen. Møllersønnen åpnet posen. Den var full av gullmynter. Slik en rikdom hadde han aldri sett. Hvem eier den? undret han.

Da kom kongen og tjeneren hans fram fra gjemmestedet.

– Gullmyntene er dine, sa kongen. Nå var han lettet og glad.

– Du har vist meg at det ennå finnes folk her i landet vårt som vil hjelpe seg sjøl, sa han. Nå har du fått en belønning, og den er vel fortjent.

Både møllersønnen og kongen og tjeneren hans gikk fornøyde hjem. Hendelsen ble kjent over hele landet og folk fikk noe å tenke på!

Fritt fortalt etter et engelsk folkeeventyr

☞ De største i barnehagen vil kanskje gjenskape historien og vise den for foreldrene. En voksen forteller første delen, og så viser aktørene hva som hendte ute på landeveien. Kongen og tjeneren hans og møllergutten må være med, men ellers kan barna velge hvilke roller de vil ha. Hvem som helst kan komme på landeveien.

Historier om vennskap

Den lille musa leter etter en venn

Den lille musa var ensom og alene. Mest av alt ønsket den seg en venn. Derfor gikk den fra dyr til dyr og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, vrinsket den brune hesten og fortsatte å beite.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, klapret krokodillen med de spisse tennene sine, og også den lille fuglen på ryggen dens kvitret: Nei!

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– NEI! brølte løven og ristet på manken sin.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, snøftet flodhesten og trasket ned til elva.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, gjødde selen og klasket luffene mot den blanke, våte pelsen sin.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei! ropte apen og rullet med de mørke øynene sine.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei! skrek påfuglen og spilte ut de flotte halefjærene sine.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, knurret den røde reven og lusket sin vei.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, mumlet kenguruen og hoppet videre med ungen sin i veldige sprang.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Nei, brummet sjiraffen og bøyde ned den lange halsen sin.

Da gikk musa til det neste dyret og spurte: Skal vi være venner?

– Ja, sa den ene musa til den andre. Bli med meg inn i huset mitt. Og begge smatt fort inn i musehullet og gjemte seg for den kjempestore farlige slangen.

Eric Carle

 Historien er hentet fra en billedbok der illustrasjonene er like viktige som teksten. Derfor er teksten kort.

Når vi gjenforteller historien, har vi lov til å dikte litt mer om dyra som musa møtte. Det kan vi gjøre i samarbeid med ei lita gruppe barn. De har sikkert forslag til hva dyra holder på med når musa kommer og forstyrrer. Vi skriver ned barnas forslag og får ei lengre historie. Men hovedtemaet og poenget i forfatterens historie er det samme.

Når vi dramatiserer historien, for eksempel med bordteater, bruker vi ikke så mange dyr. Når vi leker handlingen, og barna bruker seg sjøl i rolle, bytter vi noen av dyra med andre som barna kjenner bedre, og som de lett kan imitere. Dialogen er lett å lære. Vil aktørene ha litt mer å si, kan vi la dyra begrunne hvorfor de ikke vil være venner. Det kan være mange grunner til det. Det kan dreie seg om hvordan de låter, hva de spiser, hvordan de bor, hvordan de beveger seg: *Du kan ikke hoppe*, sier haren til musa. *Du kan ikke bjeffe*, sier hunden. *Du eter ikke gras*, sier hesten. *Du har ikke pels*, sier reven. Og så videre. Barnegruppa har sikkert mange forslag til svar.

Vil vi presentere historien for et publikum, er dokkespill en god uttrykksform. Hvis vi ikke har teaterdokker, kan vi bruke pappfigurer på pinner. Scenen kan være et stykke tøy, helst i naturfarger, over noen stolrygger. Det bør ikke være flere enn to aktører av gangen bakom scenen.

Historien kan formidles med få ord av en forteller og med musikk som understreker den lille musas følelse av ensomhet. Vi har glade låter, for eksempel triangel, når musa får en venn, en annen lyd når slangen nærmer seg, og så glad musikk til slutt da alt endte godt.

Buster, Marie og katta

Det var mange år siden mannen til Marie døde. Nå bodde hun alene med hunden sin, som het Buster. Buster var veldig glad i Marie og passet godt på henne hele tiden.

Om sommeren satt han under pæretreet ved siden av henne. Om vinteren passet han på når hun satt og dormet ved kaminen. Han var alltid sammen med henne.

– Vi to har det fint sammen, sa Marie. Du og jeg.

En kveld da Marie kikket ut av vinduet, så hun noe som rørte seg i hagen.

– Er det noen i hagen, Buster? spurte hun. Men Buster ville ikke se etter.

– Se der, sa Marie. Jeg tror det er ei katte.

– Jeg ser ikke noen katt, sa Buster.

– Jeg er sikker på at det er ei katte, sa Marie. Gå ut og gi den litt melk.

Den kvelden, da Marie hadde lagt seg, gikk Buster ut og sa til katta:

– Vi har ikke bruk for deg her, katt. Vi greier oss godt alene, Marie og jeg.

Neste kveld fikk Marie øye på katta idet den listet seg av sted i skyggen av pæretreet.

– Se, der er den, Buster, sa hun. Men Buster lukket øynene.
 Marie sukket, la sammen strikkesøyet og trakk opp klokken.
 Buster fulgte med i alt hun gjorde.

– Jeg er sikker på at det ikke er noen katt, sa han.
 Men Marie så katta ofte. Hver kveld, når Buster ikke så det, satte hun ut en skål med melk til den. Og hver kveld, når Marie ikke så det, veltet Buster skålen.

– Du har ikke bruk for noen katt, sa han. Du har meg.
 En kveld hoppet katta opp på murkanten utenfor vinduet og strøk ryggen mot ruten. Øynene lyste som små lykter, og pelsen skinte mot den mørke himmelen.

– Se, Buster, sa Marie. Er den ikke vakker. Gå og slipp den inn.
 – Nei! sa Buster og trakk for gardinene. Jeg vil ikke slippe den inn.
 Dagen etter stod ikke Marie opp. Buster satt i kjøkkenet og ventet på frokosten, men ingen ting hendte. Han gikk for å undersøke hva som var i veien.

– Jeg er syk, sa Marie. Jeg kommer til å bli liggende.
 – I hele dag? spurte Buster.
 – Ja, jeg står ikke opp mer, sa Marie.
 Buster tenkte. Han tenkte hele dagen, og da det ble ettermiddag, tenkte han fremdeles. Enda en time gikk, men da vekket han Marie forsiktig.

– Vil du få det bedre hvis jeg henter katta? spurte han.
 – Åh, ja! sa Marie. Det ville være fint.
 Buster gikk ut i kjøkkenet, åpnet døren og slapp inn katta.
 Da stod Marie opp og satte seg ved kaminen. Og katta satt på armlenet...
 og malte.

Jenny Wagner

☞ Sjalusi er en lei følelse; barna identifiserer seg fort med Buster, men får nok også sympati med den ensomme katta. De har ikke hørt historien da den voksne spør om de vil ha besøk av en dame som heter Marie. Hun tror at barna kan hjelpe henne med noe viktig. Vil de det? Det vil de nok, og de sitter i ring da Marie (voksen-i-rolle) kommer. Hun har Buster (mopp med store knapper til øyne) på armen. Marie forteller om mannen som døde og om livet med Buster. (Hunden kommuniserer ved å hviske inn i øret på matmor. Hvis det er praktisk mulig, er Buster en personlig rolle (voksen-i-rolle), som kommer når barna roper på den.) Marie forteller om katta som vil inn og om hunden som ikke vil ha den. (Hunden viser at den ikke vil.) Marie spør om barna vet hvorfor ikke Buster vil ha katta. (Har de ingen mening, gir Buster sine begrunnelser ved å hviske til Marie). Marie spør barna om de tror hun bryr seg mindre om Buster hvis katta kommer inn. Det blir en samtale om følelser.

Marie ber barna forklare Buster hvordan katta har det ute og hvorfor den må få komme inn. Buster lover ikke noe; den vil tenke på det. Marie takker barna for praten, og hun og Buster tar farvel. Den voksne spør barna hva de tror hendte siden. Etter samtalen får de høre hele historien.

Onkel Jakop

Onkel Jakop likte ikke katter. Han skjønnte ikke selv hva det kom av. Det er bare sånn, sa han når folk spurte. Jeg liker dem ikke.

Hver dag gikk onkel Jakop tur i parken. En gang i høst fikk han se en svart katterpus oppe i et gammelt bøketre. Den mjauet ynkelig.

– Å ja, sa onkel Jakop. Du er vel redd for å hoppe ned. Og selv om han ikke likte katter, heiste han seg opp i ei gren, fikk tak i pusen og satte den ned på bakken.

– Så, så, nå kan du løpe din vei, sa han. Det gjorde den svarte katta også.

Den løp. Men ikke sin vei. Nei! Den løp etter onkel Jakop. Onkel Jakop merket det ikke før han kom hjem.

– Gå vekk, sa han og smelte døra igjen. Men den svarte katterpusen gikk ikke vekk. Neste morgen, da onkel Jakop kom ut, løp den mot ham.

– Mjau, mjau! sa katta.

Onkel Jakop gav den en skål med melk.

– Ikke nok med at jeg har fått deg ned fra treet, sa han ergerlig. Nå må jeg gå til hittegodskontoret med deg også.

Kattungen visste ikke hva hittegodskontoret var.

– Det er et sted med ting som folk har mistet, sa onkel Jakop. Der kan de få sakene sine igjen. Det er vel noen som har mistet deg også. Kom nå.

– Vi kan ikke ha katter her, sa mannen på hittegodskontoret. Dere får gå til dyrebutikken.

– Hva er en dyrebutikk? spurte onkel Jakop.

– Det er et sted med dyr som folk kjøper, sa mannen.

– Det er helt fullt her, sa damen på dyrebutikken. Vi har ikke plass til så mye som en flue nå.

Onkel Jakop syntes nok det var plass til et par fluer, men han sa ikke noe.

Ved skolen møtte han en liten gutt.

– Vil du ha ei katte? spurte onkel Jakop.

Gutten pekte på en strihåret hund som han hadde i bånd.

– Nei! sa han. Voff liker ikke katter.

– Det gjør ikke jeg heller, brummet onkel Jakop, og gikk videre til lekeplassen på Utsikten. Der lekte ei småjente med en stor, rød ball.

– Hallo! ropte onkel Jakop. Vil du ha ei katte?

Småjenta kikket i kurven hans. Hun klappet den svarte pusen.

– Nei, sa hun. Jeg har en alt. Den er også svart og heter Mink.

Onkel Jakop gikk hjem. Han satte kurven fra seg. Den svarte kattepusen hoppet og smøg seg rundt bena på ham.

– La meg være! sa onkel Jakop. Så gikk han til bakeren. Han kjøpte et brød og et rundstykke.

– Kanskje De har bruk for ei katte? spurte han i døra.

– Nei, sa bakeren.

– Den kunne ta mus, sa onkel Jakop.

– I min butikk fins det ikke mus, sa bakeren.

– Så synd, mumlet onkel Jakop. Ute på gata stanset han med ett. Også akkurat meg! tenkte han. At akkurat jeg skulle få se den katta oppe i treet!

I det samme tutet det like ved. Det var en bil som bremsset.

– De kan da ikke stå der midt i gata, ropte han som kjørte.

– Jeg stod bare og tenkte, sa onkel Jakop. Så skyndte han seg hjem. Han tok pusen og bar den bort i en mørk port.

– Hold deg her! sa han. Det kommer nok noen og finner deg.

– Mjau, pep den svarte pusen og satt stille. Men ikke før hadde onkel Jakop tatt noen skritt, så løp den etter ham, like fornøyd. Det var ikke annen råd; onkel Jakop måtte ta pusen med seg hjem igjen.

Noen dager etter gikk onkel Jakop til dyrebutikken enda en gang. Kurven hadde han i hånden, og oppi kurven satt pusen.

– Nå var De heldig. I dag har vi plass ledig, sa damen. Onkel Jakop satte pusen opp på skulderen.

– Pjusk, sa han med ett. Jeg skjønner det jammen ikke selv, men nå vil jeg ha deg med hjem igjen. Og dermed hadde den svarte pusen fått et navn også. Damen rystet på hodet.

– Nei maken! sa hun. Og så lukket hun døra etter dem.

Onkel Jakop går tur hver dag, som før. Men nå løper det svarte kattepusen etter ham. Og hver gang de kommer til bøketreet, sier onkel Jakop: Se der, Pjusk, det var der vi traff hverandre.

Gerlinde Schneider

 Tre voksne presenterte historien i en liten teaterlek. I framføringen var historien noe endret, sånn at vi ikke trengte stor plass eller flere voksne for å vise den. (Siden forteller vi historien slik forfatteren skrev den.)

Scenen var parken, og den ordnet vi mens publikum så på. Vi satte fram noen potteplanter, og to stoler ble satt sammen til en benk. I den ene enden av

rommet satt publikum. Der skulle det bli «dyrebutikk», men det ventet vi litt med. De voksne aktørene kledde seg ut foran publikum: Den ene var onkel Jakop, en gammel mann med hatt og paraply. Den andre var katta, med kyse med katteører og en liten hale. Den tredje var ei lita jente. (Det kunne vært en annen person.) Jenta hadde lue og ball. Den tredje voksne var også damen i dyrebutikken. Da hadde hun tørkle på hodet. Da publikum hadde hilst på figurene, kunne teateret begynne:

I parken: Onkel Jakop kommer ruslende. Han snakker med seg selv (og med publikum) om hvor godt det er å gå i parken hver dag. Han stopper og lytter. Hva var det for en lyd? (Alle hører en ynkelig mjauing. Onkel Jakop har tid for svar fra publikum.)

Så kommer katta krypende. Den trekker den ene foten etter seg og mjauer ynkelig. Vi ser at den har vondt i den ene foten. Onkel Jakop sier at han ikke liker katter. Men han bøyer seg ned og undersøker foten.

Du hadde jo en flis i foten, sier onkel Jakop. Men nå er den borte! Farvel!

Onkel Jakop rusler videre rundt og rundt i parken. Katta følger etter. Når onkel Jakop stanser, stanser katta. Onkel Jakop ser strengt på katta: *Jeg liker ikke katter*, sier han og rusler videre. Katta følger etter.

Onkel Jakop slår etter katta med paraplyen. Han er sint. *Kysj katte!* sier han. Katta hopper tilbake, men den følger etter når onkel Jakop går. Onkel Jakop går ut av rommet med katta etter seg. Han kommer straks tilbake med katta etter seg.

Han stanser foran publikum og forteller at han ikke blir kvitt katta. Den følger etter ham. Den har fulgt etter ham helt hjem. *Jeg har prøvd å levere den på hittegodskontoret*, sier han. *Kanskje noen har mistet den. Men mannen på hittegodskontoret ville ikke ha den. Så tenkte jeg at bakeren ville ha den til å fange mus*, sier han. *Men bakeren sa at han ikke hadde mus i butikken sin. Han ville ikke ha noen katt!*

Og jeg vil heller ikke ha noen katt! sier onkel Jakop. *Den sitter utenfor på trappa når jeg kommer ut om morgenen. Hver dag sitter den der. Hva skal jeg gjøre?* (Mens onkel Jakop snakker, sitter katta helt i ro.)

Onkel Jakop rusler videre, og katta følger etter og mjauer. Han kysjer på katta, men ikke så sint som før.

Ei jente kommer med ball. Ballen triller bort til katta, og den slår etter den med labben.

Jenta og katta leker med ballen. Onkel Jakop vil snike seg bort, men katta oppdager det og kommer etter. Onkel Jakop spør om jenta vil ha ei katte, men hun svarer at hun må spørre først. Jenta springer ut.

Onkel Jakop går litt og stanser foran publikum. Katta setter seg tett inn til Jakop, nå blir den ikke jaget bort.

Onkel Jakop forteller at han vil gå til dyrebutikken med katta. Der er det en hyggelig dame. Hun vil ha katta.

(Den tredje voksne, som var jenta, kommer inn. Hun spør publikum om de vil leke at dyrebutikken er akkurat der publikum sitter? Det er greitt og kanskje litt spennende for publikum. Den voksne tar vekk benken.

Vil publikum være med inn i dyrebutikken? Det vil de, og så får de hvert sitt dyr (hanskedokke) å holde og kose med. Nå er de en barnehage som er på besøk i dyrebutikken, og det stemmer jo ganske godt!)

Den voksne tar på seg forkle. Nå er hun damen i dyrebutikken. Teateret kan fortsette.

I dyrebutikken: Onkel Jakop kommer inn i butikken. Han snakker med damen om alle dyra som er der. Hvert dyr får oppmerksomhet. Der er også ei katte, og damen har ikke plass til flere. Og nå må hun låse butikken, for hun skal gå et ærend. Onkel Jakop må ta med seg katta og gå. Damen går ut av butikken og låser døra.

(Den voksne tar av seg forkleet og sier at nå er hun seg selv igjen. Hun samler inn dyra, og så er alle publikum igjen. Hun setter benken tilbake og går ut. Snart skal hun inn igjen som jenta. Jakop og katta har stått helt stille.)

I parken: Onkel Jakop rusler videre rundt i parken og katta følger etter. *Gå hjem!* sier han til katta. Den rikker seg ikke. Onkel Jakop vender seg til publikum og tenker høyt: Kattepusen har kanskje ikke noe hjem?

Onkel Jakop ombestemmer seg; han vil ikke la jenta få Pjusk med seg hjem.

(Publikum har nok en mening om det, og de får anledning til å si alt de har å si om katter.)

Nå kommer jenta springende. Hun forteller at hun får lov til å ha katt. Hun lokker på katten, men den holder seg til onkel Jakop. Da tar jenta den i nakken. Katta stritter imot, men jenta trekker den med seg med makt.

Katta mjauer ynkelig. Onkel Jakop står og ser på. Så trekker han jenta vekk. Han sier at han ikke vil gi bort katta likevel. *Jeg liker veslepus*, sier onkel Jakop. *Du kan sikkert få katta fra dyrebutikken*, sier han til jenta. Hun hopper av glede og sier at da kan hun ta med seg den i parken, og så kan de leke sammen.

Jakop og katta rusler til hjørnet av parken. Onkel Jakop klapper katta og stanser og sier: *Det var her vi traff hverandre første gangen, pus. Det var den gangen du hadde fått en flis i foten.*

Mjau, sier katta. Onkel Jakop forteller publikum at nå har kattepus fått et hjem. Hvor tror publikum at det er? (Så får publikum klappe katta før figurene tar av seg kostymene.)

Hvorfor frosken og slangen ikke leker sammen

Det var en gang en froskeunge som hoppet av sted mellom kratt og busker. Da fikk den plutselig øye på noe foran seg på stien. Dette «noe» var langt og tynt, og skinnet skinte i alle regnbuens farger.

– Hei du! ropte froskeungen. Hvorfor ligger du der på stien?

– Jeg bare varmer meg her i sola, svarte den fremmede. Den buktet og vred på seg.

– Jeg heter Slangeungen. Hva heter du? sa den.

– Jeg heter Froskeungen. Skal vi leke? sa froskeungen.

Så lekte Slangeungen og Froskeungen sammen hele formiddagen.

– Se hva jeg kan, sa Froskeungen, og hoppet høyt opp i luften. Jeg kan godt lære deg å hoppe hvis du vil, la den til. Så lærte han Slangeungen å hoppe, og sammen hoppet de fram og tilbake på stien.

– Se hva jeg kan, sa Slangeungen. Og så krøp den på magen rett opp en trestamme.

– Skal jeg vise deg hvordan jeg får det til? spurte Slangeungen.

Så lærte Froskeungen hvordan den skulle gli på magen og klatre i trær.

Etter en stund ble begge to sultne og bestemte seg for å dra hjem og spise middag. Men først avtalte de å møtes igjen neste dag.

– Takk for at du lærte meg å hoppe, sa Slangeungen.

– Takk fordi du lærte meg å klatre i trær, sa Froskeungen.

Så dro de hjem.

– Mor, se hva jeg kan! ropte Froskeungen. Den krøp på magen bortover bakken. Da ble froskemor forskrekket.

- Hvor i all verden har du lært det? spurte hun.
- Slangeungen viste meg det, svarte Froskeungen. Vi har lekt sammen i skogen i hele dag. Slangeungen er den nye kameraten min.
- Familien Slange er en grusom familie, sa froskemor til ungen sin. De har gift i tennene. Du må aldri leke med Slangeungen. Og du skal ikke krype på bakken. Sånt gjør ikke frosker!
- Slangeungen var også kommet hjem.
- Se hva jeg kan, ropte den og hoppet. Den hoppet opp og ned for at moren skulle se hvor flink den var.
- Hvem har lært deg det der? spurte slangemor.
- Froskeungen, svarte han. Det er den nye vennen min.
- Tull og tøys, sa slangemor. Slangefamilien har vært uvenner med familien Frosk så lenge noen kan huske. Neste gang du treffer Froskeungen, skal du fange ham og sluke ham. Og du skal slutte med den hoppingen. Slinger hopper ikke, sa slangemor til ungen sin.
- Da Froskeungen møtte Slangeungen neste dag, holdt den seg på lang avstand.
- Jeg kan ikke krype med deg i dag, ropte han og tok et hopp tilbake. Slangeungen så på ham uten å si noe. Han tenkte på det moren hans hadde sagt. Hvis Froske-

*Skal vi leke? spør Froskeungen.
Frosken er en figur av plast. Slangen er av tøy. Den har to knapper til øyne.*

ungen kommer nærmere, så skal jeg bare kaste meg over den og sluke den, sa den til seg selv. Men så husket Slangeungen hvor fint de hadde hatt det dagen før. Og slangeungen sukket trist og krøp inn blant buskene og forsvant. Siden lekte Froskeungen og Slangeungen aldri mer med hverandre. Men de satt ofte for seg selv i sola og tenkte på den ene dagen de hadde vært venner.

Folkeeventyr fra Afrika

☞ Historien innbyr til bevegelse; alle kryper som slanger og alle hopper som frosker, og så velger vi frosk eller slange og er to venner som leker sammen.

Historier om å dele og gi bort

Haren og nepa

Bakker og enger var dekket av snø, og haren hadde ingenting å ete. Da gikk han ut og leita etter mat, og han fant to neper. Haren åt den ene nepa og sa: Det snør så fælt, og det er så veldig kaldt, og eselet har sikkert ingenting å ete. Jeg vil gå til eselet med nepa.

Straks sprang haren dit eselet bodde. Men eselet var ikke å se. Haren la fra seg nepa og sprang sin vei.

Eselet hadde også gått ut på leiting etter mat. Han fant noen poteter og gikk glad heim. Da eselet åpnet døra, så det nepa. Hvor kommer den nepa fra? undret eselet seg.

Så åt det potetene og sa: Det snør så fælt, og det er så veldig kaldt, og lammet har sikkert ingenting å ete. Jeg vil gå til lammet med nepa. Eselet trillet nepa dit lammet bodde. Men lammet var ikke der. Forsiktig la eselet nepa fra seg og gikk sin vei.

Lammet hadde også gått ut på leiting etter mat. Det fant et kålhode og gikk glad heim igjen. Da lammet åpnet døra, så det nepa. Hvor kommer den nepa fra? undret lammet seg.

Så åt det kålhodet og sa: Det snør så fælt, og det er så veldig kaldt, og rådyret har sikkert ingenting å ete. Jeg vil gå til rådyret med nepa. Lammet tok med seg nepa dit rådyret bodde. Men huset var tomt. Lammet la fra seg nepa og sprang fort sin vei.

Rådyret hadde også gått ut på leiting etter mat. Det fant noen grønne blad og gikk glad heim. Da det åpnet døra, så det nepa. Hvor kommer den nepa fra? undret rådyret seg.

Så åt det de grønne bladene og sa: Det snør så fælt, og det er så fryktelig kaldt, og haren har sikkert ingenting å ete. Jeg vil gå til haren med nepa. Og straks sprang rådyret dit haren bodde. Men haren hadde ett seg mett og gått og lagt seg. Han sov. Rådyret ville ikke vekke haren; han trillet nepa inn gjennom døra.

Da haren våknet, gnei han seg forundra i øynene. Nepa var kommet tilbake. Han tenkte litt, og så sa han: Det er sikkert en god venn som har kommet med nepa til meg! Så åt han opp nepa. Den smakte veldig godt!

Et kinesisk eventyr

☞ Vi lager et vinterlandskap i en pappeske eller på en isoporplate på bordet og setter små dyrefigurer på hver sine steder. Så kan de største barna vise bordteater for de minste.

Skinnvotten

Det var en gang en trollgubbe som tassa gjennom skogen sammen med ungen sin en vinterdag. Så mista han den ene votten. Ut på ettermiddagen kom ei lita mus pilende. Musa smatt inn i votten og peip: Dette skal være mitt hus i natt.

Ei stund etter stod en skogmår utenfor.

– Hvem bor i votten? spurte skogmåren.

– Pilemus Silkehår, svarte musa. Hvem er du?

– Smettomkring Skogmår, sa måren. Kan jeg bo sammen med deg i natt?

– Ja, bare kom inn, sa Pilemus Silkehår. Da smatt Smettomkring Skogmår inn, og så var de to som bodde i votten.

Sola holdt på å gå ned. En liten hare kom hoppende. Han stanset foran votten og spurte:

– Hvem er det som bor i votten?

– Pilemus Silkehår og Smettomkring Skogmår, svarte de. Hvem er du?

– Jeg er Haremann Hopsasa. Får jeg lov å bo sammen med dere i natt?

– Ja, bare kom inn, sa Pilemus Silkehår. Den lille musa var glad det kom flere til. Nå var de tre som bodde i votten, og du kan vel tenke deg at det var godt og varmt der inne. Ut på kvelden kom en rev luskende. Han stansa og spurte hvem det var som bodde i votten.

– Pilemus Silkehår, Smettomkring Skogmår og Haremann Hopsasa, svarte de.

Hvem er du?

– Jeg er Revemor Rødsvans. Kan jeg få bo sammen med dere i natt?

– Ja, bare kom inn! ropte Smettomkring Skogmår og Haremann Hopsasa. Pilemus Silkehår pep at også revemor kunne komme.

Nå var de fire i votten. De satt og titta ut i snøværet. Utpå natta kom ei røyskatt smygende forbi. Røyskatta stansa og spurte: Hvem bor i votten?

– Pilemus Silkehår, Smettomkring Skogmår, Haremann Hopsasa og Revemor Rødsvans, svarte de. Hvem er du?

– Jeg er Røyskatt Smalsmett. Kan jeg få bo i votten i natt?

– Ja, bare kom inn! ropte de alle i kor. De visste at røyskatta ikke tok store plassen. Røyskatta kom inn, og nå var de fem i votten.

Ei stund etter kom en ulv settende. Han stansa og spurte hvem som bodde i votten.

– Pilemus Silkehår, Smettomkring Skogmår, Haremann Hopsasa, Revemor Rødsvans og Røyskatt Smalsmett, svarte de i votten.

– Hvem er du?

– Jeg er Ulven Aldrimett. Kan jeg bo hos dere i natt? Så fikk ulven også lov å bo i votten. Nå var de seks der inne, og du kan vel tenke deg at det var trangt i votten. Da knakte det i en kvist og en bjørn kom tassende.

– Hvem er det som bor i denne votten? brummet bjørnen. Han var gretten, for han hadde ennå ikke funnet seg et hi som han kunne sove i hele vinteren.

– Pilemus Silkehår, Smettomkring Skogmår, Haremann Hopsasa, Revemor Rødsvans, Røyskatt Smalsmett og Ulv Aldrimett, sa de i votten. Hvem er du?

– Jeg er Bamsefar Brumlebass. Kan jeg bo sammen med dere?

– Da må du gjøre deg smal, ropte de. Og så krøp bjørnen inn i votten. Da strammet det i alle sømmene, for nå var de sju som bodde i votten.

Utpå natta ble det bitende kaldt, men inne i votten lå de tett sammen og sov. De sov så godt, og de visste ikke at trollfar savnet votten sin. Tidlig neste morgen, før sola kom opp, sendte trollfar vesletrollet ut for å leite etter votten.

Da vesletrollet kom til stedet der trollfar hadde mista votten, så trollungen noe som rørte seg i snøen. Da brummet vesletrollet så det runget i skogen. Og alle dyra skvatt opp og ut av votten. De for av sted mellom trærne og ble borte.

Men vesletrollet tok opp votten og bar den hjem. Og da trollfar tok på seg votten, kunne han ikke skjønne at den var så god og varm, den som hadde ligget ute i snøen hele den kalde vinternatta.

Eventyr fra Ukraina

 Historien med alle de morsomme navnene (som barna fort lærer seg) egner seg godt både til bordteater og lek. Til bordteateret lager vi skogen og de små figurene, som plasseres rundt i skogen. Deltagerne velger hvert sitt dyr. Barna flytter dyra til den voksnes fortelling, men de forteller selv hvem de er før de lar dyra forsvinne inn i votten. Til slutt kommer «vesletrollet», som er handa til den voksne. Den kryper innover «skogen» – før den løfter votten og dyra ramler ut og blir snappet opp og plassert der de stod da leken begynte.

Neste gang leker vi historien med oss sjøl i rollene. Votten er et teppe over et bord. Der må det være god plass til alle (vi behøver jo ikke ta med alle dyra i fortellingen). Den voksne forteller, og barna kommer fram etter tur fra hvert sitt «hus» og kryper inn i «votten». Så kan den voksne være «vesletrollet» som oppdager votten og venter litt – mens spenningen stiger under teppet! «Vesletrollet» snakker med seg sjøl om hvor varm votten kjennes ut – før spenningen utløses når teppet blir revet ned og dyra rømmer tilbake til hver sitt «hus».

En førskolelærer forteller at barna liker denne historien veldig godt.

Den er enkel å dramatisere med barna. Her kan barna prøve ut å være de forskjellige dyrene. Hvordan beveger de seg? Hva gjør dyra i skogen? Hva

spiser de? Hvilke lyder har de? Etterpå dramatiserer vi historien; en voksen er forteller, og barna har noen små enkle replikker hvis de selv vil, forteller hun. Hun mener at barna godt kan ha ei lita forestilling for foreldrene, når de har lekt historien mange ganger og kjenner den godt.

Spør herr Bjørn

Det var en gang en gutt som het David. En dag hadde mora til David fødselsdag. Da tenkte David: Hva skal jeg gi mor i fødselsdagsgave? Så gikk han ut for å finne noe. Han gikk og han gikk, og så møtte han ei høne.

– God dag, fru Høne, sa David. Kan du gi meg noe som passer til fødselsdagsgave til mor mi?

– Klukk, klukk! Jeg kan gi deg nylagde egg til fødselsdagsgave, sa høna.

– Takk skal du ha, men egg det har hun, sa David.

– Vi får se hva vi kan finne da, sa høna. Så gikk David og høna av gårde til de møtte ei gås.

– God dag, fru Gås, sa David. Kan du gi meg noe som passer til fødselsdagsgave til mor?

– Gakk, gakk, jeg kan gi deg dun til pute, sa gåsa.

– Takk skal du ha, men pute det har hun, sa David.

– Vi får se hva vi kan finne da, sa gåsa. Så gikk David og høna og gåsa videre og møtte ei geit.

– God dag fru Geit, sa David. Kan du gi meg noe som passer til fødselsdagsgave til mor?

– Meeeee! Jeg kan gi deg melk til ost, sa geita.

– Takk skal du ha, men en ost det har hun, sa David.

– Vi får se hva vi kan finne da, sa geita. Og David og høna og gåsa og geita gikk videre til de møtte en sau.

– God dag, fru Sau, sa David. Kan du gi meg noe som passer til fødselsdagsgave til mor mi?

– Bææææ! Jeg kan gi deg ull til et teppe, sa sauene.

– Takk skal du ha, men teppe har hun, sa David.

– Vi får se hva vi kan finne da, sa sauene. Og David og høna og gåsa og geita og sauene gikk videre til de møtte ei ku.

– God dag, fru Ku, sa David. Kan du gi meg noe som passer til fødselsdagsgave til mor mi?

– Møøøø! Jeg kan gi deg både melk og fløte, sa kua.

– Takk skal du ha, men melk og fløte, det har hun, sa David.

– Da kan du spørre herr Bjørn, sa kua. Han bor oppe i åsen her.

– Jaha, sa David. Da går vi opp i åsen og spør herr Bjørn.

– Nei, sa høna.

– Nei, sa gåsa.

– Nei, sa geita.

– Nei, sa sauene.

– Nei, sa kua.

Så gikk David alene for å finne herr Bjørn. Han gikk og han gikk til han kom opp i åsen og inn i skogen, og der traff han herr Bjørn.

– God dag, herr Bjørn, sa David. Kan du gi meg noe som kan passe til fødselsdagsgave til mor.

– Brumm, sa bjørnen. Jeg har ikke noe å gi, men jeg kan fortelle deg hva du kan gi mor di. Og herr Bjørn hvisket en hemmelighet i øret på David.

– Å ja, sa David. Takk skal du ha, herr Bjørn. Så løp han ut av skogen og ned gjennom lia og bortover veien, og så kom han heim.

– Gjett hva du skal få i fødselsdagsgave! ropte David til mor si. Og mora prøvde å gjette:

– Er det et egg? gjettet hun. Nei, det er ikke noe egg, sa David.

– Er det ei pute? gjettet hun. Nei, det er ikke noen pute, sa David.

– Er det en ost? gjettet hun. Nei, det er ikke noen ost, sa David.

– Er det ullteppe? gjettet hun. Nei, det er ikke noe ullteppe, sa David.

– Er det melk og fløte? gjettet hun. Nei, det er ikke melk og ikke fløte, sa David.

Da klarte ikke mora å gjette mer. Og David gav henne en Stor Svær Fødselsdags-BJØRNEKLEM!

Marjorie Flack

- En voksen og ei lita gruppe barn har en liten framføring på samlingstunden. Her er det en god og enkel dialog, som hvert barn (i rolle som et av dyra) kan huske utenat. Den voksne har rollen som David og gir hjelp når noen har glemt replikken, innenfor rammen av historien. Kanskje du har ull, kan David spørre, hvis «sauene» har glemt hva den skal si. Det gir også en ekstra trygghet når den voksne er med i dramatiseringen. Og etterpå kan vi leke alle «Bjørnen sover» og gå på «Bjørnejakt».

Bjørnejakt i Dividalen

Dette er en lokal versjon av «å gå på løvejakt» i Afrika med de dyra vi kan møte der. Her er vi i en norsk dal:

Alle sitter på kne i en tett ring. En voksen leder leken, og alle hermer etter lederens ord og bevegelser.

Leder: *Vil dere være med på Bjørnejakt i Dividalen?* (Et ja-svar.) *Kom, så går vi!*

Når vi «går», slår vi først høyre og så venstre håndflate mot lårene, flere ganger, klapp, klapp.

Lederen legger høyre håndflate over øynene og speider (når det er noe hun ser) eller legger håndflaten bakom øret og lytter (når det er noe hun hører.)

Dette gjentar vi før hvert stopp, for å samle deltagernes oppmerksomhet.

L: *Aha! Gras!*

Vi går gjennom graset. Vi gnir håndflatene mot hverandre, og sier *Shvish! Shvish!* Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp:

L: *Aha! Ormegras!*

Vi går gjennom ormegraset. Vi svinger armene med handflatene mot hverandre fra side til side og sier: *Shhhhuishhh! Shhhhuishhh!* Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp:

L: *Aha! Ei kråke!* Vi slår med armene som vingeslag: *Kra! Kra!* Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp:

L: *Aha! En elg!* Vi langer høyre og så venstre arm framover flere ganger; vi hermer elgens steg! Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp:

L: *Aha! En hare!* Begge hendene løftes opp fra lårene flere ganger, harehopp! Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp:

L: *Aha! En moskus???* *Oææææ!* Vi setter håndflatene frem med sprikende fingre og skriker for å skremme moskusen. Vi slår hendene fort-fort mot lårene; vi springer fort vekk!. Så puster vi ut og går videre, klapp, klapp, før neste stopp. (Kanskje møter vi flere kjente dyr som vi vil hilse på.)

L: *Aha! Ei elv!* Vi speider mot elva. Ingen bru! Jeg må klatre i et tre!

Vi tar tak i den usynlige stammen, vi flytter hendene oppover; vi klatrer opp i treet.

L: *Jeg ser ei bru!* Vi klatrer ned og går, klapp, klapp mot brua. Vi slår knyttnevener mot brystet når vi går over brua. Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp.

L: *Aha! Ei myr!* Vi løfter høyre og venstre hånd, vi hopper fra tue til tue. Vi sier: *Schlupp! Schlupp!* Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp.

L: *Aha! En vanndam!* *Vi hopper over dammen!* Vi slår hendene fort-fort mot lårene og hever begge armene i et høyt hopp over dammen. Så går vi videre, klapp, klapp, før neste stopp. (Kanskje møter vi flere hindringer på vei mot bjørnehiet.)

L: *Aha! Bjørnehiet!* *Vi lister oss bort til hiet!* Vi beveger hendene forsiktig over lårene når vi lister oss.

L: *Jeg stikker handa mi inn i hiet! Det er så mørkt her! Jeg er litt redd! Jeg får tak i noe! Noe bløtt! Jeg drar i en bbbbbJØRNEHALE!*

Vi strekker armen langsomt frem og trekker den fort tilbake og springer fort, fort samme vei tilbake:

Alle bevegelser og lyder gjentas, og så slår vi døra igjen med begge hendene mot lårene, klapp!

Så puster vi ut: *Vi går ALDRI mer på bjørnejakt i Dividalen!*

Fru Malladys fødselsdag

Det var en gang ei kone som var veldig, veldig gammel. Hun var så gammel at hun ikke riktig visste hvor gammel hun var. Kona het fru Mallady, og hun bodde helt alene i et lite hus med en grønn dør og med en liten pen hage.

En morgen, akkurat da fru Mallady var ferdig med frokosten sin, banket det på døra. Det er postmannen, sa fru Mallady til seg selv. Jeg får kanskje et brev. Hun skyndte seg til døra. Der stod postmannen i sin blåe frakk.

– God dag, fru Mallady, sa postmannen. Jeg tror jeg har noe til deg denne morgenen.

– God dag, herr Postmann, sa fru Mallady. Hva er det, mon tro?

Postmannen rotet rundt i veska si.

– Her er det, sa han. Og riktig nok, der var en liten blå konvolutt med et frimerke og navn. Det stod: *Fru Mallady*.

Fru Mallady ble helt opphisset, for hun var ikke vant til å få post. Hun takket postmannen og tok brevet med seg inn i huset. Da hun åpnet konvolutten, fant hun et nydelig lite kort med blomster og et pyntebånd på. *Gratulerer med dagen, fru Mallady. De aller beste ønsker for fødselsdagen*, stod det skrevet. Det må jo være fødselsdagen min i dag, sa fru Mallady.

Hun satte kortet opp på skapet og satte seg ned for å telle. Hun telte og telte i nesten en time. Jeg tror at jeg må fylle hundre år i dag. Du verden, så fort årene går. Å, hvor jeg ønsket at jeg hadde en liten kattunge, tenkte gamle fru Mallady. Akkurat da banket det på døra. Fru Mallady skyndte seg til døra og lukket opp. Der stod nabokona som hette fru Bowe. Hun holdt en stor eske med begge hender.

– Gratulerer med dagen, fru Mallady, sa fru Bowe. Jeg har med meg en liten gave til fødselsdagen.

– Så snilt av deg, sa fru Mallady. Og så hvisket hun for seg selv: Jeg håper det er en kattunge. Hun hvisket lavt, så nabokona ikke hørte det, for hun ble kanskje lei seg hvis det ikke var en kattunge. Fru Bowe satte esken på bordet og tok av lokket.

I esken lå en svær kake med hundre lys. Den var pyntet med rose av marsipan, med grønne blader av sukker rundt kanten.

– Å, tusen takk, ropte fru Mallady. Den er nydelig! Jeg har aldri sett en så nydelig kake før!

Fru Bowe var fornøyd.

– Nå tenner vi lysene, sa hun. Fru Mallady hentet fyrstikker, og så hjalp de hverandre med å tenne alle de hundre lysene.

– Du skal ha det første stykket, sa fru Mallady til gjesten sin. Hun skar et stort stykke til nabokona. Så tok hun et stykke selv.

– Den smaker deilig! sa fru Mallady. De satt ved bordet og spiste kakestykkene til siste smule. Så sa fru Bowe farvel og «God fødselsdag» og gikk hjem.

Fru Mallady ruslet i huset som hun gjorde hver dag, for å se til at alt var rent og i orden. Så vasket hun asjettene og satte dem bort. Da hørte hun at det banket på døra igjen. Fru Mallady skyndte seg til døra, og der stod doktoren, som bodde lenger nede i gata. Han holdt en pakke tett under armen. Den så spennende ut.

– Hvordan står det til? spurte han. Jeg hører du er hundre år i dag! Gratulerer så mye!

Gamle fru Mallady sprang etter brillene. Kanskje det er en liten kattunge! sa hun til seg selv. Men inne i pakken lå en nydelig grønn silkeparaply, med et handtak laget som en fugl.

– Å, så nydelig! sa fru Mallady. Hun ropte av begeistring. Den kan jeg ha når jeg går til kirke på søndager i regnvær! Tusen takk, snille doktor! Det var det jeg ønsket meg aller mest, sa hun. Og så en kattunge, hvisket hun til seg selv, veldig lavt.

Fru Mallady ville ikke la doktoren høre at hun var skuffet; da ville han bli lei seg. Hun gav doktoren et stort stykke kake, og han spiste den. Så sa han «Vel, vel, vel» og «Farvel» og gikk.

– Vel, vel, sa fru Mallady til seg selv. Hvis jeg ikke kan få ei katte, så vil jeg jo ha en fødselsdagskake med hundre lys og en grønn silkeparaply mer enn noe annet i verden!

Akkurat da banket det enda en gang på døra. Der stod Peter, den lille gutten som bodde på den andre sida av gata. Han hadde hendene bakpå ryggen.

– Gratulerer med dagen, fru Mallady, ropte han.

– Neimen, god dag! sa fru Mallady. Hvordan visste du at det er fødselsdagen min i dag?

– Jeg har en presang til deg! sa Peter.

Fru Malladys hjerte begynte å slå fort. Kanskje en kattunge? tenkte hun.

– Ta den med inn, sa hun. Så skal vi åpne den.

De la pakken på golvet. Peter hoppet rundt omkring, mens fru Mallady skar opp bandet. Inni lå en pappeske. Fru Mallady tok av lokket. Der lå en flott trebåt.

– Neimen, Peter, sa fru Mallady. Hun var så overrasket at hun ikke kunne si et eneste ord.

– Jeg har laget den selv, sa Peter. Jeg laget den på skolen, og jeg malte den også. Den er til deg, sa han. Han tok den ut av boksen og holdt den opp for fru Mallady. Den er laget av to stykker tre, sa han. Du legger det ene opp på det andre og fester dem med stifter. Der er to piper, og der er en streng til å trekke den med. Jeg kan komme og segle den for deg en gang, hvis du vil.

– Så flott den er, sa fru Mallady. Tenk at du har laget den!

– Det var ikke så veldig vanskelig, sa Peter.

– Jeg kunne ikke tenke meg at du kunne lage en så fin båt, sa fru Mallady. Vil du ha et stykke kake, Peter?

– Ja takk, sa han. Så mange lys! På min kake var det seks. Han spiste et stort stykke kake, og så måtte han gå.

– Du vet ikke hvor jeg kunne få tak i en kattunge, gjør du Peter? spurte fru Mallady.

– Nei, sa Peter. Jeg skulle ønske at jeg hadde en sjøl. Farvel!

Ei stund gikk uten at noen kom. Men akkurat da fru Mallady stod og vannet potteblomstene, så banket det på igjen.

Der stod postmannens kone og smilte. Hun holdt en pakke under armen.

– Gratulerer med dagen, sa hun. Jeg har en liten presang til fødselsdagen din, og her er den!

– Så snilt av deg, sa fru Mallady. Hun så på boksen og øynene skinte. Hun følte seg så lykkelig. Jeg tror det er en ... , begynte hun å si. Så stoppet hun i tide, for da hun åpnet boksen, da så hun at det var et nydelig hjemmelaget forkle.

– Kjære deg, fru Walker, sa fru Mallady. For et nydelig forkle. Blått, med røde firkanter. Jeg er så glad i blått. Og der er det en lomme også!

Fru Mallady bøyde seg fort over tøyet for å studere stingene, for hun ville ikke at fru Walker skulle se tårene i øynene hennes. Men nå følte hun enda sterkere enn før at hun ønsket seg en kattunge. Jo mer hun tenkte på det, jo sikrere ble hun på at hun *måtte* ha en kattunge!

– Har du lyst på et stykke av fødselsdagskaken min? spurte hun. Fru Bowe har bakt den.

– Ja, takk, sa fru Walker. Hun beundret den store kaken med de hundre lysene. Så skar fru Mallady et stykke av kaken, som fru Walker tok med seg hjem.

Nå var det tid for fru Mallady til å spise formiddagsmat. Hun bestemte seg for å steke litt flesk og to egg, og to stykker brød og te – og lite grann solbærsyltetøy. Akkurat da fru Mallady skulle sette seg, hørte hun enda en gang at det banket på døra. Hun ble så spent! Og der stod herr Cobb, kjøpmannen. Han hadde tatt av seg sin hvite frakk og tatt på seg søndagsfrakken, som var svart med splitt bak. Og han hadde en skinnende svart hatt. Han bar på en kurv. Den var dekket av et stykke tøy. Han holdt den veldig forsiktig. Fru Mallady prøvde å la være å stirre på kurven, men hjertet begynte å slå fort, fort.

Det er en kattunge! Den kurven kan ikke være noe annet enn en katterkurv, tenkte fru Mallady. Hendene hennes skalv, og hun kunne nesten ikke høre hva kjøpmannen sa. – Fru Mallady, sa kjøpmannen. Du har vært kunde hos meg så lenge jeg kan huske. Fru Bowe fortalte meg at det var din fødselsdag og at du er hundre år. Så gav han kurven til fru Mallady. Hun kunne nesten ikke vente med å kikke under tøyet.

Da hun så hva som lå der, måtte hun nesten skrike. Det var en pen liten pakke i hvitt silkepapir, og den var bundet med en silketråd. Det kunne ikke være noen kattunge!

Fru Mallady snudde seg bort så ikke herr Cobb skulle se tårene. Den snille naboen måtte ikke vite at hun håpet på en kattunge. Fru Mallady var veldig tapper og også veldig høflig.

– Takk skal du ha, herr Cobb, sa hun. Vil du ha et stykke av min fødselsdagskake? Så åpnet hun pakken, og der var det en sukkerkopp med håndtak av sølv og en sølvkule på toppen.

– Å, den er vakker! sa fru Mallady. Det var snilt av deg, herr Cobb. En sukkerbolle!

Omkring klokka to på ettermiddagen hadde fru Mallady spist lunsj og vasket opp og tørket og satt bort tallerkenene. Kjøkkenet var rent og ryddig som det pleide å være, og fru Mallady satte seg ned foran peisen og så på gavene sine. Hun la dem ut på bordet og så på hver eneste en. Der var det pene kortet med blomster på og med pyntebånd. Og der var det som var igjen av den svære fødselsdagskaken med de hundre lysene og rosen av marsipan og grønne blader av sukker rundt kanten. Der var den nydelige grønne silkeparaplyen med en fugl som håndtak. Der var den vakre trebåten med to piper. Og der var den nydelige sukkerbollen av glass med sølv håndtak og sølvkule på lokket.

De er alle aldeles nydelige, sa fru Mallady til seg selv.

Og fordi hun var slik en høflig gammel dame, så prøvde hun å ikke tenke på det hun ønsket seg aller mest: *en kattunge!* Og fordi hun var en veldig gammel dame og veldig søvnig, så begynte hun å duppe av litt. Hodet begynte å henge litt fram og øynene lukket seg, og så døde hun inn i en liten søvn.

Det begynte å regne. Regnet pisket på vindusruten. Og midt i drømmen hørte fru Mallady en liten lyd: *M-iaow! M-iaow! M-iaow!*

Fru Mallady våknet med et rykk. Hva var det? sa hun. Drømte jeg? Har jeg sovet? Hun så rundt seg. Men alt var som før. Det var ingen ting annet å høre eller se enn regnet, som pisket mot vindusruten. Øynene begynte igjen å lukke seg. Plutselig hørte hun det igjen: *M-iaow! M-iaow! M-iaow!* Det lød svakt og vått og ensomt. Fru Mallady skyndte seg bort til døra og åpnet den. Og der, i regnværet, stod en liten svart og hvit kattunge. Den kikket rett opp på fru Mallady og sa: *M-i-a-o-w! M-i-a-o-w! M-i-a-o-w!*

– Kjære deg, ropte fru Mallady. Kommer du til meg på fødselsdagen! Kommer du for å bo hos meg?

Og kattungen sa: *M-i-a-ow! M-i-a-o-o-w! M-i-a-o-o-w!* Det betydde at den hadde det bra. Så tok fru Mallady kattungen inn i huset og tørket den med et varmt håndkle. Hun skyndte seg ut i kjøkkenet og fant fram en hvit bolle med roser på og fylte den med melk. Kattungen drakk all melka. Så la den seg ned på matta og gjespet.

Da ordnet fru Mallady en kurv til den som den kunne sove i. Kattungen sa: *M-i-a-o-o-w!* Og fru Mallady sa: For en flott fødselsdag!

Fra den dagen levde fru Mallady og katta lykkelige sammen i det lille huset med den grønne døra, med syv vinduer og en hage rundt.

Helen Earle

☞ De fleste voksne i en barnehage har vel en eller annen gang blitt invitert til kaffe i dokkekroken. Kaffeselskap er en populær rolleleik. Nå kan den voksne gjøre gjengjeld: i rollen som fru Mallady kan hun invitere naboene inn til hundreårsdagen sin. Før vi dramatiserer historien, er den lest og fortalt flere ganger.

En måte å presentere historien på, er å komme på besøk i barnehagen, i rollen som fru Mallady, med katta på armen.

Den gamle damen forteller hva som hendte den dagen hun ble hundre år! Historien gjenfortelles kanskje flere ganger, og når barna er godt kjent med handlingen og figurene, er tida inne til å velge hvilken gjest de vil være. Hvis vi har flere barn enn roller, dikter vi opp noen naboer til. Vi gjør en vri på historien og lar alle få bli i stua og få en nytt stykke (usynlig) kake for hver ny gjest. Hvis barna bare får fortalt begynnelsen på historien, som er selskapet med naboene uten katta, *før* vi dramatiserer, så får leken et spennende vendepunkt, en stor overraskelse, når katta til slutt dukker opp!

En annen voksen har rollen som katt; hvis det ikke er mulig, går «fru Mallady» ut av «stua» og kommer tilbake med ei katte (teaterdokka) på armen. Når fru Mallady får ønsket sitt oppfylt, så blir det nok en overraskelse som «gjestene» setter pris på!

Historier om å være seg selv

Den lille musungen som ville være katt

Det var en gang ei lita husmus som lekte med mor si. De lekte «katt og mus».

Musungen var liksom-katt og musemora var liksom-musunge.

– Du skal gjemme deg, sa liksom-katta. Og så skal du si pip-pip. Musemora som var ei liksom-mus, gjemte seg i en sprekk i veggen og sa pip-pip.

– Nå kommer jeg og tar deg, skrek liksom-katta.

Og så sprang den fram og slo kloa i liksom-musungen.

– Nå tok jeg deg, sa liksom-katta. Museungen ville leke om og om igjen, helt til den ble lei av leken.

– Jeg vil være katt på ordentlig, sa museungen.

– Det vil du slett ikke, sa musemora. Katta er et farlig dyr. Den eter oss mus.

– Den eter ikke meg! sa musungen. For jeg bare gjemmer meg bort i kjelleren.

Men da tok musemora tak i ungen sin og sa: Du skal være her hos meg i musehullet. Du må aldri gå i kjelleren. Da kommer katta og tar deg, sa musemora. Da kommer katta og tar meg, sa musungen til seg selv. Og så grøsset den.

– Jeg skal aldri gå i kjelleren, sa musungen.

Men musemora tenkte at ungen kanskje gikk i kjelleren likevel, så hun passet godt på den. Hun tok ungen med seg ut i musegangen. Der gnagde musemora en vei ut av musehullet.

– Du kan gnage litt, du også, sa musemora.

Men musungen ville heller leke med seg selv i musehullet. Den lekte at den var ei katte som jaget mus. Den pilte fort rundt og rundt og ble helt svimmel, og plutselig var den kommet helt ut i kanten av musehullet. Der måtte den sette seg ned. Nå kunne musungen se rett inn i kjellergangen.

– Pip, pip, er det ei katte der? sa musungen.

Det var ingen som svarte. Da stakk musungen snuten ut av musehullet. Den så ingen katt. Da tok han et bittelite hopp ut av musehullet. Nå er jeg i kjelleren, sa musungen.

Men det var katta også. Den lå på lur under kjellertrappa. Og da musungen svingte seg rundt i en liten dans, så sprang katta fram på kjellergolvet, rett framfor musungen.

– Mamma! skrek musungen.

– Nå tar jeg deg, sa katta. Den klasket poten i muserumpa.

– Au! skrek musungen. Slipp meg! Vær så snill! Vær så snill!

Men katta ville ikke være snill.

– Du lille dumme mus, du er en liten godbit! sa katta.

– Mamma! skrek museungen. Da kom musemora i full fart ut av musehullet. Og der så hun musungen i klørne på katta.

– Nei og nei, klaget musemora. Hun gjemte hodet i muselabbene og rugget fram og tilbake. Nei og nei, klaget hun. Men musemora var modig og så rett på katta og sa:

– Musungen er så liten og tynn. Den er vel ikke noe mat for deg, du store katt.

Nei, det er jo sant, musungen er jo bare som en liten karamell, tenkte katta.

Men musemora var stor og rund og feit. En lekker matbit, tenkte katta. Og så slapp den taket i musungen og fór rett på musemora. Musungen spratt opp og pilte inn i musehullet.

– Å, mamma mi, pep den.

Musemora var så redd at hun datt over ende på golvet. Katta klasket poten i musemagen og lo.

– Nå skal jeg ete deg, sa han. Hva sier du til det?

Musemora sa ingenting; hun lå muse stille. Ei musemor leker ikke at den er død, tenkte katta.

– Du er visst død, sa den fornøyd. Nå springer du ikke fra meg; du kan ligge her og vente. Jeg skal ete deg til middag. Og jeg vil ha musungen til dessert!

Så slapp katta taket i musemoras mave og snudde seg rundt og så seg om etter musungen. Men den var langt, langt inne i musehullet.

Tror du musemora lå stille og ventet? Nei, hun kom seg opp i en fart og pilte så

fort hun kunne rett inn i musehullet. Katta tok et svært sprang etter, men muse-

hullet var lite, og katta slo hodet sitt rett i veggen. Der lå den og var helt

tommelomsk. Jeg var dum som ville ha både liten og stor, tenkte katta. Neste gang tar jeg bare mora.

Musemora tok ungen sin på fanget og sa at nå måtte den aldri gå inn i kjelleren.

– Du lot som om du var død, sa musungen. Du narret den dumme katta.

– Jeg var bare så veldig redd, sa musemora. Jeg lekte ikke med katta.

Nå ville musungen leke katt og mus, men musemora orket ikke.

– Nå skal vi hvile oss, sa hun, og så la de seg ned. Musungen sovnet og drømte om den svære svarte katta i kjelleren! Jeg skal ikke gå i kjelleren, sa den til seg selv da den våknet.

Det gikk noen dager, og det er en veldig lang tid for en liten musunge. Og så glemte den hva den hadde lovet. En dag lurte musungen seg fram til musehullet igjen.

Akkurat da kom kona i huset ned i kjelleren. Hun fylte forklefanget sitt med epler,

og så gikk hun sin vei opp kjellertrappa. Men der mistet hun et av eplene; det

trillet ned trappa, over golvet og la seg rett utenfor musehullet. Eple er godt, tenkte musungen.

Og så glemte den seg helt; den hoppet ut av musehullet for å ta eplet. I samme øyeblikk hoppet katta fram og tok musungen.

Katta hadde ligget ved musehullet hver dag og ventet. Endelig kom du, sa katta. Den ville leke litt, og så trakk den musungen i halen. Den lille musungen skrek ikke, og den sprellet ikke heller. Den lå helt muse stille og lot som om den var død.

– Du lurer ikke meg, sa katta. Den nappet i musehalen så ungen skvatt og åpnet øynene.

– Nå skal vi leke, sa katta.

– Ja, pep musungen. Den torde ikke si nei.

Katta snurret musehalen rundt poten sin.

– Hva skal vi leke da? spurte den.

– Katt og mus, hvisket musungen.

Da måtte katta le.

– Hva skal du være da? spurte den.

– Katt, hvisket musungen.

Da lo katta enda mer.

– Jaså, så du skal være liksom-katt, sa den. Og hva skal jeg være, da?

– Mus, hvisket musungen.

Katta lo enda mye mer og nappet i musehalen.

– Og hva gjør liksom-musa, da? spurte den.

– Gjemmer seg, hvisket musa.

– Jaså, så det gjør liksom-musa, sa katta. Og så kommer liksom-katta og tar den?

– Ja, pep musungen.

Da lo katta så mye at hele kattedroppen ristet.

– Ja, da gjemmer jeg meg, og så kommer du og tar meg, sa den og slapp musehalen og labbet bakom ei tønne og la seg.

– Nå kan du komme og ta meg, sa liksom-musa med pipende stemme. Og så lo den så den ristet igjen. Katta syntes det var moro å leke at den var ei mus. Kom og ta meg, pep den.

Men tror du at den lille musungen kom og tok katta? Nei, det gjorde den så visst ikke. Da katta var borte, spratt musungen opp og pilte inn i musehullet. Den svære, farlige katta som var ei liksom-mus, den lå bakom tønna og ventet.

– Kom og ta meg, ropte liksom-musa.

Men musungen som skulle være liksom-katte, den kom ikke. Så ble katta lei av å vente. Den kom fram på golvet, og der var det ingen mus. Så skjønte katta at den var lurt.

– Men bare vent til neste gang, sa den. Da skal jeg lokke musungen hit med en godbit.

Langt inne i musehullet satt musungen og musemora.

– Jeg lekte med katta, sa musungen.

– Det skal du aldri gjøre mer, sa mora. Katta er fryktelig farlig.

– Katta er fryktelig farlig for små mus, gjentok musungen, så den skulle huske det bedre. Musemor hentet fram en stor fleskebit til ungen sin.

– Du skal vaske deg på hendene før du spiser, sa hun.

Musungen vasket seg, og så åt den fleskebiten.

– Har vi ost til dessert? spurte musungen.

Nei, det var ikke noe ost i musehullet.

– Det er ost i kjelleren, sa musa. Vi kan hente ost.

– Vi kan ikke hente ost så lenge katta er der, sa musemora.

– Nei, men etterpå, sa musungen. Den hadde så veldig god lyst på en ostebit.

– Husker du hva jeg har sagt? spurte musemora.

– Jada, sa musungen.

– Du vet at du ikke skal gå ut i kjelleren? sa musemora.

– Jada, jada, sa musungen.

– Du skal bare være her i musehullet! sa musemora.

– Jada, jada, jada, sa musungen. Nå var den lei av alt maset om det.

Musemora sa ikke mer, og det gjorde ikke musungen heller. Men den tenkte at kanskje katta ikke var i kjelleren likevel. Men det var akkurat der katta var. Hver dag lå den på lur i kjelleren. Den hadde lagt en ostebit rett foran musehullet. Den lille dumme musungen kommer nok, tenkte katta.

En dag var musemora langt inne i musegangen som hun gnagde ut. Musungen satt inne i musehullet og kjedet seg. Musemora var så travelt opptatt med å gnage den siste biten gjennom veggen at hun ikke så hva musungen holdt på med.

Jeg tar meg bare en liten tur bort til åpningen i musehullet, sa musungen til seg selv. Og så tok den seg en liten tur bort til åpningen. Der satt den og sniffet.

Hva var det som luktet så deilig? Ost, tenkte musungen. Den kikket ut av musehullet. Og der lå en stor, gul og deilig ostebit! Den ligger der og venter på meg, tenkte musungen. Den så ingen katt. Det var helt stille i kjelleren. Det er ingen der, tenkte musungen, og så sprang den ut av musehullet og rett på ostebiten. Da slo katta kloa i muserumpa!

– Mamma! skrek musungen og slapp ostebiten. Men musemora var langt inne i den nye musegangen, og hun hørte ikke museskriket.

– Nå eter jeg deg! sa katta. Musungen lå under kattekloa og skalv. Men så husket den hva musemora hadde sagt. Hun hadde sagt at man måtte vaske hendene før man skulle ete.

– Du må vaske hendene før du eter, pep musungen. Katta ble så overrasket, at den løftet poten opp fra muserumpa for å slikke den.

Men da var musungen snar! Før katta fikk sanset seg, skvatt musa opp og pilte inn i musehullet! Og katta skjønte at den var lurt igjen.

- Jeg skal aldri mer vaske meg før jeg eter, sa katta.
- Inne i musehullet satt musungen og skalv.
- Har du vært i kjelleren igjen? spurte musemora.
- Jeg skal aldri gå dit mer, sa musungen.
- Nei, nå skal du komme med meg, sa musemammaen. Hun hadde gnagd en gang gjennom veggen. Så krøp de innover musegangen, og så kom de ut av huset og ut på marka.
- Der møtte musungen noen små markmus.
- Jeg har lekt med ei katte, sa musungen.
- Du er veldig modig, sa markmusene. Det likte den vesle husmusa å høre.
- Skal vi leke katt og mus, spurte den. Ja, markmusene ville gjerne leke katt og mus. Musungen ville være liksom-katt i leken. Men den ville ikke være katt på ordentlig.
- Katter liker ikke mus, sa musungen. Og den gikk aldri mer ut i kjelleren.

Fortalt etter muntlig overlevering

☞ Alle står i ring og holder hverandre i hendene. En er musa og en er katta. (Har vi ei musehette med ører og ei katte-skin-lue, blir det ekstra stas.) Katta står utenfor ringen og vil inn til musa. Den slippes gjerne inn, men musa slipper like fort ut, og så er leken i gang. Før leken starter må vi minne om en viktig regel: Musejakten skal foregå ut og inn av ringen; det er ikke lov å springe langt vekk! Vi skal hele tiden se både katt og mus!

Den lille andungen som ville snakke pent

Det var en gang en liten andunge som ville vandre ut i verden. Den satte av sted bortover veien. Ved stallen møtte den katta.

- Mjau! sa katta.
- Å, så pent du snakker, sa den lille andungen. Jeg tror jeg vil snakke sånn som deg. Men tror du den lille andungen kunne si mjau? Å, nei; den prøvde så godt den kunne, men det ble bare mj-akk, mj-akk. Og det var slett ikke pent!
- Den lille andungen trasket videre, og etter en stund møtte den en liten hund.
- Vov-vov! sa hunden.
- Å, så morsomt det høres ut! sa andungen. Jeg tror jeg vil snakke sånn som deg. Men tror du den lille andungen kunne si vov-vov? Nei, den prøvde, men det ble bare v-akk, v-akk. Og det hørtes slett ikke morsomt ut. Den lille andungen trasket videre, og snart fikk den øye på en liten gul fugl oppe i et tre.

– Tvi-vitt, tvi-vitt! sang den gule fuglen.
– Å, så nydelig du synger! sa den gule fuglen. Jeg tror jeg vil prøve å synge sånn som deg!
Men tror du den lille andungen kunne synge tvi-vitt? Å, nei, selv om den prøvde så godt den bare kunne, så ble det bare tv-akk, tv-akk. Og det var slett ikke nydelig.
Den lille andungen trasket enda lenger, og etter en stund møtte den ei stor ku.
– Møøø, sa den store kua.
– Å, så flott du rauter! sa den lille andungen. Jeg tror jeg vil raute sånn som deg. Men tror du den lille andungen kunne si møøø? Å, nei; den prøvde så godt den kunne, men det eneste den fikk fram var m-akk, m-akk. Og det hørtes slett ikke flott ut. Den lille andungen ble så lei seg. Den kunne ikke si mjau, sånn som katta. Den kunne ikke si vov-vov sånn som hunden. Den kunne ikke si tvi-vitt sånn som fuglen. Og den kunne ikke si møøø sånn som kua.
Den lille andungen ruslet sakte videre. Plutselig fikk den øye på mamma and borti veien.
– Kvakk, kvakk, ropte mamma and.
– Å, hvasket den lille andungen lykkelig for seg selv. Det er den vakreste stemmen i verden. Jeg tror jeg vil prøve å snakke sånn!
Og tror du at andungen kunne si kvakk, kvakk? Ja visst! Den klarte helt fint å si kvakk, kvakk, akkurat så fint som mamma and.

Marjorie la Fleur

Her svømmer andungen nedover elva.

☞ En gammel gardin med naturfarger er utmarka. Et blått skjerf ligger tvers over teppet, det er elva der anda (ei badeand) svømmer. I den andre enden venter andemor (som er laget av fôret i en boblevott).

Langsmed elva står de tørste dyra som snakker til andungen. Den voksne beveger anda, og alle (som sitter rundt teppet) er med å lage dyrelåtene. Når leken er gjentatt noen ganger, kan barna leke på egen hånd, og kanskje vil de dele leken med et publikum av de yngre barna.

Historien finnes i flere versjoner; i en av dem er det et lam som synes det snakker så stygt. Lammet går omkring på gården og møter ei høne, en grisunge, en hundevalp og en kattunge, før det møter mamma sau.

Vi velger de dyra vi har i samlingen i barnehagen og lager et bordteater ute i sandkassa eller inne på bordet, f.eks. i en pappeske. Den kan vi bære med oss til en annen avdeling, hvis vi vil framføre historien. Å lage gården med marka rundt er et fint formingsarbeid. I dette miljøet kan vi dramatisere flere historier, for eksempel *Geitebukken som kunne telle til ti* og *Høna og hvetekornet*.

Kaninen som ville flytte hjemmefra

Kalle kanin ville være flott. Han var ikke fornøyd med seg sjøl.

– Du som har så flotte ører, sa mamma kanin.

– De er altfor store, sa Kalle kanin. Han var ikke fornøyd med mora si heller. Hun sa at han måtte spise gulrøtter, og Kalle kanin likte ikke gulrøtter. Han var ikke fornøyd med resten av familien heller. Han hadde så mange brødre og søstre. Det krydde av dem. Og noen ganger ertet de ham.

En dag kom et pinnsvin tuslende over marka.

– Se på pinnsvinet, sa Kalle kanin. Det har pigger på ryggen. Det er flott! Jeg vil ha pigger.

Da måtte brødrene og søstrene le.

– Vi er glad at vi ikke har pigger! sa de. Da hadde ikke mora vår kjent oss igjen. Tenk, en kanin med pigger!

Kalle kanin brydde seg ikke om å svare dem. Han så seg omkring. Oppe i lia sprang to geiter rundt og stanget hverandre.

– Se på geitene, sa Kalle kanin. De har horn. Det er flott! Jeg vil ha horn!

Brødrene og søstrene lo og sa at de var glade for at de ikke hadde horn!

– Da hadde ikke mora vår kjent oss igjen, sa de. Tenk, en kanin med horn!

Kalle kanin vendte ryggen til dem. Da hørte han en lyd inne fra skogen. Kakk, kakk, sa det. Det var en hakkespett som hakket hull i stammen til et tre med nebbet sitt.

– Hakkespetten har nebb, sa Kalle kanin. Det er flott, tenkte han. Men han sa det ikke høyt. Men brødrene og søstrene skjønte hva han tenkte på.

– Nå vil han ha nebb! sa de og lo. Vi er glade for at vi ikke har nebb! Da hadde ikke mora vår kjent oss igjen. Tenk, en kanin med nebb! Og så lo de enda mer. Høyt over dem fløy fuglene; de slo med vingene og svedde av sted. Kalle kanin så på fuglene og tenkte at de var flotte med vingene sine. Hvis jeg hadde vinger, så kunne jeg fly, tenkte han. Han sa det ikke høyt, men søskenflokket skjønte hva han tenkte på.

– Nå vil du fly, sa de. Men det kan du ikke, for du har ikke vinger! Vi er glade vi ikke har vinger, for da ville ikke mora vår kjent oss igjen. Tenk, en kanin med vinger!

Og så hikstet de av latter.

– Dere ler av meg! skrek Kalle kanin. Han ville ikke bo sammen med dem mer. Og så rømte Kalle kanin hjemmefra.

Etter en stund traff han en edderkopp, og enda en og enda en. De hang i hver sin tråd.

– Sånn vil jeg klatre i en tråd, sa Kalle kanin. Men det kunne han jo ikke.

– Du kan jo krype, sa edderkoppene. De slapp seg ned på marka og krøp. Og så lærte Kalle kanin å krype, men det ble den snart lei av.

– Jeg vil ikke bo hos edderkoppene, sa han.

På veien videre traff han mange interessante dyr. Men han ville ikke bo hos noen av dem. Da kvelden kom, var Kalle kanin veldig trøtt. Nå var han kommet langt inn i skogen. Der traff han en bjørn som ruslet omkring utenfor hiet sitt. Den hilste med den svære labben sin. Kalle kanin syntes den var flott.

– Bamsefar, kan jeg sove hos deg i natt? spurte Kalle kanin.

– Gjerne det, sa bamsen. Jeg skal snart legge meg og sove hele vinteren.

– Om dagen også? spurte Kalle kanin.

– Dag og natt, hele vinteren, sa bamsen og gjespet. Så lenge ville ikke Kalle kanin sove. Han snudde, og så hoppet han hjemover.

På veien traff han en flaggermus som var ute med ungen sin i skumringen. De jaget insekter og gapte med de fryktelige tennene sine. Kalle kanin syntes de var flotte.

– Flaggermus, kan jeg sove hos dere i natt? spurte Kalle kanin.

– Gjerne det, sa flaggermusmammaen. Men vi skal ikke legge oss ennå. Vi skal fly i natt. I morgen skal vi henge oss opp og sove.

– Henger dere når dere sover? spurte Kalle kanin.

– Vi henger hele vinteren, sa flaggermusmammaen. Vi henger med hodene ned. Vil du henge med oss? spurte de.

– Nei, Kalle kanin ville ikke henge og sove med hodet ned.

Han hoppet videre hjemover og så kom han til et hønseshus. Der var det stille, for hønsene hadde satt seg til ro.

Men hanen spankulerte alene rundt i hønsegården. Den hadde en rød kam på hodet. Kalle kanin syntes den var flott.

– Hanefar, kan jeg sove hos deg i natt? spurte han.

– Ja, men da må du stå tidlig opp, sa hanen. Jeg skal stå på et ben og gale.

Kalle kanin hadde ikke lyst til å stå tidlig opp. Han kunne ikke gale heller. Men nå var han trøtt av å hoppe rundt omkring. Nå ville han hjem. Og så kom han tilbake til mor si og brødrene og søstrene.

– Hvor har du vært? spurte de.

– Her og der, sa han. Vet dere at bjørnen sover hele vinteren? Nei, det visste de ikke.

– Det må være kjedelig, sa de.

– Vet dere at flaggermusene henger når de sover? Nei, det visste de heller ikke.

– Det må være slitsomt, sa de.

– Vet dere at hanen må først opp av alle og stå på et ben og gale. Nei, det visste de ikke.

– Vi er heldige som slipper det, sa de. Nå lo de ikke av ham. Så mye du vet, Kalle, sa de.

– Nå skal du få kveldsmat, og så skal du sove, sa mora. Så åt han gulrøtter. De smakte godt. Og så var han flyttet hjem til familien sin.

– For jeg er jo en kanin, sa Kalle kanin.

Fortalt etter muntlig overlevering

☞ Når vi leker historien, velger vi de dyra som barna kan imitere. I et hjørne bor edderkoppene; de kryper omkring og spinner usynlige tråder. I et annet hjørne bor bjørnene; de ordner hiet sitt, for snart skal de sove vintersøvn. I et tredje spankulerer hanene omkring; de øver seg på å stå på et ben og gale. I et fjerde hjørne har kaninene hjemmet sitt; de er kanskje ute og stjeler gulrøtter og hopper hjem og spiser dem.

Det er viktig at alle har noe å gjøre mens de venter på Kalle kanin. Den voksne forteller historien og passer på å la dyra få tid til å snakke sammen.

En førskolelærer forteller: *Jeg har brukt eventyret for 6-åringene i barnehagen. Barna spilte hele historien med få replikker. Jeg var forteller. Barna hadde holdt på med eventyret i to måneder (8 ganger), før vi hadde en forestilling for foreldrene. Vi hadde hatt bordteater, og vi var hvert av dyra. Vi mimet hvordan de beveget seg og hvor de bodde osv. Til slutt lekte vi hele historien.*

De gule småfroskene

Fire små gule jungelfrosker satt og sang for hverandre. Kvakk! Kvakk! Kvakk! En sånn vakker dag! sang småfroskene. Så danset de på stranden av floden. Hopp-sprett-spark! Hopp-sprett-spark! Hopp-sprett-spark! De danset på sine små gule føtter i den varme gule sanden.

Da kom fru Skilpadde opp av vannet og gravde ei grop i sanda. Så la hun noen egg i gropa og sa: Fint! Nå må jeg gjemme dem, så de kan klekkes ut i fred. Hun krafset med føttene og skuflet sanda ned i gropa, til hun var sikker på at eggene var ordentlig dekket. Så slettet hun sanden og klappet på den, så den ble jevn og slett igjen.

– Å, så trøtt jeg er, sa hun. Nå går jeg og legger meg.

– Kvakk, kvakk, kvakk, sånn en fin dag, sang småfroskene.

– Ti stille med dere, sukket fru Skilpadde. Ser dere ikke at jeg forsøker å ta meg en lur?

– Da skal vi danse i stedet, sa småfroskene. Vi danser på den slette sanda. Hopp-sprett-spark! Småfroskene danset på sine små gule føtter. Hopp-sprett-park! Hopp-sprett-spark! Sanda føk omkring. Fru Skilpadde åpnet øynene:

– Slutt! Stå still med det samme! skjente hun. Jeg strevde så mye med å slette til sanda, så ingen skulle se hvor jeg gravde ned eggene mine. Frekke frosker, som forstyrrer arbeidet mitt. Nå må jeg gjøre alt sammen om igjen.

De fire småfroskene tittet på føttene sine.

– Vi går tilbake til jungelen, sa de. Der kan vi synge og danse så mye som vi vil uten å forstyrre fru Skilpadde. De gikk tilbake inn i jungelen og satte seg under et tre.

– Kvakk, kvakk, kvakk, sang de. Kvakk, så høyt vi synger i dag!

Men oppe i treet satt brølapen.

– Ti stille med dere, småfrosker, sa brølapen. Dere med de små pipestemmene deres!

Så begynte brølapen å brøle, og det brølet han laget var så høyt at det lød som når stormen sliter i tretoppene i jungelen.

– Å, kvekket småfroskene. Stemmen din er mye, mye høyere enn våre stemmer.

Men vi kan danse. Se på oss! Se på oss! Hopp-sprett-spark! Småfroskene danset på de små gule føttene sine. Hopp-sprett-spark! Hopp-sprett-spark! De danset rundt og rundt omkring treet.

– Slutt å danse rundt mitt tre! Jeg blir aldeles tommelumsk, sa brølapen. Og når jeg blir tommelumsk, kan jeg miste taket og falle ned på dere og trykke dere aldeles flate. Så derfor er det best at dere slutter! Nå med en eneste gang! De fire småfroskene satt tause og sukket.

– Vi går ned til sjøen, sa de. Der kan vi synge og danse så mye vi vil uten å forstyrre brølapen.

Nede ved sjøen satt den store brune padda og stirret ned i det speilblanke, klare vannet.

– Kvakk, kvakk, kvakk, sang de gule småfroskene. Sola skinner i dag!

– Snille, søte, sa padda. Ti stille med bråket! Jeg satt og så ned i sjøspeilet, og jeg satt og tenkte og tenkte, og så syntes jeg at ansiktet mitt var riktig vakkert. Så kommer dere og forstyrrer meg, og nå kan jeg ikke tenke lenger. Dere har ødelagt det!

To store tårer fylte paddas store øyne og falt plask, plask ned i sjøen.

De fire småfroskene stirret forskrekket på padda.

– Kjære deg! Vi ber om forlatelse, sa de. Se på oss når vi danser på steinene her.

Hopp-sprett-spark! Hopp-sprett-spark!

Småfroskene danset og steinene spratt omkring. Pling, plong, plupp! Pling, plong, plupp! Pling, plong, plupp! Pling, plong, plupp!

Alle fire småfroskene falt i sjøen og laget småbølger og ringer i vannet.

– Slutt, slutt, slutt, kjeftet padda. Dere ødelegger jo vannspeilet. Småfroskene ble lei seg og ba om forlatelse. Vi går til elva, sa de. Der kan vi synges og danse uten å erte den stakkars gamle padda.

De fire småfroskene gikk til elva. Der satt tre grønne papegøyer på en busk og pratet med honningfuglen.

– Se på vingene mine, sa honningfuglen. Jeg kan bevege dem så fort at det surrer! Sånn!

– Kraa, sa papegøylene. Jada, vi hører.

– Ingen annen fugl i verden kan fly baklengs, men det kan jeg, sa honningfuglen.

– Kvakk, kvakk, kvakk, sang de gule småfroskene. Frosker kan ikke fly framover og ikke fly bakover! Men vi synger i dag! Kvakk. Kvakk.

– Ti stille med dere! Hysj med det samme! sa honningfuglen sint. Hvordan skal papegøylene høre hva jeg sier når dere setter i gang med et fryktelig bråk mens jeg snakker? sa den. Og så fløy den baklengs og flakset med vingene.

– Krra, krra! Veldig bra, sa papegøylene.

– Kvakk, kvakk, kvakk! sang småfroskene.

– Småfrosker, slutt opp! sa honningfuglen. Hvis dere ikke kan være stille, så forsvinn! Jeg vil at papegøylene skal se på meg! sa honningfuglen.

De fire småfroskene tutlet seg vekk; de var triste og lei.

– Sola går straks ned, sa de. Denne vakre dagen er snart slutt og den kommer aldri mer igjen. Men likevel vil ingen la oss synges og danse. Vi må kanskje bare sitte under et tre og ikke si et ord. Vi må være helt stille og kjede oss, helt til vi skal legge oss, klaget de.

– Uh-hu! Hvem er du? ulte en stemme høyt over dem. Småfroskene stirret opp mot treet. Der så de glassøyeuglen sitte, med den lille dunkledde ugleungen inntil seg på grenen. Den lille hvite ugleungen sov.

- Uh-hu! sa fru Ugle. Uh-hu, hvem er du? Da så hun småfroskene. Hei småfrosker! Kan dere ule?
- Nei, sa froskene. Vi bare synger.
- Utmerket! sa fru Ugle. Småfroskene ble så overrasket at de gapte.
- Utmerket! sa fru Ugle om igjen. Syng da! Syng høyt, så er dere snille. For nå må ugleungen min våkne, men denne lille syvsoveren min vil ikke åpne øynene.
- Men nå blir det jo mørkt ute, sa småfroskene. Det er sengetid! forklarte de.
- Sengetid? Naturligvis ikke! sa fru Ugle. Det er jo kveld! Det er på tide å stå opp!
- Men vi går og legger oss nå på kvelden og sover på natten, sa småfroskene.
- Gjør dere det? sa fru Ugle overrasket. Det er det verste jeg har hørt!
- Da måtte småfroskene le. Og så sang de: Kvakk, kvak, kva! Våkne opp, ugleunge! Våkne opp! Våkne opp! Kvakk, kvak, kva.
- Kan dere ikke syng litt høyere? spurte fru Ugle.
- Det kan vi vel, sa småfroskene, og de sang og skralte det høyeste de orket. Kvakk, kvak, kva, en sånn en vakker dag! Kvakk, kvak, kva, nå er jeg kjempeglad!
- Da åpnet den lille ugleungen øynene. Han sukket og lukket dem igjen, for han ville sove.
- Finn på noe annet, ba fru Ugle. Ikke la ungen min sovne igjen.
- Da begynte småfroskene å danse på de gule føttene sine: Hopp-sprett-spark! De danset fortere og fortere. Hopp-sprett-spark! Hopp-sprett-spark!
- Oh, oh, oh, oh! sa den lille ugleungen, og nå åpnet den øynene for å se på småfroskene.
- Utmerket! sa fru Ugle. Den lille ugleungen min er endelig våken. Takk skal dere ha, dere små rare dyr! Dere synger så høyt og så bra, og dere danser virkelig fint, skrøt hun. Så fløy hun sin vei med sin lille hvite ugleunge.
- Kvakk, kvak, kva, sang de gule småfroskene da sola gikk ned bakom tretoppene. Kvakk, kvak, kva. Vi synger høyt og bra! Hopp-sprett-spark! De danset i vei. Hopp-sprett-spark! De fire gule småfroskene danset hjem for å sove!

Elsa Olenius

- 👉 Etter fortellingen er alle frosker og lager sin egen froskedans. Kanskje barna kan sangen om «Småfroskene»?

Fredrik

Langs hele enga der kuene beitet og hestene løp, lå et gammelt steingjerde. Inni steingjerdet, ikke langt fra låve og kornbinge, bodde en pratsom markmusfamilie. Folk hadde flyttet fra gård og låve, og kornbingen stod tom, og siden vinteren ikke var langt unna, begynte de små musene å sanke sammen mais og nøtter. Hele familien – men ikke Fredrik.

– Fredrik, hvorfor arbeider du ikke? spurte de andre.

– Jeg arbeider jo, sa Fredrik. Jeg samler solstråler til kalde, mørke vinterdager.

Men når de så Fredrik sitte der og bare stirre ut på enga, sa de: Nå da, Fredrik? Jeg samler farger, sa Fredrik. For vinteren er grå.

En gang så Fredrik nesten ut som han sov.

– Drømmer du, Fredrik? skjente de.

Men Fredrik svarte: Å, nei, jeg samler ord. For om vinteren er dagene lange og mange, og vi kommer til å slippe opp for ting vi kan snakke om.

Vinteren kom, og da den første snøen falt, skyndte de fem små markmusene seg til bolet innimellom steinene. Først var det nok å spise, og musene fortalte historier om redde rever og dumme katter. Alt var bare familiehygge. Men smått om senn fikk de mumset i seg nøtter og bær, stråene tok slutt, og maisen ble bare et minne. Det var kaldt i steingjerdet, og ingen hadde lyst til å prate mer. Da kom de på det Fredrik hadde sagt om solstråler og farger og ord.

– Hvor har *du* lageret ditt, Fredrik? spurte de.

– Lukk øynene, sa Fredrik og klatret opp på en stor stein. Nå skal jeg sende dere solstråler, sa han. Kjenn som de varmer og lyser som gull.

Og Fredrik fortalte om solstrålene, så de fire små musene fikk varme i kroppen igjen. Var det stemmen til Fredrik? Var det trolldom?

– Men hvor er fargene, Fredrik? spurte de, og nå var de spente.

– Lukk øynene på nytt, sa Fredrik. Og så fortalte han om blå forglem-meg-ei, røde valmuer i gult korn og grønne blad på blåbær-riiset. De små musene så fargene like tydelig som om Fredrik hadde malt de inni hodet på dem.

– Og ordene, Fredrik? spurte de. Fredrik kremtet og rensset stemmen, ventet litt, og så sa han, høyt og tydelig, som fra en scene:

Hvem rister snøfnugg? Hvem smelter is?

Hvem lager styggevær? Og solgangsbris?

Og blad på firkløver og på lind?

Hvem tenner dagslys? Og måneskinn?

Fire små markmus med himmelen til hjem.

Fire små markmus... just som oss fem.

En er Vårmus som sender skurer.

*Så steller Sommer til blåbærturer.
Og Høstmus har med seg korn og nøtter.
Så kommer Vinter med kalde føtter.
Vi trenger fire, kan dere vite.
Tenk om et år hadde en for lite!*

Da Fredrik tidde, klappet alle de andre. Men Fredrik, sa de, du er jo dikter!
Fredrik rødmet, bukket dypt og sa lavt: Jeg vet det!

Leo Linni

☞ Alle finner hvert sitt musehull. Når musikken (for eksempel fort piano eller tromming) starter, er veien klar og alle travle mus kan skynde seg ut fra bolet sitt og hente nøtter, fram og tilbake, fram og tilbake. Etterpå slapper alle av. Nå er vi kunstneren Fredrik, som ligger og drømmer. En rolig musikk, for eksempel *En fauns ettermiddag* av Debussy er fin, fordi de gir oss indre bilder av et landskap. Etterpå sitter vi i ring, og så får de som har lyst, fortelle hva de så inni seg, og kanskje dikte litt, akkurat som Fredrik.

Oksen Ferdinand

Det var en gang i landet Spania en liten okse som het Ferdinand. Alle de andre små okse-
ne likte å renne omkring og hoppe og stange hodene sammen, men ikke Ferdinand. Han
likte å sitte stille og kjenne duften av blomstene. Han hadde sitt eget sted ute på marka rett
under et tre. Der ville han sitte hele dagen og hygge seg med blomstene.

Det hendte at mora hans ble bekymret. Hun trodde han var ensom der han satt
alene med seg selv.

– Hvorfor vil du ikke renne rundt med de andre oksene, og spenne og stange som
de gjør? Men Ferdinand ristet på hodet.

– Jeg vil heller sitte her under treet mitt, sa han. Jeg vil kjenne duften av blomstene.
Da skjønnte mora at Ferdinand ikke var ensom. Og fordi hun var en klok mor, selv
om hun var ei ku, så lot hun Ferdinand sitte der og være lykkelig.

Årene gikk og Ferdinand ble større og større, og veldig sterk. De andre oksene
som hadde vokst opp sammen med ham, de sloss med hverandre hver dag. De
stanget hverandre med hornene, og de ønsket at de kunne få komme til byen
Madrid, og bli med på tyrefektingen der. Det ønsket de mest av alt. Men ikke
Ferdinand; han ville heller sitte stille under treet sitt.

En dag kom det noen menn ut på marka der Ferdinand og de andre oksene var.

De hadde noen underlige hatter på hodet. De kom helt fra byen Madrid. Nå ville de velge seg den sterkeste oxen og ta den med til tyrefektingen. Alle oksene rente omkring; de ville vise hvor sterke de var. De snøftet og stanget hverandre, og alle ønsket å være den aller sterkeste. Men ikke Ferdinand.

Han visste at ingen ville velge ham, og han brydde seg ikke om det. Han ruslet bort til treet sitt og ville sette seg der.

Men han så ikke ordentlig etter hvor han satte seg, og i stedet for å sette seg i det deilige bløte graset, så satte han seg rett ned på ei BIE!

Hvis du var ei bie, og en okse satte seg på deg, hva ville du gjøre da?

Da ville du stikke!

Og det var akkurat det bia gjorde; den stakk! Åh, det gjorde vondt.

Ferdinand hoppet opp og brølte! Han rente rundt og snøftet og peste og stanget mot marken; han var forferdelig sinna og fryktelig sterk.

Da mennene så ham, så tenkte de: Der har vi den sterkeste oxen. Akkurat ham vil vi ha! Og så tok de oxen Ferdinand med seg i ei vogn hele veien til tyrefektingen i Madrid. Alle kom for å se den sterkeste oxen i landet. For en dag det ble! Flaggene vaiet, musikken spilte og folk jublet på arenaen i Madrid.

Først var det en parade.

Der kom Banderilloene med pinner de skulle erte oxen med, så den ble sinna og ville sloss. Og der kom Pikadorene som red på hester og hadde lange spyd, som de skulle stikke oxen med, så den ble enda mer sint og farlig. Så kom Matadoren, den stolteste av alle. Han bukket dypt for alle damene som satt omkring med blomster i håret. Han hadde en rød kappe og et sverd han skulle stikke oxen med, til slutt.

Og nå ventet alle på den forferdelige farlige oxen. Hvem tror du det var? Ja, det var Ferdinand! De kalte ham Ferdinand den farlige, og alle var redde for ham. Matadoren var fryktelig redd.

Ferdinand ruslet inn på arenaen, og alle klappet. De tenkte at nå skal han brøle og vise hvor farlig han er. Men nei, ikke Ferdinand.

Han så blomster i damenes hatter og hår, og han satte seg ned. Der satt han midt ute på arenaen og koste seg med den deilige blomsterduften. Banderilloene og Pikadorene prøvde å erte ham opp, men det nyttet ikke.

Matadoren var så sinna at han gråt, fordi han ikke fikk vist hvor farlig han var. Han fikk ikke slenge med den røde kappen og ikke stikke med det gygne sverdet sitt.

Derfor gråt Matadoren. Men Ferdinand satt og hygget seg med blomsterduften. Så måtte de ta ham hjem igjen.

Og nå tror jeg han sitter under treet sitt som før; han kjenner blomsterduften, og han har det fredelig og godt. Jeg tror Ferdinand er lykkelig.

☞ *Akkurat som meg*, sa fireåringen, da den voksne fortalte om oxen som ville sitte for seg selv. Det var godt å høre at det var noen som hadde det akkurat sånn som han.

Historien innbyr til bevegelseslek, men den skal foregå uten slåssing. (Leke-slåsskamp kan også utarte!)

Alle er okser som viser hvor sterke og farlige de er, og alle er Fredrik, som sitter og sniffer duften av en «blomst».

Eller vi kan leke sammen to og to. En er bia og den andre er oxen. Ferdinand finner et sted å sitte for seg sjøl. Bia summer rundt og venter på at Ferdinand har satt seg. Da kommer bia og stikker! Og så får Ferdinand vise hvor sinna han kan bli. Han får lov å rase rundt og danse «sintedans», men han får ikke lov å slåss med bia, for sånn er det ikke i historien. Etterpå bytter vi på rollene.

Historier om å mestre

Dyra i storkeskolen

Det var en gang en stork som var både klok og lærd.

– Jeg vil starte en skole, tenkte storken.

Og så satte den i gang med å starte en skole for alle de små dyra som bodde i nærheten. Det var en kalv og en geitekillling og en grisunge og en hundevalp og en kattunge og et lam og en gåsunge og en spurveunge og en kylling.

Da alle de små dyra var samlet på den første skoledagen, gav lærer Stork dem hver sin plass. Der satt de alle sammen pent og stille. De så på lærer Stork og ventet på at timen skulle begynne. Lærer Stork skrev et ord på tavla.

– Nå barn, sa han, nå vil jeg at alle etter tur skal lese dette ordet. Si etter meg: MA-MA. Dyra sa ingenting. Ikke en av dem sa et eneste ord.

Lærer Stork gikk fram til lammet og sa: Nå, la oss høre at du sier ordet.

Lammet prøvde så godt det kunne, men det kunne bare si BÆ-BÆ.

Da spurte lærer Stork om geitekillingen ville prøve.

Geitekillingen prøvde så godt den kunne. MEH-MAH, sa geitekillingen.

Nå ble lærer Stork sint. Han smelte leseboka igjen. Hundevalpen så skremt på læreren.

– Du, sa lærer Stork til hundevalpen. La oss høre at du leser.

Den lille hundevalpen åpnet munnen og sa: VOFF-VOFF.

Lærer Stork rynket pannen: Humph! Du kan ikke en gang si VA!

Da det ble kyllingens tur, så pep den: PIP-PIP.

Spurveungen kvitret: KVITT-KVITT.

Kalven rautet: MØ-MØ.

Gåsungen snadret og sa: GAKK-GAKK.

Kattungen mjauet: MJAU-MJAU.

Og grisungen gryntet: NØFF-NØFF.

Lærer Stork klødde seg i hodet. Han tenkte hardt. Han tenkte lenge.

Men til slutt gav han alle en god karakter, fordi alle hadde sagt det riktige ordet MA – MA.

Det var bare sånn at hver og en av dem hadde sagt det på sin egen måte.

☞ Barna i Bamsesstua barnehage liker å få historiene fortalt som bordteater. Den voksne lager dyrelåter og flytter dyra første gangen. Så overtar barna. Fortellingene om dyra i Storkeskolen egner seg godt til lek med figurer. Et stykke tøy i naturfarger er skogen, små brune stubber av plastilina er dyras plasser, et blått skjerf er elva og et stykke tre er brua. Det er ei lita gruppe rundt bordet, helst bare fire-fem, slik at alle får se og høre godt og velge hvert sitt dyr. (Alle dyra trenger jo ikke være på skolen hver dag.) Hvis vi mangler et dyr og ikke finner noe som likner, så velger vi et nytt. I Bamsesstua godtok barna at lærer Stork egentlig var en hvit lang tusj med hode og nebb av plastilina. Med et par øyne (som kan kjøpes i små poser), blir han mer levende. Ellers kan vi jo bytte storken ut med en elg, for eksempel. Den voksne behøver ikke kunne historien utenat (ordrett, men vi må kjenne handlingsgangen så godt at vi kan fortelle og flytte dyra uten boka). Vi improviserer underveis, og tar tid til spørsmål og svar og nye ideer fra barnegruppa. I sin billedbok har den russiske forfatteren flere historier om dyr. En av dem handler om en frosk og en andunge. Vi bestemmer at andungen også går på Storkeskolen, og på hjemveien møter den en frosk:

Lærer Stork og dyreungene er på plass, og skolen kan begynne. Purka og de andre store dyra går hjem igjen. Mammaene går til jobben, sa treåringen.

Jeg er først

Andungen og frosken begynte å snakke om hvem som kunne svømme fortest.

– Jeg svømmer fortere enn du, sa andungen.

– Nei, for jeg svømmer fortest, sa frosken.

De kranglet en stund, og så fant de seg en stor dam som de kunne svømme over.

– La oss telle til tre, sa andungen.

– Det er greit, sa frosken. Den kunne også telle til tre.

De stod ved siden av hverandre ved vannkanten.

– Kvakk-kvakk-kvakk! sa andungen.

– Kvekk-kvekk-kvekk, sa frosken.

De telte til tre, og så plasket de ut i dammen.

Andungen svømte i vei så fort den kunne. Den var nesten kommet helt over dammen, og den var sikker på at den hadde vunnet, da den så at frosken satt i grasen og ventet. Andungen vraltet i land og ristet seg tørr.

Frosken lo og sa: Jeg var lur! Jeg tok et kjempehopp og jumpet over halve dammen og så svømte jeg resten. Det var vel en smart måte å gjøre det på!

Men barna i Bamsestua mente det var juks!

Dyra i Storkeskolen var som regel gode venner, men det hendte jo en gang iblant at de kranglet. Her er en historie om hva som hendte da kalven og grisungen ble uvenner:

Er elva djup?

En dag da grisungen var på vei til Storkeskolen, så traff den kalven, og så tok de følge. Kalven hoppet og sprang, og grisungen rullet nedover marka; de lekte og lo, og så kom de helt ned til elva.

– Nå krysser vi elva, sa kalven. Den mente at de skulle gå på bunnen tvers over elva. Men det ville ikke grisungen. Det hadde den aldri gjort før.

– Elva er dyp, sa grisungen.

– Elva er ikke dyp, sa kalven.

– Jo, den er dyp, sa grisungen. Kanskje vi drukner.

– Vi drukner ikke, sa kalven. Elva er ikke dyp. Kom så går vi ut i elva.

Så gikk kalven ut i elva. Den vinket til grisungen.

– Kom, ropte kalven. Du kan vel svømme?

Grisungen visste ikke om den kunne svømme. Den hadde ikke prøvd.

– Jeg får kanskje ikke lov av mora mi, sa grisungen. Elva er så dyp.

– Elva er ikke dyp, sa kalven. Nå går jeg over elva. Det er kult.
 Da ville grisungen også være kul, og så gikk den helt ned til vannet.

– Kom uti, ropte kalven.

– Ja vel da, sa grisungen. Den stakk den ene foten i vannet.
 Men kalven vasset i vei til den kom midt ut i elva. Den gikk på to bein og vannet rakk den bare til litt over knærne.

– Kom igjen! ropte kalven. Ikke vær redd! Elva er ikke dyp.
 Da vasset grisungen ut i elva med alle fire beina. Den plasket i vei den også, men snart hadde den vannet helt opp til ørene.

– Hjelp! Hjelp! hylte grisungen. Jeg drukner! Nå drukner jeg!
 Den hylte så fælt at kalven snudde og skyndte seg tilbake til grisungen. Den løftet grisungen opp og bar den hele veien over elva. Der satte den grisungen trygt ned på bakken.

– Nå krysset vi elva, sa kalven stolt.
 Men grisungen var sinna.

– Hvorfor lurte du meg? spurte den.

– Jeg lurte deg ikke, sa kalven.

– Jo, for du sa at elva ikke er dyp, men det er den. Den er veldig dyp, sa grisungen.

– Nei, det er den ikke, sa kalven.

– Jo, elva er dyp, sa grisungen.

– Nei, elva er ikke dyp, sa kalven.

– Jo!

– Nei!

– Jo!

De kranglet hele veien til Storkeskolen.

– Hvorfor krangler dere? spurte lærer Stork.

– Grisungen sier at elva er dyp, men det er den ikke, sa kalven.

– Kalven sier at elva ikke er dyp, men det er den, sa grisungen.

– Dere har rett begge to, sa lærer Stork. Elva er dyp for grisunger, men ikke for kalver. Sånn var det. Kalven og grisungen hadde rett begge to, og så kranglet de ikke mer.

☞ Historiene er korte, så vi får dikte videre om hva dyra på Storkeskolen kan finne på. Her er en historie som de i Bamsestua har diktet sammen. Den handler om det som hendte da geitekillingen og lammet og kyllingen kom for sent på skolen. En femåring fikk ideen til hvordan dyra reddet kyllingen fra reven, og så ble det en ny historie:

Da dyra jagde reven

En morgen fant det lille lammet en stor tust med deilig grønt gras, og så åt lammet frokost. Graset smakte så godt, og lammet åt og åt, helt til mamma sau kom og sa at nå var det tid for skolen. Lærer Storks skole begynte klokka ni.

– Du må ikke komme for sent til skolen, sa mamma Sau, og lammet skyndte seg av sted.

Hønemor og kyllingen var også på vei til skolen. Så møtte de lammet.

– Jeg er så trøtt i dag, sa hønemor til lammet. Kan du være stor og flink og snill og følge kyllingen til skolen? Det lille lammet ville gjerne være stor og flink og snill.

– Ja, det kan jeg, sa lammet.

Og så gikk lammet og kyllingen sammen til skolen.

Lammet gikk veldig sakte, men kyllingen trippet fort-fort med de små føttene.

Så møtte de geitekillingen.

– Jeg følger kyllingen til skolen, sa lammet stolt.

– Jeg kan vel følge, jeg også, sa geitekillingen.

Men en geitekillen kan ikke gå sakte. Geitekillingen vil springe og hoppe.

– Kom, sa geitekillingen, og så sprang den i vei med hopp og sprett. Det lille lammet var lett å lede, og det sprang etter geitekillingen. Og snart var de langt foran kyllingen. Da stoppet lammet.

– Vi må vente på kyllingen, sa lammet. Kyllingen kan ikke springe fort. Den har så små føtter.

– Ja vel, så får vi vente da, sa geitekillingen. Den fant seg en grastust å ete av.

Etter en stund kom kyllingen. Den trippet så fort den kunne på de små føttene sine.

– Kan vi hvile litt? spurte kyllingen. Den var så sliten.

– Nei, for da kommer vi for sent på skolen, sa geitekillingen. Og da får vi klyp av lærer Stork. Han klyper oss med nebbet.

– Ja, kom igjen, så springer vi, sa geitekillingen, og så satte den i vei.

Det lille lammet sprang etter i full fart.

Men kyllingen orket ikke å springe; den trippet i vei så fort den kunne med de små føttene. Og snart var den langt baketter.

Klokka ni hadde lærer Stork opptelling på skolen. Han pekte på dyra, og så måtte de svare. Kalven rautet og grisungen gryntet og kattungen mjauet og hundevalpen bjefet og gåsungen snadret og spurveungen kvitret. Så ble det stilt. Det var ingen som mekret eller brekte eller pep.

– Geitekillingen er ikke her, sa kalven.

– Ikke lammet heller, sa grisungen.

– Og ikke kyllingen heller, sa gåsungen.

– Geitekillingen og lammet og kyllingen kommer for sent, sa kalven.

– Jeg kom ikke for sent, sa gåsungen.

– Når skal vi begynne? spurte grisungen.

– Vi begynner når alle er kommet, sa lærer Stork.

De satt på plassene sine og ventet.

– Det er så kjedelig å vente, sa grisungen.

– Men heldigvis, der kommer de, sa kalven. Han var også lei av å vente.

Geitekillingen kom først, og så kom lammet.

– Dere kommer for sent, sa lærer Stork.

– Ja, så kommer vi for sent, da, sa geitekillingen. Det var kyllingens skyld.

– Skal du klype oss nå? spurte lammet.

Lærer Stork så strengt på geitekillingen.

– Det var bare noe jeg fant på, sa geitekillingen.

– Fy, sa lærer Stork. Jeg klyper ikke.

– Forresten så var det kyllingens skyld, sa geitekillingen.

– Jeg ser ingen kylling, sa lærer Stork. Hvor er den?

Geitekillingen og lammet så seg tilbake. Det var ingen kylling å se.

– Dere har gått fra kyllingen, sa lærer Stork.

– Da har kyllingen gått seg bort, sa gåsungen. Jeg går meg ikke bort. Stakkars lille kylling.

Geitekillingen ville sparke til gåsungen, men den gjorde det ikke. Den satte seg på plassen sin.

– Jeg skulle ikke følge kyllingen, sa geitekillingen. Det var lammet som skulle følge kyllingen.

Lærer Stork så på lammet.

– Hvorfor skulle du følge kyllingen? spurte han.

– For hønemor var så trøtt, sa lammet. Men kyllinger kan ikke gå så fort. De bare tripper.

– Da må vi gå og møte kyllingen, sa lærer Stork. Kyllingen kan ikke gå alene.

Reven kan komme og ta den.

– Er det rever her? spurte gåsungen. Den likte ikke rever.

– Det er kanskje en rev inni skogen, sa lærer Stork. Hvis den kommer hit, så skal vi jage den.

– Er det ulver her også? spurte lammet

Lærer Stork sa at det ikke var noen ulver der; det var bare en rev som lusket rundt omkring.

– Men hvis han kommer, så skal vi skremme den vekk, sa lærer Stork.

– Ja, da skal vi skremme`n, sa geitekillingen, og så satte han av gårde.

– Vent litt, sa lærer Stork. Vi må gå på rekke.

Og så gikk alle dyra etter hverandre på skoleveien. Først gikk kalven, så kom geitekillingen, så kom grisungen, så kom hundevalpen, så kom kattungen, så kom gåsungen, så kom spurveungen, så kom lammet og aller sist kom lærer Stork, for

han måtte passe på dem alle sammen.

De gikk og de gikk langsmed veien. Så stoppet kalven.

– Det ligger noen der, sa kalven. Det var den stakkars kyllingen som lå i graset og sov.

– Vi må vekke kyllingen, sa lærer Stork. Den kan ikke ligge her og sove. Alle må gi lyd.

Og alle ga lyd på hver sin måte: MØ! rautet kalven. MEH! mekret geitekillingen.

NØFF! gryntet grisungen. VOFF! bjeffet hundevalpen. BÆ! brekte lammet.

MJAU! mjauet kattungen. GAKK! snadret gåsungen. KVITT! kvitret spurveungen.

Men den stakkars kyllingen våknet ikke.

– Høyere! sa lærer Stork. Dere må rope på kyllingen.

Og alle ropte så høyt de kunne. Da gløttet kyllingen på det ene øyet. Men så gle øyelokket igjen, og så sovnet kyllingen igjen.

– Det er best at hønemor kommer, sa lærer Stork. Nå går jeg og henter hønemor. Men dere må være her og passe på kyllingen. Jeg kommer snart tilbake.

Lærer Stork gikk så fort han kunne til hønsegården, mens alle dyra i skolen stod rundt kyllingen. De stod stille og ventet en liten stund. Så ble grisungen urolig. Han så at det stod et tre ved veikanten. Da kjente grisungen at den klødde på ryggen.

-Jeg må bare bort til treet og skubbe meg litt, sa grisungen og sprang til treet for å skubbe seg. Da så geitekillingen at treet var fint å klatre i. Og så sprang den til treet for å klatre. Spurveungen bredte ut vingene og fløy til treet. Der satte den seg på en gren høyt i toppen.

– Hei grisunge! Hei geitekillung! sa spurveungen.

Hundevalpen og kattungen var også lei av å vente; de ville leke. Hundevalpen fant en pinne og lekte at den var et kjøttbein. Kattungen fant en mosedott og lekte at den var ei mus. Da ville ikke kalven stå der lenger heller. Den så ned på gåsungen.

– Skal jeg lære deg å trampe? spurte kalven.

– Ja takk, sa gåsungen. Den visste ikke hva det var å trampe.

– Det er bare å trække hardt i jorda, sa kalven. Kom så går vi bort til sølepytten og tramper og setter spor. Så gikk kalven og gåsungen ut på veien for å trampe i søla, og så var det bare en igjen. Det lille lammet stod helt alene og passet på kyllingen.

Da kom reven. Reven kom ut av skogen og bortover veien og stoppet. Den stod stille og så på lammet.

Reven går sin vei, tenkte lammet. Men reven gikk ikke sin vei. Den tok et skritt fram og et til og enda et.

Da ble lammet veldig redd. Jeg kan springe min vei, tenkte lammet. Men det gjorde det ikke. Det ropte om hjelp. Det brekte så høyt det kunne, om og om igjen.

– BÆ! BÆ! BÆ! BÆ! brekte lammet.

Da kom de alle sammen. Kalven trampet i vei, og grisungen fulgte etter så fort den kunne. Geitebukken klatret ned fra treet og kom med hopp og spring.

Hundevalpen slapp pinnen, og kattungen slapp mosedotten, og så satte de på sprang. Gåsungen sprang også så fort den klarte. Men den som kom først, det var spurveungen, for den fløy. Den fløy og satte seg i et tre. Da flakset gåsungen med vingene og kom seg opp på en gren den også.

Alle de andre sprang til lammet som gjemte kyllingen bak seg. De mekret og gryntet og bjeffet og mjauet og rautet. Det var et fryktelig leven, men kyllingen våknet ikke. Og reven ble ikke skremt. Den stod og så på kyllingen.

Så tok den et skritt nærmere. Da la kalven seg ned. Sett deg opp på meg, sa den til geitekillingen.

– Sett deg på meg, sa geitekillingen til hundevalpen.

– Sett deg opp på meg, sa hundevalpen til grisungen.

– Sett deg opp på meg, sa grisungen til lammet.

– Sett deg på meg, sa lammet til kattungen.

Da løftet kattungen kyllingen opp fra bakken og la den i labbene sine og klatret til værs. Og der satt kattungen på lammet og lammet på grisungen og grisungen på hundevalpen og hundevalpen på geitekillingen og geitekillingen på kalven og kalven reiste seg og sa: Hold dere fast. Da ble reven redd og sprang sin veg. Og høyt over bakken lå kyllingen og sov.

– Vi klarte det, sa geitekillingen. Nå jagde vi reven.

Så klatret alle ned igjen.

Det var bra at dyra jagde reven, for nå kom hønemor og lærer Stork på veien.

Hønemor trippet så fort hun kunne rett bort til kyllingen. Den lå ennå i graset og sov. KLOKK! sa hønemor. Da våknet kyllingen. PIP! sa den.

– Kyllingen får fri i dag, sa lærer Stork. Jeg tror den er litt syk. Nå skal vi følge dere hjem.

Så gikk lærer Stork og kalven og geitekillingen og grisungen og hundevalpen og kattungen og gåsungen hjem med kyllingen og hønemor. Spurveungen var også med, men den fløy.

– Og så går vi tilbake skolen igjen, sa lærer Stork. Og det gjorde de. Men da de var framme, var de så trøtte at lærer Stork ga alle sammen fri resten av dagen.

– Det er fordi dere var så flinke å passe på kyllingen alle sammen, sa han.

– Og så jagde vi bort reven, sa geitekillingen. Vi klarte det!

Lærer Stork trodde at det var noe geitekillingen fant på.

– Kysj av sted med dere, sa han.

Og så glemte de at de var trøtte og sprang av sted hver sin vei.

Det lille lammet skyndte seg til den deilige tusten med gras og spiste seg god og mett.

– Det var jeg som passet kyllingen, sa lammet til seg selv. Jeg klarte det!

☞ Hva hendte videre med dyra i Storkeskolen? En dag kom det kanskje et fremmed dyr til skolen? Hvem er det? Fikk det fremmede dyret noen venner? Og hva kunne de finne på? Det blir handlingen i den nye historien som vi lager sammen. Barna har ideene, og den voksne noterer og skriver ned den nye historien. Og så kan vi lage et nytt bordteater.

Etter fortellingene er det kanskje tid for bevegelse. Vi prøver om vi kan bevege oss som dyra på Storkeskolen: Kalven kommer med hopp og spring; geitekillingen klatrer (i det usynlige fjellet) og stanger (med de usynlige horna); grisungen ruller rundt og rundt; kattungen labber på alle fire og slår med labbene etter et (usynlig) nøste, hundevalpen går også på alle fire og snuser på jorda og reiser seg på to og gir labb, gåsungen går på to og flakser med vingene og kyllingen tripper fort med små skritt, mens spurveungen slår ut vingene og flyr!

Kaninen som hvisket

Det var en gang en søvning liten kanin som begynte å gjespe. Den gjespet og den gjespet og den gjespet: Ahhhhh! Den gapte og den gjespet så alle kunne se de hvite fortennene og langt inn i den lyserøde vesle kaninmunnen. Den gjespet og den gjespet, og med ett fløy det en bie inn i munnen, og så svelget den bia.

– Hooo, hooo, tutet en gammel ugle. Hold alltid hånden for munnen når du gjesper, lille venn!

– Vi kaniner gjør ikke det, sa den lille kaninen.

– Det burde dere gjøre, tutet ugla og så fløy hun sin vei.

Den vesle kaninen skulle akkurat rope noe etter ugla, men da den åpnet munnen, merket den at bia hadde lagt seg til å sove i halsen på den, og så kunne den bare hviske.

– Hva skal jeg gjøre? hvisket kaninen til et ekorn som satt like i nærheten.

Ekornet satt og telte nøtter, og var veldig opptatt. Men den hadde tid til å svare kaninen.

– Vekk den, sa ekornet. Vekk bia.

– Hvordan? sa kaninen. Jeg kan jo bare hviske, og jeg er søvning og vil legge meg, men jeg får ikke sove når jeg har en bie i halsen.

Da kom et gammelt murmeldyr opp fra et hull i bakken.

– Jeg kan bare hviske, sa den lille kaninen.

– Det er bra for deg, sa murmeldyret, for hun var klok. Kom hit, vesle kanin. Jeg skal si deg hvordan du skal vekke den bia du har i halsen. Den vesle kaninen satte seg tett inn til murmeldyret og lyttet oppmerksomt.

– Du må lage de laveste lydene du kan klare å få til, for ei bie som sover bryr seg ikke om høye lyder. Når det er en liten bie, bryr den seg bare om små lyder.

- En høy hvisking? spurte kaninen.
- Det blir for høyt, sa murmeldyret, og så smatt den ned i hullet sitt igjen.
- En lav lyd, hvisket kaninen. Den begynte å lage lave lyder. Den laget en lyd som var så lav som av fuglevinger i lufta, men bia våknet ikke. Så laget kaninen en lyd som snø når den faller ned, men bia våknet ikke. Så laget den enda to lyder. Den ene lyden var som et fluenys, og den andre lyden var som når et gresstrå skjelver i vinden. Men bia våknet ikke.

Den vesle kaninen satte seg ned og tenkte på de laveste lydene den visste. Hva kunne det være? Det må være en lyd som snø som smelter, tenkte kaninen. Eller som blomster som gror, eller så stille som et egg, eller så stille som... Og med ett visste den hva for en lav lyd den ville lage, og laget den:

Den laveste av alle lyder var som et lite klunk, langt, langt borte, et klunk fra en bie i et epletre på en bakketopp. Det var akkurat det klunket som når en bie svelger litt honning fra en epleblomst. Da våknet bia. Den ble redd den gikk glipp av noe, og så fløy den.

Og hva tror du den vesle kaninen gjorde? Den søvnige vesle kaninen? Den lukket munnen. Så lukket kaninen øynene og foldet labbene. Og rykket på nesen. Og sovnet søtt!

Margareth Wise Brown

☞ Hvilke små lyder kan vi lage? Hvilken lyd er den aller, aller laveste? Vi lukker øynene og lager lyder, noen er søte og noen er sinte og noen er mørke og noen er lyse og noen er veldig tynne og noen .....

Til slutt lytter vi til stillheten. Kan det bli helt, helt stille? Kan det bli så stille at vi hører når en knappenål faller på golvet? Kanskje blir det ikke helt stille, for nå legger vi merke til mange lyder rundt oss. Og kanskje vi hører noen lyder inni oss også?

Det lille lokomotivet som kunne

Det var en gang et lokomotiv som var på vei over fjellet med vognene etter seg. Det var lille julaften, og i vognene var det julegaver til barna som bodde på den andre siden.

Toget var fullstappet med leker og godter. Inni pakkene lå dokker og bamser og spill og byggeklosser og trommer og mye, mye annet fint som barna hadde ønsket seg. Og det var poser med sukkertøy og karameller og esker med sjokolade. Julegavetoget gledet seg!

– Ju - le - ga - ver! Ju - le - ga - ver! sa lokomotivet og tøffet i vei. Ju - le - ga - ....
 Plutselig stoppet lokomotivet. Hele toget stod stille. Helt stille. Lokomotivet prøvde å få hjulene i gang igjen, men det nyttet ikke. Stakkars barna på den andre siden av fjellet, tenkte lokomotivet trist.

– Barna venter og venter, og her står jeg med julegavene, sa det. Så fikk det øye på et annet lokomotiv som var på vei over fjellet. Det nærmet seg i stor fart. Lokomotivet var stort, og det var skinnende blankt. Det var et ekspress tog.

– Hjelp meg! ropte lokomotivet. Trekk meg over fjellet, for jeg er på vei med julegaver.

– Tuuuut, sa ekspress toget. Det stoppet ikke; det raste forbi. Har - ikke - tid! Har - ikke - tid! Har - ikke - tid! peste ekspress toget. Det forsvant over fjellet og ble borte. Men toget med alle julegavene ble stående. Da fikk det øye på et annet lokomotiv som nærmet seg. Det var et stort lokomotiv, men det var gammelt, og det gikk tungt. Det var et godstog.

– Hjelp meg! ropte lokomotivet med vognene med julegaver. Jeg er på vei til barna på den andre siden av fjellet med julegaver. Vær så snill å trekke meg. Det gamle godstoget tutet, men det stoppet ikke. Det dundret forbi, tungt og trått.

– O r k - e r - i k k e! O r k - e r - i k k e! stønnet det gamle toget. Det forsvant over fjellet og ble borte. Og lokomotivet og alle vognene med julegaver ble stående igjen.

Men det var enda et tog som var på vei mot fjellet. Det var et lite tog med et lite lokomotiv. Og lokomotivet som trengte hjelp tenkte at det bitte lille toget kunne ikke hjelpe. Det lille lokomotivet kan ikke trekke meg over fjellet, tenkte lokomotivet trist. Derfor bad det ikke om hjelp.

Men det lille lokomotivet stoppet. Det ville gjerne hjelpe.

– Jeg er et lite lokomotiv, sa det lille lokomotivet til seg selv. Jeg har jo ikke trukket noen før, men jeg kan vel prøve. Du kan hekte deg på meg, sa det lille lokomotivet til det store lokomotivet som trengte hjelp.

Så heftet julegavetoget seg på det lille toget som trodde det kunne hjelpe. Og det lille lokomotivet satte seg i gang og trakk av alle krefter.

– Jeg - tror - jeg - klarer - det! Jeg - tror - jeg - klarer - det! sa det lille lokomotivet. Og så greide det lille lokomotivet å trekke julegavetoget over fjellet. Sånn gikk det til at barna på den andre siden av fjellet fikk julegavene sine!

– Jeg klarte det! sa det lille lokomotivet.

Fortalt etter Wetty Piper

☞ Her møter barna fire ulike slags lokomotiv, som representerer typer, som de nok kjenner seg igjen i fra seg sjøl eller andre, skrev spesialpedagogen Rønnaug Ørjasæther. Hun brukte denne fortellingen i arbeid med barn som trengte ekstra oppmuntring, fordi den stimulerer sjøltilliten: *Jeg tror jeg klarer det!*

De fire togene har ulik rytme. I leken etter fortellingen prøver vi dem etter tur. Først klapper vi rytmen, og så er vi lokomotiv med vogner som beveger seg fort og lett, eller langsomt og tungt.

Er vi mange nok, kan vi dele oss og leke hele historien. Fjellet er to stoler under et teppe, som vi kan klatre over.

Geitekillingen som kunne telle til ti

Det var en gang en liten geitekillingen som hadde lært å telle til ti. Da han kom til en vannpytt, stod han lenge og så på speilbildet sitt i vannet, og nå skal du høre hvordan det gikk.

– En, sa geitekillingen.

Dette hørte en kalv som gikk i nærheten og åt gras.

– Hva gjør du for noe? sa kalven.

– Jeg teller meg, sa geitekillingen. Skal jeg telle deg også?

– Hvis det ikke gjør vondt så, sa kalven.

– Det gjør det vel ikke, stå stille, så skal jeg telle deg også, sa geitekillingen.

– Nei, jeg tør ikke, kanskje jeg ikke får lov av mora mi engang, sa kalven og trakk seg unna.

Men geitekillingen fulgte etter, og så sa han:

– Jeg er en, og du er to, og kua er tre. 1-2-3.

– Å, nå telte han deg også! rautet kalven.

Og da bjellekua skjønte det, ble den sint.

– Jeg skal lære deg å gjøre narr av kalven min og meg! sa kua. Kom, kalven min, så tar vi'n.

Og så satte bjellekua og kalven rett på geitekillingen, og han ble så redd at han spratt høyt opp i lufta og pilte av gårde bortover enga, og kua og kalven etter.

Borti utmarka stod oksen og grov løs store grastuer med hornene da geitekillingen og kalven og kua kom settende.

– Hvorfor jager dere den vesle geitekillingen? spurte oksen.

– Han teller oss, rautet kalven.

– Men vi skal ta'n! sa bjellekua.

– Jeg er en og kalven er to og kua er tre og oksen er fire, 1-2-3-4, sa geitekillingen.

- Å, nå teller han deg også, rautet kalven.
- Han kan bare prøve, brølte oxsen, og så ble han med de andre for å ta geitekillingen.

Etter veikanten gikk det en hest og åt da alle dyra kom farende forbi.

- Det var da svært til fart, sa hesten.
- Vi skal ta geitekillingen, sa kua.
- Han teller oss, rautet kalven.
- Og det får'n ikke lov til, brølte oxsen.
- Åssen gjør han det da? sa hesten.
- Jeg gjør bare sånn, sa geitekillingen. En for meg og to for kalven og tre for kua og fire for oxsen og fem for hesten. 1-2-3-4-5.
- Å! Nå telte han deg også, rautet kalven.
- Bare vent du, raggetassen! vrinsket hesten. Og så galopperte den bortover veien sammen med de andre for å ta geitekillingen.

I grisebingen lå det ei stor purke og sov da følget kom forbi.

- Svært til hastverk dere har da, sa purka.
- Vi skal ta geitekillingen, sa kua.
- Han teller oss, rautet kalven.
- Og det får'n ikke lov til, brølte oxsen.
- Han kan bare vente, vrinsket hesten.
- Åssen gjør'n når'n teller da? spurte purka.
- Jeg gjør bare sånn, sa geitekillingen. En for meg og to for kalven og tre for kua og fire for oxsen og fem for hesten og seks for purka. 1-2-3-4-5-6.
- Å! Nå telte han deg også, rautet kalven.
- Det skal bli verst for'n sjøl, sa purka.

Hun brakk løs en planke i gjerdet med trynet sitt, og satte etter de andre.

Det gikk over stakk og stein og gjennom mo og myr, og så kom de til ei elv. Ved brygga lå det ei lita skute. Ombord i skuta var det ei katte og ei bikkje og en sau og en hane. Katta var kokk, sauen var byssegutt, hanen var skipper, og bikkja var los.

- Stopp en halv! gol hanen da han så alle dyra som kom hulter til bulter bortover veien.

Men det var for seint. Geitekillingen tok spenntak i bryggekannten og spratt ombord med alle de andre etter seg. Da røk ankerkjettingen, og så begynte skuta å seile utover dit elva var djupest. Men da ble hanen redd.

- Kom og hjelp, gol hanen. Skuta synker!

Da ble alle dyra redde, men så skreik hanen igjen: Er det noen av dere som kan telle?

- Jeg kan! sa geitekillingen.
- Da får du skynde deg å telle hvor mange vi er ombord. Skuta kan bare ta ti passasjerer.

– Skynd deg å telle! sa de andre dyra.

Og så telte geitekillingen.

– En for meg, to for kalven, tre for kua, fire for oxen, fem for hesten, seks for purka, sju for katta, åtte for bikkja, ni for sauene og ti for hanen. 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10, telte geitekillingen.

– Hurra for geitekillingen! ropte alle dyra, og så seilte de over til den andre elvebredden og gikk i land.

Men geitekillingen ble igjen ombord som tellemester, og hver gang hanen skulle frakte noen over elva, stod geitekillingen ved landgangen og telte til ti.

Alf Prøysen

☞ Denne historien leker vi like godt ute som inne. Rommet (utmarka) kan vi lage i ei sandkasse, eller på bar mark. Det bør ikke være mange barn med i et bordteater, så vår geitekillings har kanskje ikke kommet lenger i tellinga, enn til fem. Hver deltager velger og fører sitt dyr, og den voksne er med i leken, første gangen. Noen barnehager har en båt liggende på lekeplassen sin. Båten kan være en utmerket kulisse hvis barna vil formidle historien til et publikum. Teateret kan starte et annet sted i nærheten, rundt om «dammen», og så følger publikum med dyra når de jager geitekillingen ned mot hanen i båten. Og har vi ingen båt, kan vi jo lage en av en pappeske!

Den lille kråkeskremmeren

En gang for lenge siden bodde det en mann ute på landet. Han ble kalt for kråkeskremmeren, fordi arbeidet hans var å skremme kråkene vekk fra kornåkeren.

Kråkeskremmeren bodde sammen med kona si og den lille sønnen deres.

Hver dag gikk mannen ut på åkeren for å skremme kråker. Og hver dag ville gutten være med. Han ville også skremme kråker. Men faren sa nei. Du må vente til du blir stor! sa han. Så måtte den lille gutten være hjemme hele dagen og vokse og bli stor.

Årene gikk, og mannen ble eldre og gutten ble større. Hver morgen når sola stod opp, gikk kråkeskremmeren på markene, og hver dag kom kråkene og skrek. Men kråkeskremmeren viste sine fryktelig fæle fjes. Han skar grimaser så kråkene flyktet langt vekk. Hver kveld når sola gikk ned, vandret mannen hjem.

Hjemme lærte han den lille sønnen sin å skjære grimaser og vise skremmende fjes. Han viste et og to og tre og fire og fem og til slutt seks skremmende fjes.

Gutten hermet etter faren; han skar grimaser og viste så fryktelig fæle fjes at mora gispet av forskrekkelse.

En dag hadde gutten lært seg grimasene til hver av de seks fryktelig fæle fjesene, og da ville han ikke vente lenger. Han bestemte seg for å gå ut på marken og skremme kråkene alene.

Og neste morgen før sola stod opp, før kråkeskremmeren stod opp og før kona hans stod opp, stod gutten opp av senga si. Han kledde på seg og gikk stille, stille ut av huset og ut på kornåkeren.

Det var en fin morgen, himmelen var blank og blå, og sola kom opp. Langt, langt borte, høyt over trærne fløy kråkene, rundt og rundt. Den lille kråkeskremmeren veivet med armene over hodet. Han hadde aldri før kjent seg så stor og sterk og farlig. Langt borte kunne han høre skrikene fra kråkene: Kra! Kra! Kra!

Plutselig kom den første kråka flygende. De andre fulgte etter. Men gutten veivet med armene og huiet: HUUUUUUUU! Han skremte dem så de fløy. Bare den første svære kråka ble igjen. Den var ikke redd. Den fløy mot gutten.

Da viste kråkeskremmerens gutt sitt første fryktelige fjes, og kråka flakset vekk! Men den kom tilbake. Da viste han sitt andre fryktelige fjes og skrek alt han orket: HUUUUUUÆHUUU! Kråka flakset vekk igjen. Men den kom tilbake.

Da viste han sitt tredje fryktelige fjes og kråka ble så skremt at den fløy vekk. Men den kom tilbake. Den fly rett mot gutten. Da sprang den lille kråkeskremmeren.

Han sprang og sprang med kråka etter seg. Plutselig stoppet han opp og snudde seg og viste sitt fjerde fryktelige fjes. Og kråka flakset tilbake. Men den kom etter ham igjen!

Den lille kråkeskremmeren sprang og sprang, – før han plutselig stoppet og snudde seg mot kråka og viste sitt femte fryktelige fjes. Kråka flakset tilbake og fløy langt bort. Men så snudde den, og enda en gang kom den svære kråka flygende rett mot gutten.

Nå hadde han bare et eneste fjes å vise. Det aller siste av de fryktelige fjesene. Han løftet armene høyt og truende over hodet og viste sitt sjettede skremmende, fryktelige fæle fjes, og han skrek: HUUUUUUÆUUUU....

Nå ble den gamle kråka skikkelig skremt. Den flakset tilbake og stod stille i lufta, før den flyktet og fløy så fort at fjørene falt av. Og sånn forsvant kråka i lufta; det ble ikke skyggen igjen av den.

Gutten så at himmelen var blank og blå. Han hadde skremt bort kråkene!

Den gamle kråkeskremmeren var stolt av sønnen.

– Du blir verdens beste kråkeskremmer, sa han og tok handa hans og ristet den.

Mora var også stolt av gutten sin, som hadde lært seg å skremme kråkene. Og sånn gikk det til at kråkeskremmerens gutt ble den aller frykteligste kråkeskremmeren på åkrene i hele verden.

☞ Når vi leker denne historien, er det lov å kose seg med å skjære grimaser og vise fram fæle fjes! Historien kan dramatiseres uten ord. En er forteller, og så bytter vi rollene, så alle får være den modige kråkeskremmeren! Det er en historie vi gjerne kan leke ute, både sommer og vinter.

Gryta som ikke ville stoppe å koke

Det var en gang ei lita jente som bodde sammen med mora si i et lite hus i skogen. De var meget fattige, og det hendte ofte at de ikke hadde matbiten i huset.

En dag de var fryktelig sultne, sendte mora den lille jenta ut i skogen for å plukke bær, og mens hun gikk der og plukket, møtte hun en gammel kone.

– Hva gjør du i skogen alene, barnet mitt? spurte kona.

– Å, vi har ikke matbiten i huset, så nå må jeg plukke bær, sa jenta.

Da den gamle kona hørte det, gikk hun og hentet ei lita jerngryte.

– Her, sa hun. Dette er ei magisk gryte. Hver gang du blir sulten, skal du bare si *Kok gryte, kok*. Så vil du få en fin grøt. Og når du har fått nok, skal du si *Stopp gryte, stopp*. Så stopper den.

Jenta takket den gamle kona, og så løp hun hjem til mor si med tryllegryta. Etter den dagen behøvde ikke den lille jenta og mora hennes å sulte mer, for hver gang de ville ha noe å spise, sa de bare *Kok gryte, kok*, og så ble gryta full av den deiligste grøt. Etterpå sa den lille jenta *Stopp gryte, stopp*, og dermed stoppet gryta å koke.

Så hendte det en dag at mora fikk så lyst på mat mens den lille jenta var ute en tur.

– *Kok gryte, kok!* sa mora. På et øyeblikk var gryta full av den deiligste grøt.

– Ikke mer, lille gryte! sa mora. Men grøten bare klatret opp til kanten, og snart begynte den å koke over.

– Ikke mer! ropte mora. Hold opp, lille gryte, hold opp!

Men grøten fortsatte å komme. Den rant utover hele ovnen og begynte å dryppe ned på golvet. Mora ropte og ropte, men hvor mye hun enn prøvde, kunne hun ikke huske de riktige ordene. Etter en stund fløt grøten utover hele kjøkkengolvet, og den ble tykkere og tykkere.

Den rant ut av døra og nedover stien, og snart var den blitt til ei elv som strømmet gjennom landsbygatene og trengte inn i alle husene. Men gryta fortsatte å koke! Grøtelva fløt videre og ble dypere og dypere og bredere og bredere, helt til den kom til det siste huset i landsbyen.

Heldigvis var den lille jenta på besøk akkurat her. Da hun så noe hvitt krype inn under døra, gjettet hun hva som hadde hendt, og løp hjem så grøten skvatt rundt beina på henne!

– *Stopp gryte, stopp!* ropte hun da hun vasset inn i kjøkkenet hjemme. Da stoppet

gryta. Men nå var landsbyen så full av grøt at det tok folk tre uker å spise den opp, og ennå lå det noen små klatter i kroker og smug!

Historie fra England

☞ To voksne lager et lite teater. Tanken er å gi publikum muligheten til å forestille seg det som er usynlig, en evne de ofte bruker i sin egen lek. Før forestillingen starter, lager vi scenen mens publikum ser på. En stubbe eller en stor potteblomst illuderer skogen. Når stubben byttes ut med gryta, er vi hjemme hos jenta. Den ene voksne tar sjalet på seg og er kona som bor i skogen, men når hun har forkle, er hun mora til jenta. Den andre voksne er jenta i historien; hun tar på seg lue og jakke. I første scene går jenta i skogen; hun snakker med seg selv om det hun «ser»; blomster og bær, et ekorn hopper opp i et tre, en hare under en busk, osv. (Dette er en forberedelse til illusjonen om den usynlige grøten.) Jenta plukker bær og smaker, før kona kommer med gryta. I den andre scenen må «mora» fortelle hva hun ser ut av det usynlige vinduet i stua; hvordan grøten renner ut i landsbyen! Slik bygger hun opp spenningen før jenta kommer og redder situasjonen! De fleste barn har ingen problemer med å forestille seg det som ikke ses, men vi må godta at noen gjør oppmerksom på at det ikke er noen grøt der. *Neida, sier vi da, men vi kan vel leke at den er der?* En førskolelærer forteller om en annen måte å dramatisere historien på: *Jeg har prøvd denne historien som et slags figurteater. Mora var en stor, tykk pinne med tørkle på. Jenta var en pinne som kunne spille et lite klokkespill. Kona var en stokk med tørkle. Jerngryte. Grøten var et langt hvitt stoff. Landsbyen var en masse sko. Historien ble spilt på golvet, men som et bordteater.*

Haren og skilpadda

Det var en gang en hare som satt i graset og kjedet seg. Da kom det ei skilpadde forbi. Den stoppet og hilste på haren.

- God dag, sa skilpadda.
- God dag skilpadde, sa haren. Du går så langsomt.
- Jeg går fort nok, sa skilpadda.
- Jeg går fortere, sa haren. Jeg hopper!
- Ja vel, sa skilpadda. Så ville den gå videre.

- Skal vi gå om kapp? spurte haren. Det hadde ikke skilpadda lyst til.
- Jeg har ikke tid i dag, sa skilpadda. Den ville gå videre, men haren spratt opp og stilte seg i veien.
- Du tør ikke, sa haren. Jeg skal si til alle dyra at du ikke tør.
- Skilpadda tenkte seg om. Hvis den sa nei, så ville de andre dyra erte. Hvis den sa ja, så ville den tape. Og da ville de erte da også.
- Vi skal gå til dammen, sa haren. Så skal vi se hvem som kommer først.
- Skilpadda skjønnte at den var nødt til å bli med på kappløpet.
- Ja vel da, sa den.
- Oppe i et tre i nærheten satt den gamle kloke ugla. Hun hadde hørt hva de sa.
- Uhuuu, tutet ugla. Skilpadda taper, for haren jukser og tar en snarvei. Da ble haren sinna.
- Jeg jukser ikke, sa den. Du kan være dommer. Så ble ugla dommer.
- En bjørn kom ruslende forbi. Den ville gjerne være med på leken.
- Du kan være den som starter oss, sa haren. Så kan du utrope meg til vinner.
- Det er vel ikke så sikkert, det, brummet bjørnen. Er dere klare?
- Haren og skilpadda stilte seg ved startstrekken.
- Klar – ferdig – gå! sa bjørnen. Så la de i vei. Haren hoppet og skilpadda trasket i vei. Snart var haren langt foran skilpadda. Etter en stund møtte haren en liten harepus.
- Så du hva jeg gjorde? spurte harepusen. Den store haren gadd ikke å svare. Men harepusen maste: Så du hva jeg gjorde? Så du hva jeg gjorde?
- Nei, sa haren. Den brydde seg ikke om hva små harepuser gjorde.
- Se, nå gjør jeg det om igjen! sa harepusen. Og så hoppet den rett opp!
- Så du hva jeg gjorde? Var jeg ikke flink? spurte harepusen.
- Du hoppet helt feil, sa haren. Jeg skal lære deg å hoppe ordentlig.
- Ja takk, sa harepusen. Den ville lære alt mulig.
- Sånn skal du gjøre, sa haren. Den viste harepusen hvordan den skulle hoppe langt fram.
- Nå må du øve, sa haren. Og harepusen øvde seg, om og om igjen.
- Mens de holdt på med det, kom skilpadda forbi. Den gikk langsomt, men den gikk framover. Etter en stund kunne ikke haren se den lenger.
- Nå har jeg ikke mer tid til deg, sa haren til harepusen. Det gjorde ingen ting, for nå var harepusen trøtt og la seg ned for å sove litt. Så hoppet haren videre i full fart, og snart hadde den nådd igjen skilpadda.
- Det går ikke fort med deg, sa haren til skilpadda.
- Det går fort nok, sa skilpadda. Haren hoppet i videre, og snart var den langt foran skilpadda.
- Etter en stund møtte haren en annen liten harepus som telte gulrøttene sine.
- En-tre-to-en, telte harepusen. Den store haren glemte at han skulle gå til

dammen. Han stoppet og så på harepusen.

– Jeg teller, sa harepusen.

– Du teller helt feil, sa haren. Så telte han gulrøttene. En-to-tre-fire-fem, sa han.

– En-to-tre, sa harepusen. Så husket den ikke mer.

– Hvis jeg får en gulrot av deg, så blir det lett å telle, sa haren. Han kjente at han var sulten.

Da ga harepusen bort en gulrot, og haren spiste den med det samme. Den smakte veldig godt. En-to-tre-fire, sa han.

– En-to-tre, sa harepusen. Så husket den ikke mer.

– Hvis jeg får en gulrot til, så blir det veldig lett å telle, sa haren. Han var ennå litt sulten. Da fikk han en gulrot til, og han åt den opp med det samme.

– En-to-tre, sa harepusen. Jeg kan telle.

Men nå hadde haren fått smaken på gulrot. Han var ennå ikke helt mett på gulrot.

– Hvis jeg får en gulrot til.... begynte han.

Akkurat da kom skilpadda. Da tok harepusen de tre gulrøttene sine og skyndte seg av sted. Skilpadda gikk sakte og tungt, for nå var den ganske trøtt.

– Vil du ikke hvile litt? foreslo haren.

– Nei takk, sa skilpadda. Jeg liker best å gå og gå. Det er langt igjen.

Så gikk skilpadda videre, men haren la seg i graset.

Jeg kan vel ta meg en liten blund, for jeg når den igjen likevel, tenkte den. Så sovnet haren, og da den våknet, var det gått en lang stund.

– Ja, nå får jeg vel skynde meg, sa den til seg selv. Og så la den av gårde.

Den hoppet i vei så fort den kunne, men den nådde ikke skilpadda igjen før den nesten var i mål. Da så den skilpadda ved målstreken. Haren tok sats og hoppet. Det var et kjempehopp; han landet på målstreken akkurat da skilpadda gikk over mål.

– Skilpadda vant, brummet bjørnen. Den gav skilpadda labben og gratulerte den.

Ugla kom flygende og sa at alt var gått rett for seg.

– Skilpadda vant, sa ugla. Så fløy den tilbake til treet.

– Skilpadda vant over haren! tutet ugla. Den tutet så høyt at alle dyra i skogen skulle høre det: Skilpadda vant! Skilpadda vant!

Skilpadda satt ved dammen og hvilte; den var stolt og glad. Jeg greidde det, tenkte den. Men haren tuslet vekk og gjemte seg i en busk.

Fritt fortalt etter Æsops fabel

☞ Vi er harer som hopper høyt og langt, og kanskje har vi en konkurranse mellom harene. Så er vi skilpadder som kryper laaaaaangsomt bortover golvet. De største barna kan forberede et bordteater for de mindre. En voksen forteller, og barna flytter figurene.

Historier om ærlighet

Mannen og alven

En fattig mann var på vedhogst i skogen. Det var en tung jobb. Mannen ble sliten og tørst, og han ville kvile litt og drikke vann fra elva. Han la øksa fra seg på berget like ved og bøyde seg ned for å drikke. Da han reiste seg, kom han til å skubbe til øksa, så den glei ut i vannet. Mannen klarte ikke å få tak i øksa si; den forsvant i elva. Da ble mannen så lei seg fordi han mista øksa, at han gråt. Da hørte han en stemme, og til sin store forundring fikk han se en alv.

Alven stod oppe ved berget. Den spurte hva han sørget over. Mannen fortalte at han hadde mistet den eneste øksa han hadde. Da viste alven fram ei øks som glitret i gull. Var det denne han hadde mistet? Det var ei vakker og kostbar øks, som mannen gjerne skulle eid.

Men han sa som sant var at det ikke var hans øks. Da viste alven fram ei øks som skinte av sølv. Det var også ei gild øks, som mannen gjerne skulle eid. Men han sa som sant var at det ikke var hans øks. Da viste alven fram en tredje øks. Den var av stål, og det var den øksa mannen hadde mistet.

– Det er øksa mi, sa han. Det er ei simpel øks, men den har vært et nyttig redskap. Alven gav ham øksa og mannen takket; han var glad og takknemlig. Da rakte alven fram de to andre øksene av gull og sølv.

– Du er en bra kar, sa alven. Derfor skal du ha både gulløksa og sølvøksa. Mannen skyndte seg heim med de kostbare gavene, og kona slo hendene sammen i forundring og glede da hun fikk se de to øksene av sølv og gull.

En nabo hørte hva som hadde hendt. Han fikk se de tre øksene, og han trudde det naboen sa. Og nå tenkte han at det som hadde hendt *en* mann, det kunne vel like godt hende en annen. Han spurte naboen hvor han hadde møtt alven, og han fikk et nøyaktig svar.

Så tok han øksa med seg og la i vei. Da han kom fram, så han seg godt omkring, og så slengte han øksa si ut i elva. Og så hulket han høyt og jamret seg over tapet av øksa.

Med ett stod alven ved elvekanten. Mannen var snar til å forklare hvorfor han var så lei seg. Han sa at han hadde snublet og mistet øksa i vannet. Han bøyde hodet som i sorg og ventet. Det gikk ikke helt som han trodde. Alven tok fram ei øks, men det var ingen gulløks. Det var den gamle øksa som han hadde slengt i elva.

– Er dette øksa di? spurte alven.

- Nei, nei, sa mannen. Den øksa har jeg aldri sett.
- Nå ventet han at alven ville ta fram ei gulløks. Men alven tok fram ei øks som blinket av sølv.
- Nei, det er ikke øksa mi, sa mannen. Men kanskje jeg kan få den, hvis du ikke har noen finere, sa han til alven. Da tok alven fram ei øks som lyste av gull.
- Er det denne øksa som er di? spurte alven.
- Ja, sa mannen fornøyd. Den øksa er mi! Det var den jeg var så uheldig å miste. Han ville gripe øksa, men alven trakk den til seg.
- Du får ingen øks, sa alven. Du lyver. Du er en dårlig kar. Den øksa som du kastet, har du mistet, og noen ny får du ikke.
- Alven forsvant, og mannen måtte gå tomhendt hjem.

Fortalt etter en fabel av Æsop

☞ Tre voksne har en liten forestilling: Skogen markeres med noen stoler som settes på et bord og dekkes av tepper i naturfarger; en haug i skogen. Blått stoff henger over haugen; det er fossen.

Skogalven har grønn papirlue. Hun gjemmer seg bakom «haugen» og dukker opp der. (Vi kan også bruke ei teaterdokke.)

En er mannen; den tredje er både kone og nabo. Når mannen er på vei hjem, går han noen runder rundt foran publikum, før kona kommer. Så forsvinner de bakom haugen, og etter et raskt kostymebytte kommer naboen.

Gjetergutten som ropte ulv

Det var en gang en gjetergutt som gjette sauer. Å gjete er å passe godt på dyra, så ikke ulven tar dem. Derfor var han en gjetergutt. Han passet sauene for folk i landsbyen. Hver morgen samlet han sammen sauene og tok flokken med seg til et sted oppe i skråninga under fjellet, i åsen der det var mye godt gras. Der kunne sauene beite. De ruslet omkring og åt. Hver kveld samlet gjetergutten sauene sammen og fulgte dem ned til landsbyen.

Gjetergutten visste at det var en ulv inne på fjellet, men den hadde aldri kommet ned i åsen. Og der lå det en haug med stokker som folk kunne bruke hvis de måtte skremme vekk ulven. Så gjetergutten var ikke redd for at ulven skulle ta sauene. Den kommer ikke, tenkte han.

Noen dager kunne det være fint der oppe i åsen, og tida gikk fort, men andre dager kjedet han seg. Han hadde ikke annet å gjøre enn å se på at sauene gikk der og gresset. Det var ikke morsomt. Hvis han hadde hatt noen å leke med, så kunne de

hatt det morsomt. Men han var helt alene, han og sauene. Så gikk han der og kjedet seg, fra morgen til kveld.

Han ville heller spille fotball eller sykle; han hadde lyst til å gå fra sauene, men det kunne han jo ikke. Så stod han der oppe i åsen og stirret ned til landsbyen. Fra stedet der han sto kunne han se folk som var ute på arbeid. Han så ei kone som stod ute i potetåkeren og tok opp poteter. Han så en mann som hogg ved og ei kone som kom fra butikken med poser med varer. Han så en postmann som gikk fra kasse til kasse med post. Og han så mange flere.

Jeg har ingen å snakke med her, tenkte gjetergutten. Det er så kjedelig her.

Da fant han på noe som han syntes var moro. Jeg skal narre folk i landsbyen, tenkte han. Da blir det moro! Og så ropte han så høyt han kunne: Ulven kommer! Ulven kommer! Det var jo ikke sant at ulven kom, men gjetergutten skrek og hoiet, om og om igjen.

Folk i landsbyen hørte ropene fra gjetergutten oppe i åsen. De hørte hva han ropte, og de trodde at ulven kom! Vi må hjelpe den stakkars gjetergutten, tenkte de. Han er i fare. Nå må vi må skynde oss!

Kona som plukket poteter, slapp spannet, og alle potetene hun hadde plukket, trillet ut. Men det brydde ikke kona seg om; hun skyndte seg av sted. Mannen som hogg ved, slapp øksa og sprang av sted. Kona som bar på posene med varer, lot posene stå på veien, og postmannen satte fra seg veska si, og så sprang de begge to etter de andre. De sprang mot skråninga opp mot fjellet. Alle sprang de så fort de kunne, og da de kom opp til åsen tok de hver sin stokk for å jage ulven. Og de skrek alle sammen for å skremme ulven.

Men det var jo ingen ulv der. Det var bare gjetergutten som stod der og lo. Konene og mennene som kom for å redde gjetergutten, så seg omkring.

– Hvor er ulven? spurte de. Har du jaget den bort sjøl?

– Det er ingen ulv! sa han. Jeg bare narret dere! Da ble de røde i fjesene av sinne. De slengte fra seg stokkene og gikk tilbake til landsbyen. Men gjetergutten stod igjen i åsen og lo av dem.

Noen dager senere stod han der oppe i åsen og så på folket der nede i landsbyen. Han så kona som tok opp poteter og kona som kom med varer og mannen som hogg ved, og han så postmannen som gikk fra hus til hus. Da fikk han lyst til å narre dem igjen.

– Ulven kommer! ropte han. Ulven er her! Ulven er her!

Han skrek så fælt at folk som hørte skrikene, slapp det de hadde i hendene og sprang av sted. De sprang alt de orket, og de ble fryktelig slitne. Da de kom opp i åsen fant de stokkene og sprang det siste stykket bort til sauene. Enda en gang var de klare til å skremme og jage den farlige ulven.

– Hvor er ulven? skrek de. Hvor er det stygge beistet?

– Den er ikke her, sa gutten og lo. Jeg narret dere igjen! sa han.

For det var jo ingen ulv der denne gangen heller. Gutten hadde lurt dem igjen. Nå stod han der og hikstet av latter.

– Du skal ikke le av oss, sa de. Vi kom for å redde deg og du narret oss igjen. Fy! Skam deg!

Men gjetergutten skammet seg ikke.

– Nå ble dere narret igjen, sa han. Dumminger! Så lo han enda mer, fordi det var så moro å narre. Da kastet folk fra seg stökkene og gikk tilbake til landsbyen.

Dagene gikk, gjetergutten kjedet seg. Det hendte ingen ting der oppe i åsen.

Jeg narrer dem igjen, tenkte gjetergutten. Og det gjorde han. Han skrek så fælt at de trodde han ble tatt av ulven, og de sprang. Men da de kom opp i åsen, så stod han der og lo av dem.

Men så hendte det sent en vinterkveld at ulven kom. Den kom akkurat da gutten skulle til å samle sauene til hjemturen. Han merket det først på sauene, som med ett ble så urolige og begynte å breke. Og like etter kunne han skimte en lang, grå skygge som nærmet seg flokken gjennom halvmørket. Nå var gutten ordentlig redd, for ulven så stor og farlig ut, og han hadde bare gjeterstaven sin å slåss med. Da skrek han så høyt han kunne:

– Ulven kommer! Ulven er her! Ulven tar sauene! Ulv! Ulv!

Folk hørte ropene hans, men denne gangen brydde de seg ikke om å stoppe arbeidet sitt. De så på hverandre og ristet på hodene.

– Han bare narrer oss! sa de. Han har narret oss før.

Denne gangen kom det ingen folk løpende oppover skråninga for å hjelpe ham.

Gjetergutten måtte sjøl springe ned til landsbyen etter hjelp, men da folk kom opp i åsen hadde ulven tatt hele saueflokken.

Fritt fortalt etter Æsops fabel

☞ I Æsops fabel står det ingenting om hva folk drev med i landsbyen. Her er det med noen forslag som vi bruker i dramatiseringen etterpå. Barna kan sikkert finne på mer selv.

En dag i godvær kan historien være tema for en lek ute. En voksen ulv gjemmer seg i nærheten av «saubeitet». En voksen er «gjetergutt» som passer på de usynlige «sauene». Denne rollen kan også et av de store barna ha.

En annen voksen er sammen med barna i roller som folk i bygda. Vi avtaler hva den enkelte holder på med før leken starter.

Det går nok ikke lang tid før «gjetergutten» roper og «bygdefolket» må avbryte arbeidet.

Lekens høydepunkt kommer når ulven dukker opp og jakter på og eter opp

sauene. Nå må gjeterguttene rømme fra ulven, som kommer etter ham, men han redder seg hos folket. (Han har gjort noe dumt, men de tar imot ham likevel.)

Sjørøverleken

Det var en gang tre småkarer. Den ene hette Bendik.

– Jeg er barske Bendik, sa han, for han ville være barsk. Den andre hette Lorang.

– Jeg er lure Lorang, sa han, for han ville være lur.

– Jeg er størst, sa Bendik.

– Jeg er også størst, sa Lorang.

– Nei, for du er nest størst, sa Bendik.

– Ja, for jeg er nest størst, sa Lorang. Han sa bestandig det som Bendik sa.

Den tredje hette Halvor.

– Jeg er også nest størst, sa han.

– Nei, for du er minst, sa Bendik.

– Ja, for du er minst, sa Lorang.

– Du er bare halvparten så stor som oss, sa Bendik.

– Ja, for du er bare halv, sa Lorang.

De kalte ham for halve Halvor, fordi de mente at han var bare halvparten så stor og barsk og lur som de var. Halvor ville ikke være halv.

– Jeg er hel, sa han. Jeg er hele Halvor. Men storingene ertet ham og sa at han var halv.

En dag hadde Bendik og Lorang vært i byen og fått seg sjørøverhatter.

– Nå vil vi være sjørøvere, sa Bendik. Vi skal finne en skatt.

– Ja, for nå vil vi være sjørøvere og finne en skatt, sa Lorang.

Så satte de på seg sjørøverhattene, og så var de sjørøvere.

– Jeg er kaptein Sorte Bill, sa Bendik.

– Jeg er kaptein Sabeltann, sa Lorang.

Halvor sa ingen ting, for han hadde ingen hatt. Han hadde bare en lue med brem.

Men så tok han av seg lua og vendte den og satte den bak fram.

– Nå er jeg sjørøver, sa Halvor. Da måtte de le. Men Halvor brydde seg ikke om det.

– Nå vil vi ro ut på havet, sa Bendik.

– Ja, for nå skal vi ro ut på havet, sa Lorang. Så gikk de i båten.

– Du kan sitte på land og vente på oss, sa Bendik til Halvor.

– Ja, du kan sitte på land og vente, sa Lorang.

Men Halvor ville ikke sitte på land og vente.

– Dere skal ta meg med, sa han. For det hadde farmora sagt, og det var hennes båt.

– Ja, så kom da, sa Bendik. Du kan sitte bak i båten.

– Ja, du kan sitte bak i båten, sa Lorang.
 Så rodde de ut på havet. Det var Bendik og Lorang som rodde.

– Jeg vil også ro, sa Halvor.
 Men det var bare to årer i båten, og når Bendik tok ei åre og Lorang tok ei åre, så var det ingen årer igjen til Halvor.

– Jeg kan låne en åre av dere, sa Halvor.
 – Nei, sa Bendik. Du skal sitte stille bak i båten.
 – Ja, for du skal sitte stille bak i båten, sa Lorang.

Så rodde de ut på sjøen. Halvor satt helt stille bak i båten. Han satt stille en stund.

– Jeg har noe i lomma, sa han.
 – Er det godteri? spurte de.
 – Ja, for det er pepperkaker, sa Halvor. Jeg fikk dem av farmor, for at vi skulle på mattur. Han trakk en pose opp av lomma og bydde dem, men de ville ikke ha.
 – Det er ikke godteri, sa Bendik. Det er bare gamle julepepperkakekjeks.
 – Ja, for det er bare gamle julepepperkakekjeks, sa Lorang.

De rynket på nesa begge to.

– Vi er ikke på mattur, sa Bendik.
 – Nei, for vi er ikke på mattur, sa Lorang.
 – Vi er på skattejakt, sa Bendik.
 – Ja, for vi er på skattejakt, sa Lorang.

Da puttet Halvor posen i lomma, og så reiste han seg opp i båten.

– Sett deg ned! ropte Bendik og reiste seg.
 – Sett deg ned, ropte Lorang. Og så reiste han seg, han også.

Så sto de i båten alle tre. Da vugget båten, og da ble det farlig. Da satte de seg fort ned og holdt seg fast.

– Vi må aldri stå i båten! sa Bendik.
 – Nei, for det må vi ikke, sa Lorang.
 – Nå vasser vi i land på skatteøya, sa Bendik.
 – Ja, nå vasser vi i land, sa Halvor.
 – Nei, for du må sitte stille og vente, sa Bendik til Halvor. Du må passe båten.
 – Ja, for du må passe båten, sa Lorang. For du er ikke så modig, la han til.
 – Jeg går først, sa Bendik, for han var en barsking.
 – Jeg går etterpå, sa Lorang, for han var en luring.
 – Ja, for nå vasser vi i land på skatteøya, sa Lorang.

Og så vasset de i land, og så ble Halvor alene igjen i båten.

– Jeg må ikke stå i båten, sa han til seg selv. Jeg må sitte stille. Så satt han stille en stund.

– Det er kjedelig å sitte stille, sa han. Men han satt en stund og snakket med seg selv. Jeg er modig, sa han til seg selv. Jeg vil også til øya.

Så vasset Halvor i land på øya. Han stod stille en stund og så seg omkring.

– Der bor Anna, sa han og pekte. Anna er kjæresten min. Hun er veldig snill. Og så har jeg Mia til kjæreste, og Ingrid. Men Anna er den snilleste. Anna har en hund. Den heter Buster.

Da kom Lorang springende. Han sprang ut i båten og satte seg og gjemte hodet i hendene.

– Lorang er redd, sa Halvor. Han så seg omkring. Hvor var det blitt av Bendik? Da kom en hund labbende. Den hadde en pose i kjeften.

– Der er Buster. Den har en skatt, sa Halvor. Han klappet hunden.

– Du må gi meg posen, for det er en skatt, sa han til Buster.

Men Buster ville ikke gi fra seg posen. Den snudde baken til Halvor. Da trakk Halvor fram posen med kakekjeks opp av lomma.

– Vil du ha julepepperkakekjeks, Buster?

Hunden snudde seg og nikket med hodet. Men den slapp ikke posen.

– Du må slippe skatten, sa Halvor. Du kan ikke spise med pose i munnen, vet du. Da slapp Buster posen, og så fikk den ei kake.

Men Halvor snappet til seg posen og stappet den ned i lomma.

– Vil du ha ei kake til? spurte han.

– Voff, sa Buster.

– Det betyr ja, sa Halvor. Gi labb! Buster ga labb, og så fikk den ei kake til. Buster liker pepperjulekakekjeks, sa Halvor.

– Voff! Voff! sa Buster og ga labb.

– Buster vil ha enda ei kake, sa Halvor. Da må du danse litt, sa han til Buster.

– Voff, sa Buster. Og så labbet den rundt i ring og tok et lite hopp!

– Flink bisk, sa Halvor. Og så gav han hele posen til hunden. Buster tok posen i kjeften og labbet sin vei. Men Halvor gikk ut i båten.

– Nå kan du komme fram, sa Halvor til Lorang. Buster er gått. Han er ikke farlig.

– Nei, for han biter meg ikke, sa Lorang. Men en gang så beit han Bendik. Halvor så seg omkring.

– Hvor er Bendik? spurte han. Er han oppe i et tre?

– Ja, for han er oppe i et tre, sa Lorang.

– Da må vi rope på ham, sa Halvor. Så ropte de så høyt de kunne.

Bendik kom springende i full fart. Han sprang rett ut i båten og satte seg.

– Så dere hva jeg gjorde? spurte han. Jeg klatret i toppen. Helt opp i toppen.

– Ja, for du var redd for Buster, sa Halvor.

– Nei, for det var jeg ikke, sa Bendik. Jeg skulle speide etter skatten. Sånn! Han viste dem hvordan han speidet. Nå ror vi hjem, sa han.

Så rodde de alt de orket.

– Nå var vi hjemme, sa Bendik.

– Ja, nå var vi hjemme, sa Lorang.

Og så gikk de i land.

– Jeg har noe i lomma, sa Halvor.
– Det er bare gamle julepepperkakekjeks, sa Bendik. Det er ingenting å ha.
– Nei, for det er ingenting å ha, sa Lorang.
Da trakk Halvor posen opp av lomma.
– Det er en skatt, sa han.
Han åpnet posen og kikket nedi. Det er gullpenger her.
Bendik og Lorang ville se i posen, men Halvor stakk den i lomma.
– Jeg var på sjørøverøya, sa Halvor. Og så gravde jeg opp skatten, og så kom det en farlig sjørøver og skulle ta skatten, og så sa jeg at jeg skulle ha den, for jeg fant skatten først, og så bokset jeg han, og så måtte han rømme, og så var skatten min! sa Halvor.
– Du bare dikter, sa Bendik.
– Ja, for du finner bare på, sa Lorang.
Men de visste at Halvor hadde en pose i lomma. Da trakk Bendik av seg sjørøverhatten og slengte den bort, og så gjorde Lorang det samme.
– Nå var vi ikke sjørøvere mer, sa Bendik. Nå var vi bare oss sjøl. Og du skal dele med oss.
– Ja, for nå var vi oss sjøl, sa Lorang. Og du skal dele med oss.
Halvor tok fram posen og viste fram gullpengene. Han gav dem en gullpenge hver. Så stakk han posen i lomma og pekte opp mot husa.
– Der er Anna, sa han. Der er Buster også.
Bendik likte ikke Buster. En gang beit hunden Bendik i beinet. Og nå ville ikke Bendik gå til Anna. Han sprang sin vei, og Lorang sprang etter. Halvor ville også springe, men Anna ropte på ham. Så måtte han vente på Anna, for hun var en voksen dame.
– Hei Halvor, sa Anna. Jeg leter etter en pose. Det var godteri i den. Jeg skulle ha den med til barna i en barnehage. De skulle få godteri i dag. Har du sett en pose med godteri, Halvor? Halvor ristet på hodet. Anna så seg omkring.
– Hvor ble det av Bendik og Lorang?
Det visste ikke Halvor. Han trakk seg unna. Men Anna fulgte etter.
– Du Halvor, sa Anna. Hva har du i lomma?
– Ingenting, sa Halvor.
– Kan jeg kjenne på lomma? spurte Anna.
Halvor svarte ikke. Han ville ikke at Anna skulle kjenne på lomma.
– Du har kanskje en pose i lomma? spurte Anna. Nå må du svare meg, Halvor. Men Halvor ville ikke svare.
– Jeg tror du har en pose i lomma, sa Anna. Du kan vel si det til meg. Da måtte han si det.
– Det er en skatt, sa han. For vi var sjørøvere på øya og da kom det en farlig sjørøver og han ville ha skatten, men han fikk den ikke for jeg boksa han hardt, og

så måtte han rømme, og så var skatten min.

– Nå tror jeg du dikter litt, sa Anna. Var det gullpenger i skatteposen?

Halvor nikket. Bendik og Lorang spiste dem opp, sa han.

Det trodde ikke Anna.

– Kan jeg få se den posen du har i lomma, Halvor?

Halvor hadde ikke lyst til å vise Anna posen.

– Buster fikk julepepperkakekjeks, sa han.

– Buster? sa Anna. Har Buster vært her? Halvor nikket.

– Hvorfor fikk Buster pepperkaker, da? spurte Anna.

– For at han danset, sa Halvor. Og så gav han labb. Buster er veldig flink.

– Buster er litt lur også, sa Anna. Nå kan jeg vel få se den posen.

Så trakk Halvor opp posen. Så gav han den til Anna. Hun åpnet den og kikket ned.

– Nei, men der er jo gullpengene, sa hun. Der var jo skatten min. Fikk du den av Buster? Halvor nikket.

– Nå blir barna i barnehagen glade, sa Anna. Hun gav Halvor en gullpenge.

– Nå må jeg skynde meg til barnehagen, sa Anna.

Halvor sto stille, og Anna gikk fra ham. Men så snudde hun seg.

– Kanskje du vil bli med? sa hun. Det var jo du som fant skatten. Den sjørøveren, det var vel bare Buster?

Halvor nikket. Jeg bare diktet litt, sa han.

Bendik viser hvordan han speidet etter skatten!

– Men når jeg spør deg, så må du snakke sant, sa Anna.
Så gikk de til barnehagen, og der fikk barna gullpenger. Og de smakte sjokolade!

☞ Historien er skrevet ned etter en improvisert forestilling som tre voksne hadde for barna i den største avdelingen. Den ene hadde to roller, som Bendik og Buster. Den andre var Halvor, og den tredje var Lorang, som bare hermer. Scenen ble laget mens publikum så på: Her er havet og her er båten, osv. Båten var en madrass. (Den kunne også vært tegnet på golvet.) Rundt båten lå det blått stoff; det var havet.

Før forestillingen begynte presenterte de voksne seg. *Når jeg har lua på meg, så er jeg Bendik, og når jeg har jakka og skjerfet, så er jeg Anna*, sier den voksne.

Den første delen sluttet med at Halvor oppdaget Anna. Da gikk Bendik og Lorang ut av scenen.

Publikum hørte at Anna ropte på Halvor fra et sted utenfor scenen, mens Bendik byttet til sjal i stedet for lue.

Men Halvor ble stående (og publikum skjønnte nok hvorfor).

Da Anna kom inn, begynte andre delen. Den sluttet med at Anna og Halvor gikk sin vei. Nå kom den tredje voksne inn og sa at det var det som hendte på stranda, denne dagen. *Nå er Anna og Halvor på vei til en barnehage*, sa hun. Hvilken barnehage tror publikum at det er? De gjettet rett, og så ryddet den voksne bort havet og båten, for nå skulle det ikke være strand der, bare barnehage. Så kom Anna og Halvor, og så fikk publikum hver sin gullpenge. Og den smakte sjokolade!

Til slutt tok Anna og Halvor av seg kostymene og ble seg sjøl igjen, og så kunne publikum klappe!

Det hender at de voksne tar en prat med publikum etter en forestilling. Hva tenker de om det de har sett? Var det rett, det personene gjorde? Hva ville publikum gjort? Har publikum noen erfaringer å bidra med? Har de noen forslag til løsninger? Denne gangen spurte aktørene, som ikke var godt kjent med barna, om hva publikum likte best. Flere syntes Buster var morsomst, men Sondre (5) syntes det var mest spennende da Halvor ikke ville si hva han hadde i lomma.

Historier om hekser og troll

Den lille prinsessa og heksa Sutraputra

Det var en gang ei lita prinsesse som likte å leke i hagen rundt slottet. Hver dag kom prinsessas vakt med et teppe og ei pute som prinsessa kunne hvile seg på når hun ble trett. Men vakten ble ofte fortere trett enn den lille prinsessa.

Bortenfor slottet lå en stor skog. Dypt, dypt inne i skogen bodde ei ond heks. Hun hadde ingen datter, og derfor ønsket hun seg ei lita jente. En dag var heksa ute og fløy på kosteskafet sitt. Hun fløy høyt over slottet. Da fikk hun øye på den lille prinsessa i hagen. Hun sprang rundt og plukket blomster.

– Neimen, der er jo den lille tjenestejenta mi, sa heksa og skrattet. Nå ville hun røve den lille prinsessa.

Det hadde vært en fryktelig sterk storm om natta, og stormen hadde revet blomstene opp fra busker og bed. Nå lå de strødd rundt på plenen. Den lille prinsessa plukket blomstene opp; det var en rød og en rosa og en blå og en lilla og en gul og en hvit blomst.

Vakten måtte følge etter prinsessa der hun sprang rundt i hagen, og han ble så trøtt, så trøtt... Så satte han seg ned, og så sovnet han.

Da kom den onde heksa inn i hagen. Hun trakk kosteskafet etter seg og listet seg inn gjennom hageporten. Den lille prinsessa satte seg på teppet og ordnet blomstene, og heksa snek seg nærmere og nærmere...

Det var et ekorn der i hagen som prinsessa likte å leke med. Ekornet så at heksa kom og at vakten sov. Da ville ekornet hjelpe. Det hoppet fram til vakten og kastet en kongle i hodet på vakten. Men vakten våknet ikke. Akkurat da bøyd heksa seg over prinsessa, og prinsessa så det stygge heksefjeset og skrek. Da våknet vakten. Han spratt opp og stormet fram og grep kosteskafet til heksa og jagde henne rundt i hagen og ut av porten.

– Vekk med deg! skrek han, og så slengte han kosteskafet etter henne. Heksa skrek av sinne, men hun hadde ikke med seg tryllestaven sin, så hun kunne ikke gjøre annet enn å rømme ut av hagen.

– Jeg kommer tilbake, hvisket heksa, men det var det ingen som hørte.

Nå ville vakten ha prinsessa med seg inn i slottet. Men prinsessa ville ikke. Hun ville sitte på teppet og ordne blomstene sine. Det nyttet ikke hva vakten ville; han måtte stå ved siden og holde vakt. Prinsessa snakket til blomstene om de vakre

fargene de hadde, og hun telte dem om og om igjen. Vakten ble så trøtt at han måtte sette seg. Og så sovnet han igjen.

Da kom heksa tilbake. Og nå hadde hun med seg den magiske tryllestaven sin. Hun ville trylle prinsessa i søvn og trekke henne med seg ut av hagen. Heksa hadde tatt av seg heksehatten og kledd seg som ei kone. Hun snek seg forbi vakten som sov, og så kom hun fram til prinsessa på teppet.

– God dag, god dag, sa hun og gjorde seg så søt i stemmen.

Prinsessa skvatt, men hun ble ikke redd; hun så på den vennlige konen og smilte.

– Vil du ha en blomst? spurte prinsessa. Hun rakte fram den røde rosen.

– Gjerne det, sa kona, og så svingte hun tryllestaven over jenta. Prinsessa trodde hun skulle få den fine staven som takk for blomsten.

– Takk, sa prinsessa, og så tok hun tak i staven. Da mumlet heksa trylleordet: *Sulle lulle love, sove, sove!* Prinsessa sank sammen på teppet, og øynene lukket seg.

Men hun holdt fast i staven. Heksa slet i tryllestaven, men prinsessa holdt den fast. Da skrek heksa av sinne, og så våknet vakten. Han kom i full fart, og han var fryktelig sinna. Heksa kunne ikke gjøre annet enn å slippe taket og flykte uten tryllestaven sin.

– Nå var du flink, sa vakten til den lille prinsessa. Hun svarte ikke. Da så han at prinsessa sov. Hun kan ikke ligge her, tenkte vakten. Heksa kommer kanskje tilbake. Jeg må vekke prinsessa, tenkte vakten. Han ropte, og han trampet, og han klappet i hendene, men prinsessa sov og sov. Da så han seg omkring etter hjelp. Det lille ekornet kom hoppende med en kongle.

Ekornet slapp konglen ned på prinsessa, men hun våknet ikke. Hun bare sov og sov. Det kom flere inn i hagen for å hjelpe. De prøvde å vekke henne alle sammen, men hun våknet ikke. Hun lå stille på teppet med hodet på puta og sov.

Da kom den gamle kongen ruslende inn i hagen. Han gikk like fram til prinsessa på teppet.

– Hvorfor sover hun? spurte kongen. Vakten fortalte at den onde heksa hadde tryllet prinsessa i søvn. Min stakkars lille pike, sa kongen. Han bøyde seg og strøk prinsessa over håret.

– Hva er det hun holder i hånden? spurte han.

– Det er tryllestaven til heksa, sa vakten.

– Den skal hun ikke ha, sa den gamle kongen. Han rykket tryllestaven ut av handa til prinsessa og slengte den i bakken. Vakten trampet på staven så den gikk i stykker. Nå var trolldommen brutt. Da våknet prinsessa og smilte til kongen.

– Vil du leke med meg? spurte hun. Det ville den gamle kongen. Og siden var han med prinsessa ut i hagen hver eneste dag.

Men den onde heksa ble så eitrende sinna fordi hun ikke hadde noen stav å trylle med, at hun fløy av sted på kosteskaffet; langt, langt bort fløy hun, og hun kom aldri mer tilbake.

☞ Historien er skrevet etter samtale med barna i Bamsesua barnehage om hva de ville høre eventyr om. De voksne i Bamsesua hadde vist teater om *Kongen og kålåkeren*. Historien handler om heksa Sutraputra og geita hennes, men heksa var ikke med i forestillingen. Det var barna misfornøyd med. De ville lage en historie om denne heksa, og så ville de treffe henne.

Den voksne lurte på hvilke andre folk eller dyr som skulle være med i historien. Hvis de skulle leke historien om heksa, hvem ville de være da? En ville være prinsesse, en ville være konge, en ville være vakt og en ville være ekorn. (Det hadde foregått en ekornlek flere dager i barnehagen.)

Etter fortelling og gjenfortelling ville barna, som var fire av de største i barnehagen, leke historien, og kanskje vise den for de noen av de andre barna i barnehagen.

Vi trengte ikke stor plass. Golvet var scenen. Der la vi et golvteppe; det var hagen. Aktørene kom inn gjennom en åpen dør. Vakten som jagde heksa, sprang i ring rundt teppet, før heksa forsvant ut av døra.

En voksen var forteller og bandt sammen handlingen. Hun hadde også rollen som konge, for den som skulle være konge, ville heller være ekorn.

I andre barnehager trengs det kanskje flere roller. Det er ikke vanskelig å dikte inn noen flere figurer, dyr eller personer som prinsessa leker med, eller noen folk som prøver å vekke henne.

Kongen sender kanskje bud etter en trommeslager eller ei kone som har en hane som galer så høyt at alle må våkne (uten prinsessa), eller en jeger som kan skyte et skudd i luften, for eksempel. Det bør ikke være for mange aktører med. Da er det bedre å leke historien om igjen, og bytte på rollene.

Heksa og de fem garnnøstene

Det var en gang ei kone som hadde fem små barn. De var nesten akkurat like gamle, og de så like små ut alle fem. Kona var en god mamma. Hun klippet sauene sine og fikk ull og garn av dem. Så strikket hun grå kapper og grå luer og strømper og sokker og votter til ungene sine.

Da ble de fem ungene aldeles grå og ulne fra topp til tå. Og de tumlet rundt i snøen og hadde det varmt og deilig. De så ut som noen små grånisser.

Det var en stor skog like i nærheten. Der ville ikke mammaen at de skulle leke, for det bodde ei stygg heks inni skogen. Ungene måtte bare leke rundt i hagen, og de måtte ikke klatre over gjerdet og gå inn i skogen.

Men en dag da barna var ute og lekte, fikk de øye på et hull i gjerdet. Og da glemte de det de hadde lovet, og så krøp de gjennom hullet og gikk inn i skogen. De var så veldig nysgjerrige på hvordan det så ut der inni skogen. Jo, der var det mye snø!

Og de hoppet og rullet i snøhaugene!

Da kom heksa! Hun kløv over en svær snøhaug, og plutselig stod hun foran dem.

Men de visste ikke at det var ei heks; de trodde det var ei vanlig kone.

– Nei, men se, der er jo mine fem små grå garnnøster, sa heksa.

– Vi er ikke dine garnnøster, sa Mads. Han var den eldste. Han stilte seg med armene i siden. Vi er bare mors barn, sa han. Da måtte heksa le.

– Jo, visst er dere mine garnnøster, sa hun. Se bare her! Så pirket hun borti dem med staven, og plutselig ble de forvandlet til fem små grå nøster. Så plukket heksa opp garnnøstene og puttet dem ned i posen sin. Så gikk hun hjem.

Da heksa kom hjem, la hun garnnøstene på bordet. Men da skulle du sett de fem små nøstene! De hoppet og rullet rundt på bordet og ned fra bordet og bortover golvet, for de ville jo naturligvis hjem til mor si. Og heksa satt på en stol og lo.

Det var ei svær svart katte der i huset. Og katta satte i gang med å jage garnnøstene. Katt og nøster rullet rundt omkring i en vill lek, over bord og benker, og heksa slo seg på knærne og lo så hun hikstet.

Da de hadde holdt på en stund, bestemte hun at det fikk være nok. Da puttet hun de fem små nøstene ned i posen og knyttet den sammen. Så fikk de ligge stille der nede i mørket. Nå tenkte heksa at hun hadde funnet på noe riktig bra å more seg med, så neste morgen tok hun fram de fem nøstene.

De fem ungene er figurer av leire og plastilina. Her er de kledd i restene av en raggsokk. Heksa er laget av en utstoppet strømpe, piperensere og svart stoff.

– Nå skal vi ha det moro, sa heksa. Og så lot hun katta jage dem rundt og rundt. De stakkars nøstene var så redde for kattas klør, at de fór omkring som snurrebasser.

Heksa lo så hun ristet av kattleken. Da hun syntes hun hadde ledd nok, plukket hun nøstene opp og puttet dem i posen igjen og la posen på bordet. Men denne gangen glemte hun å knyte posen ordentlig igjen for hun hadde det så travelt. Det var noen kråker der i skogen. Nå holdt de et forferdelig leven, og heksa ville skynde seg dit og se hva som var på ferde. Hun skyndte seg ut, og så glemte hun å lukke døra ordentlig igjen etter seg.

Da rullet de små nøstene forsiktig ut av posen og trillet ned på golvet. Heldigvis hadde katta sovnet borte ved ovnen. Og døra stod på gløtt. De fem små nøstene rullet fort over golvet og ut gjennom døra og ut i skogen i en virvlende fart, for å komme hjem til mor si. Husj, så de fór gjennom skogen. Det gikk så fort, så fort, så du kan ikke tenke deg!

Først møtte de en hare. Han ble så redd at han stoppet opp og slo en kollbøtte baklengs i snøen. Haren trodde det var fem geværkuler som kom susende. Men da han ikke hørte noe skudd, så sprang han videre over snøen.

Så møtte de en rev. Han trodde det var fem små grå mus, som kom pilende med halene etter seg. Reven skyndte seg å legge fra seg orrhøna som han bar i kjeften, for han ville jage musene. Men da han skulle jage dem, så var de allerede borte.

Så møtte de ei kone som gikk og dro på en kjelke. Og hun trodde det var fem små grå kattunger som sprang på rekke gjennom skogen, og hun stoppet og ropte: Pus, pus, pus! Men før hun visste ordet av det, var de borte.

De fem små nøstene rullet videre, fort, fort, inn gjennom hullet i gjerdet. Og så var de ute av skogen. Men da ble de barn igjen! For utenfor skogen hadde heksa ingen trollmakt! Så trasket de inn gjennom døra i stua til mor.

– Hvor i all verden har dere vært? spurte mor.

Nå skulle de stå i skammekroken alle sammen, fordi de hadde vært ulydige og gått i skogen. Men de ba mor si så pent om forlatelse og sa at de aldri skulle gjøre det mer. Og da slapp de å stå i skammekroken for den gangen.

– Snille mor, la oss få garn så vi kan nøste hvert vårt nøste før heksa kommer, sa Mads. Han var en klok gutt. Og så fikk de hver sin garntull og begynte å nøste, så fort de kunne. De hadde akkurat fått nøstene ferdige, da heksa banket på døra. De la nøstene på bordet, og så krøp de inn under senga, alle fem.

Heksa var så ond, så ond. Så snart hun oppdaget at nøstene var forsvunnet, ga hun seg i vei for å lete etter dem. Først så møtte hun en hare.

– Har du sett mine fem små grå garnnøster? brummet hun.

– Nei, ikke garnnøster, sa haren. Jeg så bare fem små kuler som kom susende. Og da ble jeg fryktelig redd!

– Hvor hen fór de? spurte hekse.

– Hit og dit, sa haren, men han var ennå så yr av redsel, at han pekte aldeles galt. Og hekse hastet i vei gjennom snøen. Hun ble både kald og våt, men det var ikke spor av nøstene. Da snudde hun, og nå var hun enda sintere.

Så møtte hun reven med orrhøna i munnen.

– Har du sett mine fem små grå garnnøster? gneldret hekse.

– Jeg har ikke sett noen garnnøster, sa reven. Jeg så bare fem små mus som pilte over snøen.

– Hvilken vei? skrek hekse.

– Dit, sa reven, og pekte helt gal vei, for han hadde bestemt seg for at hekse ikke skulle få tak i de fem musene. Han ville jage dem sjøl.

Nå bar det i vei med hekse igjen i feil retning, og til sist ble hun hengende fast i buskaset. Hun rev seg løs, og nå var hun så eitrende sinna at det sprutet av henne. Rett som det var så møtte hun kona med kjelken.

– Har du sett de fem små garnnøstene mine? skrek hekse.

– Jeg har ikke sett noen garnnøster, sa kona vennlig. Men jeg så fem små søte kattepusser som sprang gjennom skogen.

– Hvor hen sprang de? skrek hekse.

– Jeg tror de sprang nedover vegen, mot det blå huset der borte, sa kona. Og hekse fór i vei over gjerdet og gården, og så var hun borte ved huset, og så banket hun på. Hekse visste jo ikke at det var barnas mamma som bodde der i huset. Og hekse tenkte ikke på at nøstene var blitt forvandlet til barn igjen, da de kom ut av skogen. Hun var bare slem. Hun dundret på døra av all sin kraft.

– Hva er det som står på? spurte mora da hun åpnet døra.

– Har du sett de fem små grå nøstene mine? ropte hekse, og så stakk hun den lange nesa si i dørgløtten og kikket inn.

– Kan det kanskje være disse? sa mora. Hun rakte fram de fem små grå garnnøstene av ull.

– Ja, det er dem! Det er dem! sa hekse. Hun rakte fram de lange krokete fingrene sine for å gripe nøstene. Men mora holdt nøstene bakom ryggen.

– Du skal få dem på et vilkår, sa hun. Du skal si: Når jeg får mitt, så må du beholde ditt.

– Det kan jeg vel si, freste hekse. Når jeg får mitt, så må du beholde ditt, brummet hun. Så fikk hekse de fem små nøstene og puttet dem i posen og skyndte seg hjem til heksestua. Da krøp barna fram og var så glade at de danset rundt den snille mammaen sin.

Da hekse kom hjem, så tok hun opp nøstene og la dem på bordet med det samme, for hun lengtet etter å få seg en god latter.

– Hopp nå! befalte hun. Men nøstene lå der de lå. Hører dere ikke at dere skal hoppe! skrek hekse og puffet til nøstene, så de ramlet ned på golvet. Og der lå de

og rørte seg ikke.

Da pusset heksa katta på dem. Men katta ble snart trøtt, for hun var for gammel til å leke med nøster som ikke hoppet eller snurret sjøl.

Plutselig forsto heksa at hun var blitt lurt. Og da hun skjønnte det, ble hun så forferdelig sinna at hun sprakk! Og det var jo bra, for nå kunne alle gå inn i den vakre skogen uten å være redd for å bli tryllet av en ond, gammel heks. For nå var heksa borte.

Harriette Söderholm

☞ Barna i Bamsesua synes det er morsommere å se figurene i en historie enn bare å høre om dem. De vil ha bordteater med figurer. Denne historien har mange figurer, og den foregår både inne og ute; derfor er den vanskelig å dramatisere som bordteater. Men vi kan lage et tablå med vinterskogen og figurene. Barna leker innenfor gjerdet, og heksa lurder bakom et tre i skogen bortenfor. Et stykke unna står reven og haren og kona med kjelken. Presentasjonen av figurene skaper forventning hos publikum, og for noen er det kanskje en hjelp til å følge med i fortellingen. Hva syntes publikum var mest spennende? Vi hjelper hverandre å lage et nytt tablå av et dramatisk øyeblikk i historien.

Da alvene lurte heksene og de onde feene

Langt inne i skogen, i ei hule djupt nede under jorda, bodde det noen små alver. Hver morgen var de travelt opptatt med å gjøre rent og rydde, så det ble fint i stua. Når de var ferdige med det, klatret de opp av jorda, gjennom en hemmelig gang, og så danset de ut i skogen. Der samlet de mat. Og når de så et dyr eller en fugl som var i trøbbel, så prøvde alvene bestandig å hjelpe. For alver er noen snille småfolk.

I ei anna hule inni skogen, der bodde heksene. Alle heksene hadde ei magisk bok, og alle bøkene var låst inn i en stor boks. Hver morgen låste heksene opp boksen og tok ut hver si bok. De leste i boka og bestemte hva slags hekseri de skulle gjøre den dagen. De la boka i boksen og låste den. Så dro de ut i skogen for å finne det de trengte til hekseriet.

Ute i skogen gikk alvene og plukket bær og røtter. Heksene oppdaget alvene og bestemte seg for å trylle dem til trær. De bøyde seg ned og krøp nærmere og nærmere, og alvene merket ingen ting. Alvene danset lett over bakken med bær og røtter i armene.

Plutselig tegnet heksene et magisk tegn i luften og – simsalabim – så ble alvene til trær! Heksene skrattet fornøyd og skyndte seg tilbake til hulen sin for å lage heksesuppe.

Det bodde også noen andre der i skogen; det var de onde feene. De bodde inne i en diger trestamme. Hver morgen åpnet de et skap og tok ut de røde stavene sine. Så danset de ut i skogen og så seg omkring, for å se om det var noe ugang å gjøre. Noe slemt! De stjal nøtter fra ekornet og egg fra fuglene og plagde alle dyra de traff.

De stakkars alvene skulle heldigvis ikke være trær bestandig. Etter en stund var heksemagien over, og så ble de forheksede trærne til alver igjen. Og så danset og sang de rundt i skogen.

Men de onde feene var også i skogen. De oppdaget alvene som danset rundt mellom trærne. Og de onde feene bøyde seg ned og krøp nærmere og nærmere til de var helt nær alvene. Så løftet de onde feene tryllestavene sine over alvene og – simsalabim – så var alvene forvandlet til sopper! De stakkars alvene! De onde feene lo for seg selv; de syntes det var moro å trylle!

Om natta gjemte de onde feene vekk de røde tryllestavene sine før de tok av seg kappene og skoene og la seg til å sove. Og den natta låste heksene inn de magiske bøkene sine før de tok av seg hattene og kappene og la seg for å sove.

Midt på natta hendte det noe ute i skogen der alvene satt og var sopper. Da var magien til tryllestavene over, og soppene ble forvandlet til alver igjen. Nå var de veldig sinte alver! De hvasket sammen, og så bestemte de hva de ville gjøre. Noen av dem trippet på tå fram til heksenes hus. De listet seg inn uten å vekke heksene, og så lette de etter de magiske bøkene. Men de var jo gjemt bort, og alvene kunne ikke finne dem. De lagde et fryktelig rot i heksehuset, og så tok de med seg heksenes hatter da de listet seg ut. Og heksene sov og merket ingen ting.

De andre alvene listet seg inn i huset til de onde feene og lette etter de røde tryllestavene. Men feene hadde gjemt bort tryllestavene, og alvene kunne ikke finne dem. De lagde et fryktelig rot i huset til de onde feene. Og så tok de med seg feenes sko da de listet seg ut. De onde feene sov og merket ingen ting.

De lure alvene møtte hverandre i skogen, og så hvasket de sammen og bestemte hva de skulle gjøre med skoene og hattene. Alvene, som hadde feenes sko, tok dem til heksehula og la dem der, og de som hadde heksenes hatter, tok dem til de onde feene og la dem der.

Heksene sov, og de onde feene sov, og ingen merket noen ting.

Men alvene gjemte seg midt inne i skogen og ventet. Neste morgen våknet heksene og de onde feene. De så det forskrekkelige rotet i stuene sine, og da ble de fryktelig sinte. Så oppdaget heksene skoene!

– Det er feene som har gjort dette, skrek heksene. Nå skal vi lære dem ei lekse!
Men feene hadde oppdaget heksenes hatter!

– Det er heksene som har gjort dette, hylte feene. Nå skal vi lære dem ei lekse! De skyndte seg ut av husene sine, og så møtte heksene og feene hverandre midt inne i skogen. Nå var de fryktelig sinte på hverandre!

– Hokus! Pokus! skrek de onde feene og svingte tryllestavene over heksene.

– Hokus! Pokus! skrek heksene i samme øyeblikk.

Og så ble feene forvandlet til trær, og heksene ble forvandlet til sopper! Alvene krøp fram fra gjemmestedene sine og så på dem.

Og når de var helt sikre på at det var trygt, så listet de seg fram og tok tryllestavene fra feene og de magiske bøkene fra heksene. Så knekte de tryllestavene og rev i stykker de magiske bøkene. Og så dro de hjem til hulen sitt dypt under jorda. Etter en stund gikk magien over. Da ble soppene til hekser og trærne ble til onde feer igjen. Men de magiske bøkene og de røde tryllestavene var ødelagt, og heksene og de onde alvene hadde ingen magisk makt lenger. De rømte hver sin vei ut av skogen, og de kom aldri tilbake.

Ronald James

☞ Hvordan kan vi se at vi er de snille alvene og ikke de slemme heksene, eller omvendt? Vi prøver ut de ulike rollene, hvordan de beveger seg og hvordan de ser ut i fjesene (minespill).

Og hvordan er de onde feene?

Det er gjerne stas å få et lite kostyme eller en rekvisitt som karakteriserer rollen (og det er til stor hjelp for å huske hvem en er). Alvene kan ha skjurf av shiffong, de onde feene har tryllestaver, og heksene har heksehatter og «magiske bøker». Den voksne forteller mens aktørene mimer handlingene. Det er viktig at fortellingen ikke går for fort; den voksne må kanskje gjenta og gjerne ta pauser, så aktørene får tid til å handle og gjerne snakke seg imellom. Små barn har gjerne behov for å kommentere det som skjer med noen spontane replikker. I stedet for å leke hele historien, kan vi ta den som utgangspunkt for en lek, der vi velger å være en av de tre figurene.

En førskolelærer forteller: *Jeg har lekt historien med barna i barnehagen ute. Vi var hekser og hadde usynlige heksestaver. Vi lagde trylleformler og leste i de usynlige bøkene som barna kom med. Vi gikk som hekser og pratet som hekser. Mens vi sov, var det noen som stjal de usynlige hattene våre. Det utviklet seg til en lek med mye improvisasjon, og barna var med på å bestemme hva som skulle skje.*

Da trollungene gikk til kjempefjellet

Det var en gang for lenge siden en trollfamilie som bodde i ei hule langt inne mellom fjella. Det var trollmor og trollfar og sju trollunger.

Det minste lille trollet het Busen, for han var en liten sinnatagg. Han buste opp og bokset i lufta med de små nevene sine. De andre trollungene het Bolle og Bulder og Brak og Barsk og Brå.

Den eldste trollungen var storebror; han het Basta, for han var streng. Han greide godt å holde styr på trollflokken. Når de ertet og kranglet og sloss, så pekte storebror Basta på dem og sa: BASTA SIER SLUTT! Da var det slutt med det samme, og det var bra, for trollunger kan også bli lei av å sloss.

Hver dag var trollfar ute og jaget ulv og bjørn mens trollmor lærte ungene opp til troll. Hun var stolt over ungene, for de var så trollete! De var så flinke til å gjøre motsatt!

– Et graut! Slurp og smatt og rap! sa trollmor. Da satt de sju trollungene så pent ved bordet, og de holdt sleiva så fint i neven og åt så vakkert som om de var i kongsgården.

– Spis pent! sa trollmor. Da slurpet de i seg maten. Da sveivet de sleiva i lufta og klasket den ned i bollen så grauten skvatt! For da lekte de at sleiva var ei kråke som datt ned i et myrholl, kra-kra, skvish-skvash, kra-kra!

Og de slurpet og de smattet og de rapte og ropte og gol ved bordet, og trollmor bare lo!

Når de var ute nord i fjella, så var det på samme måten.

– Tramp i vei! sa trollmor. Da trippet trollungene så lett og fint. Og de vugget så lett med rumpene og svingte med svansen.

– Gå pent! sa trollmor. Da trampet de i vei. De sparket og spente, så stein sprutet og søla skvatt, og de tråkket rett oppi vanndammene, plish, splash! For trollungene hadde lært å gjøre motsatt, og trollmor var blid og fornøyd.

En dag lærte trollmor ungene å herme.

– BØ! skrek trollmor og hyttet med knyttneven.

– BØ! skrek trollungene og hyttet med knyttnevene. (*Sånn!* sier fortelleren, og publikum hermer.)

– Huttemegtu! sa trollmor, og slo armene om seg og skalv i kroppen.

– Huttemegtu! sa alle trollungene og slo armene om seg og skalv i kroppen. *Sånn!*

– Fyk og fei og kost i vei! sa trollmor, og lot som om hun kostet golvet.

– Fyk og fei og kost i vei! sa trollungene, og lot som om de kostet golvet de også.

Sånn! Det var en veldig morsom lek.

Hver dag var trollungene ute mellom fjella. Trollmor hadde en trollkikkert og med den kunne hun se ungene sine nå de var langt borte.

Langt, langt nord i fjella lå Kjempen. Det var et digert fjell, med hode som en diger trollkar. Nesa var så svær som en hundremetersbakke, og munnen var en

kløft i fjellet, et svært gap.

– Den som detter oppi der, kommer aldri opp igjen, sa trollfar. Han likte å fortelle om Kjempen. Når kjempen reiser seg, så rister hele fjellet, og da blir det verst for den som har gått seg bort oppå nesa hans, sa trollfar. Han ristet på hodet når han tenkte på det.

– Gå aldri til Kjempen! sa han til trollungene.

– Gå aldri dit, sa trollmor.

Men en dag gjorde de det likevel. Den dagen var de sju trollungene nord i fjella for å skremme kråker. Trollmor var hjemme og kokte trollkjerringsuppe. Den var kokt på bjørnebein og paddelår. Den var fet og god. Trollungene skulle få ete suppa når de kom hjem og var glupende sultne. Trollmor var så opptatt av suppa at hun glemte å se etter ungene. Og da hun husket kikkerten og satte den for øynene, kunne hun ikke se dem lenger.

Langt, langt nord i fjella rente trollungene omkring. Storebror Basta passet på at ingen kom for langt ut på et stup. Han rente etter den ene og den andre og grep dem i luggen og slengte dem tilbake inn på trygg grunn. Så løftet han pekefingeren mot dem å sa: BASTA SIER: IKKE GÅ UT PÅ STUP! Storebroren hadde det så travelt at han glemte å se etter hvor langt de var heimefra. Han glemte også å se etter lilletrollet Busen.

De andre trollungene rente rundt og jagde kråkene. Men lille trollet Busen var ikke som de andre. Han likte å gå for seg sjøl. Han likte å være alene; da tenkte han tankene sine, og da snakket han med seg sjøl. Og lille Busen gikk og gikk, og så kom han langt bort fra de andre.

– Hvor er Busen? spurte Bollebror. Da stoppet storebror Basta og så seg omkring. Lille Busen var ikke der.

– Jeg vet ikke, sa Bulder.

– Vi har ikke sett han, sa Brak.

– Han går og går, sa Barsk.

– Han har gått seg bort, sa Brå. Og så sukket de alle sammen, for nå måtte de lete etter lilletrollet. De ropte og skrek etter lillebroren, men Busen svarte ikke. Og nå var de kommet langt, langt hjemmefra.

– Vi orker ikke å lete mer, sa Barsk.

– Nei, for det orker vi ikke, sa alle de andre. Men storebror Basta sa at det måtte de. Vi må finne Busen, sa han. Alle må lete.

Så gikk de alle sammen og lette bak steiner og nedi sprekker i fjellet; de lette og lette. Og tilslutt kom de helt fram til det store fjellet som hette Kjempen. De stod og så opp på fjellet der trollfar hadde sagt at de ikke måtte gå. Og der fant de lilletrollet Busen.

– Han sitter på nesa til Kjempen, sa Bulder. Ja, der satt Busen og sov.

– Det har han ikke lov til, sa Brak.

– Kanskje Kjempen blir sinna, sa Barsk.

– Og så rister hele fjellet, sa Brå.

– Og da detter vi ned, sa Bolle. Men det ville de ikke. De ville hjem.

– Nå venter dere her, sa storebror Busen. Han måtte klatre opp og hente lille Busen.

Så satt de tett sammen nede ved foten av fjellet og ventet. Men storebror Basta klatret så fort han kunne oppover fjellet, helt fram til lilletrollet. Han vekket Busen og bar ham ned fra fjellet til de andre. Da blinket et lyn i lufta, og det skrallet et drønn mellom fjella!

– Kjempen er sinna. Nå må vi skynde oss vekk, sa storebror Basta.

Han skyssset flokken foran seg. Det blinket og blafret i lys, og det skrallet og tordnet i fjellet.

– Nå må vi gå, sa storebror Basta. Men lilletrollet Busen ville ikke gå. Han ville stå og se på kjempetrollet som var så sinna at han blinket og tordnet.

Da tok storebror Basta tak i lille Busen og satte ham på skulderen og bar ham nedover dalen.

– Nå kan du gå sjøl, sa han og satte ham ned. Men Busen rev seg løs og sprang. Så måtte storebror Basta skynde seg og springe etter Busen. Han grep fatt i den rufsete hårluggen hans og løftet ham opp og bar lillebroren tilbake til de andre. Nå skal vi gå sammen, sa storebror Basta. Han så på dem alle sammen, og så sa han: BASTA SIER: SKYND DERE HJEM! Men trollungene ville ikke gå fra storebror Basta. De var redde for Kjempen. Kanskje han reiste seg der oppe i fjellet og kom etter dem. Da fikk storebror Basta en idé.

– Skal vi leke gjøre-motsatt-leken? spurte han. Ja, ja, det ville de alle sammen. Lille Busen ville også være med å gjøre motsatt.

– Somle dere den veien, sa storebror Basta. Han pekte rett mot kjempen på Storkampen. Da snudde de seg alle sammen og skyndte seg den andre veien, for de hadde jo lært å gjøre motsatt. De somlet ikke. De la i vei så fort de kunne, bort fra kjempefjellet. Og det var akkurat det Basta ville.

Da de var kommet et langt stykke på hjemmeveien, satte lille Busen seg ned. Han ville ikke leke mer. Han ville tilbake til Kjempen. Da fikk storebror Basta en ny idé. Skal vi leke hermeleken? spurte han. Ja, ja; alle ville leke hermeleken. Lille Busen ville også leke hermeleken. Storebror Basta la armene bakom ryggen og tok et kjempesteg fram, og alle la armene på ryggen og tok et kjempesteg fram.

Alle ville herme storebror Basta. Lille Busen ville også herme storebror. Et steg og to steg og tre steg. Så var Busen trøtt. Han la seg ned og ville ikke gå. Da stoppet storebror Basta. Han la hodet bakover og ropte så høyt han kunne: HER ER VI! Og alle trollungene la hodene bakover og ropte: HER ER VI! Lille Busen la også hodet bakover og ropte. HER ER VI! ropte han så høyt han kunne.

Trollfar var ute på leting etter ungene sine; han sprang fra fjell til fjell. Han speidet og lyttet etter rop. Så hørte han dem. HER ER VI-VI-VI, lød det i fjellene. Og

trollfar la på sprang igjen, like fram til stedet der alle ungene stod og ropte. Trollfar tok Busen under armen, og så travet han i vei hjemover med ungeflokken etter seg. Endelig kom de hjem til Haugefjellet. Der ventet trollmor ved gryta. Og så kunne alle ete trollkjerringsuppe med bjørnebein og paddelår. Og den var varm ennå.

☞ Hva er det trollmor har i suppa si? Det kan barna være med og finne på, og kanskje havner vi der sjøl! Det gjør vi når vi leker «Trollkjerringsuppe». En voksen og barna tar hverandre i hendene og står i ring. Inne i ringen sitter «trollmor» (med skaut). Hun rører i en usynlig gryte, lukker øynene (for hun har ikke lov til å se hvem som går i ringen), og så spør hun med grov trollkjerringstemme: Hva skal jeg ha i suppa mi? Ringen går rundt mens hun spør. Nå stopper den; alle står stille mens trollkjerringa peker på en i ringen. Den hun peker på må svare med sju (eller flere) ord, en hel setning: Du skal ha ulvebein i suppa di! (Eller noe annet som kan være godt for troll, men ikke for folk!) Nå skal trollkjerringa gjette hvem det var som svarte. Jeg vil ha Kari i suppa mi! sier hun, for eksempel. Hvis det er rett, sier alle: *Du får ho!* Og trollmor kan slå armene om Kari, som får en trollmor-klem og litt frydefull kiling! Hvis det er plass, får Kari sitte hos trollmor. Eller hun går tilbake i ringen. Eller hun får bytte med trollmor og koke suppe og gjette. Hvis trollkjerringa gjetter feil (hvis det ikke var Kari som svarte), så sier alle i kor: *Du får ikke Kari i suppa di!* Ringen går rundt, og trollkjerringa får prøve en gang til og enda en gang, og da får hun sikkert litt hjelp i gjettinga. De største barna har sikkert glede av å gjøre stemmen sin så rar at ikke trollmor kjenner den igjen. De kan pipe svaret med en tynn, sped liten stemme, eller de kan gjøre røsten så grov at det høres ut som om det er bamsefar som svarer!

Trollfar og prinsessa

Det beste trollungene visste, var å sitte sammen og høre trollfar fortelle.

– Hva skal jeg fortelle om i dag? spurte trollfar.

– Prinsessa! sa trollungene.

Ja, trollfar ville gjerne fortelle om den gangen han tok ei prinsesse inn i trollheimen. Den historien ville trollungene høre om og om igjen. Det var den gangen da trollfar var nord i fjella og jagde ulver. Han hadde kommet helt fram til

ulvehiet. Men ulvene var ikke der. Da ble trollfar sinna. Når trollfar er sinna, da kaster han stein. Og trollfar er så sterk at han kan plukke opp svære kampesteiner og slenge dem langt av sted som om de er småpoteter.

Den gangen stod trollfar midt i steinura og tok kampesteinene og slengte dem nedover fjellet, stein etter stein. Det ble et forferdelig bråk i fjellheimen.

Langt, langt nede i dalen kom en hest i galopp med vogn etter seg. Det var prinsessa og de to hoffdamene hennes som var på vei hjem til slottet. Den lille prinsessa var våken og kvikk og nysgjerrig, og hun speidet rundt seg til alle kanter.

– Hva ser du etter? spurte hoffdamene.

– Troll, sa prinsessa.

Da måtte hoffdamene le, for de trodde ikke at det var troll i fjella.

– Det er ingen troll, sa de.

– Jo, sa prinsessa. Trolla bor langt inne i berget.

Hoffdamene så på hverandre. Tenk om det bor troll i berget, tenkte de. Nå ville de fort tilbake til slottet. De ropte til kjørekarren at han skulle piske på hestene, så de sprang fortere. Men det ville ikke prinsessa.

– Stopp vogna, sa hun. Så måtte kjørekarren stoppe hesten.

– Jeg vil ut og se, sa prinsessa. Hoffdamene sukket, men kjørekarren åpnet døra på vogna, og så sprang prinsessa ut. Hun var liten og lett, men hun var sterk, og hun kunne klatre.

Prinsessa klatret i vei oppover berget. Hun var kommet opp på ei hylle i berget, da den første kampesteinen ramlet nedetter fjellet. Og så kom de andre etter, med dunder og drønn. Fjellet ristet så prinsessa måtte sette seg ned og holde seg fast. Nede på veien ble kjørekarren så skremt at han mistet tømmene, og hestene ble så skremte at de satte av sted i full galopp med vogna etter seg, og hoffdamene ble så skremt at de falt om hverandre og skrek.

Da det ble stille, reiste prinsessa seg opp og speidet oppover berget. Og langt der oppe så hun en kjempediger gubbe. Det var trollfar. Da ble prinsessa redd. Hun akte seg nedover den bratte fjellveggen og sprang så fort hun kunne tilbake til stedet der vogna stod. Men vogna stod ikke der. Den var borte. Hestene var borte. Kjørekarren var borte. Hoffdamene var borte. Prinsessa var helt alene mellom fjella.

– De kommer tilbake og henter meg, sa prinsessa til seg selv. Jeg står oppe på berget, så ser de meg bedre, tenkte hun. Så klatret prinsessa et stykke opp på berget. Men da ble hun så trøtt at hun satte seg ned på en bergknatt, og der sovnet hun.

Da trollfar så det bitte lille menneskekrypet nede på berghylla, så ble han nysgjerrig. Det krypet må jeg se på, tenkte han, og så gav han seg i vei nedover berget.

Da han kom ned til hylla og fant det lille nurket som lå der og sov, så plukket han henne opp. Og da trollfar kom hjem, så hadde han ei lita prinsesse i sekken.

Prinsessa var den vakreste og fineste skapning som trollungene hadde sett.

– Hun er liksom en blomst, sa lille Busen. Han ville leke med henne, men det fikk han ikke lov til. Trollfar satte henne opp på ei berghylle inne i storstua til pynt.

Han var så stolt av den lille prinsessa si, og ingen fikk lov å komme nær henne.

For trollfar var redd for at hun skulle gå i stykker.

– Bare se, ikke leke! sa trollfar.

Hver dag sto de sju trollungene under hylla og stirret på den lille jenta som satt der oppe. Prinsessa snakket ikke med noen, for hun kunne jo ikke trollspråket.

Trollungene ble snart lei av å glo; de sprang ut for å leke som de pleide. Og så var prinsessa alene med trollmor. Hun fulgte godt med i alt trollmor gjorde. Hele tida tenkte hun på hvordan hun skulle komme seg ut av berget.

En dag bad prinsessa så pent om å få komme ned fra hylla.

– Jeg må bare røre litt på beina mine, sa prinsessa. Men trollmor hørte ikke hva hun sa. Da brølte prinsessa så høyt hun kunne: Beina mine sover! Det hørte trollmor, og så løftet hun prinsessa ned fra hylla og satte henne midt på golvet.

– Spring litt rundt omkring, så våkner beina, sa trollmor.

– Ja, det skal jeg, sa den lille prinsessa. Hun ville springe sin vei, vekk fra trollmor og ut av berget. Trollmor stod ved gryta og kokte ulvebein og så ikke at prinsessa listet seg over golvet.

Hun merket ingenting før prinsessa var kommet langt ut i hulegangen. Men trollmor hadde lært hvordan hun skulle stoppe småtroll som sprang fra henne. Og nå kom hun etter prinsessa og sprikte med fingrene og ropte: FRYG! Da stoppet prinsessa, og så stod hun helt stille som om hun var frosset fast i fjellet. Hun kom seg ikke løs før trollmor klasket hendene sammen og ropte FRI! Men da grep trollmor fatt i prinsessa og satte henne tilbake på hylla. Der stod hun da trollfar kom hjem.

– Jeg vil ikke ha henne her, sa trollmor. Du skal ta henne med deg ut.

– Ja, ja, ta meg med ut, ba prinsessa. Hun lengtet så veldig ut av berget.

– Jeg vil ha henne her, sa trollfar. Han likte å ha ei prinsesse til pynt oppå hylla.

Og prinsessa måtte selv finne en utvei. En dag var både trollfar og trollmor ute.

Trollungene måtte være inne og kjede seg. De hadde ikke noe annet å gjøre enn å stå og glo på prinsessa på hylla.

– Ta meg ned, så skal jeg lære dere noe nytt, sa prinsessa. Trollungene visste at de ikke skulle leke med prinsessa. Men trollfar hadde ikke sagt at de ikke kunne ta prinsessa ned når hun ville lære dem noe. Den største trollungen Basta klatret opp og hjalp prinsessa ned.

– Hva skal du lære oss? spurte storebror Basta. Han tenkte at det ikke var noe det lille menneskebarnet kunne lære trollunger.

– Folkeskikk! sa prinsessa. Hun ville lære trollungene å oppføre seg pent. Dere skal lære å hilse, sa prinsessa. Dere skal herme meg.

Så viste hun dem hvordan de skulle bukke eller neie dypt, og ta folk i handa og si «god dag».

– Lukk øynene, sa prinsessa. Jeg skal lære dere å gå i blinde.

Men det skulle hun slett ikke. Hun skulle springe ut av berget mens trollungene stod med øynene lukket.

Trollungene gjorde som hun sa; de knep øynene sammen. Det var bare lille Busen som blunket litt med det ene øyet, og da så han at prinsessa sprang. FRYS! ropte lille Busen, og så sprikte han med fingrene akkurat som trollmor gjorde når han sprang fra henne. Det hjalp jo ikke, for lille Busen kunne ikke trylle. Men da åpnet de andre øynene fort, og så fikk storebror Basta tak i prinsessa. Og han satte henne opp på hylla igjen.

Da trollfar og trollmor kom hjem, stod trollungene i døra og tok imot dem. Noen bukket, og noen neide så vakkert.

– God dag, god dag, sa de. Trollfar og trollmor ble helt fælne.

– Vi har lært folkeskikk! sa lilletrollet Busen.

– Dere er ikke folk! skrek trollfar. Dere er troll! Dere skal ikke hilse som folk! Men trollungene syntes det var moro å bukke og neie. Og når trollfar ikke så dem, så hilste de på hverandre som folk.

Hver dag fikk prinsessa mat av trollmor. Det var den fete trollkjerringsuppa.

– Æsj, sa prinsessa og spyttet ut maten. Da lo trollungene.

– Prinsessa er trollete, sa lille Busen.

– Jeg trur prinsessa må være med meg ut en tur, sa trollfar. Ellers blir hun visst et lite troll. Da ble trollmor fornøyd. Den lille prinsessa ble også fornøyd.

– Du tenker nok at du skal rømme fra meg, sa trollfar til prinsessa. Men det skal du ikke. Trollfar ville putte prinsessa ned seg i sekken, men det ville hun ikke. Det var mørkt og skittent nedi sekken. Der var det like mørkt og utrivelig som i berget. Hun ville sitte oppå hodet til trollet.

– Når jeg sitter på hodet ditt, så kan jeg speide for deg, sa hun. Fire øyne ser bedre enn to. Men trollfar hadde øyne så store som tinntallerkener; han kunne se over sjø og land. Den lille prinsessa hadde bare to små glugger, så hva kunne vel hun få øye på?

– Jeg kan se det som gjemmer seg i bergsprekkene og oppi tretoppene, sa prinsessa. Jeg kan se både ormer og ravner, sa hun. Hun visste at trollmor likte ormesuppe og gjerne pyntet seg med svarte ravnefjør. Det syntes trollfar var bra, og han løftet henne opp på skuldra.

Det var blitt kveld, og nå tippet stjernene fram. I nord blinket ei stor stjerne, og prinsessa visste at den ville vise henne veien hjem. Men hun visste ikke hvordan hun skulle komme seg fri.

Det blir vel en utvei til slutt, tenkte prinsessa. Trollfar tok noen steg mot fjella i sør.

Det var feil retning. Nå måtte prinsessa få trollet til å stanse. Hun rusket ham i den buskete hårmanken og skrek at hun så spor etter ulv.

– Spor i nord! Spor i nord! skrek prinsessa.

Trollfar snudde seg rundt og speidet. Han så ingen spor, men prinsessa holdt på sitt.

– Spor i nord! ropte hun. Ja, så tenkte trollfar at han jo like gjerne kunne gå i nord som i sør.

Sånn fikk prinsessa lokket ham den rette veien. Og nå fikk prinsessa øye på ei kløft i berget. Nede i kløfta lå en fugl og flakset. Hun kjente den igjen. Det var ei kongeørn.

Trefigurene som viser trollfar, prinsessa og lille Busen gav ideen til historiene om trolle om trolle på Haugfjellet. En gjenstand kan være utgangspunktet når barn og voksne skal dikte ei historie sammen.

- Det er en fugl der som sitter fast. Vi må hjelpe den løs, sa prinsessa. Hun hadde tenkt å hjelpe seg sjøl også. Men trollfar hadde ikke tenkt å hjelpe noen fugl.
- Det er en orm der også, sa prinsessa. Jeg ser en diger orm nede i kløfta. Trollfar så ingen orm, men han tenkte at ormene kanskje var der likevel. Og trollmor ville like at han kom hjem med ormeskinn. Kløfta var trang og dyp, og trollfar kunne ikke komme seg nedi og få fatt i ormer sjøl. Så satte trollfar prinsessa ned på berget.
- Du får klatre ned og trekke den opp, da, sa trollfar.
- Prinsessa akte seg ned i kløfta. Det var ingen orm der; det var bare kongeørna. Den bakset med vingene, men den kom seg ikke løs, fordi den hadde fått den ene vingen fast i et tornekratt.
- Jeg skal hjelpe deg, hvisket prinsessa til fuglen. Så skal du hjelpe meg etterpå. Hun fikk ørna fri fra krattet, og den flakset opp av kløfta. Prinsessa klatret etter, og da hun var oppe, løftet hun armene og viftet med dem som om de var vinger. Kongeørna skjønnte hva hun ville. Den hoppet mot henne, og før trollgubben fikk fatt i den, hadde prinsessa slengt seg opp på fuglen. Der satte hun seg tvers over ryggen, og ørna slo med vingene og lettet og fløy.
- Den store fuglen bar henne høyt over fjella. Den fløy etter stjerna, nordover og hele veien hjem til slottet. Den lille prinsessa kom aldri mer tilbake til trolle i Haugefjellet.
- Sånn var den historien, sa trollfar. Nå har vi ingen prinsesse her. Det er vel like bra.
- Like bra, sa trollungene. De ville ikke ha ei prinsessedokke på berghylla, når de bare måtte se på henne og ikke kunne leke. For også trollunger liker å leke!

☞ Frys-leken er en variant av «Rødt lys», som mange førskolebarn kan. Her er det trollmor som står i den ene enden av lekeplassen og rører i gryta si. I den andre enden står ungene på rekke «bak streken».

Trollmor vil være i fred, men hun glemmer seg og roper FRI! Og alle ungene setter av garde. Nå gjelder det å komme først fram til trollmor og gi henne et klaps på baken! Men plutselig roper trollmor FRYS! Og så snur hun seg. Hvis hun ser en som ikke greier å stoppe eller som ikke står helt stille, da sier trollmor at han skal gå helt tilbake bak streken og begynne på nytt.

Når de uheldige har kommet på plass, kan leken fortsette. Trollmor snur seg mot gryta og roper FRI! Så får alle springe noen sekunder, før hun roper FRYS! igjen, og alle må stoppe.

Trollmor bør ikke vente for lenge med å rope, det blir mest spennende med mange stopp underveis. Den som kommer først fram til trollmor, får være trollmor neste gang.

Trollunger går eller springer kanskje ikke helt som vanlige folk. Er vi inne, aker de seg kanskje på rumpa framover golvet. (Har vi plass nok, kan vi prøve hvor mange måter vi kan vi bevege oss framover på.) Er vi ute, må de kanskje hinke på et bein.

Historier om nisser

Nissen som ville gi en gave

Det var en gang en nisse som bodde i et fjøs. Hver julekveld fikk nissen julegrøt av Guri. Guri var budeia på gården. Hun melket kua og lagde grøt av melka. Så satte hun gryta ut ved fjøset. Og nissen kom og åt grøten og ble mett og fornøyd. Så tenkte nissen: Grøten er en gave. Hvert år får jeg en gave av Guri. Men Guri har aldri fått gave av meg. Nå vil jeg gi Guri budeie en gave, tenkte nissen. Men hva skulle fjøsnissen gi til Guri?

– Vi fjøsnisser, vi gir jo ikke gaver. Vi jager bort rotter, sa nissen til seg selv. Men nå ville han så gjerne gi Guri en gave. Men hva skulle han gi til Guri? Jeg vil gå til kua og spørre, tenkte nissen. Så gikk nissen til kua.

Kua stod på båsen. Den rautet så hyggelig da nissen kom. Nissen klappet og klødde kua.

– Du ku, kan du si meg hva jeg skal gi i gave til Guri? spurte nissen.

– Du kan gi melk, foreslo kua.

– Guri har melk, sa nissen. Hun lager grøten min av melk.

– Da kan du spørre lammet, sa kua. Så gikk nissen til lammet. Lammet lå og hvilte i kroken sin. Det brekte så hyggelig da nissen kom. Nissen klappet lammet.

– Du lam, kan du si meg hva jeg skal gi i gave til Guri? spurte nissen.

– Du kan gi henne ull, sa lammet.

– Hun har ull, sa nissen. Hun har lue og skjerf og votter og sokker av ull.

– Da kan du spørre bjørnen, sa lammet. Og så gikk nissen ut i skogen til bjørnen.

Bjørnen sov i hiet sitt. Den likte ikke å bli vekket. Men da den så at det var en liten nissefar som stod utenfor hiet, så brummet bjørnen og var hyggelig.

– Du bjørn, kan du si hva jeg skal gi i gave til Guri? spurte nissen. Da måtte bjørnen tenke seg om. Og så visste han hva nissen kunne gi Guri i gave. Han bøyde seg fram og hvisket i øret på nissen.

– Ja, det skal jeg gi i gave til Guri, sa nissen. Takk skal du ha, du bjørn.

Så ruslet bjørnen inn i hiet og la seg til å sove igjen. Og nissen skyndte seg hjem til fjøset.

Det ble julekveld, og Guri budeie kom ut til fjøset med gryta. Nissen kommer vel i år som i fjor, tenkte Guri. Hun satte gryta ned på samme stedet som før. Da kom nissen fram. Guri klappet i hendene av overraskelse. Tenk at hun skulle få se nissen!

- Nå skal du få en gave som takk for grøten, sa nissen. Det syntes Guri var hyggelig å høre.
- Vet du hva du skal få i gave? spurte nissen. Nei, det visste ikke Guri. Så måtte hun gjette.
- Er det melk? Nei, det var det ikke.
- Er det ull? Nei, det var det ikke. Da visste ikke Guri hva hun skulle gjette på.
- Du skal få en bjørneklem! sa nissen. Så slo nissen armene om Guri og gav henne en kjempegod klem. Og det var den aller beste gaven som Guri kunne få.
- Takk, du gode nissemann, sa Guri.

Fritt fortalt etter *Ask Mr. Bear* av Marjorie Flack

☞ De voksne lager en enkel teaterforestilling, der publikum er med og bidrar med sang. Et brunt teppe henger over et lite bord. Det er «låven». Noen hvite laken er drapert rundt på golvet. Det er snøen på bakken. Et teppe henger over to stoler. Det er bjørnehiet.

En voksen er Guri budeie (med skjerf, lue og votter). En annen er nissen. Den tredje har tre roller, som kua, lammet og bjørnen. (De største barna vil kanskje ha noen av rollene, eller være noen mus og ei katte.)

Vi kan bruke ei teaterdokka som lammet, for eksempel en grå/hvit sokkis med ører. Den holdes av en voksen. (Barna er opptatt av figuren og enser ikke dokkeføreren.)

Handlingsgang:

1. Guri budeie kommer fram med ei gryte. Hun forteller at nissen må få grøten sin på julekvelden. Det har han alltid fått. *Nissen er glad i grøt*, sier Guri. (Hun prater gjerne mer med publikum om jula og om fjøsnissen.)

Hun setter seg ned ved gryta og synger *Den gamle nissen satt så trist på låven julekveld*. (De som kan denne sangen av Margrethe Munthe, synger med.)

Guri reiser seg og sier at nissen ville bli veldig trist hvis det ikke var noen grøt på julekvelden. Nå skal hun gå inn og koke grøt til nissen. *Det er min gave til nissen*, sier Guri og går med gryta. (Hvis vi har flere barn og voksne til rollefigurer, kan vi legge til litt ekstra spennende handling til denne scenen: Noen mus kommer svinsende, og Guri prøver å jage dem vekk. Hun klarer det ikke, og hun må rope på katta. Den kommer og jager bort musene. Guri går med gryta og katta følger etter.)

2. Nissen titter fram fra snøhaugen. Han forteller at han er så glad i Guri fordi hun gir ham grøt hvert eneste år. Guri en trofast venn. Nå vil han gjerne gi

henne en gave. Men hva skal han gi Guri?

Jeg vil spørre kua, sier nissen. Han spør om publikum vil hjelpe ham å synge fram kua. Alle synger: *Melke ku og/eller Kua mi jeg takker deg.*

3. Kua kommer fram og hilser: *Møøø!* Nissen spør kua hva han skal gi i gave til Guri budeie. Kua foreslår melk, men nissen sier at det har Guri. *Hun lager grøt av melka.* Kua foreslår at han skal spørre lammet. Kua går. Nissen spør publikum om de vil hjelpe til å synge fram lammet? Alle synger *Bæ, bæ, lille lam.*

4. Lammet kommer fram og hilser: *Bæææ!* Nissen spør lammet hva han skal gi i gave til Guri. Lammet foreslår ull til skjerf og lue og votter. Nissen sier at det har hun. Lammet foreslår at Guri skal gå inn i skogen og spørre bjørnen. Lammet går. (Hvis vi har flere i rollene og det er plass, kan kua og lammet være med til bjørnen.) Vil publikum hjelpe til å synge fram bjørnen? Alle synger *Bjørnen sover.*

5. Bjørnen kommer labbende. (Hvis vi har en person som bare er i rolle som bjørn, kommer han søvngig ut av hiet og strekker seg.) Den hilser: *Brumm, brumm.* Nissen spør bjørnen hva han skal gi Guri i gave. Bjørnen tenker seg om.

Så vinker han nissen til seg og hvisker ham noe i øret. Nissen nikker og takker bjørnen. Bjørnen legger seg ned igjen. Nissen (og kua og lammet) går tilbake til låven og setter seg.

6. Guri kommer med grøten. Hun setter gryta fra seg. Da kommer nissen fram og hilser på Guri. Hun slår hendene sammen i overraskelse. *Tenk at jeg skulle få se nissen!* sier Guri.

Nissen takker for den gode grøten han får hver julekveld og sier at nå skal hun få en gave.

Vet du hva du skal få i gave? spør nissen. Nei, det vet ikke Guri. *Kan du gjette?*

Guri tenker seg om. Hun ser på kua. *Er det melk?*

Nei, sier nissen (og publikum) Guri ser på lammet. *Er det ull?*

Nei! Da vet ikke Guri hva hun skal få i gave.

Du skal få en BJØRNEKLEM! sier nissen. Han slår armene rundt Guri og klemmer henne. Da blir Guri så glad at hun vil synge for nissen.

Vil publikum være med å synge? Alle synger *På låven sitter nissen.* (Og kanskje kommer musene og katta og er med i sangleiken. Da truer nissen med sleiva og jager dem bort.)

Så får nissen og Guri og kua og lammet og bjørnen og musene og katta applaus. Og kanskje alle får smake grøt fra gryta?

En førskolelærer forteller: *Jeg har fortalt denne historien til barnehagebarn i 3-4 års alderen. Etter fortellingen lekte vi at vi var ho Guri. Alle var Guri. Etterpå lekte vi de andre dyra. Så lekte vi historien. Barna valgte selv hvem de ville være. En var Guri, en var nissen og en var dyra. Da de var ferdig med en runde, var de snar til å bytte.*

Det var bare tre barn med; jeg var også med, mest som forteller. Barna byttet til de hadde vært alle dyra.

Senere lekte barna uten at jeg var med. Det var tydelig at de likte denne historien.

Jeg har også brukt historien som dukketeater/bordteater. Vi hadde felles samling i barnehagen. Barna var med på alle sangene. Vi hadde laget hånddukker av kua, sauene og bjørnen. Barna hadde en visning for foreldrene, der de dramatiserte historien. Jeg var forteller og en annen var bakom scenen og hjalp til med hånddukkene. Barna ble litt beskjedne, for plutselig var det ikke lek lenger, men på alvor. Jeg merket at de ikke hadde den samme gløden. De små barna var mus og katt, og vi sang alle til slutt «På låven sitter nissen». Foreldrene syntes dette var kjempebra. Jeg syntes selv at det ikke var helt bra. Kanskje de ikke var helt klar til å vise noe til foreldrene. Men det hadde gått kjempebra da de bare hadde visning, «generalprøve», bare for de andre barna.

Da Nisselise gikk med julegaver

Det var en gang en nissefar og ei nissemor og ei lita nissejente som het Nisselise. Hver jul gikk nissefar av sted med sekken med julegaver til folk, og nissemor gikk ut i skogen med god mat til dyra. Og hver jul ville Nisselise være med nissemor rundt i skogen. Men nissemor mente at Nisselise var for liten.

– Vinteren er kald, sa nissemor. Veien er lang. Du fryser, og du blir trøtt.

– Jeg blir ikke trøtt, sa Nisselise. Og jeg fryser ikke, for jeg har nisselue. Men nissemor bestemte at ennå var hun for liten til å gå den lange veien rundt i skogen.

– Vent til neste år, du Nisselise, sa nissemor. Ja, så måtte Nisselise vente. Året gikk og det ble vinter og snø, og snart var det jul igjen. Nisselise gledet seg til jula, for nå trodde hun at hun skulle få være med Nissemor rundt i skogen med den gode maten.

– Nå er jeg stor, og jeg kan gå langt, sa Nisselise. Men nissemor sa nei.

– Vent til neste år, sa hun. Da er du stor.

– Jeg er stor nå, sa Nisselise. Men nissemor bestemte at hun måtte vente enda et år.

Det var lille julaften, og nissemor gjorde seg klar til turen i skogen.

– Jeg tror det blir snø, sa hun. Da blir det tungt å gå med gavene.

– Jeg kan hjelpe deg å bære, sa Nisselise.

– Neste år kan du hjelpe meg å bære, sa nissemor. Nå kan du koste rundt trammen, og så må du passe varmen på peisen til nissefar kommer hjem.

– Ja, sa Nisselise. Men hun ville heller gå med gavene til dyra.

– Har du husket alle godsakene? spurte hun. Nissemor åpnet sekken og tok ut alle gavene:

– Epler til elgen, sa hun. Nøtter til ekornet, fleskebit til skogmusa, ostebit til kråka og gulrot til haren. Bjørnen sover, og reven får ingen ting.

– Hvorfor får reven ingen ting? spurte Nisselise.

– For reven er en hønsetjuv, sa nissemor. Så la hun gavene ned i sekken og tok sekken på ryggen og gikk. Hun vinket til Nisselise før hun forsvant borti skogen. Nisselise var lei seg fordi hun ikke fikk være med. Jeg er stor nok, sa Nisselise til seg selv. Men hun gjorde som Nissemor hadde bedt henne om; hun tok kosten og feide trammen.

Da så hun at det lå noe bakom trammen. Hun bøyde seg ned for å se. Det var en av gavene som lå igjen i snøen. Det var gulrøttene. Nissemor hadde glemt gaven til haren. Stakkars haren, som ikke fikk noen gave.

– Men jeg kan vel gå med gaven til haren, sa Nisselise til seg selv.

– Ja, det vil jeg gjøre, bestemte hun. Så puttet Nisselise gaven i den lille sekken sin og gikk i vei.

Da hun kom et stykke bort i skogen, møtte hun Karen kråke. Kråka hadde en ostebit i nebbet. Den hadde hun fått av nissemor.

– Kra! Kra! hilste Karen, og så mistet hun ostebiten langt ned i snøen.

– Hei Karen, sa Nisselise. Jeg skal nok finne ostebiten din. Hun bøyde seg og rotet rundt i snøen. Og der fant hun ostebiten.

– Kra! Kra! skrattet kråka. Kra! Kra! Kra! Nisselise hadde lært seg kråkespråket, og hun skjønnte godt hva Karen kråke sa.

– Dere nisser er så snille, sa kråka.

– Du må ikke snakke med mat i munnen, vet du, sa Nisselise. Hun puttet ostebiten inn i kråkegapet, og Karen kråke fløy fornøyd av sted. Og så gikk Nisselise videre. Veien til haren var lang, og Nisselise ble trøtt. Jeg vil kvile litt, tenkte hun. Hun lagde seg ei lita pute av granbar, og så satte hun seg ned for å hvile. Det varte ikke lenge før hun sovnet.

Det bodde en rev der i skogen. Reven visste godt hvem Nisselise var. Den visste også at nissemor gikk med gaver til dyra i skogen. Men jeg får ingen gave, sa den til seg selv. Jeg får aldri noen gave.

Reven ble sur når den tenkte på det. Nå hadde reven vært i bondens gård, men der var det lukket og låst og ingen høns å få tak i. Så den lusket tilbake til skogen og

så seg omkring etter noe å ete. Den lusket rundt mellom trærne, og så kom den til den store grana.

Der lå Nisselise og sov. Jaså, sa reven til seg selv. Nisselise er ute med gaver, hun også. Det er sikkert ei hønsesteik i sekken, tenkte reven. Den skal kanskje bamsen ha, men bamser sover om vinteren, så den trenger ingen steik. Og nå er det min tur til å få en gave, tenkte reven, og så tok den sekken og strøk av gårde.

Da kom Karen kråke flygende. Hun fløy like bort til Nisselise og satte seg på skulderen hennes.

– Kra! Kra! skrek Karen kråke. Da våknet Nisselise og skvatt opp.

– Det var godt at du vekket meg, sa hun til kråka. For det er ikke bra å ligge ute og sove om vinteren. Men hvor var sekken? Noen har stjålet sekken min, tenkte hun.

– Kra, kra, kra! skrek Karen kråke. Nisselise skjønnte godt hva hun sa. Kråka hadde sett reven dra av sted med sekken. Nå lusket reven rundt i skogen for å finne seg et sted å sette seg ned.

– Reven tror at det er hønsesteik i sekken! sa Nisselise. Men det er det ikke! Da skrattet Karen kråke.

– Kra, kra, kra! skrek hun og slo med vingene.

Nisselise skjønnte godt hva Karen kråke ville. Kråka ville at Nisselise skulle følge etter henne. Nå skulle de narre reven. Kråka fløy et stykke og hoppet et stykke på snøen, og Nisselise fulgte etter. De så sporene til reven i snøen. Sporene sluttet like ved en stor stein. Der hadde reven satt seg ned. Nå dro den i tauet som bandt sekken sammen. Den ville ha seg en godbit.

Nisselise gjemte seg bak et tre, men kråka fløy helt fram og satte seg oppå steinen. Og akkurat da reven skulle til å åpne sekken, hoppet kråka fram og nappet den i øret. Reven fór opp og slo labbene etter kråka, men kråka kom seg unna. Om og om igjen prøvde reven å fange kråka, men kråka bare skrattet og fløy unna. Og så kom den tilbake igjen.

– Jeg skal nok få tak i deg, du gamle fjørfille, skrek reven.

Karen kråke bare skrattet og fløy rett over reven. Hun fløy så nær reven at hun fikk revet med seg noen revehår i nebbet. Da ble reven så eitrende sinna at den satte av sted etter kråka. Nisselise sprang fort fram fra gjemmestedet. Hun nappet til seg sekken og sprang sin vei.

Etter en stund kom reven luskenne tilbake. Den var sur fordi den ikke fikk fatt i kråka. Nå var den fryktelig sulten, og nå skulle det bli godt å få seg steik i magen, tenkte den. Men sekken var borte.

– Nå ble jeg lurt, sa reven, og så lusket den slukøret hjem til hiet.

Langt borte i skogen kom haren hoppende. Den var så glad fordi den visste at det snart var noe godt å få. Nå kommer nissemor med den gode gaven, tenkte haren. Men det var Nisselise som kom fram mellom trærne.

– Hei på deg, harepus, sa Nisselise. I dag er det jeg som kommer med gave.

- Ååå, sa haren og hoppet av glede. Jeg visste at du kom! Det gjorde den jo ikke, men Nisselise bare lo og åpnet sekken.
  - Vær så god, sa hun Så fikk haren gaven sin denne jula også.
  - Takk! Takk! sa haren, og så hoppet den av sted med gaven sin. Nisselise skyndte seg tilbake gjennom skogen, den samme veien som hun kom.
  - Nå var jeg flink, sa Nisselise til seg selv.
- Da nissemor kom hjem, var trammen feid og det brant på peisen. Nissemor hadde gått langt og lenge, og nå var hun trøtt. Hun var glad for jobben som var gjort.
- De ble så glade for gavene sine, sa nissemor fornøyd.
  - Ble haren også glad? spurte Nisselise.
  - Haren? sa nissemor. Å nei, å nei, jeg har glemt haren. Stakkars lille harepus. Nå var nissemor så trøtt at hun orket ikke å gå enda en tur i skogen. Nå blir haren lei seg, sa hun trist.
  - Nei, for haren ble glad, sa Nisselise. Den fikk gaven sin.
  - Fikk den gaven sin? sa nissemor. Hvem har gått med gave til haren?
  - Det har jeg gjort, sa Nisselise. Jeg gikk like til haren med gaven, og haren visste at jeg kom. Da fikk Nisselise en god klem av nissemor.
  - Nå var du flink, sa Nissemor. Nå er du stor nok til å gå med meg neste år.
  - Jeg kan gå alene, sa Nisselise. Når du blir gammel og sliten kan jeg gå med gavene til dyra.
  - Ja, kanskje det, sa nissemor, og så gav hun Nisselise enda en god klem som takk for hjelpen.

 Den voksne forteller historien i rolle som Nisselise. Hun har med seg Karen kråke, som er en svart «sokkis» med rødt nebb. Sammen forteller de historien om det som hendte i skogen den vinterdagen.

Et lite skuespill:

Tre av de voksne lager en liten forestilling i tida før jul. Scenen i den ene enden av rommet er enkel:

En stabel av stoler og puffer er dekket av hvite laken. Det er haugen i skogen der Nisselise møter dyra. Stabelen er så høy at personer og dyr kan gjemme seg bakom den, og kråka kan dukke fram oppe på haugen.

Publikum sitter på madrasser på golvet. Det er plass langsmed veggen ned til døra i den andre enden av rommet. Her kan rollefigurene komme inn og gå ut, på siden av publikum.

De voksne deler på fem roller: En er Nisselise. Hun har nisselue og yttertøy som passer for alderen. Den andre har to roller. Hun er nissemor og rev. Nissemor har skjert og genser og skjørt og støvler. Hun får tid til å skifte til en brun

Karen kråke får en ostebit. Kråka er en svart strømpe med rød tøybit til nebb og fine kjøpe-øyne.

dressjakke, for eksempel, og lue med reveører.

Den tredje er hare, kledd i hvitt og med lue med hareører. Hun er også dokkefører for kråka, en svart sokkis som hun har på handa. Når kråka er framme på haugen, er dokkeføreren gjemt bakom den. (Hvis det ikke er praktisk mulig å være helt gjemt, gjør det ikke noe om dokkeføreren er synlig. Publikum er opptatt av kråka og glemmer dokkeføreren. Men da må hun ikke ha på seg hareørene!)

Skuespillet følger historiens handlingsgang, men vi lar personer og dyr prate mer med hverandre (og med publikum) enn de gjør i teksten. Her er forslag til et manuskript uten skrevne replikker. Aktørene får vite hva de snakker om, men de velger ordene selv. Nisselise og nissemor snakker med vanlige stemmer, men den sluve reven snakker laaangsomt (og blunker lurt til publikum), og den ivrige, kvikke haren snakker fort-fort og tar noen hopp mellom snakkingen.

Handlingsgang:

1. Nissemor og Nisselise kommer inn gjennom døra bak i rommet og går opp forbi publikum til scenen.

På veien snakker de høyt: NEI! sier nisseemor. JO! sier Nisselise. Framme foran publikum forteller Nisselise hvorfor de er uenige: Hun vil gå til dyra med gaver, men hun får ikke lov, for nisseemor sier at hun er for liten. (Hvor mye de to skal snakke sammen, bestemmer de to aktørene. Kanskje vil de høre hva publikum mener om saken.) Nisseemor sier at Nisselise må hjelpe henne å huske på alle gavene. Hun tar hver pakke opp av sekken, og forteller hva det er og hvem som skal få det. Nisselise gjentar, og nisseemor legger alt ned igjen. De snakker om hvorfor ikke reven får noen gave.

Nisselise lover å koste i stua, så det er fint til nissefar kommer hjem. Hun vinker til nisseemor, som går ut til høyre, bakom haugen.

Nisselise går forbi publikum mot bakdøra, mens hun synger navnene på dyra: Elgen får epler og ekornet får nøtter og skogmusa får fleskebit og kråka får ostebit og ... Plutselig stanser Nisselise og tenker etter. Så sier hun at det er et dyr til som skal ha gave. Hun går sakte tilbake til haugen, mens hun snakker med seg selv og gjerne publikum, om at det sikkert er et dyr som nisseemor har glemte. Kan publikum hjelpe henne?

(Flere dyr blir kanskje nevnt av publikum, og hun må ha et svar på hvorfor for eksempel ikke skjæra eller gaupa osv. får gave. Hvis ingen nevner haren, må hun komme på det sjøl. Men publikum får litt tid til å tenke seg om.) Nisselise springer bak i rommet og ut og kommer straks tilbake med en grå papirpose.

Hun roper på nisseemor, men hun svarer ikke. *Hun er nok langt inne i skogen*, sier Nisselise. Hva skal hun gjøre? Kanskje hun kan gå til haren? (Publikum får si hva de mener om det.)

Nisselise bestemmer seg for å gå til haren. Hun sier at hvis hun skynder seg, kan hun være tilbake og koste stua før nisseemor kommer hjem. Hun springer ut til høyre, bakom haugen.

2. Karen kråke kommer flygende med en ostebit i munnen. Hun setter seg på haugen. Nisselise kommer fra venstre (motsatt side av der hun forsvant). Hun hilser på kråka og forteller (til publikum) at Karen har fått ostebit av nisseemor. Kråka snakker og mister ostebiten ned foran haugen. Nisselise forteller hva Karen sier, at nisser er så snille. Hun plukker opp ostebiten, og kråka tar imot den med nebbet. Nisselise sier at Karen ikke må snakke med mat i munnen. Karen kråke vil svare, og hun mister ostebiten enda en gang. Hun får den tilbake og flyr bakover og ned bakom haugen. Nisselise går videre ut til høyre. (Før hun går, prater hun kanskje litt med publikum om dyra i skogen.)

3. Kråka kommer flygende og setter seg på haugen. Hun kikker ned på bakken, snakker med seg selv (og publikum). Hun flytter seg oppe på haugen, hit og dit, og kikker ned om igjen. Men der er det ingen flere ostebiter i snøen, og

kråka flyr bakover og ned bakom haugen. (Dette lille opptrinnet har vi fordi Nisselise ikke skal komme tilbake med det samme hun gikk ut.)

Nisselise kommer inn fra venstre; hun er trøtt av å gå og klager litt over den lange veien gjennom skogen. Hun børster vekk (den usynlige) snøen foran haugen og setter seg. Sekken legger hun ved siden. Hun lener seg tilbake mot haugen og sovner.

Reven kommer luskende inn fra døra, opp forbi publikum, fram til scenen. Den slikker seg om munnen og sier at den lukter mat, og det er bra, for nå er den sulten. Reven oppdager Nisselise og sekken.

Den vender seg til publikum og hvisker at Nisselise sikkert har god mat i sekken. Kanskje det er ei hønsesteik til bamsen? Men den sover jo i hiet sitt hele vinteren og trenger ingen mat. Reven mener det er urettferdig at ikke rever får julemat. Reven sier at det den ikke kan få, det kan den vel ta, og nå tar den hønsesteika til bamsen! (Kanskje publikum protesterer og forteller at det ikke er noen steik i sekken. Da må reven bli litt sinna og si at den vil at det skal være steik i sekken!) Reven lister seg fram og trekker til seg sekken og skynder seg ut, til venstre. Nisselise snur seg i søvne, men hun våkner ikke.

4. Karen kråke kommer flygende og setter seg på haugen. Den kikker ned på bakken og oppdager Nisselise. Kråka skriker, men Nisselise våkner ikke. Da flyr kråka, og kommer straks tilbake med en stor kongle i munnen. Den slipper kongla rett ned i fjeset på Nisselise, og nå våkner hun. Hun skynder seg opp og børster av seg snøen. Hun takker kråka, og forteller at det er farlig å ligge og sove i skogen om vinteren.

Så oppdager hun at sekken er borte. Kråka sier Kra, kra, og Nisselise sier at Karen har sett at reven går gjennom skogen med sekken. Nå vil kråka at Nisselise skal følge etter sporene og narre reven.

Kråka flyr, og Nisselise følger etter bakom haugen, til høyre.

5. Reven kommer listende, fra venstre. Den sier at nå skal det smake med ei god hønsesteik, nam, nam. Reven slikker seg om munnen og smiler for seg selv. Så bøyer den seg ned for å åpne sekken. Da kommer kråka og setter seg på haugen. Den skriker, og reven ser opp. Den vil jage kråka, og slår etter den, men kråka hopper til siden og skratter. Reven blir hissig og hopper opp etter kråka, men Karen flyr unna hver gang og lokker reven etter seg bort fra haugen, mot høyre.

Nisselise springer fram, fra venstre, hun napper til seg sekken og skynder seg ut samme vei. Reven kommer fra høyre; den puster og peser og skjenner på seg selv fordi den ikke fikk tak i kråka.

Men nå skal den i hvert fall få seg ei god steik, tror den. Da oppdager reven at

sekken er borte og skjønner at den er blitt lurt. Den slår i luften av sinne og kaller kråka ei gammel fjørfill! Den lover seg selv at den ikke skal bli lurt en gang til, og nå vil den gå rett til bondens gård og ta høns! Reven forsvinner ut til høyre.

7. Haren kommer hoppende inn, fra venstre. Den lurte på hvorfor reven var så sur og strøk rett forbi haren uten å hilse. Selv er haren glad, for nå er det snart jul! Og da venter haren på besøk! Vet publikum hvem som kommer da? (Publikum forteller kanskje at det er Nisselise, men det tror ikke haren, for hun er for liten. Det blir en liten prat om det før noen kommer.)

Nisselise kommer, fra høyre. Hun hilser på haren, og den hopper omkring av forventning. Nisselise gir haren gulrøttene og haren tar imot. Så legger den fra seg julematen og hopper rundt i en liten dans. Nisselise klapper og forteller at det var takkedansen, som haren har laget selv, fordi den er så glad for gaven. Nå tar haren med seg gulrøttene og forsvinner, ut til venstre. Nisselise forteller at haren skal sette seg under en busk og kose seg. Men hun må skynde seg hjem og koste stua før Nissefar kommer. Hun skynder seg ut, til høyre.

8. Kråka kommer og setter seg på haugen. Nisseemor kommer inn, fra venstre. Hun er så trøtt og sliten; hun må hvile litt. Hun står en stund og snakker med seg selv. Hun sier at Nisselise har måttet vente så lenge, og nå er hun sikkert både redd og lei seg. Da skratter Karen kråke. Nisseemor sier at hun må sette seg en liten stund for hun er så trøtt. Hun børster snø av bakken og setter seg. Hun lukker øynene og sovner.

Karen kråke kikker ned over haugen og oppdager at nisseemor har sovnet. Da skriker den: *Kra! Kra!* Nisselise kommer springende inn, fra høyre. Hun lurte på hvorfor Karen skriker, og oppdager hvem som sover i snøen. Nisselise rister i nisseemor så hun våkner og reiser seg. Hun er så glad for at Nisselise kom og møtte henne og vekket henne. Nisselise spør om alle har fått gavene sine. Nisseemor sier at alle var glad for julematen.

Nisselise spør om haren var glad. Haren? Nei, å nei, nå husker nisseemor at hun ikke har vært hos haren. Hun sier at hun glemte julematen til haren. Stakkars harepus! Nisseemor er forskrekket og lei seg, men hun sier at hun ikke orker å hente gaven og gå til haren. Nisselise sier at det behøver hun ikke, for haren har fått gaven. Hvem har gått til haren med gaven? (Det får publikum lov til å svare på.) Nisseemor blir glad og stolt over den flinke nissejenta si, og hun lover at Nisselise skal få gå i skogen neste jul også. Så går de sammen ned gjennom skogen, forbi publikum og ut døra bak.

Og så kommer alle fram igjen på scenen og får applaus!

Da lille Nissemann gikk med julegaver til trolla

Det var en gang en nissefamilie som bodde langt bort i skogen. Hvert år når jula nærmet seg, samlet nissemor god julemat til dyra i skogen, og nissefar lagde gaver til trollfamilien nord i fjella. Trollfar og trollmor og lilletrollet Olle Bolle visste ikke hva jula var; de trodde det var noe som nissefar kom med en gang om vintren. De ventet på nissen, og nissefar kom hvert år. Det gjorde han bare fordi han var snill. Og fordi han ville at trolla også skulle få gaver sånn som alle andre fikk. Hver jul hadde nissefar det travelt. Det var så mange som skulle ha gaver. Og et år hadde han det så travelt at han ikke fikk tid til å gå nord i fjella til trollfamilien. – I år må du gå med gavene til trollfamilien, sa han til lille Nissemann. Vil du det? Ja, det ville lille Nissemann. Han hadde vært med nissefar til trolla mange ganger. Han visste godt veien, og han var ikke redd for å gå alene.

Nå kan du gå ut og gi Karen kråke ostebiten, sa nissemor. Hun sitter utenfor og venter. Karen kråke fikk ostebit hver jul og noen ganger ellers også.

Lille Nissemann hoppet ut av døra og rundt og rundt ved trammen og ropte: Jeg skal til trolla! Jeg skal til trolla! Karen kråke kom flygende og satte seg på trammen.

– Kra! Kra! Ostebit! ba hun.

Nå fikk Nissemann lyst til å erte kråka. Han hermet etter henne, og viftet med ostebiten foran nebbet hennes. Karen prøvde å nappe til seg ostebiten, men hun greide det ikke. Nissemann trakk godbiten unna og lo. Da ble Karen kråke sur; hun fløy opp i et tre, og der satt der hun og hang med hodet.

Nå kom nissefar ut med sekken. Han tok fram gavene og viste Nissemann hva trolla skulle få.

– Trollfar skal få tau, som han kan binde villdyr med, sa nissefar. Og Nissemann sa høyt hva trollfar skulle få, så han skulle huske det.

– Trollmor skal få en bolle, så hun kan samle bær og sopp og røtter i, sa nissefar. Og Nissemann sa høyt hva trollmor skulle få, så han skulle huske det.

– Lilletrollet Olle Bolle skal få en svær blank fiskekrok, så han kan fange gjedder, sa nissefar. Og Nissemann sa høyt hva lilletrollet skulle få, så han skulle huske det.

– Ja, nå kan du nok huske det og ikke glemme det, sa nissefar.

– Jeg skal ikke glemme det, sa Nissemann. Han tenkte at han skulle si det til seg selv, om og om igjen. Nissefar la sakene i sekken, og så hjalp han Nissemann på med sekken.

– Du er vel ikke redd for trolla? spurte nissefar. Lille Nissemann var lite bitte grann redd for trolla, men det sa han ikke, for han ville være en stor og modig nisse.

– Nå går jeg, sa lille Nissemann.

– Og så skal du gi kråka ostebiten, sa Nissefar. Du skal ikke erte kråka. Lille Nissemann sa ikke noe til det; han syntes det var moro å erte kråka. Straks han kom ut i skogen, var kråka der.

– Ostebit! skrek kråka, for det brukte hun å få av nissefar. Ostebit! Ostebit! Men lille Nissemann var i ertehumør, og han bare hermet etter kråka.

– Ostebitte! Ostebitte! skrek han og lo. Men ostebiten lå gjemt i bukselomma. Da ble kråka sinna.

Jeg skal lære den lille nissetassen å herme, sa hun til seg selv. Hun fulgte etter Nissemann på veien gjennom skogen. Lille Nissemann gikk og snakket med seg selv. Han sa høyt hva han skulle gi til hver av trolla: Tau til trollfar, bolle til trollmor og fiskekrok til trollungen. Han sa det om og om igjen for at han skulle huske det bedre:

– Tau til trollfar, bolle til trollmor og fiskekrok til Olle, sa han om og om igjen.

Da begynte kråka å skrike så høyt den kunne: Bolle til trollet! Hun skrek det om og om igjen: Bolle til trollet! Bolle til trollet! Nissemann hadde lært seg kråkespråket; han hørte godt hva kråka skrek. Og fordi han var i ertehumør, så begynte han å herme etter kråka: Bolle til trollet! skrek Nissemann og lo.

– Snor til Olle, krok til mammatrollet, skrek kråka om og om igjen. Og Nissemann hermet etter kråka: Bolle til trollet, snor til Olle, hermet han.

– Krok til mammatrollet, skrek kråka. Hun lagde rim, så Nissemann skulle huske det bedre.

– Snor til Olle, krok til mammatrollet, hermet lille Nissemann.

Sånn holdt de på hele veien til Haugfjellet. Og da lille Nissemann kom fram til trolla, hadde han helt glemt det han skulle si, men han husket godt det kråka hadde sagt.

– Krok til mammatrollet, sa han, og så gav han trollmor den store, blanke fiskekroken. Hun hengte den på seg med det samme.

– Nei, for en fin krok å pynte seg med, sa trollmor.

– Bolle til trollet, sa lille Nissemann. Trollfar tok bollen og la den over hodet.

– Nei, så fin bollehatt, sa han. Den passer akkurat. Nå kan det regne småstein i hodet mitt.

– Tau til Olle Bolle, sa lille Nissemann, og så gav han kveilen med tau til trollungen. Trollungen Olle visste godt hva han skulle gjøre med det lange tauet.

– Hold her, sa han til trollmor, og så måtte trollmor holde i den ene enden.

– Hold her, sa han til trollfar, og så måtte trollfar holde i den andre enden.

– Sving rundt, sa Olle. Trollfar og trollmor svingte tauet rundt og rundt, og så hoppet Olle tau. Trollmor lo og trollfar lo og trollungen lo, for det var så moro å hoppe tau.

Da lille Nissemann tok farvel, var han fornøyd fordi trolla var så glade for gavene. Nå var du flink, du Nissemann, sa han til seg selv. Men borte i skogkanten ventet

kråka: Ostebit! skrek hun.

– Ja, så får du vel få den ostebiten din da, sa lille Nissemann, og så kastet han ostebiten til kråka. Og kråka snappet ostebiten og åt den.

Nissemann gikk videre, og da kråka hadde spist opp ostebiten, fulgte hun etter ham.

– Bolle til mammatrollet, skrek kråka. Fiskekrok til Olle Bolle og tau til store trollet. Enda en gang hermet Nissemann etter kråka. Så stanset han og tenkte seg om. Det var vel feil det som kråka sa? Eller var det rett? Hvem var det som skulle ha bollen? Og hvem var det som skulle ha fiskekrok? Og hvem var det som skulle ha det lange tauet?

– Tau til trollet, og trollmor får bolle og fiskekrok til Olle! skrek kråka. Da skjønte Nissemann at han hadde gitt dem feil gaver!

– Du narret meg! skrek han til kråka.

– Kra! Kra! skrattet kråka, og så fløy hun sin vei.

Men lille Nissemann snudde og gikk tilbake til trolla. Der hoppet trollmor tau!

– Unnskyld, sa lille Nissemann. Da stoppet de leken og så på ham.

– Vi har det så moro, sa Olle Bolle.

– Ja, for det var så fine julegaver, sa trollmor.

– Nå må jeg si noe, sa lille Nissemann. Han skyndte seg å si det han skulle si før han glemte det. Det er trollfar som skal ha tauet til å binde villdyra, sa han. Og trollmor skal ha bollen til å sanke sopp i, og Olle skal ha fiskekroken til å fange gjedde. Sånn skal det være, sa lille Nissemann.

– Ja, det er bra, sa trollfar. Jeg har bruk for tau.

– Men gavene kan jo være forskjellige ting, sa trollmor. Hun syntes kroken var et fint smykke.

– Vi kan vel låne av hverandre? sa Olle. Han syntes det var så moro å hoppe tau.

– Det kan dere godt, sa lille Nissemann.

– Nå er det min tur til å hoppe, sa store trollet.

Og lille Nissemann sprang hjem og fortalte om hvor glad trollfamilien var blitt for gavene.

☞ Tanken med bytte av gaver, var at publikum skulle kjenne igjen elementer fra sin egen dramatiske lek, der tingene kan brukes til noe annet enn det de er. (De må bare ligne litt.) Det skulle publikum more seg over.

Men så hendte det første gangen denne historien ble spilt, at publikum var mer opptatt av at Nissemann hadde gitt trollfamilien feil gaver, enn at trolla brukte tingene i sin egen lek. Og da de så at Nissemann gikk fra trolla uten å ha rettet på feilen, protesterte de.

Så måtte Nissemann stanse, og ta en dialog med publikum. Han minnet barna

på at trolla ble glade for gavene. Men de ropte at han hadde gjort feil. Han hadde ikke gitt trolla de riktige gavene. Publikum forlangte at han gikk tilbake og ordnet opp. De husket godt hvordan det skulle være: *Olle skal ha fiskekroken!* Trollfamilien bakom scenen hørte hva publikum sa, så de kom Nissemann i møte. Så ble alt gjort som det skulle være. Og siden ble manuskriptet forandret!

Hvis vi ikke kan formidle historien som teater, kan jo en voksen fortelle historien i rolle som Nissemann. Hvis han har Karen kråke (sokkis) som medforteller, blir det som en liten forestilling.

En førskolelærer forteller: *Jeg har fortalt historien til barna i barnehagen. Barna var ca 5 år. De begynte rett på improvisering. Først var jeg Nissemann som skulle ut med gavene. Barna var troll, nissefar og kråke. Jeg var også forteller mens vi lekte historien. Barna forlangte å leke den flere ganger og byttet på hvem de ville være. Jeg ble etter hvert kun forteller der det trengtes. Barna var også med på å lage scenen. En stol med noe rødt på var fjøset (nissens hjem). To stoler med et hvitt pledd var skog/trær; bak der fløy kråka, som var en figur med noe garn rundt, som barnet hadde i handa. Ei lita seng med svart pledd var hula til trollene. Barna viste leken for noen andre barn som gikk på avdelinga.*

Historien kan også framføres som et skuespill uten store forberedelser. Scenen kan være den samme som i spillet om Nisselise: Vi setter opp en stabel av bord og stoler langs en vegg. Det må være plass til å komme seg forbi på begge sider, og den må være så høy at de voksne kan gjemme seg bak dem når de setter seg ned.

Bak i rommet, på den andre siden, er ei dør, der noen av aktørene kan komme inn og gå ut.

To voksne har roller som Karen kråke og lille Nissemann. I denne historien er det nøkkelreplikker (regla med gavene), som aktørene må kunne fordi de er historiens poeng. Derfor må to voksne ha hovedrollene.

Kråka er en «sokkis» som en voksen har på handa. Dokkeføreren er gjemt bakom «haugen».

Trollfamilien er biroller; de har ikke mye å si, og de har hjelp i tingene til å huske hva de skal gjøre. Hvis tre av de største barna vil være med på teateret, så sier vi at det er Småtroll-familien som får besøk av Nissemann. (Hvis det er lettere å kle seg ut som nisser, kan de være en annen nissefamilie i stedet for troll.)

Skuespillet følger hendelsene i historien, men Olle Bolle møter trollfamilien på veien. (Det ville være en spennende opplevelse for publikum om de får flytte seg til ei «trollhule», et annet sted i barnehagen, men det er vel få barnehager som har mulighet for et sånt arrangement.)

Handlingsgang:

1. Nissemann kommer hoppende inn fra døra bak i rommet, forbi publikum og fram til scenen. Han snakker høyt med seg selv om hvem som skal få gavene. Framme foran publikum forteller han at nissefar har det så travelt at han ikke har tid til å gå til trolle, så nå må noen andre gjøre jobben. Hvem tror de at det er? (Nå kan Nissemann ha en dialog med publikum. Hva vet de om troll? Eller om nisser hvis det er en nissefamilie som skal få besøk.) Så forteller han kanskje litt om denne trollfamilien som han skal gå til.

Karen Kråke kommer flygende og setter seg på haugen. *Kra! Kra! Ostebit!* ber kråka. Nissemann forteller at Karen kråke får ostebit hver jul og av og til ellers også, hvis hun er snill.

Men nå vil han erte kråka litt. Han tar ostebiten opp av lomma og vifter den foran kråka. Hun prøver å nappe den, men Nissemann trekker den fort unna og ler. Kråka henger med hodet. (Hvis det er tungt å holde kråka der, kan dokkeførerer la den fly bakover og ned bakom haugen. Så får dokkeførerer hvile seg litt før kråka må fram igjen.)

2. Nissefar kommer ut fra bakdøra og går oppover mot scenen. Han spør om Nissemann hadde tenkt å gå uten gavene. Nissemann ler og sier at han bare måtte erte kråka litt først. Nissefar sier at han ikke skal erte Karen, for kråker er kloke. Det kan jo hende at Karen vil erte Nissemann, og kanskje lure ham også. Nissemann sier at ingen kråke skal lure ham. Da kikker kråka opp bakom haugen, men hun sier ingen ting.

Nissefar tar sakene opp av sekken: *Trollfar får tau, som han skal binde villdyr med*, sier nissefar. Nissemann gjentar høyt, to ganger. Så skal jeg huske det, sier han. *Trollmor får en bolle, som hun kan samle bær og sopp i*, sier nissefar, og Nissemann gjentar.

Lilletrollet Olle skal få en blank fiskekrok, så han kan fange gjedder, sier nissefar. Nissemann gjentar. Nissefar sier at nå må Nissemann huske det og ikke glemme det. Nissemann sier at han skal huske og ikke glemme.

Nissefar legger gavene i sekken og gir den til Nissemann. De tar farvel.

Nissefar går tilbake ut av døra bak i rommet, og Nissemann går bakom haugen, ut til venstre. Kråka flyr etter.

3. Lille Nissemann kommer fram fra høyre. Han mumler på gaveregla: *Snor til trollfar*, osv. Kråka kommer, setter seg på haugen og ber om ostebit.

Nissemann sier at hun skal ti stille og ikke forstyrre ham, for han må huske gavene han skal gi til trolle.

Snor til lilletrollet, snor til lille Olle! skriker kråka med hes stemme. (Nå sløyfer vi Kra!) Nissemann hysjer på den, men kråka fortsetter: *Kroken stor, den får mor!*

Nissemann prøver å fange den, men kråka skvetter unna. *Trollfar får bolle, bolle til trollet!*

Nissemann sier at hvis ikke kråka tier stille, så skal han herme etter henne. Han vender seg til publikum og sier at Karen kråke ikke liker at han hermer, men når kråka er så ertete, så kan han erte også.

Kråka skratter og gjentar regla. Og nå hermer Nissemann kråka; han roper den nye regla høyt med kråkestemme. Kråka skriker, og Nissemann hermer flere ganger før han går ut bakom haugen, til venstre. Kråka skratter og flyr etter, bak og ned bakom haugen.

4. Tre troll kommer inn fra bakdøra. De går tungt fram mot scenen og rister på hodene, mens de mumler om og om igjen med grov røst: *Ikke jul i år! Nissen kommer ikke i år. Har det så travelt! Ikke jul i år!*

De går i ring rundt foran haugen og ser seg omkring: *Kommer ikke i år!* (Hvis publikum roper at Nissemann kommer, stanser de og hører på og blir i bedre humør!)

Så kommer Nissemann, og de tre rykker bakover og står tett sammen. Lille-trollet gjemmer seg bak stortrolla. Nissemann forteller hvem han er og at det er han som kommer i år. Han sier hei til Olle, men trollungen gjemmer ansiktet i hendene. Nissemann sier (til publikum) at kanskje trollungen er redd for ham. Kanskje han blir tryggere hvis alle synger sangen om Olle Bolle?

(Forslag: *Oppe på fjellet der bor tre små trolle, trollemor og trollefar og lille Olle Bolle! osv.*) Når navnet hans blir sunget, kikker Olle opp, etter hvert reiser han seg og står oppreist og sier at han er Olle. Nå kommer trollmor og trollfar opp til haugen. På veien mumler de at nå er jula kommet.

Nissemann sier hvem han er og hvorfor han kommer, og at nå skal de få gave-
ne sine.

Krok til mammatrollet, sier han og gir trollmor den store, blanke fiskekroken.

Hun henger den på seg og sier at det var en fin krok å pynte seg med.

Bolle til trollet, sier Nissemann. Trollfar tar bollen og legger den over hodet. Han sier at det var en fin hatt, for nå kan det hagle småstein uten at han får hull i hodet.

Tau til lille trolle, tau til Olle, sier Nissemann. Han gir kveilen med tau til trollungen.

Trolla hopper tau etter tur, og så går de tilbake ned til døra, mens de snakker om den snille jula. Nissemann står og ser etter dem. Han sier at nå var han flink.

5. Kråka kommer og setter seg på haugen og skriker etter ostebit. *Ja, så får du vel få den ostebiten din da*, sier Nissemann og gir henne ostebiten. Han sier at han må hvile seg litt før hjemturen og setter seg ned. Kråka legger ostebiten på

haugen. Så bøyer hun seg ned mot Nissemann og skriker: *Tau til trollet!* Nissemann skvetter opp. Hva var det kråka sa? *Fiskekrok til Olle!* skriker kråka. Nissemann snakker med seg selv: Det var vel feil det som kråka sa? Skulle trollfar ha tauet? Skulle trollungen ha fiskekroken? Og hvem skulle ha bollen? *Bollen stor, den får mor!* skriker kråka.

Nå skjønner Nissemann at han hadde gitt dem feil gaver! *Du narret meg!* skriker han til kråka. Karen kråke skratter og plukker opp ostebiten. Med den i nebbet, flyr hun sin vei, bakover og ned.

Nissemann roper på Olle (og kanskje får han hjelp av publikum.) Olle kommer springende ut av bakdøra og oppover mot scenen. Han forteller at de har det så moro i trollheimen. *For det var så fine julegaver!*

Ja, men nå må jeg si noe, sier lille Nissemann. Det var trollfar som skulle ha tauet til å binde villdyra. Han sier at Olle må gjenta det, sånn at han husker det. Olle gjentar det Nissemann sier. *Trollmor skal ha bollen til å sanke bær og sopp i,* sier nissemann. Olle gjentar. *Og du skal ha fiskekroken til å fange gjedde,* sier Nissemann. *Du skal ha...* gjentar Olle.

Nissemann rister på hodet og tenker seg om. *Olle skal ha fiskekroken,* sier han. Olle gjentar. Nissemann sier at Olle må skynde seg hjem og bytte gavene. Men Olle blir stående. Nissemann ser at Olle har noe han vil si og spør hva det er. *Gavene kan jo være mer enn en ting,* sier Olle. *Fiskekroken kan vel være et smykke?* Nissemann sier at det kan det godt være.

Og bollen kan være en hatt – og en TROMME! Olle hopper av begeistring ved tanken! Nissemann er enig i det. Han synes det var en god idé. *Og snora kan være hoppetau og en SLANGE!* Et nytt hopp av begeistring!

Nissemann sier at sakene kan være hva som helst. *Vi kan byttelåne!* sier Olle. *Ja, det kan dere godt,* sier Nissemann. *Dere kan byttelåne hele tida!* *Vi kan byttelåne,* roper Olle, og så springer han ned gjennom rommet og ut døra bak. *Nå var jeg flink, og nå må jeg skynde meg hjem,* sier Nissemann. Han går ut, til venstre bakom haugen.

6. Nissefar kommer ut av bakdøra og går opp mot scenen, mens han roper på Nissemann. Han sier at han ikke skjønner hvorfor Nissemann blir så lenge borte. Han har vel ikke blitt tatt i berget av trolla? (Hvis nissefar vil, kan han jo ha en prat med publikum om hva som kan ha hendt med Nissemann.)

Nissefar setter seg ned for å vente, og så sovner han av. Nissemann kommer fram bakom haugen og oppdager nissefar. Han lister seg fram og sier BØ! Nissefar skvetter opp! Nissemann forteller at han klarte det, og så får han en god klem.

Nissefar sier at nå er Nissemann en ordentlig julenisse, for alle julenisser må gå med gaver! (Og så er det slutt, og alle aktørene kommer fram og får applaus.)

Historier om litt av hvert

Kyllingen som ville opp på taket

Det var en gang en kylling som trippet omkring i hønsegården. Da kom den til stigen som stod opp mot veggen på hønsehuset. Den nådde helt opp til taket. Rett ved stigen var det en stor vanndam.

– Jeg vil gå opp på taket, sa kyllingen.

– Nei, sa hønemor. Du skal ikke gå opp på taket.

– Jo, sa kyllingen. Jeg vil gå opp på taket.

– Nei, sa hønemor. Da faller du ned i vanndammen, og da blir du våt. Den lille kyllingen så på den store vanndammen.

– Jeg blir ikke våt, sa kyllingen.

– Jo, sa hønemor. Du faller ned i dammen og blir våt. Du skal ikke gå på taket.

– Jo, sa kyllingen.

– Nei, sa hønemor. Og så gikk hun ut i hønsegården for å plukke korn. Den lille kyllingen så opp mot taket.

– Jeg vil, sa den til seg selv. Den trippet bort til stigen og hoppet opp på det nederste trinnet. Der stod den og så seg omkring. Den så at hønemor gikk og plukket korn i hønsegården.

Da hoppet kyllingen opp et trinn til. Der stod den og så seg omkring. Hønemor gikk bare rundt og plukket korn i hønsegården. Da hoppet kyllingen et trinn til. Der stod den og så seg omkring.

Hønemor var langt borte i hønsegården. Da hoppet kyllingen opp enda et trinn og enda et trinn og enda et trinn. Nå var den nesten oppe.

– Nå er jeg nesten oppe, sa kyllingen til seg selv. Så hoppet den et trinn til. Og så hoppet kyllingen helt opp på taket. Der stod den og slo med vingene.

– Se på meg! kaklet kyllingen. Her er jeg. Jeg er oppe på taket!

Og den slo så kraftig med vingene at den vesle kroppen tippet over ende, og så datt kyllingen ned fra taket. Den datt rett ned i vanndammen. Hønemor hørte at det plasket i dammen, og nå kom hun springende. Den vesle kyllingen bakset omkring i vannet, men så kom den seg opp av dammen. Der stod den og ristet på de våte, pjuskete vingene sine så vannet dryppet.

– Se på meg, sa kyllingen ynkelig. Se så våt jeg er.

– Var det ikke det jeg sa? sa hønemor. Nå kommer du med meg. Hun trippet tilbake til hønsegården for å plukke korn. Og den lille kyllingen tuslet etter.

Fritt fortalt etter muntlig overlevering

☞ De minste har bordteater: En eske er hønsehuset. Stigen lager vi av fyrstikker. Høna og kyllingen lager vi av plastilina. Vanndammen er et lokk med vann i. Så kan vi leke historien om den vesle kyllingen.

Den vesle kyllingen og katta

Den vesle kyllingen sa til hønemor:

– Å, kjære mor, vær så snill og bak en kake til meg. Den snille hønemora ville gjerne bake kake til kyllingen sin.

– Da må du hjelpe meg, sa hun. Du må hente ved så jeg kan fyre opp i komfyren. Ta litt kvist og kvast, sånn som menneskene bare kaster.

Så gikk den vesle kyllingen av sted til et hus like ved; der trippet den like inn på kjøkkenet. Borte ved ovnen lå det kvist og kvast på golvet, og kyllingen plukket opp rusket. Men under ovnen lå den gamle katta.

– Nå eter jeg deg, sa katta, og så grep den fatt i kyllingen.

– Vær så snill og la meg gå, pep kyllingen. Så skal jeg gi deg et stort stykke av kaka mi.

– Lover du det? spurte katta. Den slapp ikke taket.

– Ja, ja, du skal få kake, du skal få kake, pep kyllingen om og om igjen.

– Så husk på det da, sa den gamle katta. Og så slapp den kyllingen. Den vesle kyllingen sprang hjem med kvisten og kvasten, og fortalte hønemor hva som hendte.

– Jeg sa at katta skulle få kake, pep kyllingen.

– Du skal ikke være lei deg, kyllingen min, sa hønemor. Jeg skal bake ei kake som er så stor at det blir mer enn nok både til deg og til katta.

– Det var bra, pep kyllingen, for ellers tar katta meg.

– Du skal ikke tenke mer på det, sa hønemor. Dere skal få kake begge to.

Da den store, svære kaka var ferdig, sa hønemor til den vesle kyllingen:

– Se, her har du kaka som jeg lovet deg. Men nå må du huske å gjemme et stykke til katta.

– Jada, pep kyllingen. Og så åt hun et stykke av kaka. Det smakte veldig godt! Kaka var så god at den vesle kyllingen åt og åt, og så hadde hun spist opp hele

kaka.

– Jeg har spist hele kaka, sa den vesle kyllingen til hønemor. Hva skal jeg gjøre nå?

Hønemor skjente på kyllingen.

– Du må aldri glemme det du lover til katta, sa hun.

– Kanskje katta har glemt det, pep kyllingen. Kanskje katta ikke vet hvor vi bor?

– Det vet den nok, sa hønemor. Huff, for en grådig unge jeg har, sukket hun.

– Kanskje kommer den og kanskje kommer den ikke, pep kyllingen likeglad. Den tenkte at det ikke var så farlig likevel. Men akkurat da så kyllingen at katta kom labbende mot hønsehuset.

– Katta kommer! Å, hva skal jeg gjøre? pep kyllingen. Nå var den redd.

– Følg etter meg, sa hønemor. Hun skyndte seg ut av hønsehuset med kyllingen etter seg. Hønemor tenkte at de kunne gjemme seg inne på det store kjøkkenet i huset som lå like ved. Der var det sikkert et gjemmested, tenkte hønemor.

Da de var inne i kjøkkenet, så høna seg rundt i rommet. Da fikk hun se ei stor krukke.

– Vi hopper oppi her, sa hun til kyllingen. Hønemor smatt først oppi krukka, og så kom den vesle kyllingen etter. Der satt de tett sammen og ventet.

Nå var katta sinna. Den så at høna og kyllingen rømte ut av hønsehuset og så fulgte den etter.

– Jeg vil ha kake, sa katta. Kyllingen lovte meg kake. Den vesle kyllingen var så redd at den skalv, men hønemor trøstet den og hvisket at katta ikke ville finne dem. De satt helt trygge inne i krukka, tenkte hun.

– Bare vær helt stille, hvisket høna til kyllingen.

Nå kom katta inn på kjøkkenet.

– Hvis jeg ikke får kake, så eter jeg både kyllingen og hønemora, sa katta. Den så seg omkring, men den kunne ikke se dem noen steder. De må jo være her, sa den til seg selv. Jeg så at de sprang inn, og det er bare en dør her. Katta labbet rundt omkring på golvet.

– De kommer nok fram fra gjemmestedet sitt, sa han. Så satte han seg ned ved ovnen for å vente.

Inne i krukka satt hønemor og kyllingen tett sammen. Nå skalv de begge to, så redde var de. Etter en stund ble kyllingen modig; den fikk sånn trang til å røre på seg.

Så hvisket den inn i øret til hønemor: Mamma, jeg må nyse!

– Hysj, hvisket hønemor. Du må ikke nyse. Når katta hører det, så kikker den i krukka, og da tar den oss.

Det gikk en stund, men så hvisket kyllingen om igjen: Mamma, får jeg lov å nyse bare litt?

– Nei, nei, hvisket hønemor.

Det gikk en liten stund igjen, og så hvisket den vesle kyllingen enda en gang:

– Mamma, jeg må få lov til å nyse bare en halv liten nys.

Den gamle hønemora orket ikke mer mas. Bare en liten nys, hvisket hun.

Da nyste kyllingen. Den nyste så høyt at krukka sprakk og gikk i knas, og så kunne alle se hønemor og den vesle kyllingen.

Men heldigvis ble den gamle katta så redd at den rente av gårde, for den trodde at det var et tordenskrall. Da katta var ute av kjøkkenet, gikk hønemor velberget ut, og den vesle kyllingen spankulerte stolt baketter.

Fortalt etter et folkeeventyr fra Burma

To voksne og en liten flokk tre-fireåringer leker historien. Først må lekerommet bestemmes: Der bor katta, og der er kjøkkenet, hvor kyllingene finner rusk og rask. (Der må det være et gjemmested.) Der er hønsehuset med plassen hvor hønemor baker kake, og der er ovnen der kaka skal stekes. En voksen er hønemor og en voksen er katta. Barna er kyllingene. Leken begynner med at hønemor sender en av kyllingene av sted til kjøkkenet etter ved. Så ser de på at hønemor baker og steker kaka. (Den voksne mimer og forteller høyt hva hun gjør.) Så fortsetter leken etter historiens handlingsgang. Høydepunktet kommer når katta venter utenfor gjemmestedet og kyllingen nyser (vi teller til tre), og katta blir kjempeskremt! Så skynder alle seg tilbake til hønsehuset. Neste gang vil kanskje et av barna være hønemor og en annen katta, og så er de voksne med i kyllingflokk. Vi trenger ingen kostymer; dyra sier Klokk og Pip og Mjau, så vet vi hvem som er hvem.

Katta som kom hjem igjen

Det var en gang ei kone som hadde ei katte. Katta hadde vært hos kona fra den var en bitte liten kattunge. Kona og katta var veldig gode venner. De hadde det godt sammen. Katta fanget mus for kona. Og kona gav katta melk og fisk og andre godsaker. Når kona gikk ut i skogen for å plukke bær og samle ved, så fulgte katta etter. Og når kona satt i stua si og strikket, da fikk katta lov å leke med garnnøstene. Og når katta lå på trammen og solte seg, satt kona ved siden og klødde den over nakken. Da mol katta.

En dag hendte det noe trist. Kona hadde vært i fjøset og melket kua. Så skummet hun fløten og satte bollen med fløte på bordet. Og så gikk kona ut. Men katta var inne og slikket i seg all fløten. De kona kom inn, var det ikke mer fløte igjen. Da ble kona fryktelig sinna. Hun dasket til katta og jagde den ned fra bordet og over

golvet og ut av døra. Kysj katta! sa kona.

Katta sprang over gårdsplassen til utmarka og over utmarka til skogen. Der tuslet den omkring hele dagen til kvelden kom. Da var katta trøtt. Hvor skal jeg sove? spurte katta seg selv. Kanskje jeg kan sove hos skogmusa? tenkte den.

Katta måtte lete lenge før den fant huset til skogmusa, for det er ikke godt å se.

Det var et hull i jorda.

– Bor det noen her? sa katta. Ei lita skogmus titta opp av hullet.

– Mjau, sa katta. Kan jeg bo hos deg?

– Nei, pep skogmusa og gjemte seg nede i hullet sitt. For mus er redde for katter.

Og katta forstod at den ikke kunne bo hos skogmusa. Så ruslet den videre og kom til et svært tre. Der satt et ekorn på ei grein.

– Mjau, sa katta. Har du reir der oppe?

– Nei, sa ekornet. Jeg bryr meg ikke om å lage reir. Jeg bor i et hull i treet.

– Kan jeg også bo hos deg?

– Nei, sa ekornet. Det er ikke mitt hus. Jeg bare låner det av hakkespetten.

– Kan jeg også låne det? spurte katta.

– Nei, sa ekornet. Det er bare plass til meg og familien. Da skjønnte katta at den ikke kunne bo sammen med ekornet.

Så ruslet den videre gjennom skogen. Der satt det en hare under en busk.

– Er den busken huset ditt? spurte katta.

– Den og alle andre busker, sa haren. Jeg har hus under hver busk.

– Kan jeg også bo der? spurte katta.

– Det kan du godt, sa haren. Og så hoppet den fram av busken og ble borte.

Da krøp katta inn under busken og la seg. Her kan jeg sove, tenkte den. Men det er ikke så varmt og godt å ligge ute under en busk. Det er mye varmere og tryggere å ligge på et teppe i en kurv i ovnskroken, tenkte katta. Den ønsket at den var hjemme i stua hos kona.

Hjemme i stua satt kona og ventet på at katta skulle komme hjem. Hun ventet og ventet. Katta kom ikke. Jeg var kanskje for streng, tenkte kona. Jeg skulle ikke jaget katta bort. Jeg må finne katta, tenkte kona. Og så tok hun på seg sko og kåpe og lue og gikk ut i gården. Pussi, pussi, lokket hun. Men katta kom ikke. Den er ikke her, tenkte kona.

Da gikk hun til utmarka og ropte på katta. Den var ikke der heller.

Så gikk kona ut i skogen og lette. Hun kom til skogmusas hus nedi jorda. Det gikk kona forbi. Hun kom til treet med hulrommet i stammen, der ekornet bodde. Det gikk kona forbi. Så kom hun til busken. Den gikk ikke kona forbi, for der lå det en katt og sov.

– Bor det noen her? spurte kona.

– Nei, sa katta. Jeg bor hos ei kone i ei stue bortenfor skogen og marka. Hun vil ikke ha meg. Det er jo hos meg det, tenkte kona. Hun bøyde seg ned for å se hvem

det var som lå under busken.

– Der er du jo, Pussi, sa kona. Og jeg vil ha deg. Kom så går vi hjem. Så tok kona katta med seg hjem. Og mens de gikk, så sang kona og katta:

Lille kattepus, hvor har du vært? sang kona.

Jeg har vært hos mamman min, sang katta.

Lille kattepus, hva gjorde du der? sang kona.

Jeg stjal melk hos mamman min, sang katta.

Lille kattepus, hva fikk du da? sang kona.

Jeg fikk ris på halen min, sang katta.

Lille kattepus, hva sa du da? sang kona.

Jeg sa Mjau – mjau – mjau, halen min, sang katta.

Da de kom hjem, så la katta seg i kurven sin i ovnskroken og kona la seg i senga si. Og de sovnet med det samme.

Den voksne, i rolle som kona, kommer på besøk i barnehagen. Hun gjenforteller historien om katta som forsvant. Nå vil hun gjerne ha barna med seg ut for å lete etter katta. Kona synes det er best at alle går i følge med henne, for hun tror hun vet hvor de skal lete. På leting ute møter flokken de andre dyra som ikke hadde rom for Pussi, men til slutt finner de katta (lekedyr) under en busk.

På tur med Gunnar Grundig

Her kommer Gunnar Grundig.

Gunnar Grundig har en båt, og huset hans ligger ved elva.

En dag dro Gunnar Grundig ut med båten sin.

– Får vi bli med deg? spurte barna.

– Ja da, sa Gunnar Grundig. Men dere må ikke krangle.

– Får jeg bli med, Gunnar Grundig? spurte haren.

– Ja, sa Gunnar grundig. Men du må ikke hoppe.

– Jeg har også lyst på en tur, sa katta.

– Kom da, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke klore haren.

– Ta med meg også da, sa hunden.

– Ja vel, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke terge katta.

– Kan ikke jeg også få bli med? sa grisen.

– Jo da, men du må ikke grynte.

- Er det plass for meg også? sa sauene.
- Joho, men du må ikke breke.
- Kan jeg komme, jeg også, sa hanen.
- Ja visst, men du må ikke gale.
- Da må du ta med meg også, sa høna.
- Kom du, men du må ikke flakse.
- Er jeg for stor kanskje? sa kalven.
- Nei da, men du må ikke trampe.
- Enn jeg da? sa geita. Hva med meg?
- Hopp hit, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke sparke.

Og så dro de av gårde og hadde det fint, men så
 begynte geita å sparke,
 kalven å trampe,
 høna å flakse,
 hanen å gale,
 sauene å breke,
 grisen å grynte,
 hunden å terge katta,
 katta å klore haren,
 haren å hoppe,
 barna å krangle,
 og båten veltet
 og, PLASK, så falt de i vannet!

Gunnar Grundig og geita og kalven og høna og hanen og sauene og grisen og hunden og katta og haren og barna svømte i land og satte seg i sola til tork.
 – Nå går vi hjem – på stien, sa Gunnar Grundig. Det skal bli godt med mat. Og det ble det.

John Burningham

Historien er en av mine små lekekameraters favoritter, ikke minst fordi vi leker den etter fortellingen. Leken krever ingen stor golvplass, elva er ikke så bred. En madrass er båten. Blått stoff, eller en snor eller krittstrek markerer elva. Den voksne er Gunnar Grundig; han har en stokk til padleåre. Vi er ikke så mange med på leken som det er figurer i historien. Elleve aktører blir for mange, fire-fem er nok. Ei lita gruppe velger hvem av figurene de vil være. De andre sløyfer vi. Ingen trenger kostymer i denne leken; dyra

Gunnar Grundig har fått alle om bord! Båten er en ostefjøl, og elva er et blått skjerf som ligger over den grønne duken på bordet.

☞ presenterer seg ved dyrelåter og bevegelser.

Høydepunktet – som alle venter på – er tumultene når båten (liksom) velter. Gunnar Grundig gir signalet når han minner geita om regelen – og geita glemmer seg bort! Det kan nok hende at noen glemmer hvor og hvem de er i historien og heller vil sloss; da er det øyeblikkelig slutt på leken. Leken kan være en trening i å vite forskjell på det å sparke og klore på ordentlig og på liksom. Når vi dramatiserer, så leke-klorer vi, og det kan vi jo øve litt på før leken starter.

Teksten her er slik den står i forfatterens billedbok; her er de fine illustrasjonene like viktige som ordene.

Med tanke på leken etterpå, endrer vi litt på historien. Aktørene trenger et signal for når de skal komme fram til båten. Vi har også lagt til noen ord om hva hvert dyr holder på med, det er greitt å ha en konkret beskjeftigelse. Og så blir historien litt lenger. Her er et forslag:

Det satt to barn og lekte ved elvebredden. Den ene hadde et skjell. Den andre ville ha det:

– Jeg så det først, og da er det mitt.

– Nei, for det var jeg som tok det, og da er det mitt.

– Nei, for det var jeg som fant det, og da er det mitt, sa den andre, og så strakte hun handa ut etter skjellet. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, unger! sa Gunnar Grundig.

– Får vi bli med deg? spurte barna.

– Jada, sa Gunnar Grundig. Men dere må ikke krangle. Begge barna gikk pent om bord i båten, og de kranglet ikke.

Like ved elva var det en kløvereng med mye saftig gras. Der hoppet en hare fram og tilbake og åt litt her og litt der. Og så ble den mett. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, hare! sa Gunnar Grundig.

Haren spisset ører. Så tok den et hopp ned mot elva, hopp etter hopp, og da den nesten var framme, tok den et kjempehopp helt ned til elvebredden.

– Får jeg bli med, Gunnar Grundig?

– Jaha, men du må ikke hoppe, sa Gunnar Grundig.

Da tok haren et langt sprang om bord i båten, og så satte han seg ned.

Bortenfor elva lå ei katte og dovnet seg i sola. Den hadde nettopp lekt med ei mus og ett opp mus, så nå var den mett og fornøyd. Den lå med labbene i været og beundret klørne sine.

– Sånne skarpe klør jeg har, sa katta til seg selv. Den slo med labbene i lufta, og den kikket seg omkring om det var noen som så det. Men det var ingen der. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, katt! sa Gunnar Grundig.

– Jeg har også lyst på en tur, sa katta. Den slo med labbene i lufta og viste fram

klørne.

– Kom da, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke kløre haren.

Da sprang katta om bord i båten og satte seg pent ved siden av haren. Og den klorte ikke.

Akkurat denne dagen hendte det at hunden på gården var i tergehumør. Den ville terge kråker, og så sprang den mot kråkeflokket og bjeffet. Og kråkene trippet i krets omkring den og skrattet, men når han ville ha tak i dem, hoppet de til siden og fløy. De fløy rundt og rundt og skrattet, fordi de syntes at leken var så morsom. Han fikk ikke tak i en eneste en, og til slutt, da de var kommet helt ned til elvebredden, da ble kråkene lei av leken og så fløy de. Og der stod hunden alene igjen. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, hund! sa Gunnar Grundig.

– Ta med meg også da, sa hunden.

– Ja, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke terge katta.

Så kom hunden om bord. Den satte seg pent ned ved siden av katta. Og den bjeffet ikke. Det var en søledam like ved elva, og nede i dammen lå en gammel tømmerstokk. Dit kom grisen. Den hadde rullet nedover marka, like ned til dammen. Den ville skubbe seg mot tømmerstokken, fordi det klødde sånn på ryggen. Og nå plasket den ut i søla og skubbet seg mot tømmerstokken.

– Åh, så godt, gryntet grisen. Den skubbet seg en lang stund, og så kjente den at det ikke klødde mer. Da reiste grisen seg opp og ristet seg, og så seg om etter noen å fortelle det til, men de andre grisene var langt oppe på jordet. Da kom båten. Grisen gryntet høyt for å fortelle om tømmerstokken.

– Skip-o-hoi, gris, sa Gunnar Grundig.

– Kan ikke jeg også få bli med? sa grisen.

– Jo da, men da må du ikke grynte. Og grisen vagget seg om bord og satte seg ned uten en lyd.

Ute på jordet ruslet sauene omkring og åt av graset. Der var det fredelig og godt å gå, helt til vepsen kom. Den surret rundt og rundt om sauene, så sauene ble helt forstyrret, og så løftet den på hodet og brekte. Den brekte så høyt at vepsen skvatt unna. Og sauene bøydde hodet ned mot graset og åt som før.

Zzzzzzzz! Der var vepsen tilbake, og nå ville den stikke sauene. Da satte sauene på sprang; nå ville den vekk fra vepsen. Den sprang og den brekte og brekte og brekte. Da var vepsen borte. Og så kom båten.

– Skip-o-hoi, sau! sa Gunnar Grundig.

– Er det plass for meg også? spurte sauene.

– Joho, men du må ikke breke. Så fikk sauene også en plass om bord i båten.

Det gikk en hane og ei høne og spankulerte rundt på jordet. Rett som det var stoppet hanen og stod på et bein og gol: Kykeliky! Kykeliky! Klokk, klokk! sa høna og flakset med vingene. Sommersola skinte, og det var hett ute på jordet.

– Du hønemor, sa hanen, skal vi ta en tur ned til elva? Ja, det ville hønemor

gjerne. Klokk, klokk, sa hun, og flakset med vingene.

– Kykeliky! sa hanen. Og så trippet de av sted og snart var de nede ved elvebredden. Der stod de i skyggen inne i sivet. Høna flakset med vingene.

– Hva gjør vi nå da? spurte hun.

– Vi venter, sa hanen. Og så gol han. Og høna flakset med vingene. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, hane og høne, sa Gunnar Grundig.

– Kan vi komme, vi også? spurte hanen.

– Ja visst, men du må ikke gale og høna må ikke flakse med vingene, sa Gunnar Grundig. Og så kom hanen og høna også om bord.

Det var mange husdyr ute på beite denne sommerdagen. En av dem var en kalv. Denne dagen hadde kalven gjort en oppdagelse. Den hadde oppdaget at den kunne trampe. Den kunne sette bena hardt ned på jorda og knuse det som var der. Den sprang omkring og trampet på jordet, og så tenkte kalven at nå ville den trampe jordet helt ned til elva. Og det gjorde den. Der stod den ved elvebredden og trampet. Tramp! sa kalven og trampet på ei gammel rot, så rota sprakk. Tramp! sa kalven, og trampet på et gammelt sneglehus, og der lå det knust på jorda. Tramp! sa kalven og trampet på et stort skjell, og der lå skjellet i tusen biter. Tramp! sa kalven og så seg omkring.

Der stod geita. Den hadde fulgt etter kalven nedover jordet og sparket hele veien.

– Du tramper og jeg sparker! sa geita. Og så sparket den i jorda så søla skvatt. Og fordi den ville vise hvor sterk den var, så sparket den til en stor stein som lå ved elvebredden, så steinen spratt opp i lufta og falt med et plask i elva. Kalven ville ikke være dårligere; den trampet hardt i jorda, og lagde fire hull. Da kom båten.

– Skip-o-hoi, kalv! sa Gunnar Grundig. Skip-o-hoi, geit! Både kalven og geita ville gjerne ut på tur.

– Er jeg for stor, kanskje? sa kalven.

– Neida – men du må ikke trampe, sa Gunnar Grundig.

– Enn jeg da? sa geita. Hva med meg?

– Hopp om bord, sa Gunnar Grundig. Men du må ikke sparke. Og så dro de ... osv.

Og så forteller vi resten av historien. Hele historien egner seg godt til å fortelles som et bordteater.

Ulven og de syv geitekillingene

Det var en gang ei gammel geit som hadde syv små geitebarn, og hun var så glad, så glad i barna sine, akkurat som en menneskemor er glad i sine barn. En dag skulle hun ut i skogen og hente mat. Hun ropte på dem alle syv og sa: Kjære barna

mine, nå må jeg gå ut i skogen. Nå må dere passe dere for den stygge ulven, for hvis han kommer, kan han ete dere opp med hud og hår. Han skaper seg ofte om, den styggen, men dere kan kjenne ham på den grove stemmen og de svarte labbene hans. Killingene svarte: Kjære mamma, vi skal nok passe oss, bare gå trygt ut i skogen, du.

Den gamle geita gikk trøstig av sted. Da varte det ikke lenge før det kom en og banket på døra og ropte: Lukk opp, kjære barna mine, her kommer jeg med noe godt til dere. Men geitekillingene hørte at stemmen var grov og fæl, og de skjønnte at det var ulven.

– Du er ikke mammaen vår, du; hun har ikke sånn fæl, grov stemme. Du er den slemme ulven, det er du det.

Da gikk ulven til kjøpmannen og kjøpte seg et stykke kritt. Det spiste han opp, og da ble stemmen fin og klar. Så gikk han tilbake til geitehuset og banket på døra og sa med den fine stemmen sin: Lukk opp kjære barna mine, her kommer mamma med noe godt til dere. Men ulven hadde lagt en av de svarte labbene sine i vinduet. Det så barna, og de ropte: Nei, vi lukker ikke opp. Mammaen vår har ikke sånne svarte, stygge labber. Du er den slemme ulven, er du.

Da sprang ulven til bakeren og kjøpe seg deig. Den smurte han på labbene sine, og så løp han til mølleren og ba ham å strø mel på. Mølleren skjønnte at ulven ville gjøre noe vondt og sa først at han ikke ville. Da sa ulven: Hvis du ikke gjør det, så dreper jeg deg!

Da torde ikke mølleren gjøre annet enn det ulven sa, og han strødde mel på labbene til ulven.

Så gikk ulven for tredje gang til geitekillingene, banket på døra og bad dem slippe ham inn, for han var den snille mammaen deres.

– Vis oss labbene dine først, sa geitekillingene. Så la ulven labbene i vinduet, og da så barna at labbene var hvite, og så lukket de opp døra. Men den som kom inn, det var ulven!

De stakkars geitebarna ble så redde, så redde og forsøkte å gjemme seg alle steder. En sprang under bordet, en i sengen, en gjemte seg i ovnen, en i kjøkkenbenken, en i skapet, en i vaskevannsstolen, og den sjuende gjemte seg i klokkekassa. Men ulven fant dem alle sammen, dro dem fram og slukte dem med hud og hår. Det var bare en han ikke fant, og det var den aller minste i klokkekassa. Nå var ulven så mett og så søvning, at den gikk og la seg til å sove i graset under det store treet.

Om litt kom geitemor hjem. Hun fikk se at døra stod på vid vegg og løp inn! Bord, stoler, krakker, kopper og kar var revet over ende og alt lå hulter til bulter! Hun lette allesteds etter barna sine, men hun kunne ikke finne dem. Hun ropte på hver eneste en, men de svarte ikke. Men da hun ropte navnet på den minste, hørte hun en liten, svak stemme, som sa: Kjære mamma mi, jeg er her i klokkekassa.

Geitemora fikk ungen ut, og den fortalte hva som hadde hendt. Ulven åt dem opp

alle sammen, sa det minste geitebarnet. Stakkars geitemamma, dere kan tro at hun gråt over de stakkars barna sine. Hun og den vesle geitekillingen gikk ut, og da fikk de se ulven ligge under det store treet og sove, og den snorket så bladene skalv.

Geitemor stod og stirret på ulven. Da så hun at det var noe som rørte seg inne i magen på den. Kanskje det er de stakkars barna mine, kanskje de er levende ennå, tenkte geitemor.

Hun hentet saks og nål og tråd, og så klippet hun opp hele magen til ulven. Med det samme hun hadde gjort et klipp, så stakk hodet på et av geitebarna ut. Og da hun hadde klippet et stykke til, så kom de ut, den ene etter den andre, til de stod der levende alle seks. Ulven hadde vært så grådig at den hadde slukt dem uten å tygge! Nå ble det glede; geitekillingene hoppet og danset rundt geitemor.

– Gå bort og finn noen svære kampesteiner, så skal vi fylle dem i magen på ulven, sa geitemor. Geitebarna slepte og dro på noen svære steiner, og geitemora puttet dem inn i magen på ulven. Så sydde hun igjen magen. Ulven merket ingen ting, den rørte seg ikke en gang.

Da den endelig hadde sovet ut, reiste den seg opp. Den var fryktelig tørst; det var fordi den hadde alle steinene i magen. Så ville den gå bort til brønnen og drikke. Da den begynte å gå, skramlet og ramlet det så rart i magen.

Hva er det som skramler og ramler?

*Jeg trodde det var geitebein,
men det er visst kampestein! sa ulven.*

Og så bøyde den seg over brønnkanten. De tunge steinene dro ulven med seg, og så gikk den pladask i brønnen. Der druknet ulven og var død. Geitemor og alle de syv geitekillingene tok i ring og danset av glede.

– Ulven er død! Ulven er død! ropte de.

Brødrene Grimm

En førskolelærer forteller: *Jeg fortalte historien til sju 3-4-åringer. Etterpå lekte vi historien. Jeg måtte først være ulven. Jeg ble etter hvert en forteller, som også kunne være med i historien. Jeg var ofte geitemora. Barna fordelte selv rollene, etter hva de ønsket å være. Hvis det ble for skummelt, så gikk de ut av fiksjonen og sa at de ikke var med, men etter hvert var de med igjen. Vi lekte dette flere ganger, og til slutt trengte jeg ikke å være forteller, men jeg måtte være til stede, slik at de følte at jeg var med og passet på. Barna syntes at det var veldig morsomt og spurte ofte i ettertid om vi kunne leke historien. Å*

☞ være ulv er en populær rolle: De ønsket også å leke andre eventyr som hadde en ulv med i historien. Slike som *Rødhette* og *De tre små grisene*. Jeg var enten *Rødhette* eller *ulven*, alt etter hva barna ønsket. De lekte det litt som en fange-lek, spesielt *De tre små grisene*, forteller førskolelæreren.

De tre små grisene og ulven

Det var en gang tre små griser. Den ene het Gisse, den andre het Gosse, og den tredje het Gusse. En dag lå Gisse ute i sola og varmet seg. Han hadde funnet et sted der det var søle etter regnet. Gisse likte så godt å rulle seg i søle. Han rullet seg rundt og sprellet med beina, for Gisse var en leken liten gris. Da kjente han at han klødde på ryggen. Han prøvde å klø seg sjøl, men han fikk det ikke til. Da ropte han på bror sin, han Gosse gris.

Gosse kom, og Gosse satte seg med ryggen mot Gisse. Så skubbet de mot hverandre. – Godt! sa de. Det beste de visste var å sitte i søla og gnugge mot hverandre og være late. De lukket øynene, og så sovnet de.

Da kom storebror Gusse forbi. Han stod en stund og så på de to brødrene sine som satt og sov i søla. Så rusket han i dem og vekket dem og sa:

– Opp, opp, doven kropp!

– Hvorfor vekket du oss, Gusse? spurte de. Vi ville sove litt.

– Er dere sultne? spurte Gusse. Da kjente de at de var veldig sultne.

– Jeg har kokt en hel bøtte med skrellinger, sa Gusse. Vil dere ete middag med meg?

Det ville de to late grisene.

– Du er snill du, Gusse, sa de.

Og så fulgte de med Gusse der han bodde ute i en gammel grisehage.

Det var kommet en ulv der i skogen. Denne dagen lusket ulven omkring på jakt etter mat, og den kom like i nærheten av grisehagen.

– Det lukter gris! sa ulven til seg selv. Gris lukter godt! Gris smaker godt!

Ulven slikket seg om munnen og smattet med tunga. Det må være noen feite griser her i nærheten, sa den til seg selv. Jeg skal nok finne dem!

De tre grisene åt skrellinger og ble gode og mette. De klappet seg på magene og rapte. Nå ville de sove middag. De la seg på bakken. Puh, sa de og pustet ut og sovnet. Da kom ei kråke flaksende og vekket dem.

– Kra! Kra! skrek kråka. Sulten ulv i skogen! De tre grisene satte seg opp. De var sinte fordi hun vekket dem.

– Hva skriker du for, kråke? spurte de. Da fortalte kråka at ulven lette etter dem.

– Dere må i hus! skrek kråka. De tre grisene så på hverandre.

– Hus? Vi har ikke hus, sa de.

Da husket Gusse hva grisemora hadde sagt da de flyttet hjemmefra. Nå må dere

bygge hus, sa grisemor den gangen. Alle griser må ha hus. Grisehus.
Men det hadde de ikke brydd seg om. Det hadde de glemt. De bodde ute og hadde det bra, for det var sommer og varmt i været.
Men kråka flakset med vingene.
– Kra! Kra! Bygg hus! skrek kråka, og så fløy den sin vei.
Da la Gisse og Gosse seg ned igjen.
– Nøff, nøff, nå vil vi sove, sa de.
Men Gusse sa: Nå må vi bygge hus. Vi må finne stein!
– Det haster ikke, sa Gisse og Gusse.
– Jo, sa Gusse. Det haster. Kom så bygger vi hus!
Han rusket i brødrene sine og fikk dem opp. Ja, ja, så får vi det da, sa de. Og så fulgte de med Gusse bror for å finne noe de kunne bruke når de skulle bygge hus.
Den sultne ulven lusket rundt i skogen. Den snuste ut i lufta, og så lo den.
– Her lukter det gris, sa ulven. Den så seg omkring. Ei kråke kom flygende, og ulven spurte om den hadde sett en gris eller to.
– Kra! Kra! Der er gris! skrek kråka og viste feil vei. Ulven forsvant og kråka skrattet.
Den første som bygde seg hus, var Gisse. Han fant noen strå. Og det var fint, for så slapp han å lete. Og så var det så lett å bygge hus av strå. Strå på strå, strå på strå. Det var så lett, så lett.
– Ferdig, sa Gisse. Så la han seg i huset for å hvile og sove litt.
Den andre som bygde hus, var Gosse. Han lette litt og fant noen kvister. Det var bra, for da slapp han å lete mer. Og så gikk det greitt å bygge hus av kvist. Kvist på kvist, kvist på kvist. Det var så greit, så greit.
– Ferdig, sa Gosse. Så la han seg i huset for å hvile og sove litt.
Den siste som bygde seg hus var Gusse. Han lette lenge før han fant stein til mur. Han bar de tunge steinene, en etter en, til stedet der han ville ha huset sitt. Så bygde han hus. Han la stein på stein, stein på stein. Det var så tungt, så tungt.
Gusse pustet og peste og sa: Det er ikke lett å bygge hus.
Da Gisse og Gosse våknet, gikk de til Gusse og sa: Det var lett å bygge hus. Nå vil vi leke. De rullet seg i søla og lo og ropte:
– Gusse, kom og lek! Men Gusse svarte at han hadde ikke tid, for han måtte bygge seg et hus.
– Vi har tid, sa brødrene. Vi vil leke.
Gisse lekte at han var ulven som jaget Gosse og fanget ham og åt ham opp. Så ville Gosse være ulv og ete opp Gisse. Men Gusse la stein på stein på stein.
– Ferdig! ropte Gusse. Han viste fram huset sitt. Huset mitt er fint! sa han. Men Gisse og Gosse mente de hadde hus som var like fine. Da kom kråka flygende.
– Kra! Kra! Inn i hus! skrek kråka.
– Nøff! Nøff! Inn i hus, gryntet grisene, og så sprang de inn i husene sine.
Der satt Gisse og Gosse og Gusse i hvert sitt hus og ventet på ulven. Ulven lusket rundt, og så kom den til huset der Gisse satt og ventet. Ulven smøg seg rundt huset av

strå og snakket med seg selv.

– Feit og deilig gissestek, sa ulven og slikket seg om munnen. Den banket på døra.

– Gå din vei! skrek Gisse. Ingen ulv kommer inn.

– Jo da, sa ulven. Nå kommer jeg inn. Jeg blåser veggene ned!

Og ulven trakk pusten dypt og blåste mot huset til Gisse. Det ble et hull i veggen!

Gisse gris skrek og gjemte seg i en krok. Ulven lo.

– Jeg blåste et hull i huset, sa den. Nå skal jeg blåse huset vekk!

Så trakk den pusten dypt og blåste. Den blåste alt den orket. Puhhhhhhh!

Og stråene bøyde seg og knakk, og hele huset til Gisse gris raste sammen.

– Nå kommer jeg og tar deg, Gisse! sa ulven. Den slikket seg om munnen og tok et steg over haugen med strå .

Men akkurat der var det et strå som ikke var knekt, og strået strakte seg mot ulvenesa og kilte den. Da nøs ulven! Den nøs en gang og en gang til og enda en gang. Den nøs så tårene rant, og så måtte den gni seg i øynene. Og da ulven så seg om på haugen, så var Gisse gris forsvunnet. Gisse hadde sprunget så fort han kunne, like til huset til Gosse.

– Ulven blåste vekk huset mitt, sa Gisse.

– Den kan ikke blåse vekk mitt, sa Gosse. Kom inn til meg. Så satt de sammen i huset til Gosse og ventet på ulven. Da ulven kom til Gosses hus, var den sinna.

Den var sinna fordi Gisse slapp unna. Men så tenkte den at Gosse var større og fetere enn Gisse. Og kanskje var Gisse der også. Og da blir det mye mat, tenkte ulven og slikket seg rundt munnen.

– Nå blåser jeg huset ditt vekk! sa ulven. Så trakk den pusten og blåste alt den orket, puh! Den blåste enda en gang og enda en gang og enda en; sterkere og sterkere. Det knakte i kvistene.

– De knekker! hvisket Gosse. Vi må ut av huset før de knekker. Så var det så heldig at ulven hadde blåst et hull tvers gjennom huset! Og mens ulven trakk pusten for tredje gang, så listet de to grisene seg ut på baksida av huset.

Det var bra, for den tredje gangen ulven blåste, så greide ikke kvistene å stå imot. De knakk. Hele huset til Gosse knakk sammen.

Ulven slikket seg om munnen og sa: Nå kommer jeg, smågrisene mine! Jeg skal ete dere! Men de to små grisene var ikke der. Gisse og Gosse sprang rett til huset til Gusse og banket på døra.

– Ulven blåste vekk huset mitt, sa Gisse.

– Den blåste vekk mitt også, sa Gosse.

– Den skal ikke blåse vekk mitt, sa Gusse. Kom inn til meg.

– Du er snill du, Gusse, sa de, og så kom de inn i huset. Og der satt de sammen og ventet på ulven.

Da ulven så at Gisse og Gosse var borte, ble den så sinna at den hylte. Men så kom den til å tenke på at Gusse var den største og feitesten lille grisen. Og kanskje

de andre to også sitter i huset og venter på meg, tenkte ulven. Da ble den i godt humør igjen, og den skyndte seg av sted gjennom skogen. Ulven snuste i lufta og sa: Her lukter det gris!

Den gikk etter lukta, og sånn fant den huset til Gusse. Ulven listet seg fram til døra og gryntet som en gris.

– Nøff! Nøff! sa ulven. Det er Gisse som kommer og vil inn.

– Han er her alt, sa Gusse. Ja, ja, så vet jeg det, tenkte ulven. Den gryntet og sa: Nøff! Nøff! Det er Gosse som vil inn.

– Han er her, han også, sa Gusse. Ja, ja, så vet jeg det, tenkte ulven. Han slikket seg rundt munnen.

– Nå blåser jeg huset ditt vekk, sa ulven.

– Bare prøv! sa Gusse.

Og ulven trakk pusten så dypt den kunne og blåste. Den blåste og blåste og blåste. Men huset rikket seg ikke. Da skjønnte ulven at det ikke nyttet å blåse ned et hus av murstein. Så ville den prøve seg med litt lureri. Den gjorde stemmen sin så søt og mild.

– Jeg vet om en nepeåker, sa den. Vil dere være med meg dit?

– Nei, det vil vi ikke! sa Gisse.

– Du skal gå din vei! sa Gosse.

Du skal aldri komme tilbake! sa Gusse. Da skjønnte ulven at det ikke nyttet å lure dem heller. Så ville han true dem og gjøre dem redde: Jeg kommer igjen, sa han, og så gikk han sin vei.

– Vi er ikke redde, sa de tre grisene. Men det hørte ikke ulven. Da de tre små grisene kikket ut av døra, var den borte. Nå var vi heldige, sa Gisse.

– Nå hadde vi flaks, sa Gosse.

– Nei, sa Gusse. Vi ble reddet fordi jeg bygde et hus av murstein.

– Det er sant, sa Gisse. Og nå må vi bygge oss hus av stein, sa Gosse.

– Da skal jeg hjelpe dere, sa Gusse. Og det gjorde han. De hjalp hverandre alle tre, og de bygde to hus av stein.

Da kom kråka flygende: Sulten ulv i skogen! Inn i hus! skrek kråka. De tre grisene sprang inn i hvert sitt hus, og ulven greide ikke å få tak i dem. Til slutt ble den så lei at den ikke orket å prøve på det heller. Og så fikk grisene være i fred.

Fritt fortalt etter et engelsk eventyr

En voksen presenterer historien som et bordteater. Grisene står ved hvert sitt hus, som bare er noen strå og kvister og steiner. Publikum aksepterer at resten av husene er usynlige. De ser hvordan ulven puffer vekk stråene og kvistene, men den greier ikke å flytte steinene.

Hvis barnehagen er så heldig å ha fire lekne voksne som vil være med i en teaterlek, så kan de gi publikum en spennende opplevelse med en liten forestilling:

Scenen er golvet i det største rommet i barnehagen. Publikum sitter rundt i en ring, og handlingen foregår inne i ringen. Også i denne leken må publikum forestille seg det som ikke er der; de må «se» at grisene bygger hytta ferdig, selv om den ene bare har noen få strå som markerer hytta og bygger videre med ingen ting.

Det samme gjør den andre grisen med kvister og den tredje med steiner. Når den ene tunge steinen er lagt ned, bygger Gusse videre. Han puster og peser og viser hvor tunge de usynlige byggsteinene er. Det har barna som regel ingen problemer med å akseptere.

Det er kanskje ikke plass til tre spillerom (grisehus) i samme rom i barnehagen. Da kan vi lage en liten endring i handlingsgangen, slik at grisene bygger hus på samme sted etter tur. Forestillingen kan gjerne foregå ute i barnehagens nærmiljø, der vi har god plass.

For å markere dyra, gir vi grisene hver sin hette med griseører og gjerne en grisesnute. Ulven får en pelslue og kanskje en grå frakk eller et teppe over skulderen.

Handlingsgang:

1. De tre grisene presenterer seg i samtale og lek. Gusse husker at de skulle bygge seg hus og får de andre med seg. (Vi trenger ikke kråka, men har vi en dokkefører med en sokkis, så blir det et spennende innslag når hun kommer inn og forteller om ulven.)

2. Gisse kommer inn med noen strå som han legger på golvet. Han bygger ferdig og setter seg inne i huset. Ulven kommer luskende. Den dramatiske spenningen bygges opp mens han lister seg rundt «huset», der Gisse sitter sammenkrøpet. Ulven blåser stråene vekk og hopper inn, men Gisse redder seg ut – for nå snubler ulven og faller. Men han reiser seg opp igjen. Han snakker om hvor mye feitere Gosse er, før han halter bort (ut av ringen).

3. Gosse kommer inn med noen kvister. Han starter byggingen. Da han er ferdig, kommer Gisse springende og ber om å få komme inn i huset. Der sitter de tett sammen og venter og trøster hverandre. *Det er ingenting å være redd for!*

Ulven kommer luskende og blåser huset ned, men han snubler før han får tak i grisene. Han reiser seg igjen. *Nå skal jeg ta den største og feitesten*, sier ulven til publikum før han forsvinner.

4. Gusse kommer med en tung stein som han setter ned. Så bygger han videre med usynlige steiner. Da kommer de andre to og vil leke. Mens Gusse bygger, leker de andre to. *Ferdig*, sier Gosse og setter seg i huset (bakom steinen). De andre to får komme inn, og der sitter de tett sammen og venter. De hører ulven ule (før den kommer), og Gusse må trøste. *Den kan ikke blåse ned huset mitt*, sier han. Ulven kommer og puster det han orker. Men steinene rikker seg ikke (verken den virkelige eller de usynlige). Ulven må gi seg; han er sur og sint når han forsvinner. (Har vi kråka med, kan den komme fram og terge ulven i denne scenen.) Da ulven er borte, tar de tre grisene hverandre i hendene og danser av glede. *Ulven er borte! Ulven er borte!* Og så er det tid for applaus!

De tre Bukkene Bruse

Det var en gang tre bukker som skulle til seters for å gjøre seg feite, og alle tre het Bukkene Bruse. Så var der ei bru over ei elv, som de skulle forbi, og under den bodde det et stort, fælt troll med øyne som tinntallerkener og nese så lang som et kosterkaft.

Først gikk den minste Bukken Bruse og skulle over brua.

– HVEM ER DET SOM TRIPPER PÅ MI BRU? ropte trollet.

– Å, det er den minste Bukken Bruse. Jeg skal til seters og gjøre meg feit! sa bukken; han var så fin i målet.

– NÅ KOMMER JEG OG TAR DEG! ropte trollet.

– Å nei, ta ikke meg, for jeg er så liten. Vent litt så kommer den mellomste Bukken Bruse; han er mye større!

– LA GÅ! sa trollet.

Straks etter kom den mellomste Bukken Bruse og skulle over elva. Tripp trapp, tripp trapp, sa det i brua.

– HVEM ER DET SOM TRIPPER PÅ MI BRU? ropte trollet.

– Å, det er den mellomste Bukken Bruse, som skal til seters og gjøre seg riktig feit, sa den mellomste Bukke Bruse. Han var ikke så fin i målet.

– NÅ KOMMER JEG OG TAR DEG! ropte trollet.

– Å nei, ta ikke meg, men vent litt, så kommer den store Bukken Bruse, og han er mye større!

– LA GÅ DA! sa trollet. Straks etter kom den store Bukken Bruse.

TRIPP TRAPP! TRIPP TRAPP! TRIPP TRAPP! sa det i brua. Bukken var så tung så brua knakte og brakte under den.

– HVEM ER DET SOM TRAMPER PÅ MI BRU? skrek trollet.

– Det er den store Bukken Bruse, sa bukken. Den var så grov i målet.
– NÅ KOMMER JEG OG TAR DEG! skrek trollet.
– Ja bare kom! Jeg har to spyd, og med dem skal jeg stikke ut øynene dine! Jeg har to store kampesteiner, og med dem skal jeg knuse marg og bein! sa bukken. I det samme fór den på trollet! Bukken stakk ut øynene på trollet og slo sund marg og bein, og stanget trollet ut i fossen. Så gikk han til seters. Der ble bukkene så feite, så feite, at de nesten ikke orket å gå hjem igjen, og er ikke fettete gått av dem, så er de der ennå.
Og snipp, snapp, snute! Her er det eventyret ute!

Det finnes vel ikke en eneste barnehage der ikke eventyret har blitt fortalt og lekt. Når barna har hørt det tusen ganger, synes noen at nok er nok. En seksåring fikk presentert eventyret første skoledagen, og gav uttrykk for sterk skuffelse. Han var ferdig med de tre bukkene. Vi tar det likevel med her, fordi det gir så mange muligheter til variert lek, både ute og inne. Dette eventyret leker barna gjerne på eget initiativ og styring, når forholdene er lagt til rette for det. Brua over elva arrangerer vi lett med bord og stoler inne og stakk og stein ute. Horna lager vi av papp og fester på en ring rundt hodet. I sandkassa eller hvor som helst ute, lager vi elva og brua og finner ei trerot eller en stein til troll og

Elva er et skjerf og brua er et vedtre. Trollet er en treknoll med øye. Den minste bukken er en plastfigur, den mellomste er en stein med bomull på og med piperensere til horn. Den største bukken av keramikk har mistet horna, den får to nye av plastilina før bordteateret kan begynne.

tre kongler med horn av piperensere til bukker.

Eventyret inviterer ikke til improvisasjon utover teksten, bare en gang har jeg opplevd en hissig diskusjon mellom den største bukken og trollet. Barna lærer seg fort de få nøkkelreplikkene, og eventyret egner seg godt til en liten forestilling av de eldste og kanskje en voksen, for de minste i barnehagen.

Lille Rødhette

Der var en gang en flink liten pike, som alltid gjorde hva hennes mor bad henne om. Alle holdt meget av den lille piken; men især holdt hennes bestemor av henne. Hun ga henne en gang en nydelig liten hette av rød silke, og fra den tid av kalte alle henne «Lille Rødhette». Hennes mor bodde i en landsby; mens hennes bestemor bodde ganske alene i et lite hus som lå langt inne i en stor skog, et langt stykke vei fra landsbyen.

En gang ble bestemoren syk. Da sa Rødhettes mor til sin datter: Lille Rødhette, ta denne kaken og ei flaske vin og gå til bestemor med det; hun er syk og ligger til sengs. Men vær forsiktig, så du ikke faller og slår flasken i stykker, og tal ikke med noen på veien gjennom skogen.

Rødhette la kaken og flasken i en liten kurv og gikk. Ikke før var hun kommet inn i skogen, før hun så en stor ulv, som stod på veien like foran henne.

– God morgen, lille Rødhette, sa ulven.

– God morgen, sa Rødhette.

– Hvor skal du hen? spurte ulven.

– Jeg skal til bestemor med denne kurven, sa Rødhette.

– Hva er det du har i kurven?

– Det er kake og vin til bestemor; hun er syk og ligger til sengs.

– Hvor bor hun? spurte ulven.

– Hun bor langt inne i skogen. Hennes hus står under tre store bjerke-trær. Du har visst vært der før, sa Rødhette.

– Ja, sa ulven. Jeg vet godt hvor huset ligger; jeg har ofte vært der. Og av sted løp den til bestemors hus. Ulven kom til huset lenge før Rødhette, og den banket på døren.

– Hvem der? spurte bestemoren.

Da sa ulven: Lukk døren opp for meg, kjære bestemor! Det er lille Rødhette som banker, og jeg har vin og kake med til deg fra mor. Og da bestemoren trodde hva ulven sa, stod hun opp av sengen og lukket døren opp. Da styrtet ulven inn og slukte henne i samme øyeblikk. Deretter tok den på seg hennes kappe, la seg i sengen og trakk gardinet for.

Da Rødhette endelig kom til huset, fant hun døren åpen, og da hun kom inn, sa

hun: God morgen, kjære bestemor. Men hun fikk ikke noe svar. Da gikk hun bort til sengen, og etter at hun hadde trukket gardinene fra, så hun bestemoren. Men hvor besynderlig hun så ut.

- Bestemor, sa Rødhette, hvorfor har du så lange ører?
- Det er for at jeg bedre skal høre hva du sier, var svaret.
- Men kjære bestemor, hvorfor er dine øyne så store?
- Det er for at jeg bedre skal se deg.
- Men så store hender du har!
- Det er for at jeg så meget bedre kan gripe fatt i deg.
- Men bestemor, hvorfor er din munn og dine tenner så store?
- Det er for at jeg bedre skal kunne ete deg! Og i det samme sprang ulven opp av senga, grep lille Rødhette og åt henne opp. Stakkars lille Rødhette.

Slik slutter det gamle eventyret i en lesebok fra 1860. På denne tida kom den første litteraturen beregnet for barn. Det meste kom i oppdragelsens øyemed: sånn går det med den som er ulydig mot mor og far! Den tida er heldigvis forbi da skremsel var en anerkjent pedagogisk metode. Nå vil vi ikke la Rødhette bli slukt uten nåde og redning. Derfor forteller vi at det gikk godt til slutt. Det finnes flere versjoner av avslutningen. I de fleste er jegeren redningsmannen, som i denne avslutningen av eventyret:

Akkurat da kom en jeger forbi så nær stua at han hørte ulven snorke. Den snorket så høyt at jegeren stoppet og tenkte seg om. Det kan ikke være bestemor som snorker så høyt, tenkte jegeren. Han gikk inn for å se etter, og da så han ulven som lå i senga og sov.

– Er det du, din stygging, sa jegeren og ville skyte ulven. Men så tenkte han at ulven kanskje hadde slukt bestemor og Rødhette, og da tok han kniven sin og spratt opp magen til ulven. Og der kom Rødhette ut:

– Å, så mørkt det var i ulvemagen! sa Rødhette.

Og så kom bestemor; det var så vidt hun pustet.

Nå sprang Rødhette og hentet noen store steiner som de puttet i magen til ulven.

Bestemor sydde igjen, og så gjemte de seg. Da ulven våknet, var den veldig tørst, og den slepte seg av sted til elva for å drikke. Men ulvemagen var tung av stein, og da ulven bøyde seg over vannet, ble den for tung, og så datt den i elva og druknet.

De voksne må vurdere om eventyret egner seg til fortelling i barnegruppa. De fleste barn opplever det med en frydefull gru, fordi de skiller mellom fantasi og virkelighet. En femåring gjenfortalte eventyret: *Og så slukte han henne, shlllllupp!* Med en lang slurpelyd og smatting formidlet hun hvor godt ulve-

maten smakte, og også hvor morsomt det var å fortelle om ulven.

Når vi er klar over at eventyr ikke «er på ordentlig», så kan trollkjerringa ha hodet under armen. En voksen fortalte hvor fælt hun syntes det var å høre at Smørbukk måtte sitte gjemt under trauret, for der var det sikkert kaldt! Historien kom litt for nær virkeligheten! En historie om vesle pus som blir borte gjør større inntrykk enn når heksa blir stengt inne i steikeovnen, som i *Hans og Grete*. Det eventyret ville jeg være forsiktig med å fortelle, fordi barna blir forlatt av foreldrene. Da er det særlig viktig å kjenne tilhørerne og vite hva de tåler.

Vi skal alltid vurdere vårt publikum, om de er trygge nok til å tåle eventyras dramatiske hendelser. For de fleste vil eventyret om Rødhette være en befriende opplevelse, fordi det ender godt. Det onde blir borte.

I fortellerstunden sitter vi i ring og gjenforteller eventyret, litt etter tur. Og den som forteller har en liten ting i handa, for eksempel Rødhettes blomsterbukett, og den sendes videre til neste forteller.

Og så vil kanskje noen leke eventyret på egen hånd. *Bukkene Bruse* og *Rødhette* er populære eventyr å dramatisere; de blir ofte valgt av barna når de styrer leken på egen hånd.

Gullhår og de tre bjørnene

Det var en gang en liten pike som het Gullhår. Hun var ikke like snill bestandig, og det hendte hun glemte det far og mor hadde sagt. En dag løp hun ut i skogen uten lov. Der plukket hun først en stor bukett marianøklebånd, så løp hun etter sommerfugler. Til slutt løp hun fra det ene stedet til det andre, og så kom hun langt, langt inn i skogen.

Der så hun med ett en liten stue. Hun kikket inn, men det var ingen hjemme. Da gikk hun rett inn og så seg rundt. I den stua bodde tre bjørner, men det kunne jo ikke Gullhår vite. Det var en veldig stor bjørn som het pappa Ruff, for han hadde sånn ragget pels, og den store kona hans som het mamma Tuff, fordi pelsen hennes var så myk, og den vesle ungen deres som het Tusse.

Bjørnene var gått ut en tur før middag. Da Gullhår kom stikkende inn, var det ingen i stua, men det duftet så godt, og på bordet stod det tre boller med rykende varm grøt.

Det var en veldig stor bolle til pappa Ruff, en stor bolle til mamma Tuff og en liten bolle til vesle Tusse. I hver bolle stod en treskje. Gullhår merket at hun var sulten, og hun syntes det så godt ut. Først smakte hun på grøten i den veldig store bollen, men den var for varm.

Så smakte hun på grøten i den store bollen, men den var for kald. Så smakte hun på grøten i den lille bollen til vesle Tusse, og den var akkurat passe, så den spiste

hun opp.

Nå merket hun at hun var trett også. Hun satte seg i den veldig store stolen til pappa Ruff, men den var for hard. Så satte hun seg i den store stolen til mamma Tuff, men den var for bløt. Så satte hun seg i den lille stolen til vesle Tusse – og da gikk stolen i stykker.

Da sprang Gullhår inn i soverommet. Der stod tre senger. Da kjente Gullhår at hun var veldig, veldig trøtt. Først la hun seg i den store senga til pappa Ruff, men den var for hard. Så la hun seg i den store senga til mamma Tuff, men den var for myk. Da la hun seg i den lille senga til vesle Tusse, og den var akkurat passe. Der ble hun liggende, og der sovnet hun.

Det varte ikke lenge før bjørnene var trette og sultne og kom hjem for å spise middag. Da så de at noen hadde vært i stua.

Pappa Ruff sa med sint stemme: **HVEM HAR SMAKT PÅ GRØTEN MIN?**

Og mamma Tuff ropte med høy stemme: **HVEM HAR SMAKT PÅ GRØTEN MIN?**

Men da vesle Tusse så den bitte lille tomme bollen sin, ropte han med tynn stemme:

HVEM HAR SPIST OPP ALL GRØTEN MIN?

Da så pappa Ruff at noen hadde sittet i stolen hans, og så brølte han med den grove stemmen: **HVEM HAR SITTET I STOLEN MIN?**

Og mamma Tuff skjente: **HVEM HAR SITTET I STOLEN MIN?**

Men vesle Tusse skrek med den fine stemmen: **HVEM HAR SITTET I STOLEN MIN OG GJORT DEN HELT I STYKKER?**

Bjørnene kikket under bord og stoler og benker, men de kunne ikke finne noen. Så gikk de inn på soverommet.

Da ble pappa Ruff helt rasende og ropte: **HVEM HAR LIGGET I SENGA MI?**

Og mamma Tuff skjente: **HVEM HAR LIGGET I SENGA MI OG KRØLLET TEPPE?**

Og vesle Tusse hoppet opp på en skammel og skulle krabbe til sengs, men så ropte han med den tynne stemmen: **HVEM HAR LIGGET I SENGA MI OG LIGGER DER ENNÅ?**

Da våknet Gullhår og hoppet ut av senga. Hun sprang over gulvet, hoppet ut av vinduet, og løp og løp og løp – helt til hun var hjemme.

Der fikk hun skjenn fordi hun hadde gått ut i skogen uten lov. Hun glemte aldri hvor redd hun var for bjørnene, og etter den dagen gikk hun aldri inn i fremmede hus uten at noen først hadde bedt henne komme.

Engelsk folkeeventyr

Historien egner seg godt til bordteater der vi viser hva som hendte i bjørnestua. Bamsene og tingene er i ulike størrelser. Gullhår er ei vanlig dokke. Den voksne forteller historien mens hun flytter figurene.

Historien egner seg også til et lite teater med fire voksne i rollene. Kanskje noen av de største barna vil være bjørner. Scenen er bjørnestua med sengene (tepper på golvet); tre boller på golvet foran publikum, en stor og en mindre stol og en liten krakk (av papp!) Publikum sitter bakerst i stua.

En voksen i rollen som Gullhår forteller hvordan hun er kommet fram til stua i skogen. Hun lurar på hvem som bor i huset, men hun tror aldeles ikke på det publikum kan fortelle. (Men hun later ikke som hun ikke hører hva de sier!)

Pannekaka

Det var en gang ei kone som hadde sju sultne unger, og dem stekte hun pannekaker til. Pannekaka lå i panna og este seg tykk og fin. Ungene stod omkring, og gamlefar satt og så på.

– Å, la meg få litt pannekake, mor, jeg er så sulten, sa den ene ungen.

– Å, kjære deg, sa den andre.

– Å, kjære, vene deg, sa den tredje.

– Å, kjære, vene, snille deg, sa den fjerde.

– Å, kjære, vakre, vene, snille deg, sa den femte.

– Å, kjære, vakre, vene, gode, snille deg, sa den sjette.

– Å, kjære, vakre, vene, gode, snille, søte deg, sa den sjuende.

Og alle sammen så bad de om pannekake, for de var så sultne og så snille.

– Ja, kjære barna mine, vent nå til den vender seg, sa mora. Da skal dere få pannekake alle sammen. Se bare så tykk og tilfreds den ligger der.

Da pannekaka hørte dette, ble den redd. Den rørte på seg og ville ut av panna, men den falt bare ned på andre siden. Men da ble den litt fastere. Og plutselig spratt pannekaka ut på golvet og trillet som et hjul ut gjennom døra og av sted bortetter veien.

– Hei du! ropte mora. Hun sprang etter med panna i den ene handa og sleiva i den andre, så fort hun kunne. Og etter henne kom ungene, og gamlefar kom hinkende til slutt.

– Hei, vil du vente! Knip den! Ta den! Hei, du! skrek de i munnen på hverandre, og de ville ta den på spranget og fange den igjen. Men pannekaka trillet og trillet, og så var den så langt unna at de ikke kunne se den, for pannekaka kunne trille fortere enn noen av de andre kunne springe.

Da pannekaka hadde trillet en stund, møtte den en mann.

- God dag, pannekake, sa mannen.
- God dag, mann brann, sa pannekaka.
- Trill ikke så fort da, pannekake, men vent litt, så jeg får ete deg, sa mannen.
- Nei, når jeg har gått fra kone, krone, gamlefar og sju skrikerunger, så kan jeg vel gå fra deg også, mann brann, sa pannekaka og trillet videre. Så møtte den ei høne.
- God dag pannekake, sa høna.
- God dag, høne pøne, sa pannekaka.
- Kjære mi pannekake, trill ikke så fort, vent litt og la meg få ete deg, sa høna.
- Nei, når jeg har gått fra kone krone, gamlefar, sju skrikerunger og mann brann, så kan jeg vel gå fra deg også, høne pøne, sa pannekaka og trillet som et hjul bortover veien. Så møtte den en hane.
- God dag, pannekake, sa hanen. God dag, hane pane, sa pannekaka.
- Kjære mi pannekake, trill ikke så fort da, men vent litt og la meg få ete deg, sa hanen.
- Nei, når jeg har gått fra kone krone, gamlefar og sju skrikerunger, mann brann og høne pøne, så kan jeg vel gå fra deg også, hane pane, sa pannekaka, og ga seg til å trille og trille det forreste den bare orket. Da den hadde trillet en lang stund, så møtte den ei and.
- God dag, pannekake, sa anda.
- God dag, ande vande, sa pannekaka.
- Kjære mi pannekake, trill ikke så fort, vent litt og la meg få ete deg, sa anda.
- Når jeg har gått fra kone krone, gamlefar, sju skrikerunger, fra mann brann, høne pøne og hane pane, så kan jeg vel gå fra deg, ande vande, sa pannekaka og tok til å trille og trille det forreste den orket.
- Da den hadde trillet en lang, lang stund, så møtte den ei gås.
- God dag, pannekake, sa gåsa.
- God dag, gåse våse, sa pannekaka.
- Kjære mi pannekake, trill ikke så fort, vent litt og la meg få ete deg, sa gåsa.
- Når jeg har gått fra kone krone, gamlefar, sju skrikerunger, fra mann brann, høne pøne og hane pane, og fra ande vande, så kan jeg vel gå fra deg også, gåse våse, sa pannekaka og trillet av sted igjen.
- Da den hadde trillet en lang, lang stund, så møtte den en gasse.
- God dag, pannekake, sa gassen.
- God dag, gasse vasse, sa pannekaka.
- Kjære mi pannekake, trill ikke så fort, vent litt og la meg få ete deg, sa gassen.
- Når jeg har gått fra kone krone, gamlefar, sju skrikerunger, fra mann brann, høne pøne, hane pane, ande vande og fra gåse våse, så kan jeg vel gå fra deg også, gasse vasse, sa pannekaka og tok til å trille og trille, det forreste den orket.
- Da den hadde trillet en lang stund, så møtte den en gris.
- God dag, pannekake, sa grisen.

- God dag, gylte grisesylte, sa pannekaka, og la seg til å trille det forreste den orket.
- Nei, vent litt, sa grisen Du trenger ikke å bråfly slik. Vi to kan da slå følge over skogen; det skal ikke være riktig trygt der, sa han. Det syntes pannekaka det kunne være noe i, og så gjorde den det. Men da de hadde gått en stund, kom de til en bekk. Grisen fløt på flesket, det var ingen sak for den; men pannekaka kunne ikke komme over.
- Sett deg på trynet mitt, sa grisen, så skal jeg frakte deg over. Pannekaka gjorde så.
- Nøff-koff! sa grisen og tok pannekaka i én jafs, og da pannekaka ikke kom lenger, er ikke regla lenger heller.

Asbjørnsen og Moe

De voksne (og kanskje noen av de største barna) lager et lite teater for avdelingen i barnehagen. Publikum sitter på en madrass midt i rommet. Scenen er landeveien; den er markert med litt grønt stoff.

Landeveien går rundt hele rommet. Publikum må snu seg etter hvert som pannekaka ruller videre. Jakten på pannekaka foregår rundt publikum, en runde er nok, da gir dyra opp og forsvinner ut av scenen.

Før grisen kommer, legger vi et blått stoff et sted på landeveien; det er elva. En av de voksne har to roller; hun er mora og pannekaka (en rund gul pappskive som kan rulles rundt).

Mannen er gammel, han har stokk og kanskje en hatt. Høna har kam (rød kartong, festet med strikk) og sier *klokk, klokk*. Hanen har også kam; han sier *kykeliky*. Gåsa har nebb; hun sier *gakk, gakk*. (Vi trenger ikke ha med alle dyra og sløyfer for eksempel gassen. Flere aktører kan ha to roller). Grisen har et lyserødt tryne (laget av del av eggkartong).

Teateret begynner med fortelling i rolle. «Mora», med forkle og stekepanne, kommer fram og forteller hva som hendte en dag hun stekte pannekake. Nå skal publikum få se hvordan det gikk med pannekaka da den forsvant, sier «mora» og går. Utenfor scenen tar hun av seg forkleet. (Hvis hun har noe gult hodeplagg, er det ekstra fint). Hun bytter stekepanna med den gule skiva, som hun kan snurre rundt (eller henge rundt halsen).

Den gamle mannen kommer langs veien; han forteller at han er sulten og nå kjenner han en sånn deilig duft. Hva kan det være? (Hvis mannen spilles av en voksen, tar hun tid til en prat med publikum.)

Pannekaka kommer, og vi får høre nøkkelreplikkene fra eventyret. Mannen prøver å få tak i pannekaka. Han slår med stokken, men så blir han trøtt og gir seg og går ut. Pannekaka puster ut og fortsetter. Hun møter de andre dyra etter

tur og redder seg. Til slutt slår hun følge med grisen, og de kommer til elva. Vil hun sette seg på trynet til grisen? (Vi må vente litt mens hun tenker seg om). Men så setter hun seg. *Nå eter jeg deg!* sier han og griper henne og – *Så slukte jeg pannekaka* – sier grisen til publikum.

Det populære eventyret med sin regleform og enkle replikker har vært teater når barnehagene hadde avslutningsfest for foreldre og søsken. En barnehage brukte lekekomfyren som kulisse da barna dramatiserte eventyret. Oskar (5 år) forteller: *Først så syngte vi eventyrvisa, det første verset. Så hadde vi en lekekomfyr. Kari var kona, og så hadde vi fire skrikerunger. Hanna var pannekaka. Det var to. De byttet å være pannekake, og så hadde de gule jakker. Så falt pannekaka ned bak komfyren, og så løp hele familien etter. Så var jeg den gamle mannen og gikk med stakk. Og så kom Stina og var høne, og så kom jeg igjen; da var jeg hane, for Nicolai ville helst være skrikerunge. De voksne sa når vi skulle komme, og alle foreldrene kom, og så var det en som spilte fløyte. De store øvde når de små var ute. Det var litt kjedelig å øve, men det var veldig kjempespennende når de voksne kom*, forteller Oskar. Så det var strevet verdt; det var tydelig at han og de andre aktørene, og sikkert også publikum, hadde hatt en fin opplevelse.

Reven som gjeter

Det var en gang ei kone som skulle ut og leie seg en gjeter. Så møtte hun en bjørn.

- Hvor skal du hen? spurte bjørnen.
- Å, jeg skal ut og leie meg en gjeter, svarte kona.
- Vil du ikke ha meg til gjeter? spurte bjørnen.
- Ja, bare du kan lokke så, sa kona.
- Hø – i! sa bjørnen.
- Nei, deg vil jeg ikke ha, sa kona da hun hørte *det*, og så gikk hun sin vei.

Da hun hadde gått et stykke, møtte hun en ulv.

- Hvor skal du hen? spurte ulven.
- Å, jeg skal ut og leie meg en gjeter, svarte kona.
- Vil du ha meg til gjeter? spurte ulven.
- Ja, kan du lokke så, svarte kona.
- Uh-hu! sa ulven.
- Nei, deg vil jeg ikke ha, sa kona.

Da hun hadde gått et stykke til, så møtte hun en rev.

- Hvor skal du hen? sa reven.

- Å, jeg skal ut og leie meg gjeter, sa kona.
  - Vil du ikke ha meg til gjeter? spurte reven.
  - Ja, bare du kan lokke så, sa kona.
  - Dill-dall-holom! sa reven, så grant og fint.
  - Ja, deg vil jeg ha til gjeter, sa kona, og så satte hun reven til å gjete buskapen sin.
- Den første dagen reven gjette, åt han opp alle geitene. Den andre dagen gjorde han ende på alle sauene hennes, og den tredje dagen åt han opp alle kuene. Da han så kom hjem om kvelden, spurte kona hvor han hadde gjort av buskapen hennes.
- Skallen er i åa og kroppen i holtet, sa reven.
- Kona stod nettopp og kjernet, men hun syntes at hun måtte se etter, og mens hun var borte, smatt reven ned i kjerna og åt opp fløten.
- Da kona kom hjem igjen og fikk se det, ble hun så sint at hun tok det vesle fløtegrannet som var igjen og slo etter reven, så han fikk en skvett på enden av halen. Og det er derfor reven har hvit haletipp.

Norsk folkeeventyr

To voksne har et lite teater, der publikum er med og lager dyrelyder. Scenen er en haug i utmarka; den lager vi av en stabel stoler med et stort stykke naturfarget stoff eller teppe over.

Kona kommer fram bakom haugen, og dyra kan enten komme fram eller dukke opp (så vi bare ser hodet) og forsvinne bak haugen. Handlingsgangen følger eventyret:

Kona kommer fram og klager over at kyrne blir så umulige når de står inne på båsen. Hun forteller at de må stå der inne, for hun har ingen gjeter. Men nå har hun gått ut for å skaffe seg en.

Bjørnen dukker opp bakom haugen. Han spør hvor hun skal hen. Kona svarer at hun skal ut og leie seg en gjeter. Bjørnen spør om hun ikke kan ha ham til gjeter. Kona svarer at det kan hun, hvis han kan lokke. Bjørnen lokker: *Hø-i!* Kona sier at ham vil hun ikke ha til gjeter. Bjørnen brummer og går sin vei. Kona ser seg om.

Ulven dukker opp bakom haugen. Dialogen gjentas. Ulven lokker: *Uh-hu!* Kona vil ikke ha ulven, og ulven forsvinner. Kona rusler rundt omkring og ser seg om.

Reven dukker opp. Dialogen gjentas. Reven lokker: *Dill-dall-holom!* Kona sier at ham vil hun ha til gjeter! Hun ber reven bli med hjem til fjøset. Kona går og blir borte bakom haugen. Reven dukker opp igjen. Den ser på publikum og ler. Den lokker igjen, *Dill-dall-holom* og forsvinner.

(Noen dager senere.)

Kona kommer fram foran haugen med en bolle med litt «fløte». Hun forteller om gjeteren sin og sier: *Den første dagen tok reven med seg geitene ut på beite, og de mekret så glade fordi de kom ut.*

Kona spør om publikum kan mekre som geiter? Publikum mekrer. Kona sier: *Ja, akkurat sånn lød det. Men siden har jeg ikke sett noe til dem!* Kona forteller at den andre dagen tok reven med seg alle sauene, og at de breket så glade da de gikk på beite. Kan publikum breke som sauer? Publikum breker, og kona sier at sånn lød det. Kona forteller at siden har hun ikke sett noe til dem.

Tredje dagen tok reven med seg kyrne, og da hørte hun at de rautet så glade fordi de skulle ut på beite. Kan publikum raute som kyr? Publikum rauter, og kona sier at sånn var det. Men siden har hun ikke sett noe til dem. Nå venter hun reven heim til kvelds. Reven kommer framom haugen. (Hvis vi bruker ei teaterdokka, dukker den fram oppe på haugen.) Kona vender seg mot reven og spør hvor han har gjort av buskapen hennes.

Reven svarer: *Skallen er i åa og kroppen i holtet!* Kona gjentar dette og tenker

Haugen er en stabel stoler, dekket av tøy. Kona trenger bare et sjal, og den mette reven har ei brun jakke med pute på magen. (Han har fått altfor lange ører sydd på skyggelua!)

seg om. Hun sier at hun vil gå og se etter. Hun setter fra seg bollen på haugen. Da kona er gått, smetter reven bort til bollen og slikker i seg fløten. Kona kommer tilbake. Hun er eitrende sinna, og reven trekker seg litt unna. Kona anklager reven for å ha ett opp hele buskapen! Hun river til seg bollen og oppdager at han har drukket opp fløten også! *Det er bare en skvett igjen*, roper kona. Reven vender seg om og kona slår fløteskvetten etter revehalen. Reven forsvinner bakom haugen. Kona snur seg til publikum og avslutter eventyret: *Derfor er det at reven har hvit haletipp!*

Kramkaren og apekattene

Det var en gang en mann som dro omkring og solgte luer. Det var luer i alle farger, røde og gule og blå og grønne og brune luer. Det var hatter uten brem og hatter med brem, og det var hatter uten pynt og hatter med pynt. Det var hatter med slør og med bånd og med fjør. Han sydde dem selv, og når han hadde mange nok, dro han til byen for å selge dem.

En dag fylte han sekken med luer i alle farger. Så gikk han i vei til byen. Da kramkaren var framme, stilte han seg opp på torget.

– Luer til salgs! ropte han. Folk stimlet sammen rundt kramkaren. De prøvde luene, og mange ville kjøpe.

Da kom borgermesteren. Alle hilste og trakk seg til siden, så borgermesteren fikk komme fram til kramkaren. Borgermesteren betraktet luene. Han prøvde en, men la den fra seg. Han prøvde en til, men la den fra seg.

– Nei, sa borgermesteren. Ikke i dag! Han satte sin egen hatt på hodet og gikk.

– Nei, sa folk. Ikke i dag! De satte sine egne luer og hatter på hodet og gikk.

Kramkaren skjønnte at det ikke ble noe salg den dagen. Han samlet luene sammen og gikk.

På hjemveien kom kramkaren gjennom en skog. Det bodde apekatter der, men de satt gjemt bakom trærne. Kramkaren var trett og ville hvile seg, så han satte seg ned ved et tre. Luene lå i sekken, og sekken satte han fra seg ved siden av treet. Sin egen lue hadde han på hodet. Han lente seg tilbake mot stammen – og sovnet. Da kom apekattene fram fra skjulestedene sine. De trakk luene ut av sekken og tok dem på hodet. Noen hadde flere; den ene oppå den andre. Kramkaren våknet og så at luene var borte. Hvem hadde tatt dem? Hvor var tjuven? Han så seg omkring og oppdaget apekattene. De satt rundt omkring mellom trærne med luene på hodet.

Kramkaren strakte fram handa og bad så pent: Vær så snill å gi meg luene mine!

Og alle apekattene strakte fram handa og smilte og sa: Vær så snill å gi meg luene mine! Da strakte kramkaren begge hendene sine mot apekattene og smilte og bad

så pent.

– La meg få luene mine! sa han.

Alle apekattene strakte hendene mot kramkaren og smilte og bad. Men luene fikk han ikke. Da pekte han på lua si og sa at han ville ha luene tilbake. Han var streng og bestemt. Og alle apekattene pekte på luene og var strenge og bestemte. Men luene fikk han ikke.

Da hyttet han med den ene neven, og alle apekattene hyttet med den ene neven.

Da hyttet han med den andre neven, og apekattene hyttet med den andre neven.

Da hyttet han med begge nevene og ropte at han ville ha luene. Og apekattene hyttet med den ene neven og med den andre neven, og ropte at de ville ha luene.

Da trampet kramkaren med den ene foten, og apekattene trampet med den ene foten. Så trampet kramkaren med den andre foten, og apekattene trampet med den andre foten. Da trampet han med begge føttene og skrek at han ville ha luene. Da trampet apekattene med begge føttene og skrek at de ville ha luene.

Kramkaren skjønnte at det ikke nyttet verken å lokke eller true. Han tenkte seg om.

Og så fikk kramkaren en idé! Han tok sin egen lue av hodet og la den opp i sekken. Da tok alle apekattene luene av seg og la dem opp i sekken!

Sånn fikk kramkaren luene tilbake. Han smilte fornøyd og bukket og takket. Og alle apekattene smilte og bukket og takket!

Fritt fortalt etter *The Peddler and the Caps* av Geraldine Siks

Historien om kramkaren og apekattene er en av de beste når det gjelder å dramatisere. Vi gjenskaper hendelsen i skogen der kramkaren møter apekattene. Første gangen er en voksen i rolle som kramkar, og en annen voksen er med blant apekattene. Er det mange deltagere, kan noen være trær som apekattene gjemmer seg bak, og så bytter vi på rollene neste gang.

I stedet for å fortelle første del av historien, kan vi presentere den i en teaterlek som barna (5-6 åringene) deltar i – uten å vite hva som skal skje. Sammen med en voksen er de «folk som handler på torget». Vi bestemmer hvor torget er. Leken begynner med at alle går rundt og forteller hverandre om hva de har kjøpt. De viser hverandre gjenstanden (som er usynlig, så de må fortelle hvordan den ser ut!) Plutselig blir de avbrutt av rop: *Luer til salgs!* En voksen i rolle som «kramkaren» kommer inn på «torget». Han tømmer sekken. *Kom og prøv*, sier han. Alle prøver luene hans. Så blir de avbrutt: En voksen i rolle som borgermester kommer stigende. *Der kommer borgermesteren*, sier en av folket (den voksne) og hilser ærbødig. Borgermesteren studerer luene, men så rister han på hodet: *Ikke i dag*, sier han og går sin vei. En av borgerne (den voksne) hermer borgermesterens replikk og går etter ham.

Gi meg luene mine, ber kramkaren. De minste apekattene legger lydige luene på plass. Da må kramkaren takke pent, men han vil ha alle luene. Og de største, som husker handlingen og tar poenget, de holder på sine, og så kan leken gå videre, og både små og store hermer kramkaren!

Apekattene fryder seg når kramkaren blir sinna! Her har «trærne» glemt seg bort og blitt til apekatter. De vil også herme kramkaren!

Kanskje noen følger etter den voksne ut av «torget», men det er nok mer trolig at barna, som ikke har hørt hele historien, fortsetter å kjøpe luer, til «kramkaren» avslutter handelen. Slik kan den første delen av historien presenteres gjennom en lek som deltagerne ikke kjenner fortsettelsen på.

Nå setter alle seg i ring rundt «kramkaren», og så får de høre hvordan det gikk videre i historien. De som ikke kjøpte lue, men gjorde som borgermesteren, får høre at det var sånn det var i historien. (Kramkaren var ikke så heldig som denne dagen i barnehagen!)

De var akkurat som apekattene, sa en deltager om folket som hadde hermet borgermesteren. Nå forteller kramkaren hva han opplevde på hjemveien; resten av historien fortelles i jeg-form.

Og så kan vi leke kramkar og apekatter!

Mannen og kona og den knirkete grinda

Det var en gang en mann og ei kone som bodde i et hus ute på landet. Huset lå på toppen av en bakke, og rundt huset var det et gjerde og ei grind. Inne i huset bodde det også en hund og en katt og en fugl i bur. Noen dager kom vinden feiende inn over bakketoppen. *Sånn!* (Fortelleren blåser, og tilhørerne hermer!) Når vinden var sterk, begynte den gamle grinda å knirke. *Sånn!* Da ble den lille fuglen urolig; den flakset rundt i buret sitt og pep. *Sånn!*

Katten, som lå og dovnnet seg i ovnskroken, hoppet fram på golvet og mjauet. *Sånn!* Da reiste hunden seg opp fra teppet sitt og ristet på seg og gjødde. *Sånn!* Det ble et veldig leven i stua.

Hver dag etter middag satte mannen seg i godstolen sin for å lese avisa. Men så ble han trøtt og hodet duppet. Avisa gled ut av hendene hans, og så sovnet han. Da snorket mannen. *Sånn!*

Ute blåste det veldig *Sånn!* Så begynte grinda å knirke. *Sånn!* Og fuglen pep. *Sånn!* Og katten mjauet. *Sånn!* Og hunden gjødde. *Sånn!*

Da våknet mannen og fôr opp av godstolen.

– Hva er det for leven? ropte han.

Kona kom inn i stua. Hun hadde med seg ei oljekanne.

– Våknet du? spurte hun.

– Det var bra, for da kan du smøre grinda så den ikke knirker.

– Jeg våknet ikke, for jeg sov ikke, sa mannen. Han tok oljekanna og stakk den i lomma. Men han gikk ikke ut. Han satte han seg til rette i godstolen.

– Jeg skal bare lese avisa først, sa mannen. Han åpnet avisa og begynte å lese, men snart gled øyelokkene igjen.

Mannen sovnet og snorket. *Sånn!* Da kom det et kraftig vindkast. *Sånn!* Nå varte det ikke

lenge før grinda begynte å knirke. *Sånn!* Og den lille fuglen flakset rundt i buret og pep. *Sånn!* Og katten hoppet fram og mjauet. *Sånn!* Og hunden reiste seg og gjødde. *Sånn!* Og mannen våknet av middagsluren.

– Hva er det for leven? ropte han. Kona kom inn i stua.

– Våknet du? spurte hun.

– Jeg våknet ikke, for jeg sov ikke, sa mannen.

– Gi meg oljekanna, sa hun. Jeg kan smøre grinda like godt som du.

– Jeg skal smøre grinda sjøl, sa mannen. Jeg skal bare lese avisa først.

Han tok opp avisa og begynte å lese. Men han var så trøtt og han gjespet og øyelokkene gled igjen, og så sovnet han enda en gang. *Sånn!*

I det samme kom kona inn i stua. Hun listet seg fram til mannen og lirket den lille oljekanna ut av lomma hans. Så skyndte hun seg ut av huset og sprang rett til gjerdet. Der åpnet kona oljekanna og sprutet olje på hengslene, skvish – skvasj, og snart var den gamle grinda smurt.

Nå kom vinden over bakketoppen og blåste rett mot grinda. *Sånn!* Men grinda knirket ikke.

Den lille fuglen pep ikke, katten mjauet ikke og hunden gjødde ikke. Det var helt stilt i stua. Ingen vekket mannen som sov og snorket. *Sånn!* Og det var historien om mannen og kona og grinda.

Fritt fortalt etter *Mannen som aldri sov middag*
av Jean Lee Latham

Kona eller mannen, eller begge to, forteller historien i jeg-form og inviterer publikum til å være med og lage lydene.

Et alternativ er å dele publikum i grupper som grind, hund, katt og fugl. Når hver gruppe gir lyd etter tur og fortsetter til alle er med i ståheien, da skjønner vi at det var umulig å sove!

To voksne har roller som mannen og kona. Når teaterleken starter, sitter mannen i godstolen med avisa. Kona styrer leken ved å snakke høyt med seg selv og i dialog med mannen.

Nå blåser det veldig ute, klager hun når mannen har sovnet. *Nå knirker grinda....* Osv.

Høydepunktet kommer når kona skal lirke oljekanna ut av lomma uten at mannen våkner.

Så skynder hun seg ut og kommer tilbake like etter. *Jobben er gjort*, sier kona. Nå har mannen sovet lenge nok. Kanskje blir han vekket av kona og må ut og ta oppvasken? Kanskje må han koke kaffe også? Så får kona seg en middagslur?

En førskolelærer forteller: *Denne historien har jeg lekt med 5–7- åringene og med 7–9- åringene. Jeg hadde samme opplegg for begge gruppene. Jeg fortalte først historien med lyder til. Så dannet barna smågrupper og var grunder; de prøvde ut bevegelse og knirking.*

Etterpå ble alle delt i grupper etter hva de ville være: mann og kone, dyr og grinda/vinden. Barna lekte seg i de ulike gruppene. De laget scene og spilte med lyd og bevegelse. Deretter spilte vi hele historien, der jeg var forteller, og de gjorde lydene og bevegelsene som de selv hadde laget.

Senere ville barna bytte og være noen av de andre rollene. Det var helt greit og vi spilte fortellingen flere ganger.

Den lille lyserøde rosenknoppen

Det var en gang en liten lyserød rosenknopp som bodde i et lite mørkt hus dypt nede under jorda. En dag satt hun der alene, og det var helt stille. Plutselig hørte hun noen små lyder. Det lød «tapp, tapp, tapp», på døra.

– Hvem er det? spurte hun.

– Det er Regnet, og jeg vil gjerne inn, sa en mild og trist liten stemme.

– Nei, du kan ikke komme inn, sa rosenknoppen.

Da ble det stilt, men etter en stund hørte hun et annet lite «tapp, tapp» på vinduet.

– Hvem er det? spurte hun. Det var den samme milde stemmen som svarte:

– Det er Regnet. Får jeg komme inn?

– Nei, du kan ikke komme inn, sa rosenknoppen. Da ble det stilt igjen. Det var lenge stilt. Men så kom det en raslende, hviskende lyd rundt om vinduet: Rasle, hviske, hviske.

– Hvem er det? spurte rosenknoppen.

– Det er Solskinnet, sa en liten mild og glad stemme. Jeg vil gjerne komme inn.

– Ne-ei, sa rosenknoppen. Du kan ikke komme inn. Og så satt hun der så stille igjen.

Men like etterpå hørte hun den samme søte raslingen ved nøkkelhullet.

– Hvem er det? spurte hun.

– Det er Solskinnet, sa en glad liten stemme. Og jeg vil så gjerne komme inn.

– Nei, nei, sa den lille lyserøde rosenknoppen. Du kan ikke komme inn. Så satt hun der alene igjen, og det var helt stille.

Men så kom lydene igjen. Hun hørte «tapp, tapp, tapp» og «rasle, hviske, rasle» oppover og nedover vindsruten og på døra og rundt nøkkelhullet.

– Hvem er det? spurte rosenknoppen.

– Det er Regnet og Sola, Regnet og Sola, sa de to stemmene sammen.

– Vi vil så gjerne komme inn. Vi vil inn! Vi vil inn!
– Å, kjære dere, sa rosenknoppen. Hvis dere er her begge to, så tror jeg at jeg kan slippe dere inn.
Så åpnet hun døra på gløtt og slapp dem inn. Og den ene tok henne i den ene handa og den andre tok henne i den andre handa, og så sprang de oppover og oppover, rett opp og helt opp til toppen. Da sa de: Stikk hodet ditt opp!
Så stakk den lille rosenknoppen hodet opp av jorda og så at hun var midt inne i en nydelig hage. Og hun var den vakreste lille lyserøde rosen i hele hagen!

Sara Cone Bryant

Den voksne har samlet flere ulike instrumenter. Hvilke lyder passer til regnet? Hvordan kan vi lage den? Hvordan lyder det når solstrålene kommer? Og hvilken lyd har den lille rosenknoppen? Den voksne forteller, og barna setter farge på historien med lyd og musikk.

Ei lita gruppe av de største barna framfører historien ved å mime til fortelling: Den lille rosenknoppen (med lyserød hatt og krage av kreppapir) sitter og sover under jorda. Hun er halvveis dekket av et brunt teppe. Rundt henne ligger grønt stoff med papirblomster.

Ei lita gruppe barn er kledd med gule hatter og krager, de holder hverandre i hendene, for de er solstråler. Ei anna lita gruppe er kledd med grå hatter og krager og holder hverandre i hendene; de er regnet. En voksen er forteller og styrer handlingen. Figurene mimer og lar fortelleren snakke for seg, eller de sier replikkene selv. Ei musikkgruppe setter lyd til bevegelsene med ulike instrumenter.

Da snøen fikk farge

Da Gud Fader skapte verden og delte ut fargene, var det sommer og ingen tenkte på snøen. Så ble graset grønt, rosene røde og himmelen blå. Kornet ble gult, ekornet brunt, og alle var glade. Men da året snudde, kom snøen, og han var fargeløs og nesten ikke til å få øye på. Da gikk snøen til Gud Fader.

– Er det meningen at jeg skal gå usett gjennom verden? spurte snøen.

Nei, slik var det ikke tenkt. Men nå var alle fargene gitt bort. Snøen fikk gå ut i verden og høre om noen var godhjertet nok til å dele fargen sin. Snøen vandret og vinden bar den. Det ble høst, og snøen kom til rosen.

– Vil du dele farge med en som ingen har og som ingen kan se? spurte snøen.

– Kald snø, kom ikke nær meg, sa rosen og stakk tornene fram. Aldri får du farge av meg, du som biter meg både i blad og knopp, sa den. Snøen måtte gå, fattig

som den kom.

Så gikk snøen til kornet som stod og skinte, gult og fagert.

– Gule korn, vil du dele farge med en som ingen har og som ingen kan se? spurte snøen.

– Vi er ikke gulere enn vi trenger å være, sa kornaksene. Du som biter oss i toppene når det lir på, du skal ikke få noe farge av oss, sa de. Så måtte snøen gå videre. Om litt fikk den se noen gilde, blå plommer i et tre.

– Blå plommer, vil dere dele farge med en som ingen har og som ingen kan se? spurte snøen. Men da plommene hørte det var snøen som kom, ble de redde og gjemte seg bak bladene på treet. Snøen skjønte at han fikk nok ikke farge der heller.

Og snøen vandret videre. Han spurte stein og gras, trær og skyer, folk og dyr. Men alle var redde for snøen, som var så kald og full av frost. Ingen ville dele med ham. Til slutt hadde han spurt alle ting i verden. Bare en liten, hvit blomst var igjen.

– Du er den siste jeg kan spørre, sa snøen. Men det er vel ikke å vente at du vil dele farge med en som er så kald og bister? Den vesle blomsten svarte ikke som de andre.

– Vil du ta til takke med å være hvit, får det alltid bli en råd, sa blomsten. Det ville være ille om ikke en eneste Guds skapning hadde hjerte til å dele med deg, sa den. Slik gikk det til at snøen fikk den reineste og lyseste fargen i verden. Snøen sa til blomsten: Til takk skal du få vokse først opp av alle blomster om våren. Jeg skal ikke gjøre deg noe, om du så vokser rett opp gjennom meg.

Og folk ble glade i denne blomsten, som kommer aller først om våren. De kaller den snøkløkke. Men den som ser nøye etter, finner ofte en grønn flekk i tuppen av de hvite klokkene. Det er fordi blomsten har gitt bort litt av den hvite fargen sin.

Dan Lindholm

Denne historien inviterer også til lyd og musikk. Vi velger instrumenter til blomst og bær og til snøen, og lager et musikkeventyr, der vi forteller historien bare ved lyd.

De tre sommerfuglene

Det var en gang tre sommerfugler, en hvit, en rød og en gul. De lekte i solskinnet; de danset fra blomst til blomst og ble ikke trette, for det var så morsomt.

Men så kom regnet og gjorde dem våte. Da fløy de til tulipanen og sa: Lille tulipan, lukk opp blomsten din for oss, så vi kan fly inn og få ly for regnet.

Tulipanen svarte: For den gule og den røde vil jeg nok lukke opp, men den hvite liker jeg ikke. Da sa de begge, både den røde og den gule: Nei, når du ikke vil ta imot vår hvite bror, så vil vi heller ikke komme til deg. Men regnet strømmet ned. Mer og mer. Så fløy de til liljen og sa: Gode lilje, lukk opp blomsten din for oss, så vi ikke blir så våte. Men liljen svarte: Den hvite skal jeg nok ta imot; den ser slik ut som jeg selv, men de andre liker jeg ikke.

Da sa den hvite sommerfuglen: Nei, når du ikke vil ta imot mine brødre, vil jeg heller ikke komme til deg. Vi vil heller bli våte alle sammen, enn å forlate hverandre. Og så fløy de videre.

Men sola bak skyene hadde hørt hvor mye de små sommerfuglene holdt av hverandre. Derfor jagde den regnet bort. Nå skinte den klart som før, og solvarmen tørket vingene på de tre sommerfuglene. Og så danset de igjen, og de lekte til det ble kvelden. Da fløy de hjem sammen og sov.

Ukjent forfatter

Et skyggespill kan gi barna en fantastisk opplevelse av lys, farger og former. Skjermen er et laken som henger stramt i en døråpning. Nederste del dekkes av et teppe, så høyt oppe at aktørene kan stå på kne uten at hodene kommer over kanten. Det bør ikke være mer enn to-tre pinneførere samtidig bakom skjermen.

Først må vi arbeide med forming: En voksen og ei gruppe av de største barna lager blomster av silkepapir. Hvis vi har en overhead-maskin, kan barna klippe blomsterhodene av farget silkepapir og legge dem nederst på platen. Det blir en blomstereng. (Tulipanene og sommerfuglene må vises over blomsterenga.)

Hvis barnehagen ikke har overhead, kan blomsterhodene festes rett på lakenet, tett, så fargene kommer fram. De voksne lager sommerfugler og tulipaner som settes på pinner. Det er krevende å føre flere figurer på en gang; derfor lar vi historien handle om *to* sommerfugler.

Til skyggeteateret lager vi et lite hørespill, der den voksne forteller og barna har replikkene. Før fortellingen starter er det musikk på båndet; det skaper stemning og forventning.

En voksen og et av barna (eller kanskje to voksne) fører figurene mens båndet går. (Når vi har skjermen i døråpningen, er det ikke plass til flere enn to bakom skjermen). En voksen hjelper slukker lyset, og hun slår på og av kassettspilleren.

Hvorfor flaggermusa flyr om natta

For lenge, lenge siden, like etter at jorda ble til, ble det aldri mørkt eller kaldt. Om dagen skinte sola og ga varme til alle som levde på jorda. Om kvelden og natta lyste månen sterkt, sånn at det nesten var like lyst og varmt som om dagen.

Så en dag ble ei flaggermus spurt om den kunne bringe en mystisk kurv til månen. I kurven var mørket, men det visste ikke flaggermusa. Hun ville gjerne fly med kurven til månen. Men flaggermusa fikk streng beskjed om at hun ikke måtte åpne kurven.

Flaggermusa tok kurven på ryggen og fløy av gårde. Først måtte hun fly gjennom en stor skog. Kurven var veldig tung, og etter en stund ble flaggermusa så sliten at hun måtte hvile seg. Hun var sulten også, så hun satte kurven fra seg og fløy for å finne litt mat. Etterpå ville hun sove litt før hun tok fatt på den lange veien til månen.

Da kom det noen andre dyr forbi. De så kurven som var forlatt langs veien de gikk.

– Jeg lurer på om det er noe vi kan spise i den kurven, sa en av dem.

– La oss åpne og se, sa en annen. Akkurat i det dyra lettet på lokket for å se, kom flaggermusa tilbake. Men da var det for seint. Mørket slapp ut av kurven!

Helt siden den gangen har flaggermusa hvilt om dagen, slik at den er uthvilt og klar til å fly om natta. Da ser du den fly urolig og flakkende omkring i mørket. Det er fordi den prøver å fange mørket og putte det tilbake i kurven, slik at den kan fullføre oppdraget og bringe det til månen.

Eventyr fra Sierra Leone

Hvilke dyr var så nysgjerrige at de måtte åpne kurven? Barna har sikkert forslag til mange flere enn to. De velger hvilke dyr de vil være, og så leker vi fortellingen: Den voksne forteller, og dyra handler. Høydepunktet blir øyeblikket da dyra letter på lokket og det blir mørkt! (En kort stund før den voksne slår på lyset igjen!)

Historien om Oseo

Oseo var en indianergutt som bodde i en landsby like ved en stor skog. Han bodde i et telt som kalles wigwam. Oseo var en nysgjerrig og kvikk gutt som likte å gå på oppdagelser. Derfor opplevde han så mye; mer enn alle de andre barna i landsbyen. En dag satt han i teltet sitt og spikket på et stykke tre. Han satt og kjedet seg. Jeg må finne på noe. Noe spennende, tenkte han. Så fikk han en idé. Han ville gå ut i skogen og finne en ny sti. Da han hadde bestemt det, spratt han opp og kledde på seg jakka med de hemmelige lommene. Så krøp han stille og fort ut av teltet, klatret over gjerdet og snek seg inn i skogen.

Oseo hadde lært en regel: Hver gang han hørte en lyd, måtte han stoppe, se seg omkring og lytte. Det var en viktig regel, for når han hørte en lyd, så kunne det være noe farlig. Det gikk mange stier gjennom skogen. Nå valgte Oseo en sti han aldri hadde fulgt før. Han vandret nedover stien og plystret for seg selv, mens han lurte på hvor stien førte hen.

Plutselig hørte han en høy, skingrende lyd, et skrik. Han stoppet – og lyttet og så seg omkring. Men det var bare den magiske «hoola»-fuglen som fløy sin vei over tretoppene, og Oseo vandret videre. Stien ble trang og enda trangere og enda trangere, og Oseo var ikke så trygg lenger. Han kjente at han ble litt redd. Han slo gras og kvister til side, hush, hush, og kom seg fram. Han tok lange steg over trestokkene som lå på stien og råtnet, han klatret over svære steiner og hoppet over groper fulle av vann. Og da stien ble borte under det svære ormegraset, da måtte han ta lommekniven sin og kutte seg vei, kisj-kasj.

Endelig kom han fram til ei slette i skogen og satte seg ned under et digert tre for å hvile. Da oppdaget han en liten fugl som lå på bakken ved foten av treet. Den må ha falt ut av reiret sitt, tenkte Oseo. Han løftet den forsiktig opp og strakte seg så langt han kunne, han sto på tå og strakte seg, og sånn greide han å legge fuglen tilbake i reiret.

Akkurat da han skulle gå videre, tittet fuglemora ned fra reiret og sa: Ikke gå, Oseo, jeg har en overraskelse til deg. Du har vært så snill. Oseo rakte opp handa; han var nysgjerrig på hva han skulle få. Han ble litt skuffet da han så at fuglemor bare la en liten tørket bønne i handa hans. Men fuglemor sa: Ta godt vare på den, for den er magisk.

Oseo puttet bønna ned i en av de hemmelige lommene sine og vandret videre. Han fulgte stien, og han måtte hoppe over noen dype grøfter. Plutselig hørte han en merkelig raslende lyd – og stoppet. Han lyttet og så seg omkring, men det var bare en klapperslange, som gled videre inn under bladene og kvistene på bakken. Den plaget ikke Oseo. Han vandret videre og kom til elvebredden. Der ble han stående og lure på hvordan han skulle komme over elva. Da oppdaget han et ekorn som satt og gråt like ved elvebredden. Oseo spurte ekornet hva som var så leit, og

ekornet svarte at det gjerne ville over elva.

– Men jeg kan ikke svømme, sa ekornet.

Da sa Oseo: Jeg kan ta deg med over elva. Du kan sitte på hodet mitt. Han løftet ekornet forsiktig og satte det opp på hodet sitt. Så begynte han å vasse ut i vannet. Det var veldig kaldt. Vannet steg oppover bena hans, først over føttene, så opp over leggen, helt opp til knærne og så opp til magen, og så kunne han ikke kjenne bunnen under føttene. Han måtte svømme, og det klarte han. Han kom over til den andre sida av elva og der vasset han i land. Nå løftet Oseo ekornet forsiktig ned fra hodet og satte det ned på bakken. Så vred han vannet ut av klærne sine og hoppet opp og ned for å bli varm igjen. Ekornet forsvant, men det kom fort tilbake.

– Du har vært så god mot meg, sa ekornet til Oseo. Nå vil jeg gi deg en gave.

Oseo strakte ut handa, og ekornet gav han ei eikenøtt. Da ble Oseo skuffet, men ekornet sa: Det er ei magisk nøtt, Oseo. Du skal ta godt vare på den og ha den med deg. Og en dag kan den kanskje hjelpe deg. Oseo sa farvel og klatret opp fra elvebredden og over et gjerde og ut på ei stor slette.

Han sprang omkring på grasbakken og var så glad og lett på føttene – da han hørte en lyd som en tung pust: Hhhhaaa, hhhhaaa, hhhhaaa, lød det. Oseo stoppet og lyttet og så seg omkring, og der kom en diger kjempe rett mot ham.

– Hhhhaahhhhh! peste kjempen. Oseo la på sprang, men kjempen kom nærmere og nærmere. Nå skal jeg ete deg, brølte kjempen. Jeg skal ha deg til middag i kveld!

Så kastet han et garn over Oseo og fanget ham. Oseo strevde for å komme seg løs, men kjempen trakk garnet tettere og tettere rundt ham. Oseo slet så godt han kunne, men garnet satt så tett rundt ham, og til slutt kunne han ikke røre seg. Stakkars tapre Oseo!

Kjempen bøyde seg mot fangen sin og sa at den ville hente ei gryte. Så trampet den av sted. Oseo satt fast i nettet og tenkte på at han aldri fikk se landsbyen sin igjen. Det var en trist tanke, og Oseo begynte å gråte.

Men så husket han presangen fra fuglen! Han strevde med å få handa si fri fra nettet så han kunne få bønna ut av den hemmelige lomma. Han greide det! Nå la han bønna på tunga og lukket øynene og ønsket veldig, veldig sterkt. Da hendte det noe; han ble mindre og mindre! Han ble så liten at han kunne klatre ut av et hull i nettet!

Oseo sprang alt han orket mot elva! Han hørte at kjempen kom trampende etter ham. Graset var som en svær skog omkring ham, og han skar seg på beina mens han banet seg en vei gjennom det. De små steinene på bakken var nå digre blokker som han måtte klatre over. Men han kom seg fram til gjerdet, og han la seg på magen og ålte seg under og rullet i vei ned til elva. Der stod han og visste at nå var han altfor liten til å komme over. Og kjempen kom nærmere og nærmere. Hva skulle han gjøre?

Å, jo! Nøtta! Han fikk den ut av den hemmelige lomma og la den på tunga og ønsket veldig, veldig hardt! Og sikkert og visst; han vokste! Han ble større og større helt til han var like stor som før. Da kastet han seg ut i vannet og svømte så fort han kunne, fram til den andre sida.

Han tok seg ikke tid til å tørke seg; han sprang i vei langs stien. Han kom til sletta og skyndte seg over den, og så kom han til det vanskelige stedet der han måtte kjempe seg gjennom de råtne grenene og bladene og kvistene som lå i veien for ham. Alt mulig lå der og stengte for ham, men han gav ikke opp. Og til slutt var han fri og kunne løpe langs stien helt fram til leiren. Han kom til gjerdet og klatret over og sprang til teltet, og så var han inne!

Ah, sukket Oseo. Han var så lettet, og han sukket av glede. Han tok av seg indianerjakka og mokasinene, og han satte seg på golvet med bena i kryss. Så fant han fram trebiten og kniven sin og begynte å spikke, mens han tenkte på alt han hadde opplevd. Og hvis noen kom forbi teltet hans, ville de nok aldri tenkt at noe hadde hendt ham.

Indiansk legende fra Nord Amerika

Vi sitter i ring og går på oppdagelsesreise i rolle som Oseo: Vi «går» med hendene som i «bjørnejakta». Den voksne leder turen fram og tilbake: Vi går på stien (klapper med hendene mot lårene), hilser på hoola-fuglen (vinker), skyver vekk kvistene (hendene til den ene og den andre siden, hush, hush), tar lange steg over stokkene (løfter den ene armen og løfter den andre armen), hopper over vann-gropene (løfter begge hendene), møter klapperslangen og skvetter, vasser over elva (løfter litt på den ene og den andre handa, skvish, skvash), klatrer oppover elvbredden (slår med nevene mot brystet), springer bortover bakken (slår handflatene fort mot lårene) og stopper – og blir fanget (vi slår armene om oss), sliter oss fri (vrir kroppen), blir fri (slår armene ut)! Så går veien i full fart tilbake!

Kongen og kålhodene

Det var en gang en konge som var så glad i kål. Bak kongeslottet lå en åker med rekker av store fine kålhoder. Hver dag gikk kongen til kålåkeren med hagekanna; han gikk fra plante til plante og vannet kålen. Og hver dag tok han med seg et kålhode, for han ville spise litt kål til frokost og middag og kvelds. Det er godt jeg har denne kålåkeren, sa kongen.

Men det bodde ei heks der i landet. Heksa hette Sutraputra. Hun hadde ei geit. Og den geita var så grådig på mat og særlig på kål.

– Du får dra til kongens hage og ete så mye du vil! sa hekse til geita si. Og geita sprang til kongens hage og stanget opp porten og bykset rett ut kålåkeren. Den raste rundt mellom kålhodene og rev i dem med horna og åt seg mett. Hver kveld kom geita til kålåkeren, og hver morgen fant kongen kålhoder som geita hadde gnagd på og ødelagt.

Kongen og kongens vakt prøvde å fange geita, men det greidde de ikke. Så jagde de den ut av hagen, men geita kom igjen og igjen. Den raste rundt i åkeren mellom kålhodene og tok en bit her og en bit der. Jeg må bli kvitt den geita, sa kongen til seg selv. Han grublet over det, og en dag fant han på råd. Han dro til torget for å kjøpe lås til porten. På torget var det mange låser, men kongen syntes de var alt for dyre.

– Jeg kjøper bare et nøkkelhull, sa han til kona som solgte låser. Det er bedre enn ingenting. Torgkona så på kongen og ristet på hodet.

– Du konge, sa kona. Du kan ikke bare ha et nøkkelhull. Du må ha en nøkkel å sette i nøkkelhullet.

– Nei, sa kongen. Jeg behøver ikke noen nøkkel. Jeg behøver bare et nøkkelhull. Så han kjøpte bare et nøkkelhull og gikk hjem til slottet. Der satte han nøkkelhullet fast på hageporten. Nå kommer ikke geita seg inn i hagen, tenkte kongen. Men tror du geita kom seg inn?

Ja visst! Geita stoppet ved porten og så på låsen med nøkkelhullet. Det var ingen nøkkel der; porten var ikke låst. Da stanget geita til porten så den gikk opp på vidt gap! Og trollgeita kom seg inn i hagen og åt kål som før.

Jeg må bli kvitt den geita, tenkte kongen. Han grublet lenge på det. Og så en dag fikk kongen en ny idé. Han ville sette en hund til vakt foran porten. Den skulle gjøre og skremme geita vekk.

Det var mange slags hunder til salgs på torget. Det var svære hunder med hoggtenner i kjeften. Når de gjødde og flekket tenner, ble folk så skremt at de rømte vekk. Nå kunne kongen gå til torget og kjøpe seg en hund. Men hunder kostet mange penger, og det ville ikke kongen bruke.

Han ville snekre seg en hund av tre. Det blir like bra, tenkte han. Og så er det billig, sa han. Så snekret kongen en hund. Han arbeidet til langt på kveld i snekkerverkstedet, og en dag var hunden ferdig. Det var en svær hund, og den så fryktelig farlig ut. Kongen satte hunden ved porten til vakt. Nå skal du være flink og skremme geita, sa han. Så gikk han sin vei og lot hunden stå vakt.

Og hunden stod foran porten; den var stille og stum. Om kvelden kom geita til porten. Tror du den ble skremt? Neida. Geita stanset foran porten og så på hunden av tre. Den gjødde ikke. Da stanga geita til hunden så den datt over ende. Så sprang geita inn i hagen og rett ut i kålåkeren. Og der åt den kål som før.

Jeg må bli kvitt den geita, tenkte kongen. Han grublet lenge på det. Og en dag fikk han en ny idé. Hver dag klokka tolv fyrte kongens soldater av et skudd fra

kongens kanon. Da lød det et veldig drønn over hele landet. Ja, det smalt så høyt at alle folk skvatt opp av forskrekkelse, enda de visste at det bare var kongens kanon. Jeg skal skremme geita med et skudd! tenkte kongen.

Neste dag gikk han til slottsmuren med en diger pose under armen. Han stilte seg like ved kanonen og åpnet posen. Når skuddet kom, ville kongen fylle posen med et BANG! Han holdt posen vid åpen og ventet på skuddet. Presis klokka 12 fyrte soldatene av kanonen.

BANG! Der smalt skuddet! Kongen klemte posen hardt igjen og surret åpningen fast. Nå hadde han kanonskuddet i posen, og posen var helt lukket. Kongen skyndte seg ned til slottsporten i hagen. Der la han posen med kanonskuddet.

Utpå kvelden kom geita. Da den så posen, ble geita nysgjerrig. Den begynte å undersøke posen. Den pirket borti den med hornene og puffet på den, og så stakk den et hull i posen.

BANG! Kanonskuddet smalt rett mot geita så den styrtet av gårde i panikk, uten å se seg tilbake. Den ble så skremt at den aldri våget å nærme seg slottet. Slik gikk det til at trollgeita aldri kom tilbake til kongens hage. Kongen ruslet rundt i åkeren i slottshagen og vannet kålhoder. Og har han ikke noe annet å gjøre, så gjør han det ennå.

Folkeeventyr fra Estland

To av de voksne formidler historien ved fortelling og rolle og samhandling. Scenen er kålåkeren. Hvis barna vil, kan de selv være med og lage den. De får for eksempel grønne luer og setter seg på golvet. (Hvis ingen vil være kål, legger vi luene i rekker.) Porten lager vi av utstyr vi har for handa. To stoler kan være porten.

Vi trenger et skjulested for kongen og geita, (hvis de ikke kan gå ut og inn av ei dør). Geita har hette med horn, og så mekrer den. Kongen har krone og kappe. (Heksa kan være med hvis vi har tre voksne. Da jager hun geita ut i åkeren!)

Forestillingen starter med at kongen kommer ruslende med en kanne; han (lik-som) vanner hvert eneste kålhode. (Det liker de godt.) Han forteller om heksa som har ei geit og om hva geita gjør i kålåkeren. Kongen går.

Geita kommer farende inn gjennom porten og rundt i åkeren og ut igjen.

Kongen kommer tilbake og forteller hvordan han prøvde å låse porten med et nøkkelhull. (Det er lettere å fortelle om enn å vise!) Det gikk ikke så bra, og nå har han fått en ny og enda bedre idé for å bli kvitt geita: Han vil sette en hund foran porten. *Bare vent skal dere se*, sier kongen og forsvinner ut etter hunden. Det er en lekehund. Kongen gir seg god tid til å fortelle hvorfor han sydde (eller snekret) hunden. Han setter den ved porten og går.

Når kongen er borte, kommer geita og stopper foran hunden; den nærmer seg

Vi bør nok unngå å ta bilder under forestillingen! Noen av publikum blir alltid distraherert og opptatt av fotografen.

langsomt og spenningen stiger. Så sparker den vekk hunden og kommer seg inn i åkeren igjen. Kongen kommer og jager hunden. (Hvis vi har en ekstra aktør, en voksen eller et av de store barna, kan den være vakt og jage geita de to gangene den er i åkeren). Begge forsvinner ut.

Kongen kommer inn igjen. Han sparker den dumme hunden og tar den under armen. Han forteller om sin nye idé. *Nå skal dere se!* sier han og går ut med hunden. Han kommer straks inn igjen med posen. Den er stor. (En svær ballong er inni). Kongen legger posen foran porten og går. Geita kommer; nå gir den seg god tid til å studere posen, og forventningen stiger blant publikum! Så smeller det. (Ingen ser at den voksne stikker hull med nål). Geita blir skikkelig skremt, og den raser ut. Det er høydepunktet i forestillingen og publikum jubler!

Til slutt kommer kongen inn og forteller at geita aldri kom tilbake.

Mannen og kona som bodde så trangt

Det var en gang en fattig mann og kona hans; de bodde så trangt. De hadde bare ei lita stue, og der måtte de spise og sove og arbeide. Mannen var lappeskomaker; han satt i stua og lappet støvler. Kona tok imot vask for folk, og hun måtte både vaske og stryke i stua.

– Jeg orker ikke å bo så trangt, klaget hun. Det går ikke an å bo så trangt!

– Vi har ikke råd til å få oss større hus, sa mannen. Men kona klaget likevel. Hver eneste kveld klaget hun over den trange stua.

– Du får slutte å klage og si hva vi skal gjøre! sa mannen. Kona gikk ut og gav kua og geita mat. Da hun kom inn, satte hun seg ned og tenkte. Det bodde en rabbiner i landsbyen, og kona visste at han var en klok mann. Mange hadde fått gode råd av ham. Han kan si hva vi skal gjøre, tenkte kona.

– Du skal gå til rabbineren og be ham om et godt råd, sa kona til mannen.

– Det var bra at du endelig kunne tenke ut noe, svarte mannen. Han tok på seg frakken og gikk til rabbineren.

Veien var lang og været var varmt, og mannen hadde lyst til å snu og gå hjem igjen.

Men da han snudde, så han at kona stod og så etter ham. Da gikk han videre.

Han kom fram til rabbinerens hus og stod der en stund, før han banket på døra. Ei lita jente åpnet.

– Far min er ikke hjemme, sa jenta. Da skyndte mannen seg hjem igjen.

– Ja, så får du gå dit i morgen, sa kona. Og dagen etter måtte han i vei. Han ventet litt før han banket på rabbinerens dør. Da var det kona som åpnet.

– Mannen min er i skolestua, sa hun. Lappeskomakeren hadde ikke lyst til å gå til skolestua. Han snudde og gikk tilbake. Da han nesten var kommet hjem, så han at kona sto og ventet. Da hadde han ikke annet å gjøre enn å gå til skolestua. Der traff han rabbineren.

– Det var kona mi som ville at jeg skulle snakke med deg, sa mannen.

– Ja, hva ville hun da? spurte den kloke mannen.

– Hun synes vi bor så trangt, sa mannen. Han fortalte hvor trangt det ble i stua når han satt der med lappesakene og alle støvlene og kona stod med strykebrettet og alt tøyet.

– Kona mi klager og klager, sa han. Kan du gi oss et godt råd?

– Tja, det var ille, sa rabbineren. Han så ut over skogen og markene. Har du noen husdyr?

– Ja, svarte lappeskomakeren. Vi har fem høner, ei ku og ei geit.

– Hm, jasanya, sa rabbineren. Han ble stående lenge uten å si noe. Mannen stod stille og torde nesten ikke puste, så redd var han for å forstyrre ham. Endelig så rabbineren på ham. Du får gjøre som jeg sier, sa han. Så får vi se hvordan det går.

Lover du meg at du skal gjøre det jeg ber deg om uten å spørre om noe? Ja, mannen lovte å gjøre akkurat det rabbineren ba ham om.

– Gå hjem og ta de fem hønene og slipp dem inn i stua og kom tilbake i morgen, sa rabbineren.

– Men det er *trangt* hjemme hos oss. Det var jo derfor jeg kom, sa mannen.

– Du lovet å gjøre som jeg sa, sa rabbineren. Vil du det?

– Ja, jeg får vel gjøre det da, sa mannen. Han sa adjø og gikk hjemover.

Da han kom tilbake til kona, fortalte han hva rabbineren hadde sagt. Kona slo hendene sammen og sa: Jeg forstår det ikke, men vi må gjøre som han sier. Så gikk hun og hentet de fem hønene. Nå skulle de også få bo i stua.

Neste dag traff mannen rabbineren på veien til skolestua.

– Hvordan går det med dere? spurte rabbineren.

– Det er så skrekkelig, så skrekkelig, sa mannen. Det er høner og hønsemøkk over alt!

– Det var ille, sa rabbineren. Han tenkte seg om. Du får gå hjem og ta kua inn i stua. Så kan du komme tilbake i morgen.

– Men det er *trangt* hjemme hos oss, sa mannen.

– Jeg vet det, sa rabbineren. Men du har jo lovet å gjøre som jeg sier.

– Ja, ja, sa mannen. Han gikk hjem og fortalte kona hva rabbineren hadde sagt.

– Jeg skjønner det ikke, sa kona. Men rabbineren er en klok mann. Vi må gjøre som han sier. Så gikk hun ut og hentet kua og bandt den fast til sengestolpen.

Tidlig neste morgen våknet lappeskomakeren. Møøøø, sa kua og slikket mannen i øret. Mannen skyndte seg opp og melket en skvett i kruset sitt, før han sprang av sted til rabbinernes hus. Han måtte vente lenge før rabbineren kom ut.

Det var en deilig varm morgen, men den stakkars mannen merket ikke solskinnet og varmen. Da rabbineren endelig kom, hadde han pipa i handa og han smilte mot sola.

– Du er tidlig ute, sa han. Hvordan går det med deg?

– Det er ikke til å holde ut, sa mannen. Kona måtte klatre opp i senga i går, for kua lå i veien.

– Hm, det var ille, sa rabbineren. Du får gå hjem og ta inn geita. Og før mannen rakk å protestere, hadde rabbineren gått inn og lukket døra. Da mannen kom hjem stod kona og ventet spent.

– Hva sa rabbineren? spurte hun. Mannen sukket og sa at nå skulle geita inn i stua.

– Jeg forstår ingen ting, sa kona. Men den kloke mannen må vel vite hva han sier.

Hun gikk ut og hentet geita. Det var trangt før, men nå var det enda mye trangere i stua. Kua lå ved sengestolpen, geita la seg foran grua og hønene var over alt.

Hønene fløy mellom bordet og senga, opp mot takbjelken og borti vannbøtta.

Hønsemøkk og kukaker var det over alt, og geita brekte og brekte hele dagen. Det luktet stramt og vondt i den vesle stua.

Tidlig, tidlig neste morgen var lappeskomakeren hos rabbineren. Nå ventet han

ikke utenfor; han gikk rett inn i rabbinerens stue og sa:

– Det ikke til å holde ut hjemme!

– Det var ille, sa rabbineren. Han tenkte seg om og sa: Du får gå hjem og slippe ut alle dyra.

– Det gjør jeg, sa lappeskomakeren. Han skyndte seg hjem og ropte til kona si, at nå skulle dyra ut av stua. Ei stund etter kom lappeskomakeren tilbake til rabbinerens hus. Denne gangen var kona med. Rabbineren var ennå ikke ferdig med frokosten, og de satte seg på trammen og ventet til den kloke mannen kom ut.

– Å nei, å nei, for en klok mann du er, sa kona. Hun var så blid at det var en fryd å se på henne.

– Ja, nå har vi det deilig kan du tro, sa mannen. Du har reddet oss.

– Vi har aldri hatt så god plass som nå, sa kona.

– Vi har aldri hatt det så godt, sa mannen.

– Tusen, tusen takk skal du ha, sa både mannen og kona.

Og så gikk de hjem til den lille stua si.

Jødisk eventyr

To voksne i roller som mann og kone leker med ei barnegruppe i roller som høns, ku og geit(er).

Sammen med barna deler vi lekerommet i to: den trange stua og fjøset. Dyra bor i fjøset; de lager låter og bevegelser så vi skjønner hvem de er (og kanskje har de fått nebb, haler og horn). I stua er det to stoler og en haug med sko og støvler på golvet og en haug med klær på den andre siden. (Det låner vi fra garderoben.) Mannen reparerer sko og kona børster klær, for eksempel. Kona og mannen snakker sammen, så dyra vet hva som skjer. Når mannen skal hente «rabbineren», stopper han i døra og roper: *Rabbiner!* En tredje voksen medhjelper har rolle som klok mann (for eksempel med briller og en tykk bok i handa). De snakker sammen i døråpningen, før «rabbineren» går igjen. (Det er en liten rolle, han kommer og går.) Dyra får raute og kakle og slå med vingene og mekre – til kona sier at *nå er vi trøtte og nå må vi sove!*

Da kommer det kritiske øyeblikket; kanskje følger aktørene historiens gang, og kanskje har de sin egen agenda. Hvis aktørene har lyst, kan vi kanskje leke historien en gang til og invitere et lite publikum.

SOLVEIG GAARDER er utdannet lærer og drama-pedagog. Hun har i mange år arbeidet som høgskolelektor ved Høgskolen i Tromsø, avdeling for lærerutdanning, der hun underviste i drama.

I 2003 fikk forfatteren høgskolens undervisningspris. Som pensjonist bruker hun sin erfaring med fortelling og barneteater til besøk i barnehagene.

SOLVEIG GAARDER

Historier til fortelling, lek og teater i barnehagen

Denne boka presenterer 64 historier fra flere land. De er beregnet på barn fra 2–6 år. Tanken bak boka er at den skal bidra til en god fortellerstund i barnehagen, hos dagmamma eller hjemme i sofakroken.

Barn i førskolealder vil gjerne leke handlingen i historien de hører, og boka har mange forslag til ulike former for lek og teater.

Det er stas når de voksne er med i leken, og ekstra stor stas når de har en liten forestilling i barnehagen. Kanskje kan forslagene inspirere til det?

Historiene kan også være aktuelle i småskolen og på SFO.

EUREKA DIVERSE 1/2007
ISBN: 978-82-7389-109-9

EUREKA FORLAG